Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Salzmann, Christian Gotthilf.; af Christian Gotthilf Salzmann ; oversat af det Tydske.
Titel | Title:	Carl von Carlsberg eller om den menneskelige Elendighed
Bindbetegnelse | Volume Statement:	Vol. 1
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : P. M. Liunge og I. H. Schubothe, 1797
Fysiske størrelse | Physical extent:	3 bd. :

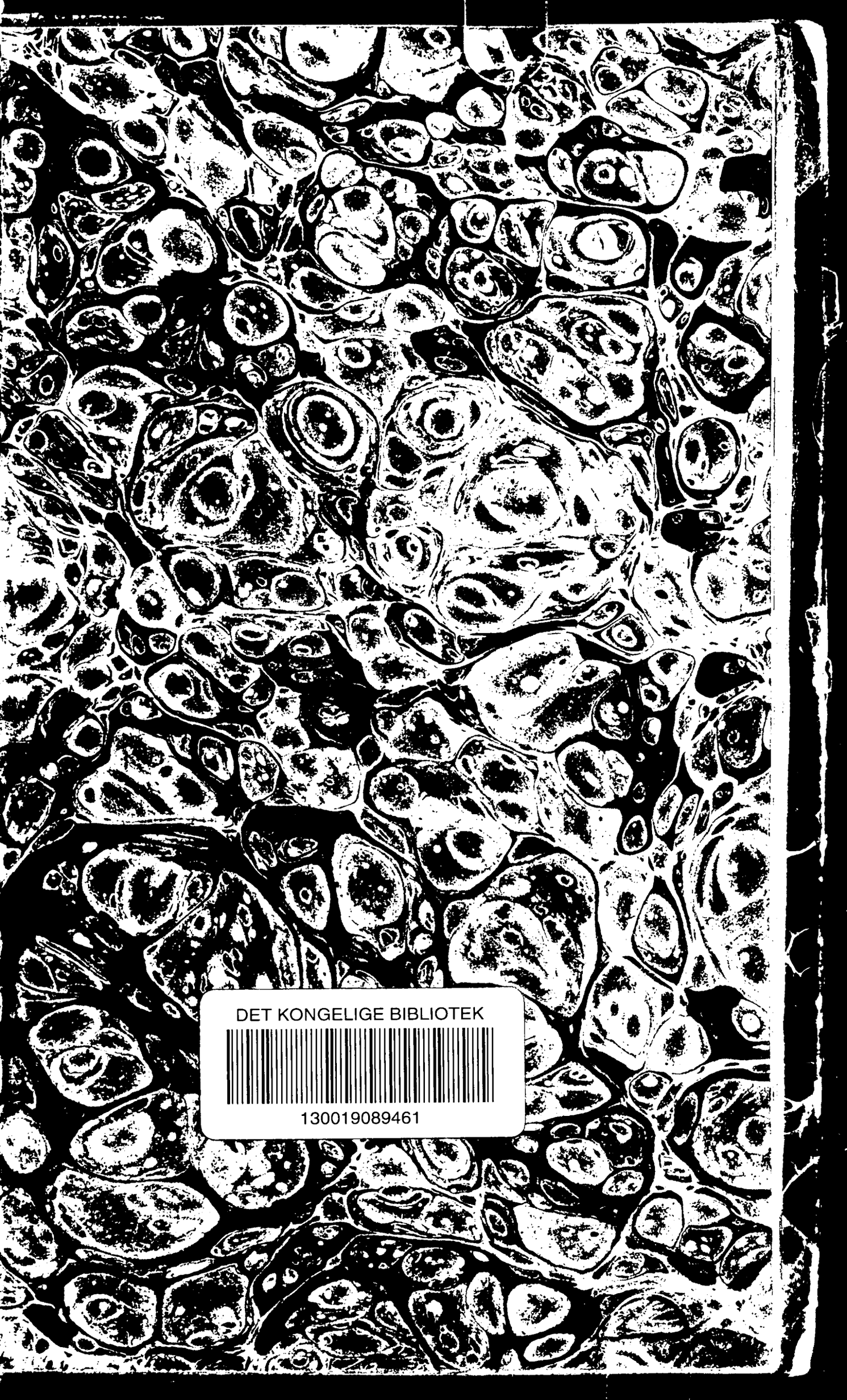
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at krediterе ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

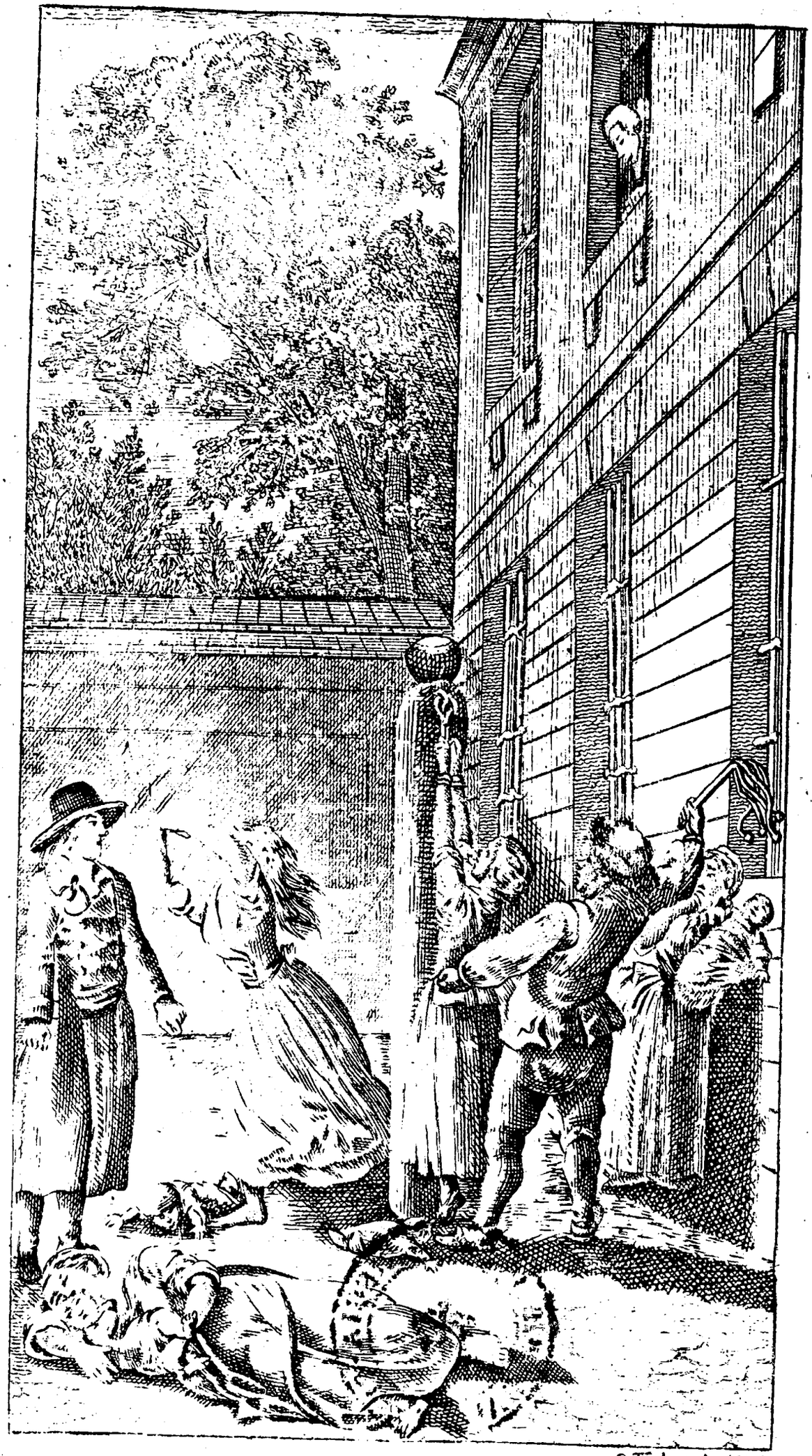

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130019089461

57. - 483. - 8°

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Carl von Carlsberg

eller

om den

menneskelige Elendighed,

af

Christian Gotthilf Salzmann.

Oversat

af

det Tydske.

Første Bind,

første og anden Deel.

Kjøbenhavn, 1797.

Paa P. M. Liunges og J. H. Schubothes fælleds Forlag, og findes hos dem i Bogladerne No. 3. og 5. paa Børsen.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Første Brev.

Udgiveren til Læserne.

Af alle de Love, som jeg ved denne Samling har foreskrevet mig er denne den fornemmeste, at jeg vil udelade alt det, som paa een eller anden Maade kunde fornærme Nogen. Thi efter mine Grundsætninger ere de Udfald, som skee paa en andens Ære, lige saa uanstændige og afskyelsesværdige, som de Anslag, der gisres paa hans Pung. I Følge samme Lov har jeg og foresat mig at undgaae alt det, som kunde ansees som et Udfald paa een eller anden Stat, efterdi jeg troede, at man endnu mere maa iagttage de Pligter mod et heelt Selskab, som man er forbunden til at udøve mod enkelte Personer. Dette er Aarsagen, hvorfor de fleste Stæder og Lande bleve anførte under opdigtede Navne. Historien taber maaskee derved noget af dens Liv; men da Hr. von Carlsberg og Oberst von Brav undertiden dømme meget frimodig, saa blive de og derved beskyttede for den Mistanke, at ville have kommet een eller anden Stat for nær. Hvad Hensigt jeg har med disse Breves Udgivelse kan

tilstrækkeligen sees af den Efterretning, som jeg har givet Publikum om dem. Derfor siger jeg nu ikke et Ord mere derom, og ønsker kun at den maatte opnaaes, og hvert et Brev være underholdende og lærerigt for Læseren.

I Øvrigt beder jeg, at man ikke vil ansee dette første Bind for andet, end en Deel af et Heelt, og opsætte den afgjørende Dom derover, indtil alle Deelene ere blevne sammenføiede.

Udgiveren.

Andet Brev.

Carl v. Carlsberg til Oberste v. Brav.

Grünau den 7 Maj.

Hjelp De mig! Min hele Tilfredshed er tabt. Jeg var i Forgaars reden ud til Richmans Have, for i et Par Timers Tid at være Naturen nærmere, der strakte jeg mig ud under en Birk, og følte Sundhed og Velbefindende i alle mine Aarer; og dog var der en vis forsmægtende Længsel hos mig, som jeg selv ikke kjendte, der sagde mig, at der endnu maatte fattes mig noget i min Lykke. Jeg saae paa et Par smaa Fugle, som smuttede frem gjennem Hekken, og skjemtede og spøgede med hinanden, og jo længere jeg saae paa dem, desto stærkere blev min Længsel. Jeg sukkede, lod mine Øine løbe rundt omkring mig, for at finde Gjenstanden for min Længsel — da kom der en Pige ned ad Alleen — Der er hun, sagde mit Hjerte, saasnart mine Øine fik hende at see, og jeg reiste mig op, for ret at betragte hende.

Ha!

Ha! det var en Pige! hvis Lige, jeg endnu aldrig har seet. Jeg saae intet uden hende. Ved hendes Arme hængte tvende andre; men som jeg veed intet andet at sige om, end at de hængte ved hendes Arme. Hun gik forbi, hilsede mig ligegyldig, og tabte sig i en Sidegang, dog trøstede det mig, at hun, i det hun dreiede sig omkring, saae eengang endnu om efter mig.

Ak det Blik! det Blik det forglemmer jeg aldrig. Det blev mig varmt omkring Hiertet, jeg sprang op, gik igiennem Alleen, og saae hende snart komme mig i Mode. Hvad det var for en let, naturlig, ursungen Gang! Med hvilken Smag var ikke enhver Deel af hendes Dragt, enhver Fier, som vayede i hendes Hat valgt! Og hvormegen Sundhed og Ild, Uskyldighed og Velvillighed tindrede der ikke frem i hendes Øine! At jeg gik saa langsom som mueligt, for ret længe at nyde dette salige Syn, kunne De let tænke. Tilsidst blev jeg endog staaende og bukkede mig meget beskedent for hende; men dette Buk maa dog have sagt hende alt, hvad der foregik hos mig. Thi en hastig Rødme sløy op i hendes Ansigt, saasnart hun kom mig nær; hun slog Øinene ned, og dog vendte hun, da hun endnu var gaaet et Par Skridt frem Ansigtet om igjen; saae op ad Træerne og ned ad dem igjen, saa at hendes Blik tilsidst hvilede paa mig, som om hun maatte gjøre sig selv nogen Tvang, for igjen at see fremad.

Hvad jeg imidlertid gjorde veed jeg ikke mere; thi jeg tabte i nogle Minuter al Sands, og kom ikke til mig selv igjen, førend hun atter mødte mig. Nu spurgte jeg hende strax, om jeg maatte have den Tilla-

delse, at tage Deel i deres Selskab. I hendes Sted svarede den eene af de Fruentimmer, som vare i hendes Følge, at de maatte for nærværende Tid frabede sig det, eftersom deres Vogn, der allerede var forspændt, biede efter dem, gjorde mig, uden videre at lade mig sige et Ord, sin Kompliment og gik bort, den anden fulgte efter hende og min Pige — blev staaende — blev rød — sagde intet — og gjorde et Buk. Jeg tilbød hende min Arm og min Haand, og havde en ubeskrivelig sød Følelse, da jeg fik hendes Haand i min. Kun i en Time havde jeg ønsket mig denne Følelse, kun en Time at indslutte hende i mine Arme, og sige hende hvad jeg følede for hende. Men de Furier af Piger fordærvede snart den Draabe af Glæde, som jeg just nu vilde indslubre, ved den Fraade, som de lod falde paa den. Med truende Blik saae den ene sig omkring efter os, hvislede den anden i Øret, og slog en fræk Latter op. Da bævede min Pige, bad mig at slippe hende. Jeg holdt hende fast, nu saae hun paa mig, og en Taare hang i hendes Øie. Umuelig kunde jeg opholde hende længere. Kun et Ord endnu, sagde jeg, hvad er deres Navn? Mit Navn, sagde hun forlegen, mit Navn er — er Henriette, og i det samme rev hun sig løs og fløi hen til hendes Følge, med hvilke hun, tilligemed en Mandsperson steeg ind i en Vogn, og rullede bort.

Jeg har anholdt alle i det hele Huus, Verten, Gartneren, Gaardskarlen og Daglønneren, og spurgt dem om de ikke kjendte dette Selskab. Men ingen kunde give mig den ringeste Efterretning derom. Hun er altsaa borte min Henriette, og Himmelen veed hvor hun er. Hun er borte, og hører maaskee nu,

da

da jeg skriver dette, paa en Gieks Smigrerier, og jeg faaer hende aldrig mere at see igjen, og kan dog ikke forglemme hende. Hvad jeg endnu egentlig kan være nyttig til her ved Akademiet veed jeg virkelig ikke. Min hele Sjel er saa opfyldt med denne Pige, at ikke nogen anden Tanke kan finde Plads i den. Jeg skyer allerede Auditorierne og alt menneskeligt Selskab, paa det jeg ret uforstyrret kan udmale hendes Billede, og fornøie mig derved.

Kjender De ikke nogen Pige; som heder Henriette? Hun har et reelt, rundt Ansigt, sorte Øine, er smekker, klædt som en Amazone, og har sorte Haar, flettede uden nogen Kunst, og oven paa dem en Hat med en Fjederbusk. Spørg De dog, hvis De elsker mig saa høit, som De saa ofte har sagt mig, alle de, som komme til Dem, om de ikke kjende saadan en Pige. Jeg maae see hende, jeg maa have hende, thi jeg føler at hun er født for mig, og hvad nytter mig Livet til, naar jeg ikke kan tilfredsstille det ivrigste af alle mine Ønsker? Jeg er ꝛc.

Carl v. Carlsberg.

Tredie Brev.

Oberst v. Brav til Carl v. Carlsberg.

Holdersleben d. 11 Maj.

Vær du ubekymret, kjære Carl! Din Tilfredshed skal du ikke miste. Det som du følte hos dig var Naturens Røst, ja Guds Røst, som taler til os igjennem Naturen. Naturen bestemte dig til at opsøge dig en yndig Pige, i hvis Barm du kunde indslubre

Kierlighedens Sødhed, ved hvis Spøg og Trøst du kunde opmuntres under de Arbeider, som du er skabt til, ved hvis legemlige Yndigheder du skulde glæde dig, og frembringe et levende Aftryk efter det andet af din Glæde. Da du blev anfaldet af hiin søde Længsel under Birken i Richmans Have, saa var det lige saa godt som om Naturen raabte til dig: Staae op du unge Mand! Tiden er der til at nyde Kierlighedens Glæder, og at mangfoldiggiøre dig i en yndig Piges Arme See dig omkring, hvor du kan finde hende! Kan du nu vel troe at Naturen vilde befale dig noget, som du ikke var i Stand til at fuldføre? At den skulde indvlante dig heftige Drivter, uden at sørge for deres Tilfredsstillelse? See Ørnen finder det Bytte, som dens graadige Øie søger. Svanfuglen udspeider den Søe, som den tørster efter, og du skulde ikke finde den Pige, som du længes efter? Vær ubekymret du finder hende vist!

Men om nu den lille Henriette, som du er saa forpikket paa, netop er den Pige, som er dig bestemt, Det er et Spørgsmaal, som vist nok behøver en nøiere Undersøgelse. Lader os som fornuftige Mænd overveie det!

See, kjære Carl, dersom du havde seet denne Pige paa en øde Ø, saa var der intet Spørgsmaal om, hvad du i saa Fald skulde gjøre. Du kunde da uden Betænkning opsøge Pigen, stige omkring paa Bjergene, gjennemstrøge Skovene, og hvor du fandt hende, tilegne dig hende: thi du havde den retfærdigste Paastand paa hende. Du havde ei heller, efter den eensomme Stilling, du var i, Frihed til at vælge: men maatte gribe efter den første den bedste Pige, som du kunde faae fat paa.

Men

Men kjære Carl, vi leve i Selskab. Verden vrimler af Piger, og du har Frihed til at opsøge dig den, som du holder for den bedste. Hvoraf veed du da nu, at just den lille Amazone, som kom dig der i Møde, er den bedste Pige af alle dem, som leve omkring dig. Carl! Carl! Du havde just længsel efter Piger, da hun faldt dig i Øinene. Ligesom den nu der vansmægter af Tørst, finder enhver Drik god, saa finder og den, som er i denne Stilling, enhver Pige yndig. Hans ophidsede Indbildningskraft opdager Yndigheder hos hende, som hun ikke har, ubmaler de, som virkelig ere der med de meest levende Farver, og overseer alle Mangler. Dersom jeg ikke tager Feil, saa skulde enhver anden Pige, naar hun just ikke havde været ganske heslig, fortryllet dig i lige saa høi en Grad, naar hun just var kommen dig for Øine i denne din længselfulde Tilstand. Hvoraf veed du da at denne din Pige er sund? At hun ikke har nogen legemlig Mangel? At hendes Hjerte og Forstand er lige saa smuk som hendes Ansigt? Hvad om hun var sygelig, en Daare, eller havde een eller anden legemlig Brøst, vilde du da vel kaste dig i hendes Arme, da du kunde faae en sund, rask, fornuftig Pige.

I det selskabelige Liv gaaer det umueligt an, at du altid kan leve efter din egen Villie eller Tilbøielighed, thi andre Folk have ogsaa Tilbøieligheder, som de ville have tilfredsstillede, og dette maa du tage til Eftertanke, paa det du ikke alt for begierlig maatte søge at tilfredsstille din Tilbøielighed, saa at andre derved krænkes. Veed du da f. Ex. ganske vist at den Henriette, som du allerede kalder din, ikke alt har valgt en anden Yngling, som behager hende bedre?

Skulde du ikke gjøre hende den største Uret, om du vilde tvinge hende at lade den fare, for hvilken hendes hele Hjerte slaaer? Hvad om hun allerede var forlovet, ja vel endog gift? vilde du da vel være saa grusom, at røve hendes Besidder sin Eiendom, og gjøre en andens Liv glædesløs. Det vil du visselig ikke.

Ja jeg kan nu ikke holde noget længere skiult for dig, som du dog inden en længere eller kortere Tid maa erfare. Vort hele Selskabs Indretning er unaturlig, og passer sig ligesaa lidet med vor Naturs Tilbøieligheder og Fordringer, som et Snørliv til en slank Piges Bygning, der er bestemt til Munterhed og til at føde Børn. I dette bliver vore Tilbøieligheder ligesaadan pressede sammen som Pigens Nerver og Muskler i hiint. Vi ere tvungne til at undertrykke vore varmeste Ønsker og bestride vore uskyldigste Tilbøieligheder, og ofte gjøre det Modsatte af det, som Naturen fordrer af os med høi Røst, naar det menneskelige Selskab skal taale os.

Vil du f. Ex. være frie for daglige Bebreidelser, bitter Skjemt, Haan og andre Krænkelser af din Familie, saa maa du ikke vælge den Pige, som behager dig bedst, ikke den sundeste, redeligste og fornuftigste, ikke den, af hvilken du kan vente dig de munterste Børn; men den, som har de fleste Ahner. Naar du har Valget imellem en syg, forældet, ondskabsfuld Grevinde, og en sund, ung retskaffen Bondepige, saa maae du, i hvor høit end dit Hjerte skriger derimod, frasige dig den sidste, for ved Besiddelsen af den første, at kunne give din Familie Glands. Du maa nu da din Natur har sin hele Ild, endnu ikke i

lang

lang Tid tænke paa at gifte dig. Først efter tyve Aars Forløb, naar dine bedste Kræfter ere bortbrugte, saa maa du tale om Giftermaal, paa det din Familie ikke skal blive for talrig, og dine Godser ait for meget deelte. Hvad tykkes dig derom?

Slutningen af dit Brev har mindst behaget mig. Thi at du undrager dig fra Selskab, og ganske overlader dig til din Længsel, er net op det alleruhældigste, som du kunde gjøre. Derved vil du tabe din Munterhed, miste din friske Farve, skade din Sundhed, og dog ikke faae at vide hvor din Pige er. Hør mit Raad! Vær en Mand! Anvend din Kraft paa at tæmme din Tilbøielighedś Heftighed! Fortsæt dine Forretninger, besøg Selskaber, og anvend saa et Qvarteers Tid hver Dag til at tænke paa hvorledes du bedst skal faae din Pige opspurgt. Da skal du visselig blive sat i Stand til at udspeide hende, om hun endog var indmuret i det allerlængst bortliggende Taarn. Thi ved Grædmmelse og Længsel udretter man intet, ved Eftertanke derimod alt. Og der er ingen Ting saa tung, at vi jo kan fuldføre den, saasnart vi anvende vor hele Opmærksomhed derpaa. Jeg er ꝛc.

v. Brav.

Fjerde Brev.

Henriette til Louise Helving.

Koldingen, den 15de Maj.

Jeg kan ikke længere udstaae det kjære Tante! Tante Friderike piner mig næsten til Døde. Siden vor Spadseretur til Richmans Have har jeg ikke havt nogen

glad Time. Stedse gjør hun mig de bitterste Bebreidelser. Naar jeg sidder i Tanker, saa spørger hun mig med en svedsk Mine: naa Henriette hvad tænker du paa? du har vist dit Hoved fuld af Studentere? Træder jeg til Vinduet, saa beskylder hun mig for at jeg seer efter Studentere. Ved Bordet fortæller hun stedse Historier om Piger, som have ført et liderligt Levnet med Studentere, og seer imidlertid stivt paa mig Da bliver Maden siddende i min Hals og jeg kan ikke faae en Mundfuld ned. Hun sniger sig bestandig omkring efter mig, og kommer bag paa mig i mit Kammer, saa jeg springer høit i Veiret, af Skræk, og giver et stort Skrig fra mig. Ak hvis hun nu kun ikke kom — i Sandhed hun kommer — Jeg er —

den 18 Maj.

I Dag kan jeg først gjøre mit Brev færdig, Tante Friderike er ude i Besøgelse. I Forgaars kom hun bag paa mig, medens jeg skrev. Jeg hørte hende, da hun sneg sig op, og kastede Brevet hurtig ind under Fodtrinet ved Vinduet. Men Blækhornet og Pennen kunde jeg ikke skjule. Da sagde hun i en heftig Tone: naa du er endog i Færd med at skrive! Maaskee Kjerlighedsbreve? — Vis mig strax hvad du har skrevet! Dette kunde jeg jo umueligt gjøre. Da rev hun alle mine Sager omkring og igjennemsøgte dem. Jeg var næsten død af Angest, og siden den Tid piner hun mig endnu mere, og beskylder mig for, at jeg har skrevet til den Student, som bød mig sin Arm i Richmans Have.

Ak, kjere Tante! hvad har jeg da gjort, at jeg skal saa skrækkelig pines? Jeg maa jo udstaae mere,

end

end mangen Misdæderske, og jeg er jo dog ikke en Misdæderske. Jeg har jo ikke med min Vidende og Villie gjort noget Menneske ondt. Det er sandt, jeg fandt Behag i den unge Mand, som vi saae i Richmans Have. Men er det en Synd. Jeg har roest og beundret de skjønne Aurikler, som jeg saae der, og man har ikke havt noget derimod. Hvorfor giør man da saa forfærdelig en Allarm over det jeg fandt Behag i en smuk Mandsperson? Jeg troer dog at han er mere værd end det hele Aurikelbed. Min Tante er opbragt fordi jeg saae efter ham, og blev en halv Minut tilbage, for at høre hvad han vilde sige mig. Er der da noget ondt deri? Jeg tør jo see efter den Blomst, det Æble, den Drue, som behager mig, hvorfor da ikke efter en Mandsperson?

Kjereste Tante, forbarm Dem dog over mig og hielp mig! Kan De ikke hielpe mig, saa tillad dog i det mindste, at jeg maa udøse min Jammer for Dem. Jeg har jo ingen uden Dem, i den hele Verden, som jeg kan aabne mit Hjerte for. Min Fader er ved sine Forretninger saa adspredt, at han endnu ikke har formærket hvor meget jeg lider. Og jeg skjelver for det Øieblik, da han vil mærke det. Thi min Tante vil da visselig indtage ham saaledes imod mig, at han vil saae sig til hende, og pine mig med sine Bebreidelser. Naar De altsaa og vilde forlade mig, saa maae jeg bukke under for min Grænmelse. Jeg er ꝛc. Henriette.

E. Skr. Har De ikke endnu faaet noget at vide om den unge Mand, for hvis Skyld jeg maa lide saa meget.

Femte Brev.

Loviſe Helving til Henriette.

Grünau, den 20 Maj.

Umuelig kan du, gode Pige, lide saa meget, som jeg selv har lidt, ved at igjennemlæse dit Brev. Ak det har erindret mig om al den Græmmelse, som i en tolv Aars Tid har naget mit Hjerte, og om alle de Taarer, som jeg i den Tid har udgydet. Du har vel holdt mig for meget lykkelig, fordi jeg stedse i Selskaber har leet og skjemtet? Alt dette var Forstillelse. Jeg er den ulykkeligste Skabning, som du kan tænke dig. Der er kun een, som er Vidne til min Lidelse, og det er den Alvidende. For alle andre maa jeg skjule min Grænmmelse, efterdi jeg af Erfaring veed, at jeg ved Aabenhjertighed forstørrer mine Lidelser, og istedet for Medlidenhed tiltrækker mig den bitterste Skjemt. For dig kan jeg umuelig være tilbageholdende. En Aabenhjertighed er den anden værd. Mig vil det skaffe Lindring, naar jeg kan faa engang kan give mit Hjerte Luft, og du kan lære meget deraf, som kan tjene dig til Advarsel.

Vid altsaa, bedste Pige, at vi ere de allerulykkaligste af alle de Guds Skabninger, som jeg kjender. Den Drivt, som du nu begynder at føle, den sødeste og heftigste af alle Drivter, hvorfor skulde jeg skamme mig ved at nævne den ved sit rette Navn? den Drivt til Manden, er en Kilde til mangfoldige Lidelser for os. Jeg skjelver for din Skyld, naar jeg tænker derpaa, at den er opvakt hos dig. Naar vi først begynde at føle den, saa vente vi paradisiske

Vellyster af den, og hos de fleste frembringer den dog Helvedpine.

Det er os tilladt at tilstaae naar vi lide Hunger eller Torst, naar vi ere begjerlige efter een eller anden Slags Mad; men denne Drivt, som i sig selv er lige saa uskyldig, lige saa vel Guds Gjerning, som alle de andre, maae vi søge at skjule for den hele Verden, og blive tvungne til, fra vor første Ungdoms Aar af, at øve os i den djevelske Konst Forstillelse. Thi saa snart som vi lade os mærke med det ringeste derom, saa blive vi behandlede paa det ukjerligste, og udraabte som vellystige og utugtige. Ingen er i saa Fald mere ubarmhjertig imod os, end vort eget Kjøn. Ethvert af vore Skridt og Diekast søge de at gjøre mistænkelige; samle alle de Anekdoter, som de kunne faae at vide om os, og sprede dem ud, formodentlig af den Aarsag, at de derved ville forskaffe sig den Anseelse, som om de vare frie for slige Svagheder. Troe kun; kjære Henriette, at de Krænkelser, som du nu maae føle, har jeg alleſammen følt, og det hundrede Gange stærkere. Jeg har ofte været en Gienstand til Samtale i alle Selskaber, og har engang levet en Tid, da jeg troede at jeg maatte bukke under for min Græmmelse. Kan du vel troe det, at mine egne Forældre have været ligesaa grusomme imod mig? Et ungt Menneske, som for en 12 Aar siden tjente hos min Fader som Skriverkarl, syntes at see mig hellere end alle andre Piger, jeg fandt ogsaa stor Fornøielse i at see ham. Altid havde jeg noget at lede efter i den Stue, hvor han sad, og søgte altid ret længe, indtil han greb fat paa min Haand, kyste den, og gav mig mange smigrende og

kjær-

kjerlige Ord. Mine Forældre mærkede det og lod mig komme for sig, og spurgte om jeg ikke var forelsket i dette Menneske. Uden Tilbageholdenhed greb jeg nu fat paa min Faders Haand, kyste den og tilstod, at jeg havde ham inderlig kjer. Veed du vel hvad jeg fik til Svar? Et par dygtige Ørefigen, som bragte mig ganske ud af min Forfatning. Og dette var endnu ikke alt, fra min Moders Side fulgte nu en Strøm af Skjældsord. Hun kaldte mig en ulydig Datter. Hun spurgte om dette skulde være hendes Løn for al den Umage, som hun havde givet sig med min Opdragelse. Hun sagde, at jeg vilde gjøre hendes Familie Skam, at hun nok kom til at leve den Dag, da hun skulde see mig sulte ihjel med denne nøgne Karl, ja hun truede at vilde støde mig ud af Huset. Ak, kjære Henriette, omsonst søger jeg at finde Ord, hvormed jeg kan beskrive dig det, som jeg paa den Tid har maattet udstaaet. I mange Aar maatte jeg høre disse bittre Bebreidelser. Og jeg kan endnu ikke indtil denne Time blive klog paa, hvad der kunde bevæge min Moder til at blive saa forfærdelig vred over en Drivt, som jeg dog ikke havde arvet af nogen anden end af hende? Skulde hun vel have født mig, om hun ikke selv havde havt denne Drivt? Ofte sad jeg i hendes Lysthuus, og saae med vaade Øine hvorledes Fuglene spøgede, og Karperne legede i Dammen, og tænkte alle Dyr, ja enhver Orm kan smage Kjerlighedens Sødhed, kun vi Piger ikke, og nogle Dyr, som staae under Menneskets, denne Tyrans Herredømme. Vi vansmægte, kjære Pige, og mange af os gaae ud af Verden, uden nogensinde at have lædsket vor Tørst, og de fleste, som

ere

ere blevne lædskede, have faaet Gift og Galde, imedens de troede at indslubre den sodeste Most.

Herom siden noget mere. Nu komme de to smaa Piger, som jeg underviser. De gode Skabninger spøge og springe glade omkring. Dersom de vidste, at de om ti Aar skulde være ligesaa elendige som vi to nu ere, saa skulde dette glade Væsen nok forgaae dem.

Imidlertid vil jeg for det første raade dig, at du gjør dig al Umage for at forglemme denne unge Mand, som har saa meget behaget dig. At det vil falde dig tungt, det troer jeg meget gjerne. Men jeg kan for denne Gang ikke give dig noget bedre Raad, imidlertid vil jeg gjøre mig Umage for at faae Efterretning om ham; og naar jeg da skulde erfare, at det var den Mand, som kunde gjøre dig lykkelig — saa forlad dig paa mig, bedste Henriette! Hvad mig angaaer, da er rigtig nok Kjerlighedens Glæder forbi. Jeg har blomstret — snart skal mine Blomster falde af, uden at have baaret Frugt, og jeg skal staae der iblant min Ungdoms Legesøstre, som et ufrugtbar Træ, iblant andre, hvis Grene ere nedbøiede af Frugt, og som alle Forbigaaende anse med Foragt; men dette skal dog ikke holde mig fra at glæde mig over andre, som leve lykkeligere, og gjerne skal jeg gjøre alt, hvad jeg kan til Fordeel for deres Kjerlighed.

Jeg har tillige skrevet min Søster til, og Budet, som bringer dig det, skal ogsaa overlevere hende sit. Jeg har deri temmelig sagt hende Sandheden, dog har jeg ikke ladet mig mærke med, at jeg

har

har faaet noget at vide af dig, derpaa kan du forlade dig. Jeg er ꝛc.

Louise.

Sjette Brev.

Louise Helving til Frederike Helving

Grünau den 20 Maj.

Har din sidste Spadserereise bekommet dig vel, kjereste Søster? Jeg ønsker det; men jeg kan neppe troe det, du saae saa fortredelig ud, dine Svar vare saa korte og afbrudte, og din Skjemt saa bitter, især naar den angik den gode Henriette.

Har den stakkels Pige maaskee fornærmet dig? Har hun ikke bevist dig den Agtelse, som hun er dig skyldig? eller har hun vel endog talt ilde om dig? Tilgiv mig, bedste Søster, dette Spørgsmaal, eller har det maaskee fortrydt dig, at den unge Mand, som vi mødte i Richmans Have, var saa kjerlig imod hende, og ikke syntes at lægge Mærke til dig? Ha! har jeg truffen det? bekiend kun og nægt det ikke. Thi du taler til din Søster, hvis Stilling er ligesaa ulykkelig som din.

Rigtig nok var det ikke at undre over om vi bleve angrebne af Sjaluſie, saa ofte vi saae een af vore Søstre at finde den Lykke at blive elsket, som vi saa længe forgjeves have søgt, og som vi rimeligviis aldrig ville finde, efterdi Haabet dertil aftager med et hvert Aar.

Ak kiere Søster, du maae troe at jeg fuldkommen føler hvor bedrøvelig vor Tilstand er. I saa

lang

lang en Tid nærede sig i vor Bryst den søde Drivt efter en Ven, i hvis Arme vi kunde tilbringe vort Liv. At udrydde den er os umueligt, da den er indvævet i vort Blod. Hvor mange yndige Billeder gjøglede der sig ikke frem i vor Siel! Af hvor mange søde Drømme ere vi ikke blevne skuffede. Ofte saae jeg den Yngling, som min Sjel elskede. Frygtsom nærmede han sig til mig, greb fat paa min Haand, trykte den til sin Mund, og stammede den Bekjendelse frem, som jeg i saa lang en Tid med Længsel havde ønsket. Jeg gav ham Haab, han blev friere, og efter nogle Minuters Forløb hang han om min Hals, og qvalte mig næsten med sine Kys. Mit Hjerte og Lemmer bævede af Salighed. Nu greb jeg fat paa hans Haand, for at gjøre ham endnu dristigere — og see! nu flygtede han bort — da opvaagnede jeg og følte det Besværlige i min hele Stilling, og den søde Drøm efterlod mig intet andet, end en melankolsk Dag.

Hvor ofte saae jeg ikke den unge Mand, for hvilken mit Hjertes Ild ulmede, og turde ikke aabenbare mig for ham. Hvor ofte blev jeg ikke forraadt af mine Piekast, og erfoer den uudsigelige pinende Ydmygelse, at han lod som om han ikke agtede derpaa. Mangen Sprader kom mig nærmere, klagede over Elskovspine, og jeg var enfoldig nok til at høre ham og troe ham; men neppe havde han danglet nogle Uger med mig, saa blev jeg fremmed for ham, og han gik ud paa nye Erobringer. Saaledes er det gaaet mig. En Mængde feilslagne Ønsker, en Mængde Ydmygelser har skilt min Sjel ved alle dens Glæder. Og du har havt den samme Skjebne. Hvem vil

altsaa fortænke os i, at det nager vort Hjerte, naar vi see andre at finde den Lykke, som vi forgjeves have søgt og dog aldrig ville finde. Naar vi maae høre at andre Piger siges de sødeste Ord, og vi blive ubemærkede, eller at man endog kaster et satyrisk Blik til os?

Gamle Jomfruer komme mig for som gamle Candidater, som altid have en misfornøiet Uge, saa ofte de høre, at een af deres yngre Brødre have faaet et Embede, til hvilket de, formedelst deres Alder, troede at have en større Rettighed.

Denne Lidelse maae vi nu vel bære saa længe vi leve, og vi maae have al vor Fornuft nødig, naar vi ville gjøre os det taaleligt. Men vilde vi derfor lade andre føle vor Fortrydelse. Ville vi omgaaes vore Søstre som Furier, og kaste en hvislende Slange i hver en Barm, som aabner sig for Kjerlighed? Nei, bedste Søster! Lader os ikke synke saa dybt. Og hvad skulde vi vel udrette dermed? Gjøre os latterlige og forhadte, og fremlokke den sortegule Farve og Rynkerne et Par Aar for Tiden.

Lader os foragte hvad vi ikke kunde faae, lader os aldrig forstyrre andres Sindsrolighed, og naar vort Hjerte bliver for fuldt, saa lader os udøse det for hinanden, og græde et Par Taarer. Dette vil altid forskaffe os Lindring, vel en svag; men dog bedre end ingen. Anbefal mig til vor Broder og til Henriette. Jeg er ꝛc.

Sy-

Syvende Brev.

Carl v. Carlsberg til Oberste v. Brav.

Grünau den 20 Maj.

Deres Brev, kjere Hr. Fetter, forekommer mig at indeholde meget Sandt, men jeg kan nu umuelig besvare det, efterdi jeg for nogle Dage siden har tabt min Forstand, og ligner ikke noget fornuftigt Menneske, uden i Hensigt til den udvortes Dannelse. Hvad jeg egentlig er blevet til det veed jeg ikke selv. Til et Fæe? Nei, til saadan en Vanvittighed, som jeg er bleven overfaldet af, er Fæet ikke oplagt. Til en Djevel? dertil har jeg endnu ikke Ondskab nok. Til en Nar? Dette maatte vel være det meest passende Navn, som man kunde give mig.

Saasnart som jeg havde faaet Deres Brev, fulgte jeg Deres Raad, og søgte Selskab. Jeg troede at finde det sikkerst i Hvalfisken, hvor de her værende Studerende pleie at tilbringe deres ledige Timer, af hvilke de den hele Dag synes at have mange, og jeg fandt det virkelig. Tolv Personer sad omkring et Bord, enhver af dem havde en Slump Penge liggende for sig, og alle saae med en saa heftig Begjerlighed til de Kort, som Baron Cronfeld slog op, at de ikke mærkede min Ankomst. God Aften, Cronfeld, sagde jeg, men han takkede mig ikke. Spiller De lykkelig spurgte jeg en anden. Han svarede mig med et vredt Blik. I nogle Minuter blev jeg staaende der og saae hvorledes Speciedalerne, Dukaterne og Luisdorerne flød af og til Banken. Men da jeg ikke derved fandt den ringeste Underholdning, saa søgte jeg at begynde en Samtale med en Tredie, slog ham venlig paa

Skulderen og spurgte: Har De faaet god Efterretning fra Deres Fædreneland? Fanden i vold! sagde han og stampede med Foden i Gulvet, hvad bryder jeg mig om Fædrenelandet! cinq pour moi.

Dette hidsige Svar kastede mig tilbage lige til den yderste Krog i Værelset, hvor jeg lod mig give en Flaske Øll og en Pibe Tobak. Neppe var der kommen Ild i Piben, førend jeg ogsaa allerede var i Richmans Have, og fandt hende siddende i et Lysthuus. Hun var endnu ti gange mere indtagende, end da jeg saae hende første gang. Vi talte med hinanden først med Øiekast, siden med Ord og Haandtryk, og jeg var saa henrykt, at jeg næsten havde raabt ganske høit, min Henriette, mit Liv, min Sjel! dersom ikke Selskabets høie Skrig over een af de Medspillendes Lykke, havde bragt mig til mig selv igjen.

Det gaaer vidt! tænkte jeg, naar du ikke engang kan blive frie for denne Pige i Selskaber, fortumlet løb jeg hen til Spillebordet, tog et Par Kort og besatte dem med to Speciedaler. Jeg vandt dem begge. Jeg besatte atter tre andre, og endog disse vare lykkelige. Efter en Times Forløb havde jeg en Hoben Penge for mig, som vel kunde udgjøre omtrent 50 Daler. Det er forbandede Penge, tænkte jeg, du skal ikke beholde dem; der klæver Fader- og Moder-Sukke paa dem, og deres Forbandelser, som de ere blevne revne fra, hviler paa dem. Jeg blev altsaa ved at spille i den Hensigt at tabe dem igjen, og efter en halv Times Forløb var min Hensigt langt mere opnaaet, end jeg ønskede; thi jeg mærkede, at der feilede mig to Dukater af mine egne Penge. Disse tænkte jeg vil du hente ind igjen og derpaa holde op.

Men

Men min Bestræbelse var forgjeves, næsten et hvert Blad, slog mig feil, og da Selskabet henimod Klokken Eet skiltes ad, var min hele Vors udtømmet, hvori jeg havde havt henimod 50 Daler.

En skrækkeligere Nat end denne har jeg endnu ikke havt. Søvnen sløi bort fra mig, og i dens Sted var det som om der stod en Furie for min Seng, der hvidskede mig i Ørene: Ulykkelige, din hele Formue er borte, hvormed vil du nu betale Tractøren? Hvormed den Regning, som Skræderen bragte dig i Dag? Rasende kastede jeg mig om paa den anden Side, og nu hvidskede det igjen: Maa du nu ikke nødes til at borge dig frem? Hvor megen Fornøielse kunde du ikke have gjort dig for disse Penge! Jeg kastede mig fra en Side til en anden, for at undgaae disse skrækkelige Bebreidelser, men det var forgjeves. Maa ikke nu, hvidskede det igjen, enhver Fattig gaae hielpesløs fra dig, da du selv er fattig, har selv gjort dig fattig.

Fik jeg end et Blun i mine Øine, saa var Cronfeld strax der, og traf Kort ud, Roi, dame as, qvatre, valet gav stedse Gjenlyd i min Sjel. Undertiden vandt jeg en betydelig Sum, undertiden tabte jeg den igjen, da sprang jeg forfærdet op, og Blunet sløi bort fra mine Øine, Helvednat! Ak, Du Verdensdommer! kast enhver Misgjerningsmand ind i saadan en Nat, og da behøver du ikke nogen anden Pine til hans Straf.

Og hvilken en Dag fulgte derpaa. Søvnløshed og Fortrydelse havde gjort mig saa kraftesløs og dum, at jeg ikke var oplagt til nogen Forretning. Jeg gik i Collegierne, men jeg hørte intet andet end tom-

me Toner, fordi min Sjel var for slap til at tænke noget derved.

Turde jeg nu kun slutte — turde jeg nu dog forsikre, at denne Straf havde for stedse forbedret mig! men desværre det er endnu ikke Enden paa min Daarlighed.

Efter Middags Maaltidet besøgte Cronfeld mig. Saa fortredelig, sagde han. Nager det dig maaskee, at du i Aftes tabte dine Penge? Vær ikke noget Barn. Kom igjen hen i Hvalfisken, der kan du faae dem alle tilbage igjen.

Eller maaskee tabe nogle flere? gav jeg ham til Svar, Snak! sagde han, hvem vilde være saa forsagt? Du vil dog vel ikke være noget Barn, og lade dine 50 Daler blive der?

Jeg foregav at jeg havde Forretninger; men han sagde jeg var i Dag dog ikke oplagt til meget, og i Morgen vilde Arbeidet smage desto bedre. Jeg undskyldte mig dermed at jeg ingen Penge havde, men nu kastede han sex Luisdorer til mig, og forsikrede at han ikke skulde kræve dem af mig igjen, førend jeg uden mindste Besværlighed kunde betale dem.

Da gik jeg enfoldige Tosse hen med ham til det Sted, som jeg nu gaaer forbi med Gysen, som for en Mordergrube. I mindre end to Timer vare mine sex Luisdorer tabte Men min rasende Begjerlighed efter at vinde dem igjen var saa stor, at jeg umuelig kunde holde op. Jeg laante af Cronfeld, og af enhver anden, som vilde laane mig, en Luisdor efter den anden, og tabte dem, ligesom jeg fik dem. Henimod Klokken tre om Morgenen gik Selskabet fra hinanden, og jeg stampede i Gulvet af Fortrydelse,

fordi

fordi man ikke vilde spille længere med mig. Mit ulykkeligste Kort var Coeurknegt, jeg besatte den med tre Luisdorer paa eengang, og den var ulykkelig.

Jeg kastede mig nu paa Sengen, og min Mathed var saa stor, at jeg virkelig slummede et Par Timer ind. Nu er jeg vaagnet op, vaagnet op til min Qval, jeg har ingen Penge, er bleven 150 Daler skyldig, og fra i Dag af seer jeg mig endnu nødt til at gjøre mere Gjeld, jeg bliver daglig overhængt af mine Creditorer, jeg har pinende Udsigter, og derved er min Sjel sunken saa dybt, at den ikke tænker paa noget andet, end paa Coeurknegt. Det er ligesom den var trykket ind i min Hjerne; thi den staaer altid for mig. Ak, Fetter! hvortil har De raadt mig! Havde de dog overladt mig til min Ensomhed. Det er sandt jeg skulde da ikke have tænkt paa andet, end paa Henriette. Men er en elskværdig Piges Billede ikke langt mere passende for en fornuftig Sjel end Coeurknegt? Jeg er

Carl.

Ottende Brev.

Oberst von Brav til Carl.

Holdersleben den 1 Junii.

Dit Brev, kjere Carl! har foraarsaget mig stor Uroe, især da det lader til som en Deel af Skylden for din Elendighed falder tilbage paa mig. Vist nok har jeg raadet dig at søge Selskab, men jeg troede du ville være forsigtig i Valget. Thi, kiere Karl! man kan ikke forsigtig nok vælge sig Selskab paa Akademiet. Vore Akademier forekomme mig at være ligesaa farlige

for de Studerendes Dyd og Roligheb, som Pestens Sæde, Constantinopel og Smyrna, for deres Liv. Og jeg kan ikke begribe, hvorledes en Fader; som kjender Akademierne, og har en Søn der, kan have mange glade Timer. Jeg ville være langt roligere, dersom min Søn engang skulde drage til Felts mod Russerne eller Tyrkerne, end om han skulle blive paa Akademiet. Thi skulde han endog faae en Karteske i Underlivet — nu — saa vilde det koste mig et Par sørgelige Uger, da jeg derimod min hele Livstid vilde have den Berømmelse at være Fader til en Søn der døde som Helt. Men hvor mange skrækkelige Efterretninger maae jeg ikke vente mig naar han er paa Akademiet; at han har drukket sig en Sygdom paa Halsen, at han ved Spil er bleven en Bedrager; at han ligger af en venerisk Sygdom, eller er bleven stukken i en Duel.

Ach, og snart vil jeg komme i denne sørgelige Forfatning. Jeg venter min Ferdinand til St. Hansdag, han vil blive nogle Uger hos mig, og da skal jeg sende ham til dig. Lever sammen som Venner, og søger at advare hverandre for Udsvævelser, og at opmuntre hinanden til det Gode.

Nu er kun Spørgsmaalet, hvad du arme Mand! skal foretage dig i din forskrækkelige Forfatning? O føl ret levende det Skrækkelige Spillesygen fører med sig! vil du være en Skurk, en Troløs, en Bedrager? Dertil besidder du for megen Retskaffenhed? Nu saa afskye Kortspil, og især Hazardspil, thi ellers vil du snart føle dig oplagt til de største Nederdrægtigheder, du vil lokke din unge uerfarne Ven til at spille, skille ham ved sine Penge, og styrte ham i den

samme

samme Elendighed som du nu er i. Du vil gjøre Gield, du vil bedrage dine Creditorer, du vil forfalde til de nederdrægtigste Ænker, for hvilke du nu rødmer, for at forskaffe dig Penge.

Vil du udlees af andre som en Daare? nei? Nu, saa maa du ogsaa skye Hazardspil, thi mange Spillere, som holder Banken, ere Skurke, som ved lang Øvelse have erhvervet sig saadan en Færdighed i at blande Kortene, at de styre hele Spillet efter deres Behag, og siden drive Spot med den arme Daare, som er enfoldig nok til at lade sig bedrage.

Og dersom du endogsaa var mere heldig i at spille, eller vænte dig til det Slags Spil, som var mindre farlig for din Pung, saa betænk dog hvor fornedrende det er for Mennesket, at lade de ædle Talenter, som Skaberen har nedlagt hos os, ligge udannede, og anvende Sjelekraften, som ved en viis Anvendelse stedse gjør sin udvortes Tilstand mere glimrende og fuldkommen, og som en Skaber kunne udbrede Lykke og Glæde rundt omkring sig, ganske og allene paa nogle brogede Blade. Et fornuftigt Menneske, hvis hele Sjel er ganske fuld af Coeurknægt — hvilket latterligt og ynkværdigt Syn! hvor var du at beklage, hvis du forsømte den Tid, i hvilken du kunne nyde Naturens Glæder, som fra alle Kanter strømme dig i Møde, og hvori du, ved dens Betragtning og Omgang med sædelige Mennesker, kunne erhverve dig en Skat af nyttige Kundskaber, og anvende den ved Spillebordet, og ombyttede Fuglenes Sang, Blomsternes Duft, og Stjernernes Glimmer, Taage, Regn, Torden og alle de store Gjenstande i Naturen, som forædle Sjelen og ophøie Hjertet, for en Haandfuld usle Kort, og

ville indskrænke din Omgang til Mennesker, som istæ-det for at underviise, raade og opmuntre dig, sidde stumme ved din Side, og ikke udgive anden Lyd fra sig, end Solo, Media, Coeurforie, Trumf o. s. v.

Endnu er det Tid at redde dig, spiller du endnu nogle Gange, saa vil deraf opkomme Spillesyge, som din hele Livstid vil holde dig i en Tilstand, som ligner din nærværende. Ved Spillebordet vil du forglemme den forsmægtende Kones Caresser, og de glade Børns Smigrerier, som ellers skulde vederqvæge dit Hjerte, forsomme dit Embede, og Begjerligheden at faae en Solo med fem Matadorer, vil blive heftigere hos dig, end den Bestræbelse at befordre Menneskers Lykke.

Føl det, som jeg har skrevet tilstrækkelig, det er ikke overdreven.

Men nu vil du vide hvorledes du skal blive frie fra dine Bekymringer og komme ud af din Gjeld. Jeg kan ikke give dig andet Raad, end at du maa søge at indskrænke dine Udgivter saameget som mueligt, og ved disse Indskrænkninger søge at forbedre dine begangne Daarligheder. Jeg kan ikke understøtte dig nu, efterdi jeg maa skrabe alle de Penge sammen, som jeg kan undvære, for at kunne bestride min Ferdinands Eqvipering og Underholdning paa Akademiet.

Eller vil du maaskee overhænge din Moder til at skikke dig en overordentlig Vexel? saa betænk selv hvor grusomt det var, om du ville lade den arme Kone føle Straffen for en Daarlighed, som hun er ganske uskyldig i.

Du allene er Synder, du allene maa bøde. Gud give at denne Anger maatte forbedre dig og at jeg i

Frem-

Fremtiden kunne høre behageligere Efterretninger fra dig. Jeg er ꝛc.

v. Brav.

Niende Brev.

Carl v. Carlsberg til Oberst v. Brav.

Grünau den 24 Maj.

Jeg maa dog kjære Hr. Fætter fortælle Dem det videre Udfald af mine Lidelser, omendskjønt jeg endnu ikke har faaet Svar paa mit forrige Brev.

Da jeg trængte til Penge og dog ikke ville plage min gode Moder om Tilskud, saa var der intet andet Middel, end at jeg maatte laane. Jeg gik til Professor Ribonius, og bad ham gjøre mig et Forskud af tyve Ducater til St. Hansdag. Han spurgte mig hvoraf det kom sig at jeg var i Trang for Penge, da han dog vidste at jeg aarlig havde fire Hundrede Daler til min Underholdning. Og da jeg oprigtig tilstod ham at jeg havde sat dem overstyr ved Spil, trak han paa Skuldrene og sagde: at hans Kasse paa nærværende Tid ikke var i de bedste Omstændigheder, og at han beklagede meget at han ikke kunde hjelpe mig.

Hvilken Ydmygelse! Jeg, som aldrig tryglede om nogens Hjelp, maa nu fornedre mig saa dybt at bede om Forskud, og har ikke engang saa megen Credit at man vil betroe mig tyve Ducater. Jeg forlod Professoren med et foragtende Blik. Men da den første Hede havde sat sig, følte jeg vel at ingen havde fortjent Foragt uden jeg selv. Thi hvorledes kunde jeg forlange, at Nogen skulde betroe sine Penge

til

til et Menneske, som veed saa lidet at omgaaes med dem, at han forspiller 200 Daler i to Dage.

Saaledes forsvandt atter en Dag i Kummer og Ærgelse, ja jeg kunde vel sige i Fortvivlelse. Forloben var den, uden at jeg i noget Stykke var kommen end et Skridt videre.

Natten tilbragte jeg atter søvnløs og under de piinligste Forestillinger. Tusindegange ønskede jeg Dem hos mig, for at udbede mig Deres Raad i min store Forvirring. Men da jeg ikke kunde faae Dem til mig ved Ønsker, saa tog jeg min Tilflugt til en vis Brandenborger, ved Navn Zelnick, som jeg for nogen Tid siden havde lært at kjende og anseer for en god retskaffen Mand. Jeg beklagede min Elendighed for ham og bad om hans Raad. Men han vidste ikke at give mig andet end det, at jeg skulle laane paa mit Uhr, og lovede at sende en Mand til mig, som skulde skaffe mig den Sum jeg forlangte.

Han kom henimod Middag, tog mit Uhr og bragte mig 9 Ducater og 3 Rigsdaler i Penge, og kunne ikke finde Ord nok til at fortælle den Umage, som han havde havt med at faae disse Penge skrabede sammen. Nu tællede han Pengene, men trak 30 Groschen af for sin Umage og derpaa atter 30 Groschen for et Fjerdingaars Renter. Jeg yttrede min Mishag derover og sagde, at den nederdrægtigste Jode tog jo ikke engang saa meget Aager. Men han gav sig haanlig til at smile og sagde, jeg var vist nok en ung Student, siden jeg ikke vidste hvad Burschmaneer var *). Dersom jeg ikke vilde have Pengene

paa

*) Bursch, er et Navn, hvormed Studenterne i Almindelighed nævnes paa de tydske Universiteter. Overs.

paa disse Vilkaar, saa var han strax villig til at tage dem tilbage igjen. Det kunde han nok sige, da han mærkede at jeg absolut maatte have Pengene, om han endog trak mig nok engang saa meget af.

Jeg puttede altsaa mismodig mine Penge i Lommen og lod ham gaae.

Men hvor forundret blev jeg ikke, da jeg fandt, at han endnu havde taget en tredie Slags Afdrag, thi ikke en eeneste Ducat havde sin fulde Vægt. Paa mange mistede jeg 3, paa mange 4 Graschen, og altsaa paa ni Ducater 30 Groschen, dette lagt til to Gange 30 Groschen, gjør 3 Daler og 18 Groschen, og altsaa paa 30 Rigsdaler, udgjør det for et Fjerdingaar 50 Procento. Hvor djevelsk! Gud være den arme Student naadig, som skal tage Tilflugt til saadanne Blodigler. Gud forbarme sig over den stakkels Kone, hvis Mand og Børn ligge syge, og som nødes til at søge Hjelp hos saadant et Umenneske! Ere saadanne Karle ikke det samme for Staten som Bendelormen for det menneskelige Legeme, der suger al den Næringssaft til sig, som skulle henledes til Lemmerne.

Jeg løb rasende til Borgemesteren og skreg om Hevn. Jeg forestillede ham, at jeg havde gjort en Opdagelse, som maatte være meget vigtig for Staten.

Han hørte det, uden at forandre sin Mine. En Bedrager, en Gavtyv, sagde jeg, har jeg opdaget, som ikke plyndrer de Rige, nei, men som bortsnapper den Bid Brød fra den Fattige og Nødlidende, som han skulde føre til sin Mund.

Hvad forstaaer De dermed? spurgte han med en ubeskrivelig ligegyldig Mine.

Derpaa forsalte jeg ham det altsammen omstændelig. Har De, sagde han, endnu alle Pengene?

Nei, svarede jeg, jeg har givet nogle Ducater ud. Nu, sagde han, saa kan jeg ikke heller hjelpe Dem. En anden Gang maa de see Dem for og bringe mig Pengene, imedens de endnu har dem allesammen.

Jeg løb rasende over denne patris patriæ Ufølsomhed hen til Zelnick og aabenbarede ham alt hvad der laae mig paa Hjertet. Men han smilede og sagde: det havde jeg villet sagt Dem i Forveien, at der var ingen Hjelp at finde hos den Mand. Han er selv den første Aagerkarl, og rimeligviis komme de lette Ducater fra ham selv.

Nu det er alt for galt! Skriv mig dog til, kjære Fetter, om det er saaledes i hele Verden som i Grünau. Om den ærlige Mand stedse staaer i Fare for at komme i den Forfatning, at han maae skyde sig en Pistol for Panden? om Fædrenelandet stedse bestyres ved saadanne Gavtyve som den Grünauske Borgemester?

Fra Henriette har jeg endnu ikke hørt, langt mindre seet noget. O gode Engel! dersom jeg kun laae ved din Barm! Men i Sandhed min Forfatning maa være lykkeligere, ellers er mit stormende Gemyt ikke i Stand til at tænke mig dit Ansigt, paa hvilket den blide Rolighed smiler. Jeg er ꝛc.

Carl.

Tiende Brev.

Henriette til Loviſe Helving.

Koldingen den 25 Maj.

Jeg ſkal forglemme ham, den kjere unge Mand? Naar De dog ogſaa havde ſkreven mig til hvorledes jeg ſkulde bære mig ad, for at forglemme en Mand, hvis Skikkelſe ſtedſe ſvæver omkring mig ſom en Guds Engels, og følger mig paa ethvert af mine Trin? Som ſtaaer for mig i Drømme og ved min Side, naar jeg ſidder ved Syerammen? Tilgiv mig min Oprigtighed, det er mig umueligt at jeg kan forglemme ham. Den første Tanke, ſom falder mig ind om Morgenen, er ham, og denne Tanke er mig ſaa overs maade behagelig, afmaler mig ſaa mange himmelſke Billeder, at enhver Hindring, ſom kunne jage den bort, er mig ubehagelig. De Timer om Morgenen jeg er hos min Fader, for at ſkiænke Kaffe for ham og beſørge Huusvæſenet, forekomme mig ſaa lange ſom en heel Dag. Og aldrig er jeg lykkeligere, end naar jeg kan ſnige mig op paa mit Kammer fra Huusholdningens Uroe. Da er jeg ganſke hos ham. Da beklager jeg mig for ham over mine Lidelſer. Da ſpørger jeg ham om tuſinde Ting, ſom jeg ſaa gjerne ville vide, og ſom dog ingen uden han kan ſige mig, og faaer Forſikringer af ham. — Ja, juſt de, ſom jeg attraae og længes efter.

Det forekommer mig altid, ſom om han nu ville træde ind i mit Værelſe. Jeg er ſtedſe beredt til at tage imod ham. Jeg klæder mig ſtedſe ſaaledes ſom jeg troer at jeg bedſt vilde ſtaae ham an, og holder mit Værelſe altid ſaa ordentlig, ſom om jeg viſt

vidſte,

vidste, at jeg skulle faae ham at see i det næste Qvarteer.

Saa ofte nogen banker paa min Dør, farer jeg forfærdet op, og tænker det er ham. Saa ofte jeg hører nogen ride eller kjøre, springer jeg til Vinduet og tænker, det er ham.

Tante Frederike bliver stedse værre. Hun vedbliver at pine mig. I Gaar sad hun hos mig — der kom Nogen ridende — det var umueligt for mig at blive paa min Stoel, jeg løb til Vinduet. Da slog hun en afskyelig Latter op og sagde: „Ha, ha, ha, seer du Henriette, hvorledes han der kommer travende, den Grünauske Student? seer du hvorledes han smiler dig i Møde? hvor Øinene funkle? nu det er dog sandt, Henriette, du har udvalgt dig noget smukt.

Jeg skielvede af Undseelse og Fortrydelse og maatte være blodrød, thi mit Ansigt blussede, og jeg kunne ikke svare et Ord. Da blev hun stedse mere vred, og moraliserede vel en heel Time for mig.

I Dag har hun udtænkt en nye Maade at pine mig paa. Hun kom just til mig, da jeg vilde sætte mig og skrive dette Brev, og spurgte om jeg havde Lyst til at ægte Hofraad Grimmlein? Betænk kun, hvad det var for et ondskabsfuldt Spørgsmaal! jeg, et Barn paa atten Aar, skulde ægte en Mand med tre Børn, som kunde være min Bedstefader? Jeg svarede kort, at jeg var for ung til at gifte mig; da begyndte hun at plage mig paa nye, og vaastod at jeg kun svarede saa raskt, fordi jeg var forelsket i den unge Student, slog en haanlig Latter op og sagde: inden fire Ugers Forløb skulde hun nok lære mig at synge i en anden Tone.

Hvad

Hvad vil der blive af mig! Jeg maa bukke under for min Grædmelse. Mit hele Hjerte brænder for et Menneske, som jeg ikke kjender, som jeg ikke veed hvor boer, og om jeg nogen Tid mere faaer ham at see igjen. Saaledes er min indvortes Tilstand, og udvortes antaster min Tante mig med de piinligste Ord, og jeg har ingen Ven, som jeg kunde klage mine Lidelser for. Jeg har stedse troet, at min Fader skulle blive mine Lidelser vaer og spørge mig derom. Jeg har nogle Gange grædt med Flid; og er kommen ind til ham med røde Øine. Men han har saaledes fordybet sig i sit Arbeide, at han hverken kan see eller høre.

Gud forbarme dig over mig! Jeg farer vild og kan ikke finde nogen Veiviser. Min egen Fader forlader mig. Min egen Fader bekymrer sig ikke om sit vildfarende Barn.

Forlad De mig nu ikke, ellers er jeg ganske forloren.

Jeg har i Dag seet mig i Speilet, og er bleven bange for mig selv. Jeg er bleven mager, mine Kinder ere blevne blege. Jeg vilde vel ikke mere behage ham, hvis han skulde see mig igjen. Har De da endnu slet ingen Efterretning om ham?

Men nu erindrer jeg igjen Deres Brev, som er fuldt af sørgelige Spaadomme, der ikke give mig mindste Haab, hvorved min Tilbøielighed nogensinde kunde tilfredsstilles, som true mig at dens Tilfredsstillelse vil blive Gift og Galde. Jeg ulykkelige Pige! Saa er jeg da derfor i Verden at jeg skulde tørste mange Aar, og tilsidst drikke Gift og Galde? Ha! forlad mig ikke, du min elskede Morderengel. Hør ikke op

at udslukke mine Begjerligheder efter dig, og du, Tante Frederike, bliv ikke træt af at pine mig med dine gistige Ord, indtil jeg endelig maa bukke under og dse. Er en tidlig Død ikke bedre, end et langt pinefuldt Liv? Jeg er ꝛc.

Henriette.

Ellevte Brev.

Friderike Helving til Louise Helving.

Koldingen den 26 Maj.

Ja Søster! min hele Fortrydelse vil jeg lade andre føle — Saalænge jeg lever og kan bruge min Tunge, vil jeg lade andre føle min Fortrydelse, Vrede og Ondskab, som en Furie vil jeg gaae omkring og kaste en Slange i ethvert qvindeligt Bryst, som hæver sig og vil indaande Kjerlighed. Jeg har længe nok søgt Kjerlighedens Glæder og ingen funden. Forstskriver Holtzhammer, som jeg nu gjorde mig saa sikker Regning paa, er og sluppen ud af mit Garn. Skal jeg da være ganske berøvet al Glæde? Nei, det vil jeg ikke. Jeg maa ogsaa have Glæder, og ingen Glæde er tilbage for mig, uden den at pine andre. Jeg har nydt den, og vil fremdeles nyde den. Tre Ægteskabsforlovelser har jeg allerede tilintetgjort, og i sex Ægteskaber har jeg allerede bragt saa megen Sjalusie og Tvedragt, at de nok skal pine hinanden til døde. Med Henriette har jeg ogsaa en ganske skjøn Plan for. Jo, det var brav; den unge Teite skulle daske omkring og næbbes med en ung Kyr, som bovner af Sundhed? og jeg, hendes Tante, som snart kunde være Bedstemoder, skulde sidde og see til og pudse Lyset?

set? Jeg veed ikke hvorledes jeg vilde blive tilmode! Nei, bie kun lille Henriette, førend du venter det, skal du komme til at kradse dig Haarene af Hovedet, saaledes som jeg ogsaa har maattet udkradse mine.

Kun at du ikke, hellige Søster, moraliserer for meget for mig, det hjelper altsammen ikke, naar Menneskets først er bragt til det Yderste, da kjender det ingen Moral mere. Og vi ere bragte til det Yderste. Brødet har man vel ikke taget fra os, men Manden, Manden, har man berøvet os. Og jeg vil heller spise Ost og Brød og have en sund Mand, end være Nonne ved en Adelsmands Bord.

Jeg veed ikke hvad det er man nu omstunder sludrer og sladrer om vore oplyste Tider, om den Lykfalighed Menneskene nyde? Høre vi ikke ogsaa hen til Menneskheden? Ere vi ikke en vigtig Deel af den? og troer da de Karle, som sætte saa høi Priis paa vore Dages Lykfalighed, at vi kunne være lykkelige? Vi, uden Mænd? Qvinder uden Mænd? Uden Mænd? Maae nu ikke hele Tusinde af vort Kjøn kurre efter en Mand. Jeg kunne slaae alle dem paa Øret, som skrive saadant enfoldigt Sladder. Formodentlig er det Pedanter, som ikke kjende andet end deres Bøger, og som troe at nu er hele Verden salig, fordi deres Boghandler maaskee betaler dem et Par Rigsdaler mere for Arket, end Forfatteren fik for Insul Felsenburg.

Du har vist lagt dig noget til, siden du paa engang begynder saaledes at moralisere. Jeg kan dog erindre de Tider, da du har været rask nok til at give din Fortrydelse frit Løb. Jeg er ꝛc.

Friderike.

Tolvte Brev.

Loviſe Helving til Henriette.

Grünau den 1 Juni.

Der er dog intet andet Raad for dig, kiere Henriette, end at du beſtræber dig for at forglemme den unge Mand, ſom foraarſager dig ſaa mange Lidelſer. Om det end ogſaa falder dig tungt i Begyndelſen, ſaa vil det dog lidt efter lidt blive dig mueligt, iſær hvis der under Haanden ſkulle findes en anden elſkværdig ung Mand, ſom beſtræbede ſig for din Gunſt. Man dør juſt ikke ſtrax af en feilſlagen Kjerlighed, thi ellers maatte jeg for længe ſiden været død, da jeg har maattet forglemme mere end tolv unge Mænd, ſom jeg ligeſaa gjerne vilde have havt ſom du din, og for hvilke jeg i det mindſte har maattet lide lige ſaa meget, ſom du maae udſtaae af min Søſter.

Maaſkee bliver det dig lettere at forglemme ham, naar jeg melder dig hvad jeg har faaet at vide i Gaar. Jeg gik i Gaar Aftes og ſpadſerede med en ung Mand, ſom paa nogen Tid har ſøgt mit Venſkab. Det er en overmaade ſædelig og retſkaffen Mand, og ſlet ikke naragtig og ſtanevurren ſom Mandsperſonerne ellers pleier at være i de Aar, men ret ſat og ſædelig. Ærligheden ſkinner frem af hans Øine, og ſom hans Mund taler, mener hans Hjerte det ogſaa — Han vil ſnart forlade Akademiet og ſøge et Embede. Dog — hvad ville jeg ſige? Ja! med denne ſpadſerede jeg under Lindetræerne, da jeg mødte din elſkede Morderenge!. Jeg ſpurgte ſtrax min Ledſager om han kjendte ham? Og han forſikkrede mig, at det var hans Ven, og fortalte mig meget omſtændelig alt hvad jeg ønſkede at vide om ham.

Da

Da fik jeg strax at vide at han var en — Adelsmand. Vil du nu i Fremtiden kunne gjøre dig Regning paa ham? desuden forsikkrede min Ledsager mig at han var en Spiller, at han for kort Tid siden havde tabt to hundrede Daler i en Uge, og var derved kommen saaledes tilbage, at han havde maattet pantsætte sit Guldur. Ønsker du nu vel at være en Mands Kone, som er en Spiller? Vil du vel sidde allene hjemme for at forsmægte og længes, imedens at din Hr. Gemahl sidder ved Spillebordet og med et begjerligt Blik venter sin Pungs Skjebne af et Korteblad? Troer du vel, at det er saa stor en Lykke at sidde hele Timer og vente efter en Mand, som, naar han kommer tilbage, koldt besvarer dine fyrige Favnetag, og naar du taler om Kjerlighed og Længsel, da at høre tale om Treffelkonge og Coeuræs, eller maaskee endog stødes tilbage med heftige Forbandelser.

Følg mit Raad, kjære Henriette, og lær snart den vanskelige Kunst at forglemme Mænd, som have sat dit Hjerte i lys Lue. Thi formedelst den Indretning, som er indført i vor Stat, jeg veed ikke af hvem, kan du elske halvtredsindstyve Mænd, og du er meget lykkelig, dersom du kan faae een af dem. Man har inddeelt Menneskene, som efter mit Tykke alle ere lige, i mange Klasser. Kun af een Klasse tør du vente den Ven, som skal dele sin Lykke med dig. Af denne Klasse tør du ikke endda vælge dig nogen, thi det vilde man tilregne dig som en utilgivelig Synd, men du maa vente med Taalmodighed, indtil det behager een af de Herrer at vælge dig. Og naar du nu er bleven valgt, saa er endnu det store Spørgsmaal tilbage, om den som valgte dig, ogsaa er efter din

Smag, og saaledes sindet at du kan haabe at leve lykkelig med ham.

Saaledes er det i Verden. Det bedste du kan gjøre er, at du gjør Regning paa at tilbringe dine Dage ugivt. Finder du da desuagtet Kjerlighedens høje og søde Lykke, saa er Glæden desto større, jo mere uventet den kommer.

Hvad de Fornærmelser angaae, som min Søster tilføier dig, saa er det bedst, at du taaler dem med Taalmodighed. Thi der venter endnu større Lidelser paa dig, som da kun ville forekomme dig halv saa tunge, naar du har øvet dig i at bære dem. Min Søster vil vist opføre sig mere venskabelig imod dig, naar hun mærker at du har slaget din Elsker af Tankerne. Og jeg skal ogsaa paa min Side gjøre alt, for at bringe hende paa andre Tanker.

Med Hofraaden har det vel intet at betyde. Formodentlig har min Søster truet dig med ham, for at fixere dig lidt. Jeg er ꝛc.

Loviſe.

Trettende Brev.

Loviſe Helving til Friderike Helving.

Grånaa den 1 Junii.

For Guds Skyld, Søster! hvad tænker du paa? har du endnu Copien af dit Brev? saa læs den igjennem og sig, om du ikke maa skamme dig for dig selv, at du har kunnet skrive saadant et galt Brev.

Dog jeg vil ikke mere erindre dig derom, du har sikkerlig skrevet det, da du var i Heden, og jeg vil gjerne

gjerne troe at du ikke vil gjøre det, som du deri har truet med.

Jeg siger nok engang, at jeg gjerne tilstaaer at vor Skjebne er yderst sørgelig.

Jeg har ogsaa længe været af de Tanker, at den halve Deel af Menneskeslægten, og det ere vi Fruentimmer, slet ikke have vunden ved den saa høist anpriste Oplysning i vore Tider. Og jeg tænkte endnu derpaa forleden Søndag. Da roste vor Præst de Velgjerninger, som Gud havde beviist os ved den velgjørende Lutheri Reformation, viste, hvor foragtet Ægtestanden havde været, hvorledes unge Mandspersoner og Jomfruer bleve kastede inden for Klosterets Mure, og tvungne til at leve deres Liv hen uden for Ægteskab; hvorledes Ægtestanden ved Luthers og hans Medhjelperes Prækener havde erholdt sin Værdighed og de Christne Frihed til at træde ind i den. Jeg beed Børnene sammen og tænkte paa dig og mig. Naar vi have Frihed til at leve i Ægteskab, tænkte jeg, hvoraf kommer det sig da, at min Søster og jeg leve endnu ugivte, da vi dog vide at sætte saa stor Priis paa Ægtestandens Værdighed?

Det er lutter Vind, naar man paastaaer at Adgang til Ægtestanden nu er lettere, end i Pavedommets mørke Tider. Kan der nogensinde have været flere ugivte Personer end nu omstunder? Havde man vel paa den Tid saa mange Munke, som nu Soldater? og maae disse ikke ligesaa vel gaae Glip af Ægtestanden som fordum Munkene.

Naar man dog skal leve ugivt, Fyrster! hvorfor nedrive I da Klosterne; dette eneste Tilflugtssted for ulykkelige Elskende? Havde vi endnu Klostere, saa vare

vi paa engang hjulpne. Saa gik vi i Kloster, vor Tilbøjelighed vendte sig lidt efter lidt fra Mænd til Helgenernes Billeder, vi knælede for dem, kastede vore fyrige Øjekast paa dem, og nøde derved det søde Haab, at denne aandelige Kjerlighed vilde belønne os; ligesom vore Rynker da tiltog, saa tiltog og vor Agtelse og Rygtet om vor Helighed. Men nu er alt omvendt. Vi have ingen Gjenstand, som vi kunde hæfte vore Tilbøjeligheder paa, uden — Mænd, levende Mænd. Enhver som bemærker vore Tilbøjeligheder fordømmer dem. Vi maae selv fordømme dem, da de foraarsage os saa megen Uroe og aldrig blive tilfredsstillede. Der bliver ikke det mindste Haab tilbage for os, at denne Tilbøjelighed skal blive belønnet. Ligesom vore Rynker tiltage, saa blive vi foragteligere — det er vor Skjebne. —

Du seer, Søster, hvor oprigtig jeg er, og hvorledes jeg tillige med dig beklager vor ubehagelige Forfatning. Men jeg bliver dog derved, at det Forsæt at forspilde uskyldige Menneskers Fornøjelse, er det taabeligste, du kan fatte. Jeg vil ikke nu erindre dig om Religionen, hvilken fordømmer Misundelse som den afskyeligste Last, thi da vil du vel igjen paa en spottende Maade kalde mig en Helgen, omendskjønt jeg ikke skammer mig for at tilstaae mine Svagheder for dig, og aldrig har attraaet mere, end at Verden skulde anse mig for en ærlig Pige. Men betænk dog kun at Misundelse vil berøve dig de faa Yndigheder, du endnu har tilbage, gjøre dig hæsligere og forjage alle Mandspersoner fra dig. Betænk dog kun, at du ved din Opførsel vil opfordre hele Verden til at for-

agte

agte dig og hevne sig paa dig, for, de dem tilføjede Krænkelser, ved den meest bidende Skjemt.

Den Klasse af Kruentimmer, som vi efterhaanden træde ind i, have jo allerede Ord for, at de ved deres Sladder og Bagtalelser bringe Uenighed i de fleste Familier. Vil du vel stadfæste denne Bebreidelse ved din Opførsel. Ak, dersom du dog vilde fatte den Beslutning tillige med mig, at vi samdrægtig ville bestræbe os for at blive Mynstere paa Retskaffenhed og Velvillighed! Hvilken Fortjeneste vilde vi da erhverve os af vore Søstre! Hvor skjønt skulde vi da ikke holde Spotteren til Ærefrygt imod os.

Kan det bidrage noget til din Roelighed, at Henriette frasiger sig den unge Mand, som hun efter dit Sigende elsker, saa vil jeg gierne gjøre mit dertil. Jeg har allerede skrevet hende til derom. —

Om jeg har lagt mig noget til? Nu? du vil dog vel ikke blive vred derover? Du vil dog i det mindste ikke kaste en hvislende Slange i din Søsters Barm? Men sørg ikke, jeg er endnu stedse Francaise, og vil vel blive det evindelig. Louise.

Fjortende Brev.

Carl v. Carlsberg til Oberste v. Brav.

Grünau den 4 Junii.

Jeg er allene den, som har syndet, kjære Hr. Fetter, og jeg vil og gierne allene bode for min Synd. Den Straf jeg udstaaer er saa pinende og vedvarende for mig, at den vist for min hele Livstid vil hjelbrede mig fra Spillesyge. Jeg gaaer omkring som

en Skjelm, paa hvis Hoved der er udsat en Sum. Jeg bliver opspurgt og maa tilsluttr mit Værelse og gaae igjennem snevre Gader, at jeg ikke skal falde i mine Oppasseres Hænder. Thi de Karle, som jeg har tabt til, forfølge mig overalt. Den ene spørger: er Vexelen ikke kommen endnu? Den anden siger ligefrem: Broder, jeg behøver Penge, kan du ikke lade mig faae den Bagatel, som du har tabt til mig? Ingen er mere uforskammet end Cronfeld. Denne render paa Døren hos mig hver Dag, og naar jeg lukker den, saa skriver han Biletter paa Biletter, fordrer Betalning, og truer endog med, at dersom jeg ikke indfinder mig, han da seer sig nødsaget til at tale med mig paa en Maade, som ikke skal være mig behagelig. Hvad mon denne Karl vil sige dermed? Jeg har forlænge siden sagt dem, at jeg gjerne ville betale, men at det var mig umueligt forend til St. Hansdag. Men det hjelper altsammen ikke. De forlange, at jeg enten skal skrive om Penge eller sætte mine Klæder i Pant. Saaledes svæver jeg imellem Himmel og Jord. Enten maa jeg plage min gode Moder — (der banker allerede igjen en Skurk paa Døren. Ja bank kun, du kan bie længe indtil jeg lukker dig op. Nei, det er alt for galt! Karl! slaae ikke engang saadan til endnu, ellers er det ude med dig. Nu gaaer han — men hvilken Mund han bruger — hvor han bander. Længe kan jeg nok ikke holde mig, førend jeg bryder løs og viser de Karle med hvem de have at bestille. Det er dog at ærgre sig til døde over, at en ærlig Mand maa flye Lyset som en Skurk).

Og

Og min Moder kan jeg umuelig plage. Jeg maa da falde i Aagerkarlenes Hænder, det er skrækkeligt, og da staaer jeg ikke til at redde; eller jeg maa lade mig forfølge af Creditorerne paa Gaderne og bestorme paa mit Værelse. Det er ligesaa skrækkeligt.

Et godt Raad! et godt Raad! kjere Hr. Fetter! ellers forlanger jeg intet af Dem. Der er endnu tre Uger til St. Hansdag. Gud! hvor lang vil denne Tid ikke forekomme mig! Og naar den er forbi, er jeg da lykkeligere? Jeg faaer hundrede Rigsdaler og deraf skal jeg leve et Fjerdingaar, og betale to hundrede Dalers Gjeld — jeg maa gjøre nye Gjeld, for at faae den gamle fra Halsen. Den Vexel, som jeg faaer til Michaelis, vil ikke komme til at tilhøre mig, men mine Creditorer. Skrækkelige Udsigt! mine akademiske Glæder ere ganske forsvundne. Jeg har intet Haab om at kunne blive klogere her, efterdi min Sjel er saa nedbøiet ved de mangfoldige Gjenvordigheder, at den er ganske uskikket til rolig Eftertanke. Henriette — allerede opgiver jeg Haabet om hende. Thi tør en forgjeldet Student, naar han ogsaa engang fik Spoer paa hende, vel vove at nærme sig til saadan en uskyldig Sjel.

Og hvad er det da for en skjendig Gjerning, som har styrtet mig i denne Afgrund? Een eneste overlagt Handling.

Det er mig ufordrageligt at være i Grünau. Denne Bye forekommer mig som det røde Hav, hvor den bedste Skipper staaer i Fare for at støde an paa en Koralbanke og miste Skib og Gods, dersom han ikke bestandig holder Loddet i Haanden. Naar De dog

kun

kun vilde sende mig til et andet Akademie — dog min Henriette maae jeg først have opspurgt. Hun er den eneste som endnu holder mig fra at forlade denne Roverkule. Jeg er ꝛc.

Carl.

Femtende Brev.

Carl v. Carlsberg til Oberst v. Brav.

Grünau den 8 Junii.

Snart vil De, kjere Hr. Ketter, læse behageligere Breve fra mig end hidindtil. Snart vil jeg kunde melde Dem, at jeg har funden den bedste Pige, at jeg har tilstaaet hende min Tilbøielighed, at hun godt har optaget min Tilstaaelse — og at jeg er den lykkeligste af alle Dødelige. Hvad bryder jeg mig da om Gjeld, Creditorer og Skurker, naar Henriette elsker mig? Har Kjerlighed givet Ridderne Styrke til vildsom at gjennemvandre Ørkener og nedlægge Kæmper og Drager, saa vil den dog i det mindste forlene mig saa megen Forstand, at jeg kan befrie mig fra mine Plageaander. Og om den hele Verden er fuld af Skurke, hvad gaaer det mig an, naar mit Hoved hviler ved en redelig Piges Barm.

Men hvorledes? dersom hun var forlovet, dersom hun var givt? Det er den skrækkeligste Tanke for mig. — Saa meget er vist, at jeg, fra det Øieblik af jeg erfarer det, maa flye hende — men om det ogsaa er mueligt at overleve sligt? om det er mueligt at udstaae den Tanke at en anden er i Besiddelse af den Pige, som jeg vist veed er den Eneste i hele Verden, som kan gjøre mig lykkelig? derpaa tvivler jeg meget.

Dog

Dog hvortil disse Griller? hun er hverken forlovet eller gift. Hun er født, opdraget, voxet for mig, jeg veed det vist, mit Hjerte siger mig der.

I Gaar blev jeg buden af Cronfeld til et Bal: saa meget som jeg endog afholder mig fra at see ham, saa snevert det endog er for mig i ethvert Selskab, hvor han er, saa modtog jeg dog hans Indbydelse, fordi jeg troede at Ballet skulde adspredde mig.

Forsamlingen var talrig og bestod af Studerende, Professorer, Magistere og deres Koner og Døttre. Spørg ikke om deres Navne, thi jeg har ikke bekymret mig om Nogen, efterdi een Person, i det jeg traadte ind, saaledes fængslede min Opmærksomhed, at jeg slet ikke tænkte paa nogen af de andre. Det var een af dem, som var i Følge med min Henriette, da jeg fandt hende i Richmans Have. Zelnik havde hende med paa Ballet og var altid hos hende. Jeg erkyndigede mig hos ham hvem det var, og han svarede mig ganske forvirret, at hun var Hofmesterinde hos Hr. v. Rosewitz Døttre. Jeg var ligesaa forvirret som han.

Er De min Ven?

Og er De da min, spurgte jeg?

Nu saa beder jeg Dem at dæmpe den Tilbøielighed, som De har fattet til denne Pige. Allerede for en Maaned siden — De tager feil, vedblev jeg, jeg vil ikke forstyrre Deres Lykke. Men jeg maa tale med denne Pige, da jeg haaber at faae Ting af Vigtighed at vide af hende.

Han satte heftig an paa mig, for at erfare min Hemmelighed, men hans Bestræbelser vare forgjeves.

Han

Han betragtede mig med Kjendetegn paa Sjaluſie, og iſtedet for at føre Pigen til mig, fordrede han hende op til en Dands.

Saaſnart Dandſen var til Ende, tog en Anden hendes Haand, efter denne en Tredie, derpaa en Fjerde, og omendſkjønt jeg ſtedſe ſtillede mig i Nærheden for at være den Førſte, ſom fik hendes Haand, ſaa forekom det mig dog, ſom om hun med Flid ikke ville mærke, at jeg var tilſtæde, og ſom det var hende kjert at der var en anden Haand, der kunne tage fat paa hendes iſtedet for min.

Endelig fik jeg dog fat paa hende.

Hun dandſede med kjendelig Forlegenhed, hendes Øiekaſt ſøgte at undgaae mine, og det ſyntes ſom hun ønſkede at komme bort fra mig.

Du ſkal, tænkte jeg, ikke ſlippe ſaa let. I det jeg, da Dandſen var til Ende, kyſſede hendes Haand, ſpurgte jeg hende ogſaa om jeg torde udbede mig en Samtale af to Minuter? Det kunde hun viſt nok ikke afſlaae mig, hun maatte træde hen til Vinduet med mig og beſvare følgende Spørgsmaale.

Jeg troer at have ſeet Dem i Richmans Have?

Det er mueligt.

Og De havde to Fruentimmer med Dem?

Ganſke rigtig.

Tør jeg bede Dem beſvare mig endnu et Spørgsmaal, ſom er mig yderſt magtpaaliggende?

Naar jeg kan.

Navnet paa det Fruentimmer i Amazondragten?

Henriette.

Og Tilnavnet?

Men hvorfor kan det være Dem saa magtpaaliggende at vide en Piges Navn, som maa være Dem ganske ligegyldig?

Ligegyldig (her trykkede, kyste og klappede jeg hendes Haand og havde gjerne knælet for hende, hvis der ikke havde været saa mange Tilskuere tilstæde). Ingen er mig saa magtpaaliggende som hun.

Formodentlig holder De hende for en Frøken?

Jh! hun maa være Frøken eller Grevinde, en Doctors eller en Skræders Datter.

Her traadte Zelnik til, som havde holdt Øie med mig saa længe denne hele Samtale varede, og formodentlig af den Heftighed, med hvilken jeg trykkede hendes Haand til min Mund, havde fattet Mistanke om en Kjærlighedserklæring. Neppe fik hun Øie paa ham, førend hun tog sin Haand bort, og sagde meget forstaaelig, formodentlig fordi Zelnik skulde høre det: Jeg beder Dem indstændig, at De for Fremtiden befrier mig fra slige Spørgsmaale. Jeg kan, jeg tør ikke sige Dem mere, end hvad De nu veed — Zelnik greb hendes Haand, betragtede hende med et forskende Blik, trak hende til Side, snakkede ret fortrolig med hende, og fik formodentlig alt det at vide af hende, som hun søgte at skjule for mig.

Og jeg skal ogsaa faae det at vide, det indestaaer jeg for. Inden aatte Dage har jeg udforsket og talt med Henriette, om hun endog var indsluttet inden ti Mure.

Fortsættelse.

Zelnik betragtede mig med saadanne skinsyge Øine, at jeg opgav alt Haab om, at kunne denne Gang

faae

faae talt endnu et eneste Ord mere i Fortrolighed med hans Pige.

Jeg overlod mig altsaa til Dands og Glæde, og, blev snart saa fornøiet, at jeg forglemte baade Gjeld og Grændmelse. Verden er dog ikke, tænkte jeg, saa slem som du har tænkt. Her er henimod halvtredsindstyve Mennesker, som alle ere lykkelige og glade. Du er den eneste, som nu maa lide. Hvad er det iblant saa mange? Og nyder du ikke ogsaa Glæder? Har Dands og Musik og Haab om Henriette. Vivat Verden! tænkte jeg, udtømte et Par Glas Punsch og opfordrede igjen det nærmeste Fruentimmer til en Dands.

Det var Frue Professorinde Ribonius, en meget indtagende Kone. Hendes Diekast satte mit Hjerte i Bevægelse, og neppe var Dandsen til Ende, førend hun trak mig til Siden og begyndte følgende Samtale med mig.

Jeg har paa nogen Tid udstaaet meget for Deres Skyld.

Det skulde gjøre mig ondt. Men hvorledes skal jeg forstaae det?

Jeg har hørt at De har været ulykkelig i Spil, og at Deres Omstændigheder derved ere blevne derangerede.

Jeg kan ikke dølge det for Dem. Men hvorledes kan min Skiebne foraarsage Dem Lidelser.

Troer De vel at et Fruentimmer, som besidder Følelse, kan (her kom et Diekast og et Haandtryk, som foer igjennem mine Lemmer som et elektrisk Slag) taale at see en saa elskværdig Cavalleer lide, uden at tage Deel deri?

Jeg

Jeg slog beskjemmet Øinene ned — sagde intet.

Tør jeg bede at De vil besvare mig et Spørgsmaal?

Jeg gjør det med Fornøielse.

Hvor meget har De tabt?

Alle mine Penge og skylder desuden henimod 200 Rigsdaler.

Det har gjort mig overmaade ondt, at min Mand har nægtet at gjøre Dem Forskud.

Hvorledes kan jeg da fortænke en retskaffen Mand i, at han ikke vil betroe en Spiller noget.

Han er en knurvurren Mand. Jeg veed ikke (et Suk) om jeg har en Mand eller ei. Han skulde have givet Dem disse Penge. Vil De tillade mig, at jeg maa betale de 200 Rigsdaler for Dem?

Men hvad vil Deres Mand sige dertil? Alt det min Mand eier, kommer fra mig, og jeg kan disponere derover, som jeg lyster. Men — jeg skal nok overtale min Mand til at give sit Samtykke dertil. Ha! troer De ikke at en Kone formaaer alting over sin Mand?

Og hvor naar skal jeg betale Pengene igjen? (atter et Haandtryk og et smeltende Blik).

Betale dem igjen? saa snart jeg kræver dem? Jeg kyssede taknemmelig hendes Haand og hun gav mig den Forsikring, at jeg næste Morgen Klokken ni kunde afhente dem hos hende.

Nu satte vi os, talede om adskillige Ting og bleve snart saa kjerlige mod hinanden, at jeg begyndte at ønske at hun maatte være ugivt.

Iblant andre Samtaler kom vi ogsaa paa Tale om den Vise: Sagt wo sind die Veilchen

hin. Hun paastod den var af Bürger, og jeg at den var af Jacobi. Hun tilbød mig et Vædemaal, som jeg søgte at undgaae. Men hun sagde, hun torde vædde hvor høit det end maatte være, jeg skulde kun fordre. Efter nogen Betænkning sagde jeg endelig, dersom De har Uret, saa maa De give mig et Kys.

Skjelmsmester! sagde hun, og truede med Fingeren, De forlanger meget. Men at De kan see at jeg er vis i min Sag, saa lover jeg dem det, ifald De har Ret. Naar jeg kun havde Musénalmenakken her!

Og hvor er den? spurgte jeg begjerlig?

Paa mit Toilette i mit eget Kabinet, svarede hun.

Jeg sprang op, hun holdt fast paa mig, men jeg rev mig løs og ilede til hendes Huus.

Da jeg traadte ind, blev jeg meget uvenskabelig modtaget. Fra en Krog i Huset foer en Hund løs paa mig. Her havde den sine Unger, og dens Heftighed kom ventelig af det, den troede, jeg vilde skille den ved dem. Jeg tiltalede den venlig, men det hjalp ikke. Jeg slog efter den med Stokken, da blev den endnu mere rasende. Jeg raabte, om der var ingen hjemme? men fik intet Svar. Da gjorde jeg endelig et Spring op ad Trappen, og den knurrede og lagde sig igjen hos sine Unger.

Da jeg kom i Sahlen, gik jeg til det næste Værelse. Her brændte en lille Lampe og stod en Vugge, hvori der laae et lille Barn, som skreg saa jammerlig, at det opvakte min hele Medlidenhed. Det havde saaledes forskreget sig, at dets Skrig var ikke andet end

en

en hæs Gispen. Det havde saaledes arbeidet med dets smaa Lemmer, at Sveden trillede ned af det. Jeg vilde tage det op, men da jeg tog Puden til Side, kom der mig saadan en utaalelig Stank i Møde, og Barnet var saa dybt begravet i dets Ureenlighed, at jeg umulig kunde overvinde denne Ekkelhed. Jeg løb altsaa til Værelset næst ved, og fandt ingen. Jeg aabnede Doren til et Værelse, som stødte op dertil, men der var heller ingen at finde.

Barnets Skrig blev stedse svagere og svagere, det begyndte allerede at faae Convulsioner, og jeg blev bange for at det skulde miste Aanden.

I denne Angest skreg jeg ned ad Trapen, saa stærk jeg kunde, og trak i en Klokkestreng, hvorpaa Hunden igjen begyndte forskrækkelig at gjøe, og en Familie, som styrtede ud fra Baghuset, spurgte forskrækket, hvad der var paa Færde? Hjelp! Hjelp, raabte jeg, her vil een døe. Da kom den hele Familie løbende op ad Trapperne.

Paa samme Tid blev ogsaa en Kammerdør aabnet — en Mandsperson sneg sig i Mørket ud fra den, over Gangen, og Barnets Opvarterske kom skjelvende og med Haaret i Vorden, frem.

Hvad er der da paa Færde? spurgte hun forskrækket. Er her skeet nogen Ulykke? spurgte Familien, som kom op ad Trappen.

For Guds Skyld, sagde jeg, kommer alle og hjelper! Her ligger et Barn, forladt af hele Verden, som just nu vil opgive sin Aand.

Intet andet! kunde jeg begribe hvad der var paa Færde, spurgte den frække Opvarterske, løb til Vuggen og alle de andre fulgte efter. De stode alle som

forstenede, da de saae den jammerlige Tilstand Barnet var i. Det havde virkelig Convulsioner, dets Mund var blaae og blev trukken paa en skrækkelig Maade frem og tilbage, alle dets Lemmer bleve bevægede ved de hæftige Krampetræk.

Konen, som hørte til den Familie, der kom til, havde sit Barn paa Armen, og skjelvede over sit hele Legeme, hun taug først nogle Minuter, derpaa gik hun rasende løs paa Opvarterſken: „I uforskammede Qvinde! sagde hun, I vil tage eder paa at passe Børn, og lægger Jer efter Horerie, og lader den stakkels Glut ligge der og omkomme. Ikke engang min Kat vilde jeg betroe til saadant et Dyr. Der Mand! hold mit Barn.

Han tog det omt i sine Arme. En Strøm af Taarer styrtede ud af den gode Kones Øine, hun tog det gispende Barn op af Skarnet, toede det af, og istemte de bitterſte Klager over Moderens Haardhed.

Gud forbarme sig, sagde hun, hvad der gives for Mødre i Verden! tænk! at gaae paa Bal og forglemme deres Børn, de stakkels uskyldige Glutter, som paa Guds hele Jord ikke have noget Menneske, som er dem nærmere, end deres Moder. Jeg kan ikke klæde mine Børn i Fløiel eller Silke, men, Gud ske Lov og Tak! de behøve dog ikke at lide Nød. Jeg tænkte Jorden maatte aabne sig og opsluge mig, naar jeg var saadan en forsømmelig Moder og vilde forlade mit Barn.

Medens hun talede disse Ord, var hun stedse beskjeftiget med at bringe Barnet til sig selv igjen; hendes Børn stode rundt omkring hende og græd, og jeg kunde heller ikke holde mine Taarer tilbage. Opvarterſken gav gode Ord.

Nu faldt det mig ind, at det nok var godt om Barnets Moder selv var tilstæde, jeg løb altsaa tilbage. Da jeg traadte ind i Dandseſahlen var alt opfyldt med Glæde. Tyve Par dandsede Engelſk under Muſik af Trompeter og Pauker. Iblandt dem var Profeſſorinden. Den selv samme Muſik, som for en halv Time siden havde opmuntret mig saa meget, gjorde nu en ganske modsat Virkning, det forekom mig som om jeg hørte Trommers og Trompeters Skrald i en Træfning, som Diſvotismen formodentlig har opfunden, for at bedøve Menneſkene, og gjøre dem følesløse imod deres Brødres Jamren og Skrig, og som om hele Selſkabet søgte at beruſe sig, for at forglemme dets Lidelſe. Ved hvert et Smiil, som Moderen gjorde, tænkte jeg paa Barnets Krampetræk, og jeg følte en uudſigelig Sjeleſmerte, da jeg foreſtillede mig, at maaſkee endnu flere Børn i dette Øjeblik vare nær Døden, hvis Mødre letſindigen overlode sig til alle de Indtryk, ſom Glæden kan give.

Profeſſorinden mærkede at jeg var kommen og kaſtede et Kys til mig, ſom jeg lod blive ubeſvaret.

Neppe var Dandſen til Ende, førend hun kom hen til mig med gloende Kinder, greb min Haand, og sagde ſkalkagtig:

Nu min Bedſte! hvem af os har Ret?

Tilgiv mig, at jeg hverken har tænkt paa Almenakken, eller paa vort Bædemaal. I deres Huus — —

Dog ingen Ulykke?

En ſtor Ulykke!

Forſkræk mig ikke! hvad er det da?

Deres Barn er i Dødsfare.

Mit Barn? Var dets Opvarterſke der da ikke?

Nei, jeg har først maattet opsøge hende.

Men nu er hun dog tilstæde?

Ja, efter at jeg har drevet hende der hen.

Nu saa vil hun nok drage Omsorg for Barnet.

Jeg troer det neppe.

Vær De ubekymret, det er en god Kone. Jeg betaler hendes Umage godt.

Men jeg skulde troe, at hvis Barnet blev lagt til Brystet. —

Det vil hun nok gjøre, hun er Barnets Amme.

Altsaa giver De ikke deres Born selv Die.

Aldrig.

Ventelig har De da daarlige Bryste.

Jeg, daarlige Bryste? Mine Bryste, (her gjorde hun en Bevægelse, som aabnede Udsigten for mig til det inderste af hendes hele Barm) have aldrig feilet noget.

O! jeg seer det. En indtagende Barm —

(Her fik jeg et Slag over Haanden), hvor lykkelig maa ikke det Barn være, som tor lege med dem. Tor jeg spørge hvorfor De nægter sig og deres Barn denne Vellyst.

Troer De da, at jeg er en Bondedatter, at jeg selv skulde befatte mig med smaa Born? Et Fruentimmer af min Alder og Stand skulde lade sin bedste Kraft bortsuge af Bornene.

Jeg kan ikke domme derom, jeg har stedse troet, saa ofte jeg har seet en qvindelig Barm, at Gud har givet dem deres Brysier paa det at Bornene skulle die dem.

Til ingen anden Hensigt?

Jeg veed ellers ingen. Men, Veninde! der er Nod paa Færde, Imedens jeg staaer her og sladdrer med Dem, doer maaskee Deres Barn.

Det

Det var skrækkeligt. Men hvad skal jeg da gjøre?

Dersom jeg var dets Moder, var jeg allerede hos det.

De mener altsaa, at jeg skulde forstyrre Selskabet og gaae bort.

Jeg har stedse troet, at en Moder maatte agte sit Barn høiere, end alt andet.

Saa kom da og følg mig.

Jeg? vil Deres Mand være tilfreds dermed?

(Spodsk) De er formodentlig opdraget i det halliske Vayfenhaus? jeg recommenderer mig, min Herre!

Derpaa forlod hun mig, løb hen til Manden, trak ham med Hidsighed ud fra Selskabet, og gik bort med ham.

Denne Tildragelse havde gjort saadant et Indtryk paa mig, at jeg ikke længer kunde udholde at være i Selskabet, men maatte forlade det.

Jeg havde en meget bedrøvelig Nat, thi Barnet kom stedse igien for mine Øine, saaledes som det gispede og vred dets smaa Lemmer. — Jeg foer forskrækket op og vaagnede.

Det er dog forskrækkeligt, at en Kone saaledes kan qvæle Naturens høje Røst og forglemme sine smaa Børn. Om Henriette vel ogsaa kan være oplagt af Naturen til saadan en Synd? Umuelig kan jeg troe det om hende. Men eet af de første Spørgsmaal, som jeg gjør hende, vil dog nok blive dette: vil De ogsaa selv give deres Børn Die, selv pleje og røgte dem?

Fortsættelse.

Tiden nærmer sig stedse mere og mere, da jeg efter Løfte skulde aflægge mit Besøg hos Professorinden, dette sætter mig i stor Forlegenhed. Paa eengang at kunne betale min Gjeld, var vist nok en herlig Ting. Men at være i en Kones Gjeld, som er grusom imod sit eget Barn, er det endnu ikke langt værre? Hvad skal jeg gjøre?

Just i dette Øieblik faaer jeg en Billet fra hende, som hjelper mig ud af al min Forlegenhed. Her er den.

Min Herre!

Jeg takker Dem for den Omsorg, som De har havt for mit Barn, og lader Dem vide at det er uden al Fare. De vil engang blive en ret god Fader, som aldrig vil nægte sig den Vellyst selv at rogte og vugge sine Børn. Jeg ønsker Dem en Kone, som er Dem værdig, og som ikke veed at gjøre anden Brug af sine Bryste, end at lade dem forkradse og besudle af hendes Børn. Paa nærværende Tid kjender jeg allerede en Pige, som fortjener den høie Lykke at være forenet med Dem. Hun boer i den næste Landsbye.

Jeg beklager meget, at jeg ikke kan tiene Dem med de belovede Penge, da jeg i Dag, ved at eftersee min Kasse, har funden, at den er langt svagere, end jeg troede. I øvrigt er jeg med al den Høiagtelse, som De fortjener. Christiane Ribonius.

Jeg skrev hende strax følgende Svar:

Madame!

De har beviist mig en stor Tieneste i at hjelpe mig ud af den Nødvendighed at være deres Skyldner.

Et

Et Fruentimmer, som træder de Love under Fødder, der endog ere hellige hos de Vilde, som taler ilde om sin retskafne Mand, og nægter sit eget Barn sit Bryst, hvor grusom maa hun ikke være imod sin Skyldner. Kunde De nu allerede skrive mig saa fornærmelig til, da jeg ikke er Dem nogen Forbindtlighed skyldig, hvad vilde De da ikke gjøre, naar De havde gjort mig Dem forbunden ved Tjenester. At jeg vil blive en god Fader, haaber jeg. Jeg haaber at blive Fader til sunde, stærke Børn, som engang i sin Tid skulle stifte meget Godt i Verden, naar Deres ere blevne til Spot for Ormene, eller som Krumme og Lamme maa forbande Dem.

Jeg haaber at finde en Kone, som tænker overeensstemmende med mig. Men det vilde være meget ubeskedent, at besvære Dem med at opsøge hende. Jeg er ligeledes med hverken større eller mindre Agtelse end De fortjene. Carlsberg.

Altsaa er jeg nu bleven frie fra den Ydmygelse, at være denne Qvinde nogen Forbindtlighed skyldig. Men hvorledes jeg bliver befriet fra min Manichær, det veed Himlen.

Kommer Tid kommer Raad. Først maa jeg sørge for det Nødvendigste og opspørge Henriette. Jeg er

Carl.

Sextende Brev.

Oberst von Brav til Karl.

Hoidersleben den 16 Junii.

Naar dine Lidelser, kjære Karl, forbedre dig, og hvis de endog skulde vedvare mange Aar, ja berøve dig en

stor Deel af dine akademiske Glæder, saa kan du stedse betragte dem som Velgjerninger. Thi kun i den Forstand er det sandt, at de menneskelige Lidelser ere Velgjerninger, naar de gjøre os klogere og bedre; desuden naar man kun taaler sine Lidelser, uden at lade sig forbedre af dem, forvandles de til Elendighed. Naar du bliver overbeviist om at Spillesyge er afskyelig og uanstændig for et fornuftigt Menneske, saa er dette 10000 Rigsdaler værdt, og du kan let forvinde dine 200 Rigsdaler, det smertede ogsaa mig, at jeg maatte lade mit skjønne Frikorps, ved Enden af syv Aarskrigen, skilles ad. Men da denne Smerte gjorde mig klogere, og bragte mig fra et ryggesløst Liv til sund Fornuft, til Ægtestanden, til Naturen og gode Bøger, saa anseer jeg det for den største Velgjerning, som Gud har beviist mig, siden jeg kom til Verden.

Om det er allesteds saaledes som i Grønnan? Jeg siger paa de fleste Stæder. Vrariummets høieste Vel, og Fædrenelandes Vel er eens i de fleste Stater. Et Menneske, som er snug nok til at aabne nye Kilder for det allerhøjeste Skatkammer, kaldes en Patriot. En saadan Patriot tilgiver man meget.

Men at du kun derfor ikke bliver misfornøiet med Verden! du finder overalt retskafne Folk, som arbeide af alle Kræfter imod hine Fædrenelandets Fædre.

I Almindelighed maa du vænne dig til at see saadanne Uregelmæssigheder, uden at ærgre dig. Thi dersom du nu ærgrer dig derover, hvad udrettede du dermed? du skader din Helbred og Tilfredshed, og gjør dog ingen Forandring i Tingen. Indret dine Handlinger stedse efter Fornuftens og Religionens

Grund-

Grundsætninger, og arbeid saameget imod det Onde, som du kan, saa har du gjort din Pligt.

Da du har sund Menneskeforstand, saa tvivler jeg slet ikke paa, at den vil vise dig tilladelige Midler til at befrie dig fra din Forlegenhed. Dine Creditorers Overhæng, Følelsen af din Trang, vil saaledes anspænde dig, at de udrette mere, end du selv havde tiltroet dem. Thi det er een af de fornemmeste Fordele, som Lidelserne forskaffe os, at de lære os at føle og bruge vore Kræfter, som uden dem, vilde ruste bort ved Uvirksomhed. Men man maae heller ikke tabe Modet, og strax tale om at undvige. —

Fortsættelse.

Jeg har ogsaa faaet dit andet Brev, hvori du fortæller din Balhistorie

Frue Ribonius er et sørgeligt Exempel paa den udartede Menneskenatur. En sund, fornuftig og retskaffen Mands Kjerlighed, den Fornøjelse at see unge Skud af sig selv, er det største Gode her paa Jorden, som den qvindelige Natur kan opnaae. Og dog have mange ingen Følelse deraf. Du forundres derover? din Forundring vil formindskes, naar du først seer hvorledes man behandler Menneskene fra deres Fødsel af. Moder og Jordemoder, Fader og Tjenestefolk, Læreren og Lægen forene sig sammen for at arbeide imod Naturen, og for at give dens Driver en unaturlig Vending. Er det nu at forundres over, om der kommer saadanne Skabninger frem som Frue Ribonius er?

Jeg glæder mig over at du har undgaaet den Snare, som hun spændte for dig. Du vilde have

været for svag til at forsvare din Uskyldighed mod hende. Men nu maae du ogsaa tage dig noie i Agt for hendes Hevn. En Kone, hvis horagtige Forsøg mislykkes, er oplagt til al Ondskab. Det er mig ogsaa kjert, at du har funden Vej til at udforske Henriette. Jeg haaber dog at du ikke vil holde noget hemmeligt for mig i din Kjerlighedshistorie. Vær forsikkret om, at jeg skal give mit Bifald til alt det, som ikke misbilliges af Gud og din Samvittighed. Og vilde du vel, uden at handle daarligt, kunde gjøre noget imod dens Tilladelse?

Jeg sætter al min Glæde i min Ferdinands Tilbagekomst. Jeg har ikke seet ham i tre Aar, og det er umueligt, at du kan længes mere efter den Dag, da du skal finde din Henriette igjen, end jeg og min Kone efter den Dag, paa hvilken han skal styrte i vore Arme, da vi skulle omarme Frugten af vor fælleds Kjerlighed, og see Billedet af vor Ungdoms Munterhed forenet i hans Ansigtstræk. Følelsen af Faderkjerlighed er en uudsigelig sød Følelse. O kjere Carl! lev kydsk og retskaffen, og dersom du ikke erhverver dig anden Løn derfor, end den, at du bliver en lykkelig Mand og Fader, saa er du tilstrækkelig belønnet for den Kamp, som Kydskheden koster. Jeg er

von Brav.

Syttende Brev.

Carl von Carlsberg til Oberst von Brav.

Grünau den 24 Juni.

Det gaaer dog ikke saa hurtig med at udforske Henriette, som jeg havde tænkt. Jeg har fra den Tid

af

af været daglig hos Zelnik, og har anvendt al min Veltalenhed, for at udlokke nærmere Efterretning om hende. Men det er altsammen forgjæves. Snart siger han, at han ikke veed noget om hende, snart bliver han hidsig og siger: om han endog vidste det, saa paalægger dog den Forbindtlighed, som han skylder sin Veninde, ham den strængeste Taushed. Tilsidst sagde han mig i en trodsig Tone: Carlsberg! enten ophøre vi fra dette Øjeblik af at være Venner, eller ogsaa du maa forskaane mig for din nysgjerrige Udforskning.

Denne Vei er altsaa for stedse lukket for mig.

Jeg har forsøgt en anden, og skreven følgende Billet til hendes Veninde:

Mademoiselle!

Siden jeg har seet den kjere Henriette hos Dem, er mit Sind sat i den største Urolighed. De kan allene skaffe mig Rolighed, dersom De vil have den Godhed og nævne mig hendes sande Navn og Opholdssted. Anseе mig ikke for nogen letsindig Student. Jeg er tre og tyve Aar gammel, og lever nu paa Academiet; for at forhverve mig nogle Kundskaber, som skal forsøde mig mit Ophold paa mine Godser. Erkynd Dem om min Opførsel, og dom da, om jeg kan være i Stand til at fatte slette Hensigter til et retskaffent Fruentimmer. Hvorfor vil De da afslaae mig den første Bøn, som jeg gjør Dem, en saa uskyldig Bøn, ved hvis Opfyldelse De kunde gjøre et Menneske, som vel er fremmed for Dem, men som dog er ærligt, den største Glæde? I Haab om at De vil opfylde min Begjering, er jeg stedse Deres.

Jeg

Jeg fik herpaa følgende ubehagelige Svar:

Min Hr. von Carlsberg.

Hvorfor trænger De saa stærk ind paa mig, at jeg skal aabenbare Dem en uskyldig Piges Opholdssted, der kun saa længe er lykkelig, som hun lever skjult for Dem, men hvis Tilfredshed er forsvunden, saasnart De faaer det at vide? De elsker hende oprigtig? Saa giv hende da det første Beviis paa deres Kjærlighed, at De ikke vil gjøre hende ulykkelig, thi hvad Hensigter kan De vel have med Deres Efterforskning? dog vel ikke at De vilde tilbringe Deres ledige Timer hos hende, og kun have hende til Tidsfordriv? Saa siger jeg Dem det reent ud, at jeg, saa meget mig mueligt er, skal søge at forhindre det. Holder De det da ikke for nogen Synd at opvække Forventninger hos en uskyldig Pige, som aldrig kunde opfyldes? Grusomme! dersom De vidste hvormeget en Pige, hvis Forventninger slaae Feil, maa lide, da afstod De for stedse fra saadanne Anmodninger. Og troer De ikke, at en ung borgerlig Piges Omgang med en ung Cavalleer maa have meget skadelige Folger for hendes Ære? Vil De maaskee være den Mand, som berøver en Pige, som aldrig fornærmede ham, Haab om et lykkeligt Ægteskab? Men maaskee taler De selv om Ægteskab, om evig Troskab? Ak, kjære Hr. v. Carlsberg! det Sprog kjender jeg nok. Studenternes Forsikringer om Ægteskab og det Løvte om evig Troeskab, som de forelskede Ynglinger give, henhører til det Kapitel om evig Fred og evigt Venskab, hvor om Rabner handler i hans Ordbog: paa Deres Opførsel har jeg slet intet at udsætte: thi at De for kort Tid siden

siden har tabt henimod 200 Rigsdaler i Spil, vil jeg ikke gierne troe. Men er De ikke en Adelsmand? troer De vel at kunne overvinde de Vanskeligheder, som Deres Familie vilde lægge i Veien, naar De ægtede en borgerlig Pige? og dersom De overvinder Dem, er De da ogsaa i Stand til at beskytte den gode borgerlige Henriette imod Deres høiadelige Families Spot, Ydmygelser og haanlige Foragt? Min Henriette er en reiskaffen Pige, som fortjener Agtelse, og jeg har slet ikke i Sinde at lade hende blive udsat for Hevn og Spot, fordi hendes Fader er en — dog, nær havde jeg ladet nogle Ord falde, — en Borgerlig vilde jeg sige.

Seer De, kjære Hr. von Carlsberg, at jeg handler efter Grunde. Jeg er stedse Deres Tjenerinde,

Helving.

Med denne Billet vil jeg nu ikke, som De let kan tænke, lade mig afspise. Jeg vil skrive hende til igjen og søge at betage hende de Griller, som hun gjør sig. Hjelper dette heller ikke — nu saa har jeg allerede udtænkt mig et andet lille Project, hvorledes jeg vil gribe den Sag an.

Nu har jeg faaet min Vexel. Den var paa hundrede Daler, hvortil der endnu var lagt en Forære ring af tyve Daler. Jeg har anvendt al min Eftertanke for at udtænke Midler til at kunne befrie mig fra min Sorg, thi nu fordrer min Ære, at jeg seer til, at jeg faaer min Gjeld betalt, paa det jeg kan være i Stand til at overbevise Henriettes Veninde, at jeg ikke er det uordentlige Menneske, som hun har anseet mig for. Seer De! hvorledes min Plan er: Jeg har løst mit Uhr ind igjen for tredive Daler, femten

Daler

Daler har jeg betalt til Cronfeldt, og fem og tyve til mine andre Creditorer. Med de tilbageblevne 50 Daler vil jeg bestræbe mig at komme ud i dette Fjerdingaar. Jeg vil ingen nye Klæder koste mig. Jeg vil gaae fra den Traktеur, som jeg nu betaler to Gylden ugentlig for min Middagsmad, og tage min Mad hos en anden, som ikke tager mere end een Gylden. Varm Mad om Aftenen vil jeg nu slet ikke tænke paa, men stille min Hunger med Smørrebrød. Er De tilfreds med denne Indretning? Det vil koste mig overmaade meget at blive den troe. Men da min Ære og Sindsrolighed beroer derpaa, saa vil det dog vel ikke blive mig umueligt. Jeg er ꝛc.

Carl v. Carlsberg.

Attende Brev.

Carl von Carlsberg, til Oberst v. Brav.

Grünau den, 28 Junii.

Jeg er syg, kjere Hr. Fetter! jeg er virkelig syg. Thi naar man gaaer omkring den hele Dag og hænger med Hovedet, naar hverken Mad eller Drikke smager een, saa kan man dog vel henregne sig til de Syge. Den simple Kost, som jeg gjerne vilde vænne mig til, vil slet ikke behage mig. Strax naar jeg vaagner, husker jeg paa det Fad Erter, eller Bønner, eller Kaal, som jeg faaer at spise til Middag, og dette gjør mig uroelig den hele Formiddag. Ved Bordet rører jeg i Fadet, slikker paa Skeen, og skyder Maden med Fortrydelse tilbage, naar jeg neppe har nydt det halve af den. Derpaa seer jeg mig om efter noget andet, og ofte forleder min lækkre Gane mig til at lade mig

hente

hente lidt Dessert, som kommer mig nok engang saa dyrt at staae som Maaltidet hos min forrige Tracteur. Om Aftenen gaaer det mig ligesaa. Jeg søger allehaande Paaskud, for at overbevise mig om den Nødvendighed at drikke et Glas Viin, eller at lade mig hente en Portion Steeg. I Gaar f. Ex. var det min Moders Fødselsdag, i Forgaars fik jeg den Efterretning, at min Broder Maximilian havde faaet et Compagnie. Paa saadanne Glædesdage troede jeg nu rigtig nok det var min Pligt at gjøre mig noget tilgode. Undertiden troer jeg ogsaa, at jeg maa gjøre noget for min Helbreds Skyld, som let kunde, ved en alt for streng Levemaade, tage Skade. Men da der nu er mange af saadanne Glædesdage hele Aaret igjennem, og jeg stedse har den Bekymring, at jeg skader min Helbred ved en streng Levemaade, saa vil jeg rimeligviis, ved denne min Indskrænkning, faae flere Udgivter end tilforn.

Jeg er ret et elendigt Menneske, naar jeg sammenligner mig med Millioner andre, som kunne glæde og vederqvæge sig ved et Fadfuld Erter. Jeg saae i Gaar, at en Fremmed, uden for mit Vindue, fortærte en Spegesild, med saadan en Appetit, som jeg neppe spiser en stegt Agerhøne, jeg blev saa mismodig derover, at jeg slog mig med knyttet Næve for Panden, og sagde: kunde du ikke ogsaa gjøre det? Er hans Gummer og Tænder dannede anderledes end dine? Han spiser en Sild, troer at han lever ret herlig, og er tilfreds. Du spiser nok engang saa godt som han, og klager over Mangel. I Sandhed fra dette Øieblik af, anseer jeg mig for fattigere, end alle Bønder og Tiggere. En Sild — den kan tilfredsstille alle ve-

res Begjerligheder, og jeg fattes dog altid noget, naar jeg har en Talerken fuld af Ærter, Kaal eller Bønner med Kjød,— snart Steeg, snart Viin, snart Fisk, snart Bagværk.

Det vigtigste, som mangler mig, er Henriette. Ja, saa tungt som det endog skulde falde mig, vilde jeg dog lære at tage til Takke med en Sild, naar jeg kun vidste derved at faae hende.

Brevvexlingen imellem hendes Veninde og mig er bleven fortsat, men endnu har jeg ligesaa liden Oplysning, som tilforn. Jeg skrev hende følgende Brev:

Mademoiselle!

Deres Brev har gjort mig meget nedslagen. Jeg forsikrer Dem paa min Ære, at jeg aldrig vilde søge Omgang med en Pige, som jeg ikke fast havde besluttet at ægte. At jeg engang har indladt mig i Hasardspil, kan jeg ikke nægte. Men spørg De efter, om jeg bliver ved at spille. Kan De overbevise mig om, at jeg kun een eneste Gang igjen har forseet mig i Henseende til denne Punkt, saa skal De aldrig sige mig hvem og hvor Henriette er. En dyr Eed! At jeg er en Adelsmand, deri er jeg ganske uskyldig. Men jeg maa tillige sige Dem, at jeg har en anden Adel, som bestaaer deri, at jeg er en retskaffen Mand, at jeg foretrækker denne Adel for det Adelskab, som jeg fik ved Fødselen, og at det er mig en let Sag at frasige mig det for evig, naar det skulde forhindre Forbindelsen med en Person, som jeg hjertelig elsker. Kan alt dette ikke bevæge Dem til at sige mig hvor min Henriette er. O gjør det dog, og forskaan mig

fra

fra selv at bane mig en Vei til hende, som min Kjerlighed vist vil vise mig. Jeg er ꝛc.

Carl v. Carlsberg.

Herpaa fik jeg følgende Svar:

Jeg glæder mig ret over, at jeg nu har indhentet visse Efterretninger om, at De er ingen Hazardspiller af Profession, og at De har begyndt at afbetale deres Spillegjeld.

Naar De ligeledes kunde overbevise mig om, at De er den eneste iblant Hundrede af deres Kjøn, som elsker bestandig, thi det kan De ikke nægte, at de fleste unge Herrer, især paa Akademiet, ere Spradebasser; som gjøre sig slet ingen Samvittighed af at bedrage os stakkels Piger med søde Forhaabninger, naar de kun derved erholde den Tilladelse at kunne bortspøge deres ledige Timer med os; nu dersom De ikke er saaledes, saa vil jeg gjerne forskaffe Dem Omgang med min Veninde. Men jeg maa tillige vide, at De slet ingen Adelsfolthed har. Og hvorledes vil De overbevise mig derom? Hav kun lidt Taalmodighed! naar jeg vist kan haabe, at Henriette bliver lykkelig ved Dem, saa vil jeg selv føre hende til Dem. Men paa nærværende Tid kan det endnu ikke ske. Jeg er

Louise Helving.

Indtil den Tid skal jeg altsaa have Taalmodighed, og lade mig føre omkring med tilbundne Øjne, indtil Mademoiselle finder det for godt at aabne dem. Det lader sig umueligt gjøre. Inden aatte Dage maa hun løse Bindselet, eller jeg river det selv af. Jeg er

Carl v. Carlsberg.

Nittende Brev.

Henriette til Louise Helving.

Koldingen den 24 Junii.

Kjereste Tante!

Deres Søster er mere ondskabsfuld, end vi begge have troet. Hun har virkelig fört Hofraad Grimlein til mig. I Gaar sad jeg paa mit Kammer, bag ved Syerammen, og tænkte — paa hvem? kan De let gjette. Da hørte jeg at der kom een op ad Trappen, mærkede paa Stemmen at det var en Mandsperson, og var enfoldig nok til at troe, at det var min Elskelige. Blodet strømmede igjennem mine Aarer, og jeg var allerede forlegen for at vide, hvorledes jeg skulde tage imod ham — da traadte min Hr. Hofraad ind. Jeg blev saa forskrækket, at jeg ikke kunde sige et Ord. „Nu" nu sagde han, „saa flittig? det er herligt! Jeg holder altid meest af de Piger, som ere smukt arbeidsomme og indgetogne, og ikke løbe omkring og sludre Tiden bort med andre unge Piger.

Jeg gjorde ham en Compliment, det var det eneste, som jeg i min Forvirring kunde gjøre. Tante Friderike forlod mig med et djevelsk Smil.

„Hvad jeg dog ville sige, (begyndte han, saasnart vi vare allene) hm! hm! har De ikke Lyst til at gifte Dem Jomfrue? De er jo munter og rask og moden til Ægtestanden," og uden at bie efter mit Svar, vedblev han: „jeg vil nu gjøre det kort, vil De ikke ægte mig? jeg er i de bedste Omstændigheder, jeg har anseelige Indkomster, De kan faae Brød og Ære med mig, og et Huus — som, uden at rose det, er det bedste i Grünau, lige over for Raadhuset paa Torvet.

Da

Der ville vi leve ret fornøjede. Jeg har allerede for længe siden ønsket, at jeg maatte finde en Person, som kunde opvarte og pleje mig paa mine gamle Dage."

Jeg kan umuelig skrive Dem alt det til, som denne Mand her fortalte mig. Han talede om vor Ægtestand, som om den alt var afgjort, og beskrev mig meget vidtløftig hvorledes vi vilde indrette vor Huusholdning. Tilsidst blev han saa ivrig, at han slog i Bordet, snart kaldte mig sin lille Jette, snart sin kjere Brud. Jeg vilde falde ham ind i Talen, og begyndte nogle Gange: men kjere Hr. Hofraad — Men her, men der, gav han til Svar, det lader De mig sørge for. Endnu har der ikke været nogen, som har lidt Nød hos mig.

Tilsidst vilde han kysse mig, jeg veeg tilbage, men han gik løs paa mig, tog mig i sine Arme, og trykte mig saa heftig til sit Bryst, at jeg nær var bleven qvalt, og kyssede mig saa kraftig, at min Kind blev ganske vaad af hans Kys.

Derpaa sprang han op, og sagde: nu godt, nu godt, nu vil jeg gaae til Papa, og ogsaa foredrage ham Sagen. Det skal ikke være til Skade for ham, thi jeg staaer i god Yndest hos Fyrsten, forstaaer De mig vel? derpaa gik han igjen løs paa mig, kyssede mig, og sagde, i det han gik bort, „hvad Udgifterne til Brølluppet angaaer, da behøver De slet ikke —" men kjere Hr. Hofraad, sagde jeg, naar der kun ikke gives Vanskeligheder — „Vanskeligheder her; Vanskeligheder der — var hans Svar, det vil altsammen give sig, alt, alt, forlad De Dem paa mig, alt vil give sig, alt, alt, og derpaa forlod han mig.

Ak Tante, red mig!

Min Fader beholdt ham hos sig om Middagen, jeg maatte sidde hos ham, dog maa jeg sige til hans Berømmelse, at han har kun gjort mig lidt Uleilighed. Thi under Maaltidet kom han i Strid med min Fader om Staldforingens Fortrin, hvilket gjorde ham saa ivrig, at han ganske forglemte mig.

Først efter Maaltidet, da han tog Afsked, huskede han atter paa mig, han kyssede mig, og aftrykkede Silhuetten af hans Mund, tegnet med Stegesaus, paa min Kind.

Saasnart han var borte, tog jeg Flugten op paa mit Kammer og græd — men hvor søde vare ikke disse Taarer, hvor let blev jeg ikke om Hjertet, saasnart de første Taarer trillede ned af mine Kinder. Men endog den Glæde, at kunne græde mig mæt, forundte den ondskabsfulde Friderike mig ikke. Hun kom strax derefter, og sagde med en spodsk Mine: nu? det er jo en bedrøvet Brud!

Ved Ordet Brud steeg min Mishag til det høieste. Grusomme! raabte jeg, hvad har jeg forbrudt? Hvilken Misgjerning har jeg gjort mig skyldig i, siden De vil dræbe mig? De er min Morderske, det siger jeg Dem. En uskyldig Piges Morderske i sine blomstrende Aar.

Haha! sagde denne Ondskabsfulde, kun ikke saa hidsig! er det Takken for at jeg vil hjelpe din nøgne Tøs til et godt Stykke Brød?

Min Fader traadte ind og forhindrede mig fra at svare.

Hvorfor græder du forunderlige Pige? spurgte han; har du ikke Lyst til at ægte Hofraaden? han er dog en forstandig, retskaffen Mand, som har sit rigelige

Ud-

Udkomme og har overalt et godt Rygte paa sig. Svarer du ikke? Jeg vidste i hele Verden ikke noget bedre Partie for dig. Og jeg vilde hjertelig gjerne endnu have dig forsørget, førend jeg døer.

Jeg faldt ned paa Knæe for ham, kyssede hans Hænder, men kunde ikke sige andet end — min Fader!

Din Fader er jeg, svarede han, og derfor ønsker jeg just, at du vilde adlyde mig. Du har jo mig at takke for dit Liv —

Og har De derfor, svarede jeg, Ret til at tage det fra mig igjen?

Du kan, sagde han, gjøre efter eget Behag, jeg vil ikke tvinge dig til noget. Men det vil jeg sige dig, at min Lykke paa nærværende Tid staaer i dine Hænder. Hofraaden har lovet at udvirke Amtmandspladsen i Gollnau for mig hos Fyrsten, naar du vilde ægte ham. Den indbringer 1500 Daler. Jeg kunde da leve rolig paa mine gamle Dage. Men giver du ham et afslagende Svar, saa maa jeg ende mine Dage som Amtsskriver, Arbeid og Sorg vil snart faae Bugt med mig. Hvad vil du da, som en forladt fader- og moderløs Pige, uden Penge og Brød, gribe til?

Min Fader! Dem skal jeg redde?

Naar du vil, sagde han, betænk dig i tre Dage, og giv mig saa Svar. Og nu forlod han mig.

Ak! dersom min Tante dog ogsaa havde forladt mig. Men hun blev. Ak Gud! hvor finder jeg Ord til at beskrive den Qval, som hun har tilføiet mig. Hun talede om frekke Tøse, om ryggesløse Piger, om vanartige Børn, som Guds Forbandelse vilde ramme — ak, jeg veed ikke alt hvad hun sagde. Maaskee sad hun endnu hos mig, dersom ikke vor Præst

havde besøgt min Fader, for hvilken hun altid er meget geskjeftig.

Hvormed har jeg fortjent denne Marter, jeg uskyldige Pige. Jeg har intet andet Valg, end at styrte mig i Elendighedens Afgrund, eller at lade mig martre til Døde af de skrækkeligste Bebreidelser. Hvilken Død skal jeg da vælge mig? giv De mig dog et Raad, kjere Tante! men, hastig, hastig. Men ak! førend jeg faaer deres Svar, maa jeg allerede have erklæret mig.

Hvorledes gaaer det dog med den unge Mand? Han spiller, lad ham det, det kan han vel vænnes af med. Han er af Adel? hvad hindrer det da? Er da en Adelig et andet Menneske, end jeg? Ach dersom jeg dog kun vidste om han havde mig saa kjer, som jeg ham — Men hvorledes kan han elske mig, han spørger jo ikke efter mig — og hvorledes kan han spørge efter mig, han veed jo ikke mit Navn. Jeg har kun sagt ham, at jeg hedder Henriette. Havde jeg Taabe ikke let kunde sagt ham mit hele Navn — og — hvor jeg boede? Ak, kjere Tante! viis mig den Barmhjertighed, og lad ham faae mit Navn at vide. Da maae det snart vise sig, hvorledes han er sindet imod mig. Skriv mig i det mindste hans Navn til. Det gjør De dog vel? Jeg er ꝛc.

Henriette.

Tyvende Brev.

Loviſe Helving til Hr. Helving.

Grünau den 26 Juni.

Kjere Broder.

Af Henriettes Brev har jeg ſeet, at hun har faaet en Egteſkabs-Erklæring af Hofraad Grimlein, og at du tillige har Haab om at blive Amtmand i Golnau. Derover har jeg glædet mig ret hjertelig. Thi det har ſtedſe gjort mig ondt, at du med alt dit ſvære Arbeide har maattet leve ſaa kummerlig. Saa meget ſom jeg nu ønſker din Lykke, ſaa meget ønſker jeg og at din Datter maatte blive lykkelig. Hun er din eneſte! Veed du nu da viſt om hun elſker Hofraaden? veed du om hun troer at blive lykkelig med ham? Af hendes Brev maa jeg troe det Modſatte. Vor Søſter ſtormer ind paa hende at hun ſkal give ham ſit Ja. For at undvige denne Stormen, og for at adlyde dig, overgiver hun ſig maaſkee. Men om hun nu blev ulykkelig ved dette Giftermaal, og Græmmelſe ſkilte hende ved Livet? naar du nu ved dine Indkomſters Forbedring, ſtedſe maatte bebreide dig, at du havde kjøbt dem for din Datters Tilfredshed og Liv? om du nu døde? thi betænk vel, du er meget ſvagelig, og den Datter, ſom du havde ſtyrtet i Ulykke, da traadte frem for din Dødſeng, vilde du da ikke have en haard Død? Altſaa, kjere Broder! beder jeg dig ret hjertelig, overlad din Datter til hendes egne Beſlutninger. Hun elſker dig inderlig, troe mig, og af Kjerlighed til dig, tager hun viſt Hofraaden, naar hun kun har nogen Sandſynlighed til at kunne leve med ham. Men tvinges maa hun aldeles ikke.

Derfor saae jeg meget gjerne, at du i nogen Tid lod hende komme fra vor Søster. Thi du er begraven i dine Acter og Regninger, og veed ikke altid hvorledes det gaaer den gode Henriette. Min Søster plager hende saaledes, formodentlig fordi hun ønsker at skaffe dig et betydeligt Embede, at jeg frygter for at Pigen faaer en Galdefeber, og det var dog skrækkeligt, dersom en saa uskyldig Pige skulde martres til Døde i hendes Faders eget Huus.

Hør mit Raad! Send mig Pigen, saa snart som du faaer dette Brev, herhid, og lad hende blive nogle Uger hos mig. I denne Tid vil jeg forsøge at udforske hendes Hjertes Tilbøjeligheder, og da kan hun fatte sin Beslutning med mere moden Overlæg. Gjør det dog, men Frederike maa for alting blive hvor hun er, ellers fordærver hun min hele Plan. Jeg er Louise Helving.

Et og tyvende Brev.

Carl v. Carlsberg til Oberste von Brav.

Grünau den 29 Junii.

Jeg griber Pennen for at skrive Dem til kjære Hr. Fetter. Men jeg er saa forvirret, at jeg ikke veed om jeg frembringer noget Sammenhængende. I Morges tidlig sendte jeg igjen min Opvarterske med et Brev til Henriettes Veninde. Hun kom tilbage med den Tidende, at Jomfruen var i Færd med at kjøre ud. Med hvem? spurgte jeg heftig. Med en Jomfrue, sagde hun, og beskrev hende saaledes, at jeg ikke kunde troe andet, end det havde været Henriette.

Gesvindt, sagde jeg, bring mig Kaffe. Jeg kastede mine Klæder paa mig; friseerte mit Haar saa godt som mueligt, og var færdig, førend Kaffen kom ind. Jeg ringede, jeg raabte, jeg skjendte, men kunde ikke med alt det bringe det saavidt, at Kaffen kunde blive færdig, førend om et Qvarteer. Saasnart den var færdig, satte jeg strax tre Kopper hen, skienkede dem fulde, slurbrede dem ned, og fortsatte min Cours hen til det Huus, hvor Jomfrue Helving boer.

Da jeg traadte ind, kom en Tjenestepige mig i Mode, som sagde, at Jomfrue Helving just i dette Øieblik var kjørt ud. Og hvorhen? hvem har fulgt med hende, spurgte jeg begjerlig. Men hun kunde ikke give mig noget vist Svar. Alt hvad jeg kunde faae at vide af hende var, at hun havde hørt Dem tale om Richmans Have, og at De vilde kjøre derfra igjen og blive Natten over paa et Sted, som hun igjen havde glemt. Det Fruentimmer, som var taget ud med hende, kjendte hun ikke, efterdi hun selv var fremmed, og havde kun været aatte Dage i Tjeneste i dette Huus.

Jeg spurgte efter hendes Herskab; thi det havde jeg allerede foresat mig, at jeg med det første vilde underrette mig om Jomfrue Helvings Familie hos Hr. von Rosewitz. Men, hun sagde, at de allerede for aatte Dage siden vare tagne ud paa deres Godser.

Nu tænkte jeg, veed du dog at finde Richmans Have. Jeg løb hen til den Mand, som jeg stedse havde faaet min Ridehest hos, for strax at stige op, men fik at vide, at den allerede var udleiet. Jeg løb hen til en anden, og fik samme Svar. Jeg ilede hjem, befalede min Opvarterske at løbe hele Staden

igjen-

igjennem, for at jeg kunde faae en Hest, om den endog kun havde tre Been, lovede hende en Gylden, naar hun kunde skaffe mig een, og efter to Timers Forløb kom hun først tilbage — og havde ingen Hest. Hun forsikkrede mig, at alle Hestene allerede vare udleiede, fordi der var Fugleskyden i Perlewitz, som det halve Akademie var redet hen til.

Og nu faldt det mig først ind, at jeg selv havde Fødder, som jeg kunne betjene mig af. Jeg løb hen til Richmans Have, spurgte strax om der var Fremmede, og da jeg fik at vide, at hele Haven var fuld, gik jeg derind. Mine Øine bleve ganske forblindede, da jeg saae, at der var Selskab i alle Lysthusene, og jeg vidste ikke til hvilken Side, jeg først skulle henvende mig. Jeg gik langsom igjennem alle Alleerne, skjelede til Højre og Venstre, betragtede alt, hvad der lignede et Fruentimmer, men — jeg fandt ikke Henriette.

Jeg vil ikke dølge det for Dem, kjære Hr. Fetter! jeg har grædt. Fortrydelsen bemestrede mig saaledes, at jeg igjen kastede mig under det Birketræe, hvor jeg saae hende første Gang, bedækkede mit Ansigt med mit Lommetørklæde, og gav mine Taarer frit Løb.

I denne Tilstand fandt et Selskab Studentere mig, af hvilke jeg kjendte adskillige, de spurgte om Aarsagen til min Bedrøvelse, men da de ikke kunne faae noget at vide, begyndte den ene, som heed Kajor, hvad bedrøver du dig for, lille Nar! Verden er ikke saa slem, som du tænker. Der er jo endnu smukke Piger til. Du skulle have været her for en halv Time siden, da var her en Pige, F..... tage mig, saa rask som en Hind. Dersom du havde hende i Aften hos dig —

Og

Og hvem var det da, spurgte jeg. Dersom vi vidste det, sagde han, saa vilde vi ikke lade dig det vide.

Og nu forlod de mig, efter at de endnu havde sagt nogle andre smudsige Ting.

Jeg gik hen til Værten, spurgte ham om han ikke havde kjendt de Fruentimmer, som havde været her? Men han var saa beskjeftiget, at han neppe hørte paa mig, og svarede mig, at han havde andet at bestille, end at bryde sig om hans Gjesters Navne.

Saaledes maatte jeg stakkels Gjek atter vende hjem igjen, var gaaet den samme Vei, som Henriette havde gaaet, havde lagt paa det Sted, hvor hun maaskee havde sat for en halv Time siden. Men hende selv havde jeg ikke seet.

Men ved denne Leilighed har jeg gjort en meget mærkværdig Opdagelse — at jeg er en Slave. Jeg skriver mig Friherre von Carlsberg, og er dog intet andet, end en Slave. Thi dersom jeg var frie, hvorfor sprang jeg da ikke strax hen til Helving, da jeg hørte at Henriette var der? og da jeg ikke fandt hende, hvorfor gik jeg da ikke lige hen til Richmans Have? Var det ikke som om jeg laae i Lænker? Var det ikke som om jeg først skulle have Tilladelse af en streng Herre? Og hvem er da denne Despot, som Slaven Carlsberg tjener? jeg rsdmer ved at sige det — en Kande Kaffe — en Leiehest — jeg kan endnu nævne flere, en Tallerken Lerker, en Agerhøne, et Glas Viin. Disse despotisere mig, disse tilintetgjøre mine vigtigste Beslutninger. Ha, Slaven holdt det først for umueligt at gaae ud, førend han havde faaet sin Kaffe til Livs, sad paa sit Kammer, og indhentede først Tilladelse til at reise, hos alle

dem,

dem, der leie Heste ud. Ha! Slaven foretager sig, at indskrænke sine Udgivter, og en Tallerken Lerker, en stegt Agerhøne og andre Lekkerier tvinger ham til at blive utroe i sin Beslutning. Det er dog afskyeligt. Jeg har aldrig min hele Livstid saaledes følt de Lænker, jeg bærer, som nu.

Men saa sandt Gud lever, vil jeg, fra denne Time af, sønderrive disse Lænker. Jeg vil skrive over min Stuedør, Friherre, og saa ofte, som jeg seer dette Ord, vil jeg erindre mig min Beslutning. Jeg vil fra dette Øieblik af gjøre hvad min Fornuft fordrer, og ikke hvad min Gane, Mave eller mit Blod forlanger. Jeg vil bruge de Knokler Gud gav mig, og for evig udrive min Sjel af den Vildfarelse, at Mennesket maae nødvendig have Hestefødder til sin Reise.

Det er sildig, jeg maa slutte. Men jeg vil dog faae en skrækkelig Nat. Slave! Slave! ak den Tanke vil bortjage ethvert Blun fra mine Øine.

Fortsættelse.

den 27 Junii.

Det klarer op, det bliver Dag, klarere, lysere, lys Dag bliver det.

Efterat jeg i Dag nogle gange var gaaet forbi det Huus, som mit Hjerte hænger ved; uden at have seet det, som jeg søgte efter, gik jeg atter tilbage til mit Værelse, og overlod mig til mine Tanker. Henimod Aften gik jeg ned til min Vert, for at betale ham en lille Regning. Gud! hvilket Syn, da jeg traadte ind i hans Værelse? just den Mand, som jeg for nogen Tid siden havde seet stige i Vognen med Henriette, gik op og ned i Stuen tilligemed min Vert,

og

og min Henriette stod ved Vinduet. Hun blev forskrækket, saasnart hun fik Die paa mig, og kunde neppe holde det Skrig tilbage, hun vilde give fra sig. Hvad jeg tog mig for, veed jeg virkelig ikke selv, thi jeg var berøvet mine Sandser. Neppe havde jeg saa mange Kræfter, at jeg kunde sige til min Vert, at jeg havde noget at tale med ham.

Ret vel, ret vel, gode Ven! sagde han, men jeg er nu i en vigtig Materie, vær derfor saa god at tage Dem en Stoel.

Posito, vedblev han til den Fremmede, den rene Gevinst, forstaaer De mig, den rene Gevinst af en Ager, indbringer 5 Daler. —

Jeg overlod ham til sin vigtige Materie, og gik hen til Henriette, hvis Knæe skielvede, og som ikke formaaede at slaae Øinene op. Jeg trykkede hendes zittrende Haand til min Mund, og det blev besvaret med et hjerteligt Tryk.

Hvor længe har jeg med inderlig Længsel ventet efter dette lykkelige Øieblik, kun engang at faae Dem at see igjen.

Mig? —

Dem, Dem — siden jeg saae Dem første Gang, har jeg ikke kunnet tænke paa andet, end paa Dem.

De skjemter; tor jeg spørge om Deres Navn?

Jeg hedder Carlsberg.

Carlsberg? Vi saae hinanden i Richmans Have?

Just der. Kunde jeg beskrive Dem —

I det jeg ville tale videre, kom Jomfrue Helvig ind. Den gode Pige sukkede, slog Øinene ned, og tog Haanden tilbage.

Jom-

Jomfrue Helving kom forskrækket hen til os, og spurgte ganske sagte, hvorledes jeg var kommen her? hvad jeg havde her at bestille? og da jeg sagde hende, at de Forretninger, som jeg havde at afgjøre med Hofraaden, kaldte mig herhid, rystede hun med Hovedet og sagde, at de Forretninger kjendte hun nok. Hun tog mig derpaa til Side, og bad at jeg vilde gaae bort.

Gaae bort fra denne Pige? sagde jeg i Vrede, fra den Pige, som jeg i saa lang Tid har søgt efter? Nei aldrig vil jeg forlade hende, førend jeg har aabenbaret hende mit hele Hjertes Hemmelighed.

Nu, sagde hun, efter nogen Betænkning, naar De endelig vil aabenbare Dem for hende, saa er det bedre at De gjør det, naar De ere uden Vidner. I Morgen, saa sandt jeg er en ærlig Pige, skal De faae hende i Tale, dog paa ingen andre Vilkaar, end at De nu vil gaae bort.

Jeg maatte indgaae denne Betingelse, og det saa hastigt, at det ikke engang blev mig tilladt at tage Afskeed med Henriette.

Naar kun Jomfrue Helving holder Ord. Det var en fordømt Streg, naar hun igjen bersøvede mig Pigen, og førte mig tilbage i det forrige Mørke. Dog det kan hun jo ikke. Min Vert maae jo dog i det mindste kunde sige mig, hvor hun er at finde.

Men hvorfor skulde jeg da gaae bort? saa hastig gaae bort? Jo længere jeg eftertænker det, desto mere hemmelighedsfuld bliver Sagen for mig. Dog Taalmodighed! i Morgen maa det altsammen opklares. I Morgen — dertil er endnu 24 Timer — disse vil blive lange Timer.

Fort-

Fortsættelse.

den 28 Junii.

Min Taalmodighed sættes paa den høieste Prøve. Jomfrue Helving har skrevet mig til, at jeg umuelig kunde faae Henriette i Tale. Hun har i Dag faaet et uventende Besøg af hendes Søster, hvis Selskab hun paa ingen Maade vidste at undslaae sig for; og hvis Nærværelse vilde falde mig meget besværlig, naar jeg skulde have en Samtale med Henriette. Men hun sætter sin Ære i Pandt paa, at hun vil lade mig vide, saasnart hendes Søster reiser bort, som vist maa skee om aatte Dage, og med det samme bestemme Stedet, hvor jeg skal finde Henriette. Hun bliver endnu tre Uger hos hende. Imidlertid maatte jeg holde mig rolig og skjule min Tilbøielighed til Henriette for hele Verden. Saasnart det blev bekjendt, at jeg elskede hende, saa kunde hun ikke hjelpe mig mere.

En haard Fordring, og dog maa jeg adlyde den.

Men hvad siger De dertil? Jeg gik i Dag til min Vert, vendte Samtalen paa Henriette, for at faae nærmere Underretning af ham om hende. Da fik jeg rigtig nok at vide, at hun boede i Koldingen, at hendes Fader hedde Helving, og at det var just den Fremmede, som jeg i Gaar havde seet hos ham, men den gamle Mand sagde mig ogsaa ganske tillidsfuld, at Henriette var hans Brud. Jeg bliver ør i Hovedet, jeg veed ikke hvad jeg skal gjøre ved denne Ting. Henriette skal være hans Brud? umueligt. Hendes Øjekast, hendes Haandtryk, siger mig, at hun elsker mig. Men Manden sagde det dog saa tillidsfuld, og Henriette blev forskrækket, da hun saae sin Tante, tog Haanden tilbage — Ha! nu har jeg faaet Hemmeligheden

at vide — Hofraaden og Jomfrue Helving ere i Forstaaelse med hinanden. Hun leverer ham Henriette i Hænderne, mig seer hun til at faae bort, paa det jeg ikke skulde redde hende, og søger at trække mig saalænge med tomme Ord ved Næsen, indtil ingen Redning mere er muelig.

Djevelske Pige! din fordømte Plan skal ikke lykkes dig. Er du endog listig nok til at forhindre at jeg faaer Henriette i Tale, saa vil jeg dog see om du er Argus nok til at forhindre, at jeg ikke skulde faae et Brev i hendes Hænder. Jeg er

Carl v. Carlsberg.

To og Tyvende Brev.

Oberst von Brav til Carl v. Carlsberg.

Holdersleben den 1 Julii.

Kjere Carl!

Saa vigtige end de Optrin ere, som du har berettet mig i det sidste Brev, og saa meget de end og kræve min ganske Deeltagelse, saa er dog mit Hjerte saa sønderrevent af Smerte, at jeg umuelig kan tænke paa noget andet, end paa mine egne Lidelser.

I Gaar var det den Dag, paa hvilken jeg og min kjere Kone havde spaaet os saamegen Glæde, den Dag da Ferdinand skulde komme. Vi reiste ham to Miil i Møde, og talede om intet andet, end om ham. Min Kone kunde endnu erindre sig de mindste Omstændigheder af hans Levnetshistorie. Hun fortalte hvor mange Smerter han havde foraarsaget hende i hendes Svangerskab og ved hans Fødsel, hvormeget hun havde ud-

udstaaet, da hun lod ham die sine ømme Bryste. Hun opregnede mig alle de søvnløse Nætter, hun havde havt for hans Skyld, da han fik Tænder, da han laae i Kopper, i Mæslinger og andre Sygdoms Tilfælde, og græd bitterlig. Men, sagde hun, med en inderlig Glæde, nu er det altsammen forbi, nu belønner Gud mig igjen for al min Smerte og Jammer, naar jeg i Dag kan trykke ham til mit Bryst og tænke du har mig at takke for dit Liv.

Jeg belønnede hendes Modertroskab med nogle Kys, og overlod mig tilligemed hende til de søde Forestillinger om den Glæde, som ventede paa os, naar han blev Brudgom, Mand og Fader. Min Kone gik saa vidt i hendes søde Drømme, at hun allerede bestemte ham en lille elskværdig Frøken i vort Naboelaug til hans tilkommende Kone.

Under disse Forestillinger ankom vi i Gjestgivergaarden, og ventede med Længsel paa Postens Ankomst.

Den kom, min Kone sprang ned af Trappen, strakte sine Arme vidt fra hinanden imod Postvognen, og raabte: ak min Ferdinand! min Søn! min kjere elskelige Søn! hun var saa beruset af Glæde, at hun trykte ham til sit Bryst, kyssede og vædede ham med sine Taarer. Og omendskjønt hun nogle Gange vilde træde tilbage, saa var Glæden dog saa heftig, at hun atter faldt ham igjen om Halsen, og udtrykte sin inderlige Kjerlighed og Glæde med tusinde Taarer og Kys.

Jeg havde imidlertid ganske andre Følelser. Jeg havde tænkt mig Ferdinand som en rank blomstrende Yngling, og blev ikke lidt bestyrtet, da jeg

saae en lille sammenkrympet Mand, med et sortegult kaaberagtigt Ansigt og en nedbøiet Nakke, stige ned af Postvognen.

God Morgen! var alt hvad han sagde, og de hæftige moderlige Favnetag, de tusinde Modertaarer, som strømmede ned over hans gule Kinder, besvarede han med intet andet, end et dumt ubetydeligt Smiil.

Jeg fik Afskye for ham, og det kostede mig megen Moie, at give ham et koldt Kys.

Vi tog ham ind i vor Vogn, og min Kone var saa begeistret, at hun ikke kunne formærke de skrækkelige Forandringer, som vare foregaaede med ham. Hun gjorde ham hundrede Spørgsmaale, som han alle besvarede meget kort, og ikke yttrede den mindste Færdighed til at føre en Samtale. Jeg henfaldt i dyb Melancholie.

Saasnart vi vare komne hjem, skyndte min Kone sig for at gjøre Anstalt til et Maaltid. Men jeg førte den Elendige ind i et Sideværelse, og spurgte ham, om han var syg? og da han nægtede det, spurgte jeg videre, hvoraf det da kom sig, at han var bleven saa elendig? han svarede med en uudsigelig dum Mine, at han ikke vidste det. Dette tossede Svar gjorde mig saa vred, at jeg tog ham i Brystet og sagde: tilstaae mig strax, om du ikke har bedrevet Selvsvækkelse? Han kunde ikke nægte det, men maatte tilstaae at alle hans Medstuderende vare anstukne af denne Sygdom, og forundrede sig over, at dette skulde være noget Utilladeligt.

Fuld af Fortrydelse vendte jeg mig bort fra ham, gik paa mit Værelse og samlede alle mine Kræfter, for at stille mit opbragte Sind tilfreds, at min Fortrydelse

delse ikke skulde bryde ud, og berøve min ulykkelige Kone de faa fornøielige Timer, som hun endnu vilde nyde med ham.

Saa er jeg da paa engang berøvet mine Glæder som Fader! De Belønninger, som min gode Kone ventede for alle de Smerter, hun har udstaaet med ham, for al hendes Moderomsorg, ere nu for evig borte. Nu er jeg uden Børn. Dog nei, jeg er mere end barnløs. Havde en Kanonkugle knuset Hovedet paa ham ved min Side i et Slag, var hans Hjerne sprungen mig i Øinene, saa var det haardt. Men Enhver havde dog beklaget mig, han havde taget den Roes med sig i Graven, at han var død som en Helt, og Tidens Længde vilde have lindret Smerten over hans Tab.

Men hvo vil nu beklage mig? Enhver som seer ham, og besidder nogen Menneskekundskab, vil læse hans Skam i hans Bleghed og paa hans slappe Muskler, og i det mindste i Tankerne gjøre mig den Bebreidelse, som om jeg havde lagt Grunden til hans Elendighed ved en slet Opdragelse.

Saalænge jeg lever maa jeg føle min Smerte. Stedse maa jeg lade mig kalde Fader af en dum Dreng. Stedse vil en Elendig, som har den nederdrægtigste Sjel, føre mit Navn. Thi sig selv, maa den ikke have en nedrig Sjel, som ikke føler det Afskyelige ved Selvsvækkelsen? Kan du vente dig den ringeste Følelse for gode Handlinger, eller Evne til nogen ædel Handling hos ham. Før vil den, hvis Marv er udtæret af den engelske Syge, blive en Dandser. Hvorledes kan han have Tilbøjelighed til at gjøre andre lykkelig, som paa saadan en dum Maade piner al Marven af sig selv,

og forstyrrer alle de Anlæg til Lykſalighed, ſom Skaberen har givet ham.

Ak! denne Elendige vil aldrig ſmage Ægteſtandens ſøde Glæder. Og naar han engang bliver gift, ſaa vil han dog ikke beſætte Verden med andre, end Kroblinge. Og den braviſke Familie beſtod dog ſtedſe af Folk, ſom vare ſtærke paa Legeme og Sjel. Fra mig ſtamme de førſte Vantrivninger.

Kjere Carl, beklag mig! Jeg vil med det førſte ſende dig denne Elendige, ſøg om muligt er, at forbedre ham, og at redde de Levninger, der endnu ere tilbage af ham.

Hvad din Kjerlighedshiſtorie angaaer, ſaa beder jeg dig ret inderlig, vær ikke for overilende. Giv ikke den gode Pige noget Haab, førend du er overbeviiſt om hendes Characteers Godhed, og har faaet mit Raad. Jeg er ꝛc. v. Brav.

Tre og Tyvende Brev.

Zelnik til Oberſt von Brav.

Grünau den 1 Juli.

Højvelbaarne Herre!

Højſtærede Hr. Oberſt!

Jeg maa tilmelde Deres Højvelbaarenhed en meget ubehagelig Efterretning. Deres Fetter Carl har i Gaar maattet fordre een ud og har faaet et farligt Stik i Bryſtet.

Han gik i Gaar tillige med mig over Torvet, da en vis Dorner gik løs paa ham, ſtødte med frie Forſæt til ham, og var endog ſaa fræk at ſpørge hvad han ville

have

have af ham, siden han stødte ham? og da den gode Carlsberg vilde svare ham, fik han et Par vældige Ørefigen. Dette tvang ham til at sende ham en Udfordring, hvilken han modtog og duellerede med ham paa mit Værelse.

Carlsberg har holdt sig brav. Første Gang har han desarmert sin Contrapart, anden Gang drev han ham op i det ene Hjørne af Stuen, men da blev han saa hidsig, at han selv saarede sig paa sin Modstanders Kaarde.

Han har paalagt mig, at melde Dem, at Dorner havde begyndt Klammeriet uden for Professor Ribonius's Vinduer, at Frue Professorinden har seet ud af Vinduet og slaget en stor Latter op, da han fik Øreſigerne, at Dorner er Frue Ribonius's daglige Selskab, og at han har stor Mistanke om, at han har hende at takke for denne Ulykke.

Han har stor Længsel efter at see Deres Højvelbaarenhed. Jeg er med den oprigtigste Høiagtelse.

Zelnik.

Fire og tyvende Brev.

Oberst von Brav til hans Kone.

Grünau den 6 Juli.

Min Kjære!

Vor Carl lever endnu, og jeg har det bedste Haab om at Forsynet vil skjenke os ham. Da jeg ankom, fandt jeg ham i meget slette Omstændigheder, thi Feberen havde saaledes angrebet ham, at den berøvede ham sin Bevisthed. Jeg gik veemodig til ham, trykte

hans Haand og sagde: gode Carl! hvorledes befinder du dig?

Kommer du? svarede han, kommer du min Engel? min Henriette? Alle mine Forsikringer, at jeg var hans Fetter, vare forgjeves, han holdt mig for Henriette, og sagde mig mange smigrende Ting, som røbede saavel hans fyrige Kjerlighed som ogsaa hans retskafne Characteer. Jeg troer stedse, at man ikke bedre kan lære at kjende et Menneske, end naar han er drukken eller naar han snakker over sig i en heftig Feber. Da aflegger han Masken og viser sin sande Characteer. Der kommer vel nogen Carricatur ind imellem, men det er dog stedse lettere, at kjende en Mands egentlige Ansigtstræk, som forstiller sine Gebærder, end en andens, som skjuler Ansigtet under Masken.

Først i Gaar har han kjendt mig, og modtaget mig paa det kjerligste.

Imidlertid har jeg søgt at gjøre mig nærmere bekjendt med hans Henriette, og i denne Hensigt ladet mig melde hos Hr. von Rosewitz. Der lærte jeg at kjende hende ved Bordet. I Sandhed jeg kan ikke fortænke den gode Carl, at han er bleven forelsket i denne Pige fra det første Øieblik af, han saae hende. Hendes Skabning er den fuldkommenste, som jeg nogensinde har seet, hendes Farve Sundhedens Farve, hendes Mine er en Blanding af Vittighed, spogefuld Munterhed og den høieste Retskaffenhed. Hendes Klæder og Pynt er ikke Efterabelse, det er altsammen hendes egen Opfindelse, alt simpelt, alt harmonisk, alt Udtryk af en ufordærvet Smag. Hun har kun lidt Læsning, men af hendes Opførsel og Samtale fremlyser

ser det, som jeg agter saa høit, som jeg saa meget søger og saa sjelden finder — sund Menneskeforstand.

Ved Bordet var, som du let kan tænke, vor Carls Saar den vigtigste Gjenstand for vor Samtale. Hun var lutter Øre, og vidste med saadan en Forstand at udlokke, hvad jeg fortiede i Samtalen, at enhver vel maatte anse hende for en god deeltagende Pige, men dog saaledes at ingen kunne opdage hendes Tilbøjelighed for Carl, uden jeg, da jeg allerede var underrettet derom.

Da jeg sagde, at han undertiden forglemte sig selv, og ikke var Herre over sin Fornuft, bevidnede hun sin Medlidenhed, og spurgte med en særdeles udtrykkende Mine, da taler han vel om intet andet, end om sine Bøger?

Jeg saae hende meget skarpt i Øinene, og sagde, han taler stedse om det, som er ham kjerest. En blid Rødme, som steeg op paa hendes Ansigt, forsikkrede mig om, at hun havde forstaaet mig.

Saa! svarede hun, Ja, jeg har ofte hørt, at man under Anfald af Feber, stedse taler om de Ting, som man har kiereſt.

Hun følede sig for svag til at fortsætte denne Samtale, og spurgte strax Frue von Rosewitz, hvorledes hun tillavede Sausen til de Karper, som vi just spiste? og da denne beskrev hende hele Tillavningsmaaden meget vidtløftig, saa fik hun paa denne Maade imidlertid Leilighed til at komme ud af sin Forvirring.

Efter Maaltidet foretog vi os en Spadseregang, jeg tilbød Henriette min Arm, og spurgte hende tillige, om jeg torde ønske hende til Lykke med Hofraad Grimlein?

Forbindelsen med ham vilde være en sand Lykke for mig, svarede hun, dersom jeg var tyve Aar ældre; thi han er en forstandig og retskaffen Mand. Men nu — betænk De selv, han kunde være min Fader — Jeg har endnu langt fra ikke Erfaring nok til at opdrage hans Børn.

Saaledes vidste hun tilstrækkelig at forsikkre mig om, at hun ikke havde Lyst til at forene sig med Hofraaden, uden at hun sagde det ringeste til hans Skade.

Kort, denne Pige har saaledes indtaget mig, at jeg ønsker oprigtig, at Carl maatte faae hende. Jeg gav hende det ogsaa at forstaae, da jeg omfavnede hende, og sagde, held den Mand som tør kalde Dem sin.

Den Lykke, sagde hun, skulde være meget maadelig. Lev De vel, og hils deres gode Fetter fra mig! forsikkre ham om min Medlidenhed. Thi jeg lider stedse, naar jeg hører, at retskafne Folk ere ulykkelige.

Jeg vil ikke forlade Carl, førend han er fuldkommen frisk. I den Tid vil jeg skrive Breve, og søge at erfare hvorledes Tilstanden er ved det her værende Akademie.

Lev vel, og elsk stedse din

Brav.

Fem og tyvende Brev.

Oberst von Brav til Rector Californius.

Grünau den 7 Julii.

Min Hr. Rector!

Jeg havde allerede gjort et Udkast til et Brev, som jeg vilde skrive Dem til, for deri at yde Dem min

hjer-

hjertelige Taksigelse for den gode Undervisning og Opdragelse, som De havde givet min Ferdinand. Men min Længsel efter at takke Dem er temmelig forsvunden, siden jeg har seet Ferdinand, og jeg maa anvende al min Styrke, for ikke at udbryde i Forbandelser over Dem.

Betænk De kun selv, Jeg har overgivet min Søn til Dem som til en Fader, og har bedet Dem saavel mundtlig som skriftlig, at sørge for ham som for Deres egen Søn. De har hellig lovet mig det. Men kunde der nogensteds været bleven sørget slettere for ham, end hos Dem? Selvsvækkelsen har han lært hos Dem, hans legemlige og aandelige Helbred har han mistet hos Dem. O Mand! Mand! hvorledes vil De kunne forsvare dette for Verdens Dommer.

Dog jeg vil ikke kranke Dem med Bebreidelser, da disse dog nu komme for sildig. Men dette maa jeg sige Dem, at Deres hele Skole er besmittet med denne Last, at endnu mange Forældre og mange unge Mennesker ville komme til sukke over Dem.

Anvend alt hvad der er Dem mueligt, for at forhindre disse Sukke, ved en total Reformation i Deres Skole. Jeg er ꝛc.

v. Brav.

Sex og tyvende Brev.

Oberst von Brav til sin Kone.

Grüningen den 8 Juli.

Jeg melder dig, min Bedste! med megen Fornøielse at det stedse bliver bedre med vor Carl. Dog har Læ-

gen

gen forsikkret, at han neppe forend om 4 Uger kan forlade Sengen.

Det vil koste ham megen Overvindelse, naar han skal holde den Tid ud, thi allerede nu taler han om at staae op, holder det for umueligt at udholde en Samtale med Henriette, og kaster sig fortrydelig omkring i Sengen, naar han forestiller sig, at hun rimeligviis vil, imedens han ligger syg, reise bort, uden at han har kunnet faae hende i Tale. Jeg kan derfor umuelig forlade ham, forend jeg igien seer ham fuldkommen frisk. Thi omendskjøndt han er en ærlig virksom Mand, saa er det dog langt fra endnu ikke een af hans Dyder, at have Herredømme over sin Tilbøjelighed. Og jeg troer dog stedse om ham, at han er i Stand til at vove sig i Fare, og forspilde sin hele Lykke, for at nyde en flygtig Forsøielse.

I Gaar Aftes gjorde de her værende Studentere en forskrækkelig Allarm, hvortil vor Carls Slagsmaal med Dorner havde givet den første Anledning, da Prorektoren derved var bleven nødsaget til, at fornye Duelmandatet, og at lade Dorner arrestere. Men Studenterne ansaae dette for et Indgreb i deres Rettigheder, og søgte med Magt at forsvare sig.

Efter Klokken ni forsamlede de sig paa Torvet, og gav Signal til Allarm ved at afsynge nogle Viser, som vare saa smagløse og pøbelagtige, at mine Fribytrere ikke skulde have havt Aarsag til at skamme sig ved dem.

Sic vivamus, wir Studenten.
Leben alle Tage wohl,
Schmausen absque Complimenten.
Saufen uns stets toll und voll.

Und

Und wer uns was zu wieder spricht,
Den schmeisen wir ins Angesicht,
Und lachen noch dazu *).

Dette Vers er det taaleligste af alle dem, som jeg hørte dem udbrøle. Og dog har jeg forandret nogle uanstændige Udtryk deri. Havde du vel troet, min Bedste! at Folk, som rose sig af at have en uddannet Forstand og en renset Smag, kunde synge saadant Tøi? Imedens denne Sang varede, blev Mængden større, derpaa sluttede de en Kreds, der hørtes en Allarm, hvorpaa der fulgte et forskrækkeligt Skrig, pereant de som sidde hjemme! Lysene bort! Lysene bort! brølede man, og vi maatte paa Øieblikket udslukke vort Lys, fordi Carls Venner, som sad ved hans Seng, forsikkrede at Vinduerne bleve slagne ind, hvor man saae Lys.

Nu gik Toget hen til Prorektors Huus, hvilket de bestormede med saadan en skrækkelig Steenregn, at der inden faa Minuter ikke var en heel Rude i hele Forsiden af Huset. Den arme Mand maatte tillige med sin Familie tage Flugten hen i Baghuset, og man har forsikkret mig, at der er bleven slaget et heelt Bord fuld af Porcelain itu for ham, og at en Steen, som veiede tre Pund, er falden ned ved Siden af en Vugge, hvori hans Barn laae, som var et halvt Aar gammel.

Da de tilstrækkelig havde afkjølet deres Raserie paa Prorektorens Huus, raabte De, Victoria! og trak hen til det akademiske Fængsel, for at befrie Dørner. Men her fandt de Soldaterne forsamlede. De an-

*). Dette er et Vers af en bekjendt tydsk Universitetsvise, som Læserens Moralitet vist ikke vil vinde noget ved, om den endog var ypperlig oversat.

anfaldt dem med en Steenregn og Kaarden i Haanden, men bleve saa tappert modtagne, at de maatte trække sig tilbage, efter at de havde fægtet i et Qvarteers Tid. Træfningen er ikke løbet af uden Blods Udgydelse. Der ere mange blevne saarede paa begge Sider. Iblant andre er Hjerneskallen bleven knuset paa en Student med en Springstok. Han var en sachsisk Præstenkes eneste Søn, som havde anvendt sin hele Formue paa ham, i det Haab at han skulde blive hendes Alderdoms Stytte. Denne Stytte er nu knuset. En Soldat, en fattig Daglønner og Fader til tre uopdragne Børn, har mistet tre Fingre paa sin høire Haand, ved et Hug, og denne ulykkelige Familie er saaledes bleven berøvet deres Forsørger.

Maaskee troer du, at disse Musernes Sønner nu fortryde denne Ulykke, og understytte disse Ulykkelige? du tager Feil. De tale allevegne derom, som om det var en ædel Gjerning, og sex Studentere, som vare de vildeste, tilegne sig nu hver for sig den Roes, at det var ham, som har gjort en ærlig arbeidsom Daglønner uduelig til Forretninger. De ville lade de afhugne Fingre indfatte i Sølv, og bruge dem istædet for Pibekradsere.

Jeg har læst noget lignende om Cherokeserne, som skal betjene sig af den Huud, de have trukken af deres Fjenders Hjerneskaller, til Tobakspunge.

Kjære Amalia! jeg er meget bedrøvet, naar jeg tænker paa denne sørgelige Tilstand, Akademierne befinde sig i. Ere de ikke et Sæde for det vildeste Barbarie? Og af denne raae Hob blive nu de Mænd tagne, som vi maae betroe vort Liv og Sjel, Gods og Ære til. Disse forrykte Hoveder skulle efter nogle Aars

For-

Forløb besørge Nationens Oplysning, Lovgivning og Regjering — Alle ere nu rigtig nok ikke saaledes stødede. Der vare tre Studentere, imedens denne Tummult skede, paa Carls Værelse, og yttrede deres Mishag derover. De forsikkrede ogsaa, at en stor Deel af Studenterne havde Afskye for slige Udsvævelser, men fortalte mig og tillige en saadan Mængde af nederdrægtige Studenterstreger, at min Afskye for det akademiske Liv endnu mere blev forstørret derved. Og til denne Samlingsplads for Laster og Nederdrægtighed skal jeg sende Ferdinand? Ved Gud! jeg kan ikke bequemme mig dertil. Jeg vil dog ved Leilighed høre forstandige Mænds Raad i denne Henseende.

Lev vel, min kjære Amalia! Giv Ferdinand gode Bøger i Haanden. Gellerts og Spaldings Skrifter ville være meget nyttige for ham. Jeg tæller alle de Timer, som endnu vil forløbe, inden jeg igjen kan omfavne dig, kjære Kone, og under tusinde Kys forsikkre dig, at jeg er din

Brav.

Syv og Tyvende Brev.

Oberstinde von Brav til hendes Mand.

Holdersleben den 11 Julii.

Jeg længes meget efter dig, min Bedste! thi jeg savner ikke allene den Fornsielse, at omgaaes dig, men tillige din Trøst, Raad og Bistand. Vor Ferdinand er slet ikke bleven det, som jeg troede han vilde blive. Du kan ikke forestille dig hvor lad og fortredelig han er. Hans Stilling og Gang er saa søvnig og langsom som et Menneskes, der er opstaaet af en langvarig

rig Sygdom. Han gaaer stedse i Tanker, uden ringeste Deeltagelse. Jeg har viist ham alt det, som vi saa ofte Haand i Haand besaae og glædede os ved. Jeg har spadseret med ham igjennem vore Haver, over vore Marker, Agre og Enge. Jeg har ladet vore Hiorder drive for an os, har fort ham til Duehuset, Bikuberne og Fiskeparkerne. Han har seet det altsammen, uden at yttre den mindste Glæde eller Lyst til at faae Kundskab om noget af alt dette.

Hvor meget glædede jeg mig ikke ved hans Ankomst, og drømte om de søde Timer, som jeg vilde tilbringe ved hans Side, med at læse nyttige Bøger, da jeg vilde dele alle de Følelser med ham, som jeg har havt ved mange fortreffelige Steder hos vore bedste Skribentere. Men der er ingen Udkomme med ham. I en Tid af nogle Dage har han daglig maattet læse et Stykke af Gellerts Moral for mig; men jeg kan ikke sige dig, hvor fortrydelig jeg bliver ved denne Læsning. Steder, som vi begge have grædt ved, fremsiger han saa koldt, som om han ikke havde mindste Følelse for det Gode og Skionne. Nogle Gange har jeg villet begynde en Samtale med ham om det, han har læst, men der er saadan en Forvirring og Tomhed i hans Hoved, at han ikke er i Stand til at udtrykke en eneste Sætning med ret tydelige og bestemte Ord, eller at finde et Exempel til almindelige Sætninger.

Gud give dog, at vor Carl snart maatte komme sig, at jeg snart kunde see dig hos mig igjen, og overlægge med dig hvad vi skulde gjøre med ham. Den Beskrivelse, som du gjør mig om Akademiet, betager

mig

mig al Lyst til at sende ham derhen, og dog alligevel, hvad skal han gjøre hos os? blive en Lediggænger.

O min Bedste! min Fortrolige! vend snart tilbage, tag Deel i min ubeskrivelige Smerte, efterat du har deelt saa megen Glæde med mig. Jeg er din længselsfulde Kone.

v. Brav

Otte og Tyvende Brev.

Oberst von Brav til hans Kone.

Grünau den 10 Julii.

Snart kommer jeg til dig, min Bedste! og deler i det mindste min Kummer med dig, om jeg end ikke skulle være i Stand til at skaffe den bort. Carl er nu temmelig munter, og saasnart Lægen tillader ham at gaae ud, flyver jeg til dig. Mit Ophold her bliver stedse jo længere jo besværligere.

I Gaar har jeg igjen seet et Exempel paa akademisk Raahed i et Vertshuus i Nærheden, hvor jeg var gaaet hen, for at drikke Kaffe. Stuen var allerede temmelig fuld af et meget blandet Selskab, som bestod af Bønder, Haandværkskarle og nogle Kjøbmandsbetjentere, som alle her søgte Hvile og Vederqvægelse for de Forretninger, som de den hele Uge vare blevne udmattede af. Jeg fandt mig overmaade vel i deres Selskab, især da jeg saae, at de vare saa meget fornøiede, og lagde deres Hjerters Tanker for Dagen imod hinanden i Fortælninger og Skjemt, som vist nok for en Deel ikke var alt for fiin, men som jeg gjerne tilgiver Folk, hvis Uddannelse næsten gandske er forsømt.

Men denne selskabelige Fornøjelse blev snart afbrudt ved to Studenteres Ankomst, som vel syntes at være Udskudet af Akademiet, men som dog vare Studentere. Strax da de traadte ind i Stuen vare de yderst ubeskedne, i det de tilsidesatte de allersædvanligste Høflighedeer, og ikke hilsede nogen af de Tilstædeværende. De fordrede Brændevin paa en meget uhøflig Maade, dreve Spot med Kjøbmandskarlene, og lod Sagen gaae saa vidt, at disse gode Folk ikke længere kunne udholde det; men maatte gaae bort. Derpaa kastede de Kaarden paa det Bord, hvor jeg tilligemed det øvrige Selskab sad, og bandede fordi at alt Lumpenpak var kommen sammen i et Værelse, som blot tilhørte Burscherne.

Mine Herrer! sagde jeg, tag Dem i Agt, jeg er Officeer. Neppe havde jeg sagt dette, førend hele Selskabet fik Mod, brummede, truede og greb til Stokkene. En haandfast Haandværkskarl traadte frem og opkastede sig til Forsvarer for de andre. Saa upolert hans Tale end var, saa megen Sandhed og sund Menneskeforstand indeholdt den dog. Jeg maa dog berette dig, hvad jeg endnu kan erindre deraf.

„Hvem ere De, mine Herrer! at De understaaer Dem at tortere ærlige Folk? De ville være Studentere? da maae De ogsaa først lære bedre Mores. Naar der ikke hører andet til at være Student, end at vise Grovhed og Uhøflighed, saa bilder jeg mig noget ind af at være en Haandværkskarl, thi den ringeste Haandværkskarl har dog lært saa meget Mores, at han tager sin Tørv af, naar han træder ind i et Selskab, og drikker sin Kande Øl i Roe."

Hvad

Hvad raisonnerer du, Karl? faldt de ham ind i Talen. Og hvad bilder De sig ind at De vil raisonnere over os? vedblev denne. Min Kande Øl er betalt, og de Penge, som jeg fortærer, (her kastede han en Pung fuld af Penge paa Bordet) har jeg selv fortjent. Viis mig ogsaa en Skilling, som I have fortjent. Det er ingen Sag at fortære andres Penge, men selv at fortjene Penge, det er en Konst. Jeg gad nok vidst hvad det er, som I brouter saameget af. Jeg har garvet mere end et hundrede Skind; men hvad har I gjort? Nu ere I saa forbandet store paa det, og jeg vil dog nok endnu komme til at leve den Dag, da I kommer til min Dør og beder om en Skilling til Reisepenge. Den Mester, som jeg har arbeidet hos, havde stedse sin Nød med de reisende Studentere og Candidater.

Hold Mund, Karl!

I vil forbyde mig at tale! Ja (her holdt han dem den knyttede Næve lige under Næsen), lad kun Jeres Lysespid (han meente Kaarderne) ligge, jeg tager Jer begge og endnu fire af Jeres Lige paa min Samvittighed. I Skrællinger! kom engang ud, lader os see hvem der har meest Marv i Knoklerne.

Imedens han sagde dette, saae han stedse paa mig, og blev alt mere og mere heftig, da han mærkede, at det behagede mig. Men da det skulle blive Alvor, klappede jeg ham paa Skulderen og bad ham at være rolig. Han adlød strax, tændte sin Pibe og taug. Studenterne lod til at være fornøiede over, at de slap derfra, uden at faae deres Ryg garvet, og holdt sig ogsaa rolige.

De gik snart bort, og jeg ligeledes. Da jeg kom tilbage til Carl, traf jeg atter nogle af hans Venner hos ham, hvilke jeg bevionede min Mishag over denne Opførsel. De misbilligede den ligeledes, underholdt mig længe med at beskrive Studenternes latterlige Stolthed, og forsikkrede mig, at der var ingen mere hovmodig Skabning til, end en raae Student. Han saae ned med Foragt til alle andre Stænder, den dueligste, meest arbeidsomme Borger, kaldte han en Philister. Ja endog den Stand, som han engang haabede selv at træde ind i, ajorde han latterlig. Han drev Spot med Professorer og Raadsherrer, Ministere og Officerer; Præster torde aldrig lade sig see i Auditorierne, uden at frygte for at blive udpebne Og at de, som efter nogle Aars Forløb, krybende søgte om et ringe Præstekald, vare i Almindelighed de værste til at pibe.

Dog forsikkrede de tillige, at der gaves endnu Studentere nok, som havde Afskye for saadan en Opførsel, og at Akademierne havde mærkelig forbedret sig, naar man vilde betænke hvad de havde været for halvtredsindstyve Aar siden.

Og det troer jeg meget gjerne. Oplysningen trænger sig jo frem lige indtil Klosterne; skulde der da allene herske en evig Nat over Akademierne.

Lev vel Bedste! og sørg ikke. Gud som har ført mig ud af saa mange Vildfarelser, vil ogsaa skjenke mig gladere Dage, da jeg kan finde Middel til at forbedre Ferdinands elendige Tilstand. Jeg er

v. Brav.

Ni og tyvende Brev.

Rector Californius til Oberst von Brav.

Tropfenheim den 18 Julii,

Høivelbaarne Herre!
Høistærede Hr. Oberst!

Af Deres Høivelbaarenheds ærede Skrivelse af 7 hujus har jeg seet, at De ikke er fornøiet med Ferdinand. Jeg, som en gammel Skolemand, er allerede vant til slige Bebreidelser, kun kommer det mig fremmed for, at de gjøres mig for Ferdinands Skyld. Vilde Deres Høivelbaarenhed have den Naade og lade ham examinere af en lærd, sagkyndig Mand, saa vil De selv erfare, at han har medbragt gode Studia fra vor Skole, fra hvilken der allerede er kommen mange brave Mænd, som paa nærværende Tid beklæde offentlige Embeder. Han har stedse godt udarbeidet sine Specimina, har læst Ciceronis Orationes, Horatium, Virgilium og en stor Deel af Ovidii, i det græske Homeri Odysseam, og er kommen til Propheterne i den hebraiske Bibel. Angaaende hans Sjels Tilstand, saa tvivler jeg slet ikke paa, at han jo staaer i Naade. Han har ikke alleneste stedse opført sig christelig og anstændig ved den offentlige Gudstjeneste, men endog med sienlig Rørelse taget Deel i de Samvittighedsøvelser, som vi pleje at anstille to Gange hver Søndag efter Gudstjenesten, og aldrig viist nogen Tilbøielighed til verdslige Fornøielser.

Men hvad den Punkt om Onanie angaaer, saa henregner jeg den til de Svagheder, som vi, saalænge vi vandre om i Livet, aldrig ere ganske frie for. Det er et Onde, som ikke vel kan afskaffes ved vore Gym-

naster, uden at give offentlig Forargelse. Der bliver ogsaa megen Ulykke forhindret derved, da unge Folk derved for største Delen holdes fra den meget farlige Omgang med det qvindelige Kjøn, som kun tilvejebringer Lyst til Verden, Adsvredelse og Modbydelighed for at læse de Gamles Skrivter. Skulde Ferdinand engang blive givt, saa vil det nok forgaae af sig selv. Gud veilede ham fremdeles ved sin gode Aand. Jeg forbliver stedse.

Californius.

Tredivte Brev.

Oberst von Brav til Rector Californius.

Grünau den 19 Julii.

Min Hr. Rector!

Jeg troer ikke at jeg har nødig at lade min Son prøve af andre, end af mig selv, for at blive overbeviist om, at han er bleven meget slet underviist af Dem. Thi omendskjøndt jeg ikke er nogen sprogkyndig Mand, saa troer jeg dog at kunne kalde mig en sagkyndig Mand. Jeg veed vel kun lidt at fortælle om Achilles og Hector, Pallas og Danae, men jeg har min heie Livstid gjort mig Umage for at beholde en sund Menneske-Forstand, som i mine Øjne er tusinde Gange mere værd, end alt Ordkrammerie og Boglærdom.

Denne sunde Menneskeforstand siger mig, at det er dumt og taabeligt at trække et ungt Menneskes Opmærksomhed fra sig selv og de Ting, som ere omkring ham, og henvende den ved alleslags smaa Konster paa det gamle Rom, Troja, Grækenland, og syntaktiske

Reg-

Regler, at man før gjør ham bekjendt med de Gamles Krigskunst, Tale- og Digtekunst, førend han forstaaer den Kunst at vedligeholde sin Mave, sit Blod og sine Nerver i en sund Tilstand, og at bevare sit Hjerte for Nederdrægtighed og sin Samvittighed for en pinende Anger. Deraf kommer det da, at I Boglærde stedse ere de Ulykkeligste, at eders Legemer ere de elendigste og svageligste, at eders Huusholdninger høist uordentlig, eders Ægteskab misfornøiet og eders Børn blive slet opdragne, at I dømme ganske urigtig om de simpleste Tildragelser i det menneskelige Liv, og slet besiyre offentlige Embeder. Thi I have stedse eders Ideal i Hovedet, som I have hentet af Bøger, og søge at forplante det paa Fædrenelandets Grund, hvor det næsten gjør ligesaadan en elendig Figur som Kaffetræet, naar det blev forplantet i de norske Fyrreskove. — Hvad jeg i denne Henseende ærgrer mig meest over, er den ufordragelige Hovmod, med hvilken I see ned paa andre, som mere kjende den nærværende, end den gamle Verden, og som mere forstaae sig paa Tingene selv, end paa Ord. De bilde sig f. Ex. ret meget ind, fordi de veed at nævne Selvsvækkelsen paa latin og græsk, og kunde maaskee anføre mig en Mængde Steder af Horatio, Ovidio, Cicerone og Homeri Odyssea som handle derom; men jeg kjender dens Natur. Jeg veed at den er en fordømt Last, som fornedrer Mennesket under Dyret, gjør det dumt, qvindagtigt og udueligt til Ægtestanden. At Selvsvækkeren er sit Afkoms Morder, det veed jeg, Herre! Og hvis Videnskab er nu vel meest værd?

Ak dersom jeg kun var bleven mine Grundsætninger troe, og havde sat mere Lid til min sunde

Menneskeforstands Dom, end til Doctor Markolphs Snikſnak, som anpriste mig saa meget Undervisningen i Humanioribus, saa havde min Søn vel ikke læst Horatium og Ovidium, men han havde dog vist været sund paa Legeme og Sjel. Han kunde vel ikke expo-nere Homeri Odysseam, men han kunde dog avle Børn, som Bedstefaderen ikke torde skamme sig ved.

At de Gamle have skrevet skjønt og mandigt, det veed jeg, omendskjønt jeg ikke i mange Aar har læst Ovidium Horatium og Virgilium, og at det, som de fleste af vore nye Lærde skrive, kun er reent Smo-rerie, imod dem at regne, det veed jeg ogsaa. Men de Gamle vare og troe Venner af Naturen; havde selv hørt Hesten vrinske og seet den reise dens stridige Manke, havde selv været Øjenvidner til Oceanets Bølger, Hyrdelevnedets Uskyldighed, og selv seet hvor-ledes Bonden pløiede sine fædrenelandske Furer. Der-for skrev de saa skjønt og saa mandigt.

I Herrer forstaae derimod i Almindelighed intet af alt dette, I skjelve, naar en Hest vrinsker, har aldrig seet Havet, langt mindre givet Agt paa Men-neskets i dets mangfoldige Forhold; I graver eder ind under de Gamle, og smører eders Bøger sammen i eders Studerehuller ved en Kop Kaffe og en Pibe Tobak. Hvad fornuftigt kan der da vel komme ud af det?

Naturens Bog, er den Bog, som Gud selv har skreven, for hvilken jeg har mere Agt, end for alle eders graaskjæggede Gamle. Den er fuld af Viisdom. Den maa Mennesket fra Ungdommen af først bogsta-vere, derpaa læse dog endelig studere. Forstaaer han den, saa kan han siden efter, naar hans Forretnin-ger tillader ham det, ogsaa læse de Gamle — og da

først

først vil han kunne læse dem, da eders Drenge, ja maaskee I selv med, kun exponere de Gamle, de skjønneste Steder hos de Gamle ere dog kun Copier af Naturen. For Pokker! hvorledes kan man da domme om Copien, naar man ikke kjender Originalen? Seer De saaledes dømmer min sunde Menneskeforstand.

Alle vore Lærde, som have studeret Naturen, lade de Gamle blive tilbage efter sig. Plinius er en sand Dreng imod Bonnet, saaledes som De selv er, naar De vilde maale Dem med Cicerone eller Virgilio.

For det altsaa, som De har anpriist mig som den største Fortjeneste, for min Sons Bekjendtskab med de Gamle, takker jeg Dem ikke engang, fordi De har gjort ham bekjendt med dem, førend med sig selv og de Ting, som ere omkring ham. Naar De nu endog undskylder Selvsvækkelsen som et Middel, der hører til denne Hensigt, saa afskyer jeg Dem.

De siger min Søn staaer i Naade. Det maa dog være en besynderlig Naade, som kan bestaae med denne Last. Guds Naade kan det ikke være, thi denne kan aldrig tilskynde Menneskene til at fordærve Guds Tempel.

Jeg slutter med det hjertelige Ønske, at alle Forældre dog maatte vogte deres Børn for Deres Gymnasium, som for et Huus, der er inficeret af Pesten, og forbliver med sand Afskye. v. Brav.

Et og tredivte Brev.

Loviſe til Carl.

den 21 Julii.

Min Hr. von Carlsberg.

Det er mig meget ubehageligt, at jeg maa lade Dem vide, at Henriette er reiſt bort, førend De kunde gaae ud, og tale med hende. Men jeg haaber at De ikke vil give mig Skyld derfor. Thi hvad kan jeg da for, at De har duelleret og er bleven ſaaret?

Deres Hr. Onkel har ladet nogle Ord falde, da han talte med mig, af hvilke jeg har ſluttet, at De har troet, at jeg ſøgte at forſkaffe Hofraaden Henriette, det har gaaet mig nær; thi De har anſeet mig for en Løgnerſke og Koblerſke, da jeg dog har handlet ſaa redelig imod Dem, og bragt det ſaa vidt, at Henriette endnu har faaet ſex Uger at betænke ſig i, førend hun behøver at beſlutte noget i Henſeende til Hofraaden.

Blot derfor, at jeg har lovet Dem det, ſkaffer jeg Dem endnu engang Leilighed til at tale med Henriette.

Men jeg tager mine Ord tilbage, ſaaſnart De ſkriver Henriette til. Jeg veed, min Herre, af Erfarenhed, hvilke Følger der kan drage efter ſig, naar unge Herrer have Breve i Hænderne fra uerfarne Piger.

Jeg er Loviſe Helving.

To og Tredivte Brev.

Oberſt von Brav til Carl.

Holdercleben den 24 Julii.

Jeg er, min kjere Carl! lykkelig ankommen igjen til min kjere Kone og den ulykkelige Ferdinand.

Det

Det haarde Uveir, som vi havde den Dag, da jeg reiste bort, overfaldt mig to Mile fra Grünau. Det var skrækkeligt, Lyn paa Lyn, Slag paa Slag, og ethvert Slag gav, formedelst de mange Bjerge, et hundredefold Echo. Hertil kom en saa heftig Pladsregn, at jeg ikke var i Stand til at faae min Hest til at gaae videre frem.

Til Lykke fik jeg Øie paa en Brændehuggers Hytte i Nærheden, hvor jeg søgte Skjul for Regnen.

Da jeg nærmede mig til den, hørte jeg at der blev talt højt derinde, og da jeg kom ind, fandt jeg et Selskab af Tiggere.

Jeg blev forskrækket for dem, og de for mig, de taug stille, saasnart de saae mig, og jeg taug ogsaa, efterat jeg havde hilset dem. Men jeg mærkede snart, at det var mig umueligt at udholde disse Folks Selskab en halv, end sige en heel Time, og at lade mig beskue fra Top til Taae, uden at tale et Ord. Derfor talede jeg til dem: hvad tale I da med hinanden om, i gode Folk; hvorfor fortsætte I da ikke eders Samtale?

En fortsmutted Karl, af hvis Øine man kunde læse Vildheden, som kun havde en sund Fod, og den anden ikke større end et Barns paa sex Aar og bunden til en Krykke, tog Ordet og sagde:

Vi have talt om, hvad fattige Folk pleie at tale om.

Og hvad er det da?

Jh! vi have klaget vor Nød for hinanden.

Og den maa vel være stor?

Gud forbarme sig! ja vist! ja vist! vi ere langt værre farne, end en Hund eller en Kat. Thi de blive dog exstimerede. Jeg har ofte seet, at fornemme

Frus

Fruentimmer have havt deres Hund eller Kat paa Skjødet, og ladet den æde af deres Kop. Men naar een af os kommer, saa lukker man Dørre og Vinduer til. Det er med Nød og Neppe at man slænger et par Halveskillinger til os, vi ere paa min Sjel! dog værre farne, end Fæet. Jeg har tusinde Gange ønsket at jeg var en Mops eller en Bologneser, saa var jeg dog bleven elsket baade af Hunde og Mennesker — Men nu — nu gjøe alle Hunde af mig, og Menneskene spytte af mig. Og De, min Herre! vilde heller ikke have talt med mig, dersom ikke Tordenveiret havde ført Dem [illegible]. Dersom De havde mødt mig paa Torvet i Florents, saa havde De smukt gaaet mig forbi.

Da hvem er I da? stakkels Ven!

Ja! jeg er en Greve-Søn. F..... tage mig for Grevesøn. Min Fader er Grev Parmesini.

Nei! og hvorledes er I da kommen i saadanne elendige Omstændigheder?

Det skal De faae at høre! Min Moder tjente i det Huus, hvor min Fader logerte. Hun var smuk. Som nu de forbandede Karle pleie at gjøre, naar de see en smuk Pige. Han caraserede min Moder, og gjorde hende derved saa kjelen, at hun lod sig overtale til at føie hans Ønsker. Min Moder følte efter et halvt Aars Forløb, at hun var i en anden Forfatning. Hun vilde ikke lade sig mærke dermed, og tilsnørede sig saa fast hun kunde. Deraf har jeg det indkrympede Been, saaledes er jeg kommen til Verden, og min Moder har ofte sagt mig, at det kom deraf, at hun havde snøret sig saa fast sammen.

Hun bad min Fader at han for Guds Skyld vilde forbarme sig over hende, og give hende noget klækkeligt

til

til Hjelp i hendes nærværende Omstændigheder. Men den Djevels Karl slog en Latter op og kastede nogle Ducater til hende. Det var nu hverken huggen eller stukken.

Da min Moder nu ikke vidste hvad hun skulle gribe til, satte hun sig for, at hun vilde knuse mit Hoved, saasnart jeg var kommen til Verden, og derpaa kaste mig i Vandet. Tusind Gange har jeg ønsket at hun havde gjort det. Men hendes Madmoder kom over hende, just som jeg var kommen til Verden, og da maatte hun, Gud bedre det! lade mig leve.

Saasnart hendes Hosbonde havde faaet at vide af min Moder, hvad der var hændet hende, saa blev hun jaget paa Døren. Min Moder tog mig i Forklædet, og bragte det ved hendes ynkelige Adfærd saa vidt, at en fattig Kone tog hende til sig. Da maatte hun skille sig ved alle sine Klæder, for ikke at dø af Hunger.

Nu var hun en Hore. Intet Menneske vilde have Omgang med hende, mig maatte hun ernære, intet kunde hun fortjene, da lagde hun sig efter Horerie, og levede nogen Tid deraf, derpaa fik hun Fransoser, og crepeerte i Hospitalet, efter at hun havde udstaaet forskrækkelig meget, og jeg arme Djevel maatte tigge mig frem ved hver Mands Dør. Jeg har ofte skaaret Tænder, naar min Fader, den Rakkerknægt, den Gavtyv —

Ei, skam jer Ven, ved at tale saaledes. Jeres Fader maa være saa ond han end vil, saa er han dog jeres Fader.

F..... tage saadan en Fader! Hvilket Dyr omgaaes saaledes med sine Unger, som den Halunk med mig? Engang mødte han mig, da sagde jeg til ham:

skam

skam Dem Fader! at De lader deres Barn — Jeg havde neppe udsagt dette Ord, førend jeg fik en Dragt Prygl af ham, og Dagen derpaa blev jeg forvist Landet. Ja Herre! saaledes er det gaaet med mig. De, min Herre, kommer ridende hertil, er frisk, har Pungen fuld af Penge, og jeg — og hvad har jeg da forbrudt, at jeg, saalænge jeg lever, maae ligge paa Gaden, lide Nød, udsættes for Ondskab, see mig foragtet og taale Grovheder af alle Mennesker?

Tie dog! svarede et Fruentimmer, som kun havde en Stump tilbage af sin Næse, og lad mig tale. Jeg er ligesaa ulykkelig som J.

Hvorledes? spurgte jeg?

Hvorledes? Seer De ikke denne Næse? bliver De ikke ækkel over mig? Er det ikke ligesaa godt, som om jeg var bleven brændemærket? Og dog alligevel er jeg i Sandhed ikke saa slem, som De maaskee tænker.

Nu, et Fruentimmer, som har mistet Næsen —

Er en Hore vil De sige. De har Ret. Jeg er ogsaa en Hore. Men dersom De vidste hvorledes jeg er bleven det — dog hvad hjelper al Lamenteren. Jeg vil tie. Der er dog ingen, som beklager mig. De var vist den første, som havde Medlidenhed med mig.

J er elendig, og jeg har Medlidenhed med enhver Elendig. Fortæl mig kun Jeres Ulykke, men — J maa tale Sandhed — J maa have gjort det saa slemt som J har villet. Jeg vil dog altid beklage Eder. Men saasnart jeg mærker —

Hvad skulle det da hjelpe mig at lyve? faaer jeg min Ære igjen derved? Jeg er en Bondepige. Min Fader døde, og efterlod min Moder intet, uden fem Børn. Jeg var den ældste. Og da min Moder ikke

kunde

kunde ernære os alle, saa sagde hun, at jeg skulde tage ud at tjene, og ethvert Aar give hende et par Gyldens Tilskud af min Løn. Dertil havde jeg ingen Lyst. Jeg havde en smuk Karl i Byen, som friede til mig, (her brød hun ud i Taarer) ak! det var en Karl, hvis Lige aldrig kan findes, saa ærlig — saa flittig — saa smuk voxen.

Hvorfor tog I ham da ikke?

Hvad skulde jeg da have gjort med ham? jeg havde intet, og han havde intet. Han tjente hos en Adelsmand, og vilde først samle sig tyve Gylden, at han kunde kjøbe sig en Hytte for dem. Han vilde slet ikke have, at jeg skulde tage bort fra ham. Men hvad skulde jeg gjøre — min Moder vilde jo have det. Kort og godt, jeg maatte tage Tjeneste i Grünau. Jeg kom i et Huus, hvor der logerede sex Studentere, som jeg maatte opvarte. Da kan De let tænke hvad Enden blev.

Disse forførte Jer?

Ak! i de første aatte Dage. Jeg maatte jo bestandig være hos Dem, rede deres Seng, bringe Dem Kaffen paa Sengen. Ung var jeg, de kunde ikke lade mig have Roe, jeg kunde ikke andet, end føie dem. Da jeg først nogle gange havde forseet mig, saa var jeg ligesom ude af mig selv; jeg forglemte min Katechismus, min Hans, den gode Gud, alt forglemte jeg, og lod dette Levnet ret vel behage mig.

Men det varede ikke længere, end et Fjerdingaar, thi jeg blev anstukken af den hæslige Syge. Jeg følede nok, at det ikke var ret faren med mig, men jeg vidste ikke hvad jeg feilede, og befængte endnu først sex Studentere dermed. Da jeg nu slet ikke mere kunde

ud-

udholde det, gik jeg endelig til en Doctor. Denne lod mig bringe paa Hospitalet. Du gode Gud, hvad har jeg ikke der maattet udstaae! I hele sex Uger blev jeg piint. Endelig blev jeg cureret — men Næsen mistede jeg. Seer De, kjære Herre! saaledes er det gaaet mig. Nu gjør De kun hvad De lyster, beklag mig eller kald mig et Afskum. Jeg maa finde mig i alt. Men der kan ikke findes noget elendigere Dyr paa Guds Jord, end jeg er. Hvor jeg gaaer og staaer, peger man Fingre og spytter af mig. Ak! og naar jeg tænker tilbage paa, hvad jeg havde kundet blive, dersom jeg aldrig havde seet det fordømte Hul, dette Grünau, med mine Øine — Naar jeg nu havde min Hans — naar jeg tænker derpaa, saa kunde jeg rive alle Haarene af mit Hoved.—

Tie stille! sagde jeg, stakkels Kone! naar I er utaalmodig gjør I altid jeres Sager værre. Jeg beklager Jer, det kan I forlade jer paa.

Fortsættelse.

Og I, stakkels Ven! sagde jeg til den Tredie, som kun havde een Arm, hvorledes er I kommen til Jeres Elendighed?

Gode Mand! svarede han; jeg har seet af Deres hele Opførsel, at De har hørt paa disse Elendiges Historie med megen Deeltagelse. Jeg tør altsaa vel haabe, at De ikke vil være ligegyldig ved min Elendighedshistorie. Jeg er af Fødsel en Meklenborger, og gik til Grünau, for der at studere Jura. Der har jeg levet to Aar, ikke som en Helgen, men sandelig heller ikke som en Skurk. I det ringeste siger min Samvittighed mig, at jeg aldrig har forført nogen

Pige.

Pige. Jeg gik engang ret fornøiet paa Collegium hos Hofraad Alpius, da han læste over Pandekterne, og satte mig paa en Stoel, som allerede var bestemt for en anden. Denne kom, og sagde saa høit, at alle kunde høre det, denne Stoel tilhører mig! det er dumt og enfoldigt, at man sidder sig der. Jeg beder om Forladelse, svarede jeg, jeg har ikke gjort det med frie Forsæt; men det kunde dog siges i en mildere Tone. Og nu, saae jeg paa ham, om han ikke vilde tage den mig tilføiede Fornærmelse tilbage. Men istædet derfor, stødte han hæftig til mig og sagde: vek dumme Dreng.

Jeg veed ikke, min Herre! om De har været paa Akademierne. Jeg maa altsaa sige Dem! at jeg, efter det Begreb, som man den Gang havde om Ære og Vanære, og som jeg hører man endnu skal have, var saa godt som brændemærket. Jeg skulde være blevet foragtet af alle, enhver Poltron vilde ansee sig for berettiget til at fornærme mig, dersom jeg havde tiet til denne offentlige Beskjemmelse. Jeg tog altsaa Mod til mig og sagde: Nu viger jeg ikke, og Fanden og hans Oldemoder skal ikke faae mig af Stedet. Strax fik jeg et Slag i Hovedet. Hvad vilde De, min Herre! have gjort i disse Omstændigheder?

Jeg var sat i saadan Forlegenhed ved dette Spørgsmaal, at jeg ikke vidste hvad jeg skulde svare.

De havde vist, blev han ved, gjort det samme som jeg. Jeg tog Karlen i Struben, kastede ham ned og gav ham nogle Øresigen. Følgen deraf blev at jeg næste Dagen maatte duellere med ham. Jeg tog Kaarden, Gud veed det, i ingen anden Hensigt, end for at forsvare min Ære, og give ham et lille

Erindringstegn paa Armen. Men, ak Gud! han gav mig et Stik i Haanden, jeg saae Blod — og nu blev jeg rasende og gik, grum som en Tiger, løs paa ham.

Neppe havde jeg gjort fire eller fem Udfald, førend jeg traf ham i Brystet, stødte ham igjennem Hjertet, saa han segnede død ned for mine Fødder. Aldrig kan en Fordømt, som modtager den Dom for Guds Domstoel: gaaer bort fra mig I Forbandede! være saaledes til Mode, som jeg var den Gang. Jeg stod der som en Statue. Mine Venner skreg, jeg skulde tage Flugten, for at komme bort — jeg kunde ikke. Een sprang bort, hentede en Hest, man tvang mig til at sidde op, jeg forsøgte det, men faldt ned paa den anden Side. Da kom just to Studentere kjørende i en Chaise, i denne slængte man mig, med den indstændige Begjering, at de vilde føre mig over Grændserne.

Og da blev maaskee Saaret paa Deres Haand farlig?

Ak, paa dette tænkte jeg slet ikke mere. Jeg vandrede, da jeg var kommen over Grændserne, fra en Bye til en anden. Kraftesløs kastede jeg mig om Aftenen ned paa et Straaleje. Men at sove var mig umuligt. Saasnart jeg lukkede mine Øine, stod min Modstander for mig, og viste mig sit blodige Bryst. Da foer jeg forskrækket op, vaagnede og ængstede mig. Ak, Bedste Mand! at have udgydet Menneskeblod er noget skrækkeligt. Man bliver aldrig glad igjen. Endnu tordner det Brøl i mine Øren, som min Modstander gav fra sig, da han sank til Jorden. Om Morgenen kom der en Hverver, som mærkede min Forlegen-

legenhed, og overtalede mig til at tage Tjeneste. Da Livet var mig en Byrde, og jeg ikke havde over fem Daler hos mig, saa var jeg let at overtale. Jeg blev altsaa Soldat, og neppe var jeg kommen til Regimentet, førend jeg maatte med i Slaget ved Kunnersdorf, hvor jeg fik et Skud i den høire Arm. Det var ikke forligt. Men jeg blev slæbt ind i et Huus, hvor der laae henimod 300 Saarede. Jeg har aldrig seet eller hørt noget mere Skrækkeligt. Strax i den første Nat fik een af mine Sidemænd Convulsioner og døde, den anden stødte mig stedse paa Næsen med sin flekkede Hjerneskal, en tredie vomerte mig lige i Ansigtet — Dog jeg troer ikke, at det menneskelige Sprog har Ord nok til at beskrive denne Jammer. Feltskjererne, som vare bestemte for os, vare ikke i Stand til at sørge for os, som Noden udfordrede. Jeg maatte ligge i to Dage, førend jeg blev forbunden. Paa den tredie Dag svolmede min Arm saaledes op, at man formodede, at der vilde gaae Koldbrand i den. Man søgte vel at forebygge det, men det var omsonst. Den indfandt sig, og Regimentsfeltskjereren forsikkrede mig, at Armen maatte sættes af. Ak endnu tænker jeg med Gysen paa de Tilberedelser, som man brugte dertil, og paa alle de Tortur-Instrumenter, som man lagde rundt omkring mig. Og jeg veed i Sandhed dog ikke, om en Stratenrøver kan føle mere, naar han seer det Chafot opsat, som han skal radbrækkes paa, end jeg fandt i dette Øieblik. Til min Lykke maatte min Natur bukke under for Gysen, Skræk og Smerte. Jeg blev afmægtig og vaagnede ikke op igjen, førend jeg havde mistet min Arm. Gud! min Arm! min høire Arm! Saasnart jeg var cureert, fik

jeg fem Gylden og et Reisepas. Jeg betlede mig til mit Fædreneland, for at tage de faa Penge, som min Fader havde efterladt mig, i Besiddelse. Men min Formynder havde laant dem ud til en Kjøbmand, som havde spilt Bankerot. Saaledes er jeg bleven til en Krobling og en Betler. Og har nu allerede i to Aar maattet reise Tydskland igjennem med andre Elendige, som vare udstødte af det menneskelige Selskab. Hvad siger De dertil.

Jeg beklager Dem hjertelig.

Men skulde det ikke bevæge os til at fatte Mistvivl om Guds Forsyn? Hersker der vel saadan en Elendighed iblandt Hjorterne, Rotterne eller Vildsvinene som iblandt Menneskene, hvilke Gud skabte efter sit Billede? Os tre fører Skjebnen her sammen, og vort hele Liv er uden al Glæde. Og saadanne Mennesker gives der Millioner af paa Jorden. Dersom alle de tre hundrede, som laae med mig i Lazarettet skulde beskrive deres Elendigheder. —

Ven, forsynd dig ikke, ved at knurre imod Guds Forsyn. Gud gjør alting godt, men I Mennesker gjøre eder ulykkelige. Du og dette Fruentimmer ere dog Skyld i eders Elendighed, og hiin er elendig for sin Moders Skyld.

Kan jeg gjøre noget for? sagde denne hæftig, at min Moder var en Hore.

Og forsynd De Dem kun ikke, sagde den Eenarmede. Fordøm ikke saa lige frem de Elendige. Jeg troer endnu stedse paa Guds Forsyn, omendskjønt dets Veie ere ubegribelige for mig. Jeg troer, at Gud har skabt Menneskene gode, og bestemt dem til Lyksalighed. Men vor borgerlige Forfatning er ind-

rettet

rettet saaledes, at Menneſket derved ſtedſe nødes til at komme i saadan en Forfatning, hvor han nødvendig maa blive ond og gjøre ſig elendig. Naar jeg træder den taalmodigſte Hund paa Halen, saa bider den mig i Læggen, og paadrager ſig Prygl. Og naar jeg overlader en ung raſk Pige til ſex ledige Studenteres Diſpoſition, saa maa hun blive en Hore, og tilſidſt miſte Næſen; og naar jeg forlader en ſvanger Pige uden at række hende Haanden, saa maa hun tænke paa Barnemord; og naar en Greve lader ſit Barn tigge, saa maa det forbande ſin Fader, og naar en Student offentlig bliver mishandlet, saa maa han ſlaaes, og naar han bliver ſtukken i Haanden, maa Begjerlighed efter at myrde opſtige hos ham, og naar han har myrdet, feiler Penge og treffer en Hverver, saa maa han blive Soldat, o. ſ. v. Jeg haaber, at De forſtaaer mig.

Jeg forſtaaer Dem alt for vel, og mit Hjerte bløder i mig, naar jeg ſeer paa Dem og diſſe to andre Elendige, og jeg føler mig for ſvag til at kunne hjelpe Dem. Men jeg haaber at det vil blive bedre med Tiden. Derſom Grunden til den menneſkelige Elendighed laae i den menneſkelige Natur, saa var mit Haab forfængeligt. Men da den nu, ſom jeg allerede længe har troet, og nu er bleven beſtyrket i denne Troe ved en nye tredobbelt Erfaring, ligger i de adſkillige Feil, ſom findes i den borgerlige Forfatning, saa kan og maa Grunden til den menneſkelige Elendighed engang bortryddes.

Ha! bortryddes. Verden har næſten ſtaaet i ſex tuſinde Aar. Der har altid været Folk, ſom have arbeidet mod den menneſkelige Elendighed, men ere vi komne videre?

Jeg troer det dog. Dersom De tvivler derpaa, saa læs det første Aarhundredes Krønike, læs, sammenlign og døm!

Jeg veed hvad De vil sige, vi have bortrydet mange Slags Elendigheder, men i deres Sted ere igjen komne mange andre. For nogle Aarhundrede siden gaves der uden Tvivl flere Elendige af den Slags, som jeg er. Men af Elendige, som kunne henregnes til disse Klasser, (han viste hen paa de to andre Tiggere), gives der vist nu ti Gange saa mange som tilforn.

Men hvorledes? naar der skulde udkræves en sex tusind aarig Erfaring, for at erhverve sig de Indsigter, som ere nødvendige til at udrydde den menneskelige Elendighed.

Ja, det er vel saa. Men — saalænge ikke ethvert enkelt Medlems Vel, men nogle faa Personers Lidenskabers Tilfredsstillelse er det sidste Øiemerke for vor borgerlige Forfatning, saa længe er der ikke at tænke paa sligt. Tusinde maae stedse presses sammen i unaturlige Forfatninger, paa det at nogle faa kunne tilfredsstille deres Lidenskaber. Værten, som denne Ulykkelige tjente hos, opofrede formodentlig hvert Aar een eller to unge Piger, paa det at hans Huus kunde være desto mere behagelig for de Studerende, og at han kunde faae et par Daler mere af sine Værelser. Saaledes som det gaaer i det Smaa, saaledes gaaer det ogsaa i det Store; for at gjøre denne eller hiin Stad folkerigere, sætter man gjerne nogle hundrede Familier i den Forfatning, at det bliver tvivlsomt om de skulde hænge eller skyde sig ihjel. Jeg haaber De forstaaer hvad jeg vil sige.

Jeg forstaaer det fuldkommen. Men, Ven! Veiret er forbie, min Reise gaaer langsom, nu kunne vi dog ikke gjøre Verden anderledes end den er. Lad os imidlertid lindre den menneskelige Elendighed, om vi end ikke kunne skaffe den bort. For eder, I to Elendige, kan jeg nu ikke gjøre andet, end forskaffe eder et par glade Dage. Her har I hver en Speciedaler, gjører Eder derfor tilgode, og vogter Eder for at misunde de Lykkeligere. Og De, stakkels Mand! havde De vel Lyst at tage med mig? Jeg har et Landgods, hvis Avling jeg selv driver; vilde De vel paatage Dem Opsigten over Arbeidsfolkene. De kunne, dersom De passer deres Embede vel, derved indbringe mig en Fordeel af 2 til 300 Rigsdaler aarlig. Det er altsaa billigt, at jeg derfor giver Dem Kosten og 100 Rigsdaler til.

Endnu har jeg aldrig seet et Menneske at blive saaledes rørt. Han kastede sin Stok bort, faldt paa Knæe og omfavnede mine Fødder med sin venstre Arm. De tvende andre græd, Taarene strømmede ligeledes ned af mine Kinder. Jeg rev mig løs, kastede mig paa Hesten, og sagde den Eenarmede mit Navn og min Bolig. Han er allerede kommen til mig.

Jeg har ikke kjere Carl! i lang Tid været saa salig, som paa denne Reise. De Udvalgte kan ikke føle større Sjeleglæde i de Saliges Samfund, end jeg den gang fandt. Og hvorved havde jeg forskaffet mig den? ved Velgjerninger. Nu Carl! der maa da være saa megen Elendighed i Verden, som der vil, saa bliver der endnu stedse Plads tilovers til Himmelske Glæder. Vi kunne jo gjøre godt. Hvor vi ikke kunne hjelpe, kunne vi dog give et godt Raad, og

hvor Raad ikke mere er mueligt, kunne vi dog advare og trøste.

Alt dette har jeg med god Overlæg beskrevet dig saa vidtløftig, paa det du skulde tage det til Eftertanke, og drage Klogskabs Regler deraf. Du vil vist finde dem, dersom du ret vil overlægge alt.

Hvorledes gaaer det da med Henriette? He? Har du endnu ikke talt med hende? Naar jeg først er ret overbeviist om, at du bliver lykkelig ved hende, saa vil jeg selv tænke efter, paa hvad Maade jeg kan skaffe dig hende. Den Fornøjelse, at gjøre dig lykkelig, vil være det bedste Middel til at lindre den Smerte, som min vanartige Søn foraarsager mig. Jeg er

v. Brav.

Tre og Tredivte Brev.

Carl v. Carlsberg til Oberst von Brav.

Grünau den 28 Julii.

Deres eenarmede Mand, kjære Hr. Fetter! har nok Ret, naar han siger, at man meget let kan komme i den Forfatning, at man maatte blive ond og ulykkelig. Jeg i det mindste er i en Forfatning, hvor jeg maa blive et ret ondskabsfuldt Menneske, naar den ikke snart forandres.

Jeg skrev indlagte Brev til Henriette, og fik strax derpaa et Svar. Hundrede Gange trykte jeg hendes Brev til mit Bryst, og kyssede det, førend jeg brak det. Men forestil Dem min Bestyrtelse, da jeg læste, at hun havde besluttet at ægte min Vert. Jeg stod som om jeg var slagen af Lynild. Jeg læste det endnu to til tre Gange igjennem, thi jeg troede ikke mine

egne

egne Øine; men læste bestandig det selv samme. Det kan umuligt være hendes egen Beslutning. Hendes Tante maa ved List have bragt hende dertil. Endnu engang maa jeg tale med hende, førend hun giver sit Ord fra sig. Faaer jeg da at høre af hendes egen Mund, at hun vedbliver i sit Forsæt, — saa maa Himlen bevare min Dyd, jeg kan ikke længere beskytte den. Hun bliver min Vertinde, jeg boer under et Tag med hende. Og et ungt Menneske, som brænder af Kjerlighed til sin unge Vertinde, der heller ikke er ligegyldig imod ham, og desuden har en gammel knurvurren Mand, maa nødvendig blive bragt til at bedrive Hoer, og besmitte en anden Mands Ægteseng.

At besmitte en Mands Ægteseng — jeg skjelver, ved at skrive disse Ord. Men jeg veed og, at jeg staaer i Fare for at begaae dette. Mine Kræfter ere for svage til at undertvinge en Lidenskab, som er saa heftig som min, og hvis Tilfredsstillelse er saa nær ved mig, og som jeg saa let kan komme til.

Dersom altsaa Deres Carls Dyd og Sinds Rolighed er Dem kjer, saa gjør Anstalt at han kommer bort fra Grünau, dersom denne sørgelige Forbindelse skulde gaae for sig.

De første Timer, efter at jeg havde faaet dette Brev, vare skrækkelige for mig. Jeg var bragt til det Yderste, og min opbragte Lidenskab indgav mig en Mængde ondskabsfulde Beslutninger, for hvilke jeg nu skammer mig. Men da min Fortvivlelse var steget til det høieste, erindrede jeg det Sted af Deres Brev, hvor De siger „at om endog den hele Verden var fuld af Elendighed, bliver der dog stedse en Plads tilbage for os til Salighed, thi vi kunne jo endnu

gjøre godt." Gud velsigne og vederqvæge Dem for dette Sted. Det var for mig som en Guds Engel, der rækker den Fortvivlede Haanden og reiser ham op. Et velgjørende Lys opklarede denne skrækkelige Nat, hvori min Sjel vandrede.

Du vil, sagde jeg, gaae ud og opsøge hvor der er nogen at hjelpe, raade og trøste. Taarene strømmede ned af mine Kinder ved denne Tanke; jeg gik til min Kasse (som ved Deres og min Moders Godhed igjen var temmelig fyldt, og som sætter mig i Stand til igjen at afbetale en Deel af min Spillegjeld) og tog derpaa en Haandfuld Penge til mig. Ak, kjære Hr. Fetter, jeg følede en Forsmag paa Himmelen, da jeg stak dem til mig. Min Følelse blev til Bøn. Jeg foldede mine Hænder og sukkede: „Tilgiv mig, „min Gud og Fader! at jeg har knurret imod dig, „at jeg var misfornøiet med min Skjebne, som var „bestemt af dig, du Algode! hvorfor knurrer jeg da? „du nægter mig vel mine Ønskers Tilfredsstillelse — „men du forunder mig derimod en Glæde, hvori du „selv sætter din Salighed. Du sætter mig i Stand „til at gjøre mine Brødre godt, som endnu ere langt „mere ulykkelige, end jeg. O du uendelige Velgjører! „Forund mig i Dag denne Glæde, som jeg trænger „saa meget til; lad mig finde den Person, som meest „trænger til min Hjelp."

Endnu er den Tilstand, som jeg den gang var i, en sand Gaade for mig. Jeg kunde ikke holde op at græde. Aldrig var nogen Latter saa sød som disse Taarer.

Saasnart mine Øine vare blevne tørre, gik jeg ud for at opsøge Elendige. Hvilken Tørst havde jeg

ikke

ikke efter at finde dem! Ved Gud! om jeg havde søgt efter Henriette, kunde min Længsel ikke have været større.

I Grünau behøver man ikke at gaae ret langt for at finde Elendige. Jeg gik over Torvet, og hørte, da jeg kom til Raadhuset, et ynkeligt Skrig af Koner og Børn. Jeg sprang til —

Bered Dem til at læse en af de skrækkeligste Scener, som nogensinde er skeet paa Guds Jord. Et Fruentimmer var bunden med hendes blottede Arme til en Pæl, og en Djevel af Karl, tiltalte hende tolv stærke Rap af en Pidsk. Hun skreeg af alle Kræfter. Ved Siden af hende laae hendes Pattebarn, som ligeledes skreg saa stærkt som mueligt. To Fruentimmere, som allerede vare blevne pidskede, stode ved hende og holdt deres grædende Børn paa deres Arme. Deres Haar flagrede skrækkelig omkring deres Hals, De bandede, skreeg og skieldede. Paa Jorden laae en Pige i Afmagt, hvis smukke Skabning endnu mere forhøiedes ved hendes uskyldige Mine, og ved hendes Side hendes diende Barn. Det Afskum af Borgemester, som jeg for længe siden har beskreven Dem, saae ud af Raadstue-Vinduet med ligesaa ufølsom en Mine, som en Forpagter, naar han lader sine Svin stikke.

Een af de allerede pidskede Fruentimmere, fik Øie paa ham, og overvældede ham med alt det, som den høieste Fortvivlelse indskjød hende. Karl! raabte hun, hvorfor lader du os pidske? Derfor at vi have faaet Børn? Byehorerne lader du løbe omkring, og bekymrer dig ikke om dem? Du lader høre og bole, hvem der vil, ingen Hund gjøer ad dem. Men vi arme Stakler maa pidskes, fordi vi have faaet Børn.

Der-

Dersom vi havde lært at fordrive Fosteret, som din Søns Piger, saa vilde intet Menneske bryde sig derom.

Jeg tabte alle mine Sandser, og mine Knæe skjelvede.

Men jeg kom snart til mig selv igjen. Byesvenden løste den Ulykkelige ned, og vilde binde den afmægtige Pige til Pælen i hendes Sted. Da han saae, at hun var falden i Afmagt, gav han hende et Stød i Siden, og skreeg: op, Canaille! og kaldte paa sin Kone, at hun skulde hente en Spand Vand og slaae den over hende.

Her blev jeg rasende. Hvad? sagde jeg, Barbar! hvad har denne Pige gjort, siden Du saaledes vil mishandle hende?

Ærgre De sig kun ikke, sagde han, det er jo kun en Hore.

Lad hende være en Hore, svarede jeg, hun er et Menneske, og hendes Barn er et Menneske, et uskyldigt Menneske, som aldrig har begaaet nogen Brøde. Det er en himmelraabende Synd, naar det ene Menneske saaledes piner det andet. Holdt, Karl! jeg tillader det ikke.

Da maa De, sagde dette raae Menneske, afgjøre det med Herren der oppe, mig kommer det ikke ved; jeg gjør hvad der befales mig. Jeg pidsker dem, og lader dem løbe, eller skjærer Struben over paa dem, ligesom den naadige Øvrighed befaler.

Det vilde du, Karl, gjøre? skjære Struben over paa en saa uskyldig Pige.

Det bryder jeg mig ikke om. Derfor lønner den naadige Øvrighed mig.

Saa holdt, Karl! jeg vil afgjøre det med din naadige Øvrighed.

Hvad holdt, hvad holdt! jeg har Øvrighedens Befalning, den maa fuldbyrdes.

Men dersom jeg gav dig en Gylden?

En Gylden? ja det er noget andet. Gaae De kun hen og tal med Hr. Borgemesteren. Det gjør mig selv ondt for den stakkels Pige.

Ikke blot en Gylden, en heel Daler skal du faae, men paa det Vilkaar, at du ikke rører hende.

Strax blev min Barbar en Menneskeven. Kone! sagde han, har du ikke lidt Spiritus, som man kunde holde den stakkels Pige for Næsen — en Drik Viin — hurtig — hurtig —

Konen ilede bort, og jeg ogsaa.

Fortsættelse.

Jeg løb ind i Retten til Borgemesteren, med hvilken jeg, da jeg nogle Gange havde talt med ham hos Hofraad Grimlein, var bleven paa en vis Maade fortrolig. For Guds Skyld, Hr. Borgemester, sagde jeg, hvorledes er det mueligt, at De kunne lade de stakkels Fruentimmer saa barbarisk mishandle?

B. De har vist nok ogsaa en iblant dem, som De holder af? Ha?

J. De tager meget feil. Maa man da elske et Fruentimmer, for at føle Medlidenhed med hende, naar man seer at hun bliver pidsket paa en saa umenneskelig Maade, og hører hendes arme uskyldige Barn skrige, saa at det næsten faaer Convulsioner? Behøver man mere dertil, end et ufordærvet Hjerte?

B. Retfærdigheden fordrer denne Satisfaction.

J.

J. Saa? men da De er saa retfærdig, lader De da ogsaa Bagvaskeren kagstryge? eller Aagerkarlen, som udsuger Marven fra de Fattige? Jeg synes der hører dog ulige mere Ondskab til at være en Bagvasker og Aagerkarl, end til at give efter for en stærk Naturdrivt.

B. Vi dømme efter Landets Love.

J. Hvilken Nar har da givet disse dumme Love? Jeg synes at enhver Handling skulde dog straffes efter Graden af dens Ondskab.

B. Menager Dem, min Herre! veed De hvem De taler med?

J. Jo, jeg veed det nok — jeg taler med den Grünauske Borgemester, som jeg kjender alt for vel. Men jeg maa dog endnu spørge Dem om noget. Jeg kjender nogle offentlige Horer, som allerede have forført en Mængde Studerende. Haver De ogsaa ladet dem pidske?

B. Giv De dem an, saa ville vi dømme dem efter Landets Love.

J. Jeg er ikke Deres Spion. Det kommer Dem til som Dommer at vaage derover. Jeg kjender gifte Koner, som formeldelst deres höjst forargelige Omgang med andre Mandspersoner, have gjort sig mistænkte for Horerie i Ægteskab. Lader De disse ogsaa pidske?

B. Hvad er det for Koner?

J. Det skulde De, som en Øvrighedsperson, for længe siden vide. De straffer altsaa hverken Horerie, eller Ægteskabsbrud, men alleneste dem, som føde Børn. De opægger altsaa Fruentimmeret til Barnemord?

B.

B. Jeg kan ikke indlade mig i Deres Philoso-phie. Slet Arbeid, slet Løn. Havde disse Fruen-timmer opført sig skikkelige, saa havde de ikke nødig at lide. Derved bliver det.

J. Men hvem er da Fædrene til disse Børn?

B. Det kommer ikke Dem til at spørge derom. Jeg veed det heller ikke.

J. De veed det altsaa ikke! altsaa har De hel-ler ikke straffet dem? De lader altsaa Forføreren løbe, og den Elendige, som havde den Ulykke at blive for-ført, lader De pidske?

B. Al denne Grublen hjelper ikke, jeg dømmer efter Landets Love.

J. Men naar disse nu ere dumme, barbariske, rasende?

B. Herre! ikke et Ord mere derom, eller jeg lader Dem sætte i Vagten. Er det Takken fordi jeg holder paa Tugt og Orden, og straffer de Personer, som er Publicum til Byrde?

J. Ere da disse Ulykkelige ikke straffede nok? Maae de ikke taale hele Stadens Foragt? Maae de ikke ernære, pleie, og opdrage deres stakkels Børn, uden at faae nogen Hjelp fra Manden, som de gifte Koner ellers har? Føle disse Ulykkelige ikke al den Elendighed, Enkestanden har i Følge med sig, uden at finde den Medlidenhed og Understøttelse, som man beviser Enkerne? Jeg tænkte at saadanne Personer skulde være en Gjenstand for den christelige Barmhjer-tighed og ikke straffes videre.

B. Det er en skjøn Moral. Der kan man see hvilken en Velgjerning den christelige Øvrighed er, som ikke bærer Sverdet forgjeves, men er en Hevner

over

over dem, som gjøre ilde. Gud forbarme sig! naar vi først nedlagde vort Sverd, hvad vilde der da blive af Verden? da ville jo Porte og Dørre staae aabne for alle Laster.

J. Det er ikke nok at man fører Sverdet, men man maa ogsaa føre det med Fornuft. Disse Ulykkelige havde ved deres Udsvævelser foraarsaget nogen Uorden i Staten, som de maaskee havde erstattet igjen ved at opdrage deres Børn vel. Men nu ere de ganske fordærvede. Ved det Øvrigheden bærer Sværdet, ere de blevne til de ondskabsfuldeste Skabninger, som ere oplagte til de største Skarnsstykker.

B. Hvorledes forstaaer De det?

J. De ere offentlig blevne beskjemmede. De have nu ikke mere den ringeste Deel af Ære, hvis Tab kunde afholde dem fra Udsvævelser i Fremtiden. De ville nu offentlig falbyde deres Legemer, og blive unge Mandspersoners Forførerske. Hunger og Geilhed vil qvæle Moderdriften hos dem, og gjøre dem følesløse imod deres Børns Jamren; de vil lade dem forsmægte, om de endog skulde kunne leve denne Uge ud. Thi jeg troer desværre, at de endnu maae døe i Dag, naar De indsuge deres Mødres Melk, som er forgiftet af Vrede, Angest og Forbittrelse.

B. Desto bedre. Saa har Publicum nogle Horeunger mindre at ernære — Troe mig, min Herre! vore Love ere meget vise. Horeungernes Tal, som ellers vilde været meget byrdefuldt for Publicum, blive ved dem formindskede. Der lever neppe en Horeunge af Tyve. Er det da ikke meget viseligt, naar man søger ved gode Anstalter, at rense Publicum fra dette Utøi.

J.

J. Barbariske Mand! var det da ikke bedre, om der var en Lov, som befalede at Horeungerne skulde druknes, ligesom man gjør ved Hunde og Katte.

B. Jeg havde intet derimod.

J. Men saa skulle De jo ogsaa udsætte en Belønning for den Hore, som strax knækkede Halsen paa sit Barn, naar det kom til Verden? De rensede jo da Publicum fra Utøiet?

B. Hm, hm! jeg seer at Herren er en Naturalist, og med saadanne Folk befatter jeg mig ikke gjerne. Men jeg skal ikke undlade at bekjendtgjøre det paa høiere Steder, at De har drevet Spot med Landets Love. Hvo som spotter Landets Love, den driver Spot med Landsherren. De har begaaet en crimen læsæ Majestatis — veed De det min Herre?

J. Jeg maa være fornøiet med hvad De vil gjøre ved mig. Men (her tog jeg min Pung frem) var det da ikke mueligt, med Penge at løskjøbe den Pige, som endnu ikke er bleven pidsket, fra Straffen?

B. (Med en ret mild Mine) Jh! hvorfor ikke det? der er ingen Spørgsmaal om. Vi have misforstaaet hinanden, (her slog han mig venskabelig paa Skuldren) kjære Ven, troe dog ikke, at vi straffe disse Fruentimmer saa haardt for deres Feiltrins Skyld. Det er blot fordi de ikke kunne betale den Bagatel, som de maae erlægge ved deres Nedkomst.

J. Og hvor meget er det?

B. Fem Daler — det er det Hele — det er jo en Bagatel.

J. Mere end nok for et ulykkeligt Fruentimmer, som neppe har overstaaet Fødselssmerterne, og alle vegne pines med Foragt, som har faaet nye Bekost-

ninger og intet kan fortjene, som maaskee ikke eier een eneste Gylden. Fem Daler er en stor Sum for den, som ikke har dem, og ikke veed at bringe dem tilveie.

B. Men tænk dog efter, kjere Ven, det allerhøieste Aerarium ville jo blive læderet, naar man vilde vise for megen Eftergivenhed imod saadanne Personer. Maae vi da ikke som troe Tjenere sørge for, at det ikke taber noget af dets Rettigheder.

J. Altsaa er Straffebøderne en Indkomst for det allerhøieste Aerarium?

B. Ja vist nok, i det mindste det Halve.

J. Her, Hr. Borgemester, er 5 Daler. Hav den Godhed og besørg, at Pigen bliver forskaanet for al videre Straf.

B. Ret godt, ret godt. Nu vi ere heller ikke saa barbariske, som De troer, vi maae kun forstaae hinanden ret. Men endnu ert —

J. Og hvad er det?

B. Pigen har sat fjorten Dage i Arrest, der er igjen Omkostninger at bestride. Hun kan ikke befries fra Straf, førend disse ere betalte.

J. Naa, hvormeget beløber det sig da til?

(Han ringede paa Arrestforvareren, og paalagde ham at gjøre Regning over de Omkostninger, som vare medgaaede, medens denne Ulykkelige sad i Arresten. De bleve ansatte for 6 Daler og 12 Groschen.)

J. Her er ogsaa disse Penge. Kan jeg nu faae Befalningen om hendes Frihed udstædet?

B. Aa ja, meget gjerne. Hr. Acturarius skriv De.

Efterat Friderike Charlotte Rübner har erlagt de hende, in puncto fornicationis tildømte Straffebøder, samt godtgjort de i hendes Arrest paagaaende Omkostninger; saa bekjendtgiøre vi hermed, at hun skal være befriet for Arrest og forskaanet for al anden Straf. Decr. in sen. d. 26 Jul. in Fidem.

Zungendrescher.

Jeg greb til Papiret med den samme Henrykkelse, som en anden vilde have grebet et Adelsbrev, og vilde ile til den Ulykkelige, for at forkynde hende sin Frelse. Men Acturarius holdt fast paa det og sagde, De udbetaler 24 ß for Decretets Udstædelse. Borgemesteren lod som han ikke tog nogen Deel deri, tog sig en Priis Tobak, og vendte sig til Vinduet. Hans Snustobaksdaase lod til at være det sidste Sted, som hans Nederdrægtighed søgte Tilflugt til, naar den ikke længere kunde skjules. Jeg kastede ogsaa en Gylden til ham, tog Decretet og gik bort. Nu jeg gratulerer, raabte Borgemesteren efter mig, jeg gratulerer til den gode Handling, som De nu iværksætter. —

Jeg gik bort, uden at svare ham.

Fortsættelse.

Barmhjertige Fader! bevare mig, saa længe jeg lever, for den pharisæiske Haardhed, som grusom styrter de Faldne i Elendighedens Afgrund. Skjænk mig dog din Søns blide Tænkemaade, som ansaae den Faldne med Medlidenhedens Blik, opreiste, styrkede og forlod hende med de Ord: gaae hen, synd ikke mere, at der ikke skal vederfares dig noget værre. —

Saaledes bad jeg nu i al Oprigtighed, og mit hele Hjerte er bleven ganske forandret, siden jeg har smagt denne himmelske Glæde at gjøre godt. Jeg betragtede mig og Verden med ganske andre Øine, og mange Steder af det Nye Testamente, som ellers vare uforstaaelige for mig, bleve mig nu tydelige. Jeg troer, at hvis man først kunde bringe et Menneske saavidt, at den af egen Hjertensdrivt udførte en god Handling, og smagte de dermed forbundne Saligheder, maatte han blive ganske forandret.

Da jeg kom ud paa Pladsen for Raadhuset, fandt jeg en Mængde Folk, som Nysgjerrigheden havde bragt sammen, deels for at see de Ulykkelige, som vare blevne straffede, deels for at beskue det forunderlige Dyr, som havde gjort saa store Bekostninger for et faldent Fruentimmer. Saasnart jeg kom, hvidskede man hinanden i Øret, og jeg hørte, at en Kone sagde ganske høit: det er et sunkt Menneske — han har vel ogsaa sine gode Aarsager, hvorfor han giver saa mange Penge ud. Hvad mener I, Moer?

Ja det forstaaer sig; svarede denne, hvem vilde vel betale Penge for en Tøite, som man ellers ikke kiendte noget videre til. Men jeg gad dog nok vide, hvorfor han ikke strax betalte Pengene, og lod denne stakkels Tøs saaledes offentlig beskjæmmes.

Af denne og de andre Tilstædeværendes Tale og Mine, sluttede jeg alt for tydeligt, at man havde mig mistænkt for Fortroelighed med denne Ulykkelige. Dette bedrøvede mig meget, deels for den ilde Omtales Skyld, deels fordi jeg saae, at der endog var saa liden Medlidenhed med denne Slags Ulykkelige i Verden, at man slet ikke troede, at nogen kunde være

harm-

barmhjertig imod dem, uden at have deeltaget i deres Udsvævelser. Dersom jeg havde befriet en stakkels Hund fra at blive mishandlet af en raae Dreng, hvem ville have misbilliget det? men at befrie et falden Fruentimmer fra hendes Bødlers Hænder, regner man os for Synd.

Desto bedre. Min Handling foraarsager mig endnu mere Fornøielse, da jeg ikke kan bebreide mig, at den er skeet af Begjerlighed efter Roes, og altsaa ikke behøver at være bange for, at jeg har forspildt min Løn.

Den Ulykkelige var bleven ført ind i Arrestforvarerens Værelse. Hun havde, da jeg traadte ind i Stuen, Barnet paa den venstre Arm, og den høire havde hun lagt paa Bordet, og hendes Hoved oven paa den.

Herren kommer, sagde Arrestforvareren. Hun sprang op, dog havde hun ikke Mod til at see paa mig, men støttede Hovedet paa Haanden og slog Øinene ned.

Jeg dristede mig heller ikke til at tale til hende, men sagde til Arrestforvareren: denne Pige er frie fra Fængsel og al Straf, viste ham Skrivtet, og trykkede ham en Daler i Haanden.

Da slog hun første Gang Øinene op og sagde: naa, min kjære Herre, jeg vil aldrig min hele Livstid kunne betale Dem, hvad De nu har gjort imod mig, men den gode Gud i Himmelen, som kjender Dem og mig, vil gjengjelde det.

Hun vilde sige mere, men en Strøm af Taarer og en heftig Hulken forhindrede hende fra at frembringe andet, end halv afbrudte Ord. Jeg var i Begreb med at gaae bort, for at give mine Følelser frie

Luft paa mit Værelse, men maatte dog igjen vende mig om, fordi mit Hjerte sagde mig, at her var endnu mere Anledning til at gjøre Vel.

Har du, sagde jeg, stakkels Pige, endnu Forældre?

Jeg har endnu en Fader.

Og han er?

En Linvæver.

Og boer?

I Portgaden paa høire Haand i Hjørnehuset.

Got! — jeg veed ikke hvor Portgaden er, men jeg vil vente paa dig i den brede Gade ved Brønden. Naar du gaaer forbi, vil jeg følge efter dig, til din Faders Huus.

Jeg gik bort, og gjorde Aftale med Arrestforvareren, at han skulde lade hende gaae igjennem Bagdørren, paa det hun ikke havde nødig at vise sig for den forsamlede Hob, i denne saa dybt nedtrykkende Tilstand.

Hun gik snart forbi Brønden, jeg fulgte efter hende, vi kom til et Sted, hvor der var Haver, og ingen Folk at see. Her vendte hun sig om, og ventede paa mig.

Ak, bedste Herre! sagde hun atter grædende. Den gode Gud maa have sendt dem, anderledes kan det ikke være. Thi ingen uden han veed hvem jeg er.

Og hvem er du da? du er maaskee bleven forført.

Forført just ikke — men —

Nu, hvorledes er du da kommen til denne Ulykke?

Ak, kjere Herre, jeg havde Omgang med en Snedkersvend, det var et smukt stille Menneske, han vilde ægte mig.

Naa?

Naa? hvorfor vilde du da ikke det?

Ak, jeg havde gjerne gjort det, men han torde ikke tage mig, fordi han ikke var Borger.

Hvorfor blev han det da ikke? Fordi han ingen Penge havde. Hr. Borgemesteren sagde, han maatte først betale tredsindstyve Daler, naar han vilde blive Borger. Det kunde han ikke. Han er en fattig Karl, som ikke har andet, end et ærligt Hjerte. Han har tigget og bedet Hr. Borgemesteren, at han dog for Guds Skyld vilde antage ham. Hr. Borgemester! sagde han: Gior da Penge just Manden? Er da en flittig Haandværksmand, som er fattig, ikke bedre for Staden, end en riig Dagdriver. Betragt mine Næver, ere de ikke mere end tredsindstyve Daler værd? Jeg kan gjøre Skabe, Komoder, Stole, Borde, alt hvad mit Øie seer. Foresporg Dem hos alle de Mestere, som jeg har arbeidet hos, om nogen kan sige mig noget ondt paa. Er det da ikke bedre, end tredsindstyve Daler? Men det hjalp altsammen intet.

Nu fortsatte vi vor Omgang, og endelig kom jeg til denne Ulykke. Du gode Gud! min Fader har opdraget mig til det Gode. Jeg har aldrig i min hele Livstid opført mig liderlig.

Og hvor er nu dette Menneske bleven af?

Han er reist bort.

Men det er dog diævelsk.

Skiænd dog ikke paa ham. Han er en god ærlig Karl. Han græd som et Barn, da han gik bort, og lod mig beholde alle hans Penge. Men det var ikke mere end 2 Daler. De har jeg maattet give ud til Barnets Daab. En Daler til Hr. Magisteren, og en Gylden til Klokkeren.

Koster Daaben saa meget her?

Ellers koster den ikke mere end aatte Groschen. Men at døbe saadant et Barn koster saameget.

(Hvad siger De dertil? Hr. Fetter?)

Nu kom vi i den lille Gade, hvor Pigens Fader boede. Hun viste mig hans Hytte.

Naa, sagde jeg, lev vel, stakkels Pige, jeg beklager dig af mit ganske Hjerte, fordi jeg seer at du er saa uskyldig. Tag det uskyldige Barn i Agt. Gud er dets Fader, og du maa engang gjøre ham Regnskab for hvorledes du har pleiet det. Men han vil vist ogsaa give dig Brød til at ernære det. Drag Omsorg for din gamle Fader, og — vogt dig, at du ikke forfalder til et liderligt Levnet! See, jeg vil omhyggeligen sørge for dig; saalænge jeg hører at du lever ordentlig og indgetogen, forlader jeg dig aldrig; men saasnart jeg erfarer at du er udsvævende, saa gjør jeg ikke det mindste for dig mere. Der har du lidt, vederqvæg dig, din stakkels Fader og dit Barn derfor.

Jeg trykte hende noget i Haanden, og ilede bort, uden at vente paa hendes Tak.

Gud være lovet, fordi han har hørt min Bøn, og skiænket mig Leilighed til at gjøre vel. Jeg forstaaer nu fuldkommen Christi Lignelse om Sædemanden, uden at jeg har efterlæst den i Grundtexten. De, bedste Hr Fetter, var Sædemanden. Sproget om den Salighed at gjøre vel var Sædekornet, og mit Hjerte var den Jord, som det faldt i. Gud være evig lovet derfor, det er en god Jord. Vel spirer Kornet kun endnu, men jeg vil pleie Spirerne saaledes, at de vist skal bære hundrede Fold Frugt. Jeg ønsker inderlig, at De ret ofte maa finde Leilighed til

at gjøre vel, paa det at De kunde formindske den Smerte, De har over min ulykkelige Fetter.

Jeg er af mit ganske Hjerte

Deres

Carl.

Fire og Tredivte Brev.

Carl til Henriette.

Grünau, den 29 Julii.

Dersom jeg troede paa Feer, som undertiden pludselig lade sig see for os stakkels Jordens Sønner, derpaa igjen forsvinde, uden at man er i Stand til at faae deres Opholdssted opspurgt, saa var jeg meget tilbøielig at ansee Dem, bedste elskværdige Pige! for saadant et overjordisk Væsen.

Der lod De dem tilsyne for mig i Richmans Have, sneeg Dem forbi mig, satte ved Deres Blik mit hele Hjerte i Bevægelse, indtrykte Billedet af alle deres Yndigheder i min Sjel, derpaa forsvandt De, og alle mine Bestræbelser for at faae Deres Opholdssted opspurgt, vare forgieves.

De lod Dem igien tilsyne i min Værtes Stue, fornyede, forskjønnede og oplivede endnu mere det Billede, som allerede var saa dybt indprændet i min Sjel. Men i det samme Øieblik, som jeg erklærede Dem mine Følelser, fik jeg ogsaa den Befalning at forsvie mig bort, og saae Dem ikke mere igjen.

Og jeg maa dog see Dem igjen, jeg maa sige Dem, at mit hele Hjerte slaaer for Dem, at De er det høieste Maal for mine Ønsker, og erfare af Dem hvorledes De optager denne min oprigtige og uskyldige Til-

høielighed. Før kan jeg ikke igjen bekomme den forrige Sindsrolighed, som forsvandt, da jeg første Gang fik dem at see.

Vær dog, elskværdige Pige, ligesaa god som De er deilig, vær dog ligesaa føielig til at skjænke et uskyldigt ungt Menneske sin Sindsrolighed igjen, som De var skikket til at berøve ham den. Hvor let maa det ikke være for Dem. Kun en halv Times Samtale, som De vilde tilstaae mig, vil rive mig ud af den skrækkelige Svæven imellem Frygt og Haab. Tør jeg vove at besøge dem i Koldingen? Har De ikke en lille Skov, en Høi eller en Klippe i Nærheden, hvor De betragter Solen, naar den gaaer ned, eller den stjernefulde Himmel? Boer der maaskee ikke en Veninde i deres Naboelaug, som De undertiden besøger? ak nævn mig Stedet, det maa have hvad Navn det vil, hvor jeg kan finde Dem, og tør vove at tilstaae Dem, hvad der foregaaer i mit Hjerte.

Dog hvortil forleder Kjerligheden mig! hvor mange Vanskeligheder vil Deres Hjerte ikke gjøre Dem, ved at tilstaae en Student en Samtale, som til sin egen Ulykke har paadraget sig et slet Rygte. Hvormange Bekymringer, som jeg ikke kjender til, vil der ikke foregaae i deres Sjel! Kun Bevistheden om min Redelighed sætter mit Sind i Rolighed for denne min dristige Begjering. Maatte det dog blive saa indlysende for Dem, som jeg føler det, saa vilde De vist ikke finde, at min Bøn var for dristig.

Vær forsikkret om, at jeg kjender den Agtelse og Skaansel, som man skylder et Fruentimmers Ære. Jeg vil aldrig søge hemmelig Omgang med Dem.

Kun

Kun om en Samtale beder jeg. Ak nægt mig den dog ikke, som forbliver Deres Tilbeder

Carlsberg.

Fem og tredivte Brev.

Henriette til Carl.

Koldingen den 29 Julii.

Min Hr. von Carlsberg!

Hvortil behøves der en Samtale, naar Sagen kan afgjøres skrivtlig? De vil rives ud fra den skrækkelige Svæven imellem Frygt og Haab? Da det ikke er andet, saa kan jeg jo gjøre det strax, naar jeg beretter Dem, at jeg har lovet min Fader at ægte Hofraad Grimlein, og at Forlovelsen vil skee med det første. Jeg ønsker af mit ganske Hjerte, at denne Efterretning igjen maa skiænke Dem Deres Sindsrolighed, som jeg berøvede Dem imod min Villie. Jeg er.

Henriette.

Sex og tredivte Brev.

Carl til Oberste von Brav.

Grünau den 1 Augusti.

Jeg føler stedse alt mere og mere levende den Salighed, som Velgjørenhed fører med sig. Ja troe De mig, kjæreste Hr. Fetter, den heftige Smerte, som Henriettes Brev har foraarsaget mig, er allerede temmelig formindsket ved den Bevisthed, at have stiftet noget Godt. Mennesket synes at være skabt til Kjærlighed. Bliver det ham ikke tilladt at elske en Per-

son

ſon af det andet Kiøn, ſaa gives der jo dog Elendige nok, ſom han tilſtrækkelig kan viſe ſin Kjerlighed imod, hvilke ikke ere ſaa uſtadige og egenſindige, ſom Pigerne ere, men ſom tidobbelt giengjelde ethvet ſvagt Beviis paa Kjerlighed.

Sæt ogſaa, ſkrækkeligt bliver det viſt nok ſtedſe, men ſæt, at Henriette ganſke ſkulde tilſideſætte mig ſaa vil jeg opſøge mig en Kreds af Ulykkelige og Bekymrede, hvori jeg vil vandre, hjelpe, raade og trøſte, da vil jeg ſnart kunne forglemme dig, Henriette; ſom jeg endnu ſtedſe elſker.

Jeg har allerede lagt en Plan, hvorledes jeg vil tage fat paa denne Sag. Jeg faaer 400 Daler aarlig, foruden de Foræringer, ſom min Moder Tid fra Tid giver mig. Skulde et ene Menneſke ikke kunne leve af tre hundrede Rigsdaler? det kan jeg viſt. Jeg er bleven trolig ved mit Forſæt, at rive mig ud af Sandſelighedens Slaverie, og føler hvormeget et Menneſke formaaer, naar han ret alvorlig foretager ſig en Ting. Jeg behøver ikke halv ſaameget ſom ellers. Jeg vil altſaa ikke allene leve af 300 Rigsdaler, men endog betale Reſten af min Spillegjeld, alt det Øvrige ſkal være helliget til Velgjerninger. For dine Øine, Almægtige! er dette Løfte gjort. Giv mig Kraft til at opfylde det.

Næſte Dagen efter at jeg havde befriet den ulykkelige Pige, gik jeg ud, for at beſøge hende og hendes Fader; deres Værelſe var Elendighedens Bolig.

Foreſtil Dem en lille lav Stue, hvori et Menneſke, paa min Høide, neppe kunde ſtaae opreiſt, fra hvilken en ſtinkende Qvalme af en indſperret ureen

Luft,

Luft, af Madens, Olielampens og Menneskernes Uddunstninger, kom dem i Møde, som traadte derind, hvis tvende smaa Vinduer bestod halv af Glasruder, halv af Papiir, hvor der stod en Væverstol og to Senge, hvor der i den eene laae en syg svag Mand i nogle Pjalter, som tilforn havde været Dyner, som ved Siden af sig havde staaende en Potte med tyndt Øl og udblødt Brød, ved hvilken der sad to Børn og en vanæret Pige, som rakte Vidnet om sin ulykkelige Kjerlighed Brystet: saa har De et Billede paa denne Elendigheds Boelig.

Saasnart jeg traadte ind, raabte Charlotte (det er min befriede Ulykkeliges Navn) Fader! Fader! See her er den Herre, som frelste mig.

Og den udmattede Mand reiste sig op, tog sin Hue af Hovedet, lagde sine Hænder sammen og sagde: min kjere gode Herre! Jeg kan ikke komme frem med mange Ord. Men han, der oppe, som seer Alt; til hvilken jeg i Gaar Morges gjorde min Bøn: Herre! du er nær hos alle dem, som kalde paa dig, hos alle dem, som kalde paa dig alvorligen, du gjør hvad de Gudfrygtige begjere, du hører deres Skrig og hjelper dem, han vil belønne det.

Her sank han kraftesløs tilbage. Mit Hjerte blev bevæget og det endnu mere, da alle Børnene begyndte at græde og hulke. Jeg maatte vende mig til Vinduet, for at skjule mine Taarer. Efter et Par Minuter vendte jeg mig om til ham, og begyndte en Samtale.

Kiere, syge Mand! sagde jeg, I er meget fattig, som jeg synes.

S. Jeg tilligemed mine Børn havde ikke en Bid Brød i Gaar, og jeg havde endnu ikke havt noget, dersom De ikke havde forbarmet Dem over min Datter.

J. Vær frimodig! Gud forlader ingen.

S. Ach jeg veed det, jeg veed det. Jeg har bedet ret inderlig i Gaar. Da har den gode Gud hørt det. Naar Nøden er størst, saa er Hjelpen nærmest.

J. Har I været længe syg.

S. Siden de aresterede min Datter. Da kom det over mig, og det virker i alle mine Lemmer.

J. Og Penge har I ikke?

S. Ikke en Skilling. Fortjenesten for os er kun meget daarlig.

J. Hvor meget fortjener I om Dagen?

S. Sex Groschen, hvad er det for fire Munde!

J. Men det linnede Tøi gaaer jo godt af. Jeg hører at Bremerne kjøbe det op og sende meget bort til Amerika.

S. Kan nok være, men det hjelper ingen af os.

J. Og hvem da?

S. Fabrikanterne, som vi arbeide for. De bygge sig Huse, holde Heste og Vogne.

J. Og forhøie ikke eders Arbeidsløn?

S. Det er ikke at tænke paa. Dersom de dog kun ikke endnu kneb noget af i vor Løn.

J. Hvorledes er det at forstaae?

S. Jh! Gud forbarme sig, naar man har arbeidet en Maaned, som en Slave, og vil nu hente sin Smule Fortjeneste, saa give de os lette eller reducerede Penge. Da mage man her tabe en Groschen og der en Groschen.

J.

J. Men er det mueligt?

S. Jeg vilde vel ikke sige det, dersom det ikke var sandt.

J. Og hvad heder den Barbar, som I arbeide for?

S. Det er vor Borgemesters Søn, Hr. Kornmann.

J. Nu, det lader til som Æblet ikke falder langt fra Træet. Kan jeg endnu hjelpe jer med noget.

S. Jeg veed at min Frelser lever — han vil snart komme — snart, og Belønningen tillige med ham. Men ak! ak! der ligger mig en tung Byrde paa mit Hjerte.

J. Og hvori bestaaer den?

S. Synder, store Synder.

J. Jeg skulle neppe troe at en Mand, som taler saa ærlig, skulde have begaaet store Synder.

S. Gaae lidt uden for, Børn! (de Smaa gik ud). Kjere Herre! De lader til at være en meget christelig, from Herre. Jeg maae sige Dem det, jeg kan ikke tage det med mig i Graven — jeg er en Tyv.

J. En Tyv? Gud bevar os, hvorledes det?

S. Det var umuligt, at Jeg tillige med mine Børn kunde leve af den ringe Arbeidsløn. Vi kjøbte ikke engang en Bid Kjød uden om Søndagen. Men det vilde dog ikke strække til. Naar vi skulde have Klæder, eller Een af os blev syg, saa manglede der altid noget. Da drev Nøden mig til at gjøre det, som jeg ikke havde skullet gjøre.

J. Og hvad var da det.

S. Jeg beholdt altid noget af det Garn, som jeg havde at arbeide med. Og naar jeg havde sam-

let

let nok sammen, saa gjorde jeg et Stykke Lærred for mig selv, og solgte det. Ack Gud! det vil koste mig et svært Ansvar, naar jeg møder for din Domstol.

J. Det er ikke Ret. Men Gud er barmhjertig og tilgiver dem, som angre deres Feil og sætte deres Haab til hans Naade.

S. Det haaber jeg ogsaa — ak, men mange gange bliver jeg dog forskrækkelig angest.

J. Og Hr. Kornmann vil have større Ansvar end J.

S. Det er vel sandt, han har gjort mig til Tyv. Man vil dog leve (her begyndte han bitterlig at græde) og naar det nu ikke er mueligt, at man ved at arbeide af alle Kræfter, kan fortjene sin Underholdning, hvad skal man da gjøre? Men ak! det vil ikke hjelpe mig hos Gud.

J. Kjere Ven! har J ikke en geistlig Mand, som J kunne betroe eder til?

S. Jeg har rigtig nok min Skriftefader. Jeg har ogsaa for længe siden viliet gaae til Herrens Bord; men det koster atter Penge.

J. Penge? Præsten vil dog vel ikke tage Penge af saadan en fattig Mand?

S. Ja, som det gaaer, de Herrer vil jo ogsaa leve. Men det er sandt, Hr. Kapelanen er jo min Skriftefader. Det er ret en god Mand. Jeg vil virkelig lade ham kalde.

J. Han vil forskaffe eder aandelig Trost. Nu vil jeg see om jeg kan forbedre eders legemlige Omstændigheder. Hør, Pige, sagde jeg til Charlotte, veed du ikke hvor din Kjereste er gaaet hen?

Ch. Han har ikke sagt mig det. Først sagde han, at han vilde gaae til hans Gudfadder.

J. Og hvem er det?

Ch. Præsten i Friederichsleben.

J. Og dette Friederichsleben ligger?

Ch. To Mile herfra, uden for røde Port.

J Got. Jeg hviler ikke, førend du igjen har faaet din Kjereste.

Ch. Min Henrik.

J. Ja, din Henrik, dersom du troer at han er en ærlig Mand.

Ch. Ak den ærligste Mand, som er til paa Guds Jord Min Henrik? ham vil De skaffe mig igjen? Fader! hører J det? Herren vil skaffe mig min Henrik igjen.

S. Ak den eiegode Herre! Men hvad hjelper det dig? Du tør jo dog ikke tage ham.

J. Lad mig sørge derfor. Værer retskafne og sætter Liid til Gud, han vil visselig ikke forlade eder.

Med disse Ord forlod jeg dem. Lev vel, og elsk stedse Deres.

Carl.

Syv og trediyte Brev.

Carl til Oberst von Brav.

Grünau den 4 August.

Kjere Hr. Fetter!

Begjerligheden efter at hjelpe den ulykkelige Charlotte var saa stor, at jeg fattede den Beslutning selv at reise til Friderichsleben. Omendskjøndt jeg for den Sags Skyld maatte forsømme adskillige Collegier,

saa troede jeg dog, at det, at stiænke en heel Familie sin Roligbed, var mere værd, end alt hvad jeg kunde lære i disse Timer.

Thi dersom jeg skal sige Dem min Mening oprigtig, saa troer jeg, at jeg kan lære langt mere selv, naar jeg læser en Bog med grundig Eftertanke, end paa de akademiske Forelæsninger. Bogen siger mig sin Mening, og overlader mig den Frihed at prøve den, Læreren derimod stormer ind paa mig med Syllogismer og Declamationer, saalænge indtil min Dommekraft stræfker Gevæhr, og lader sig fængsle i hans Lænker.

Vi have to philosophiske Partier, den Riboniusske og den Benderske. Enhver er saa indtaget for sin Mester, at de forsvare hans Læresætninger paa det ivrigste. Da forekommer det mig nu, som om det, for at være en flittig Student, udfordredes, at man selv skulde høre op at domme, og lade sin Lærer domme for sig. Naar jeg f. E. hører Zelnik domme, saa hører jeg ikke ham, men Professor Ribonius, og naar min Ven Gutenberg dømmer, saa dømmer egentlig Bender. Begge have bestandig deres System ved Haanden, og bruger det som en Læst, efter hvilken de afmaale enhver Sætning, og erklære alle de, som ikke passe til denne Læst, for falske og farlige. Naar nu alt skal bedømmes efter en vis Læst, saa tænkte jeg, at jeg kunde skjære mig selv een, istedet for at lade andre skjære mig den.

Nok sagt, jeg bestilte en Hest. Før Dagen brød frem, stod den allerede uden for min Dør, og da jeg har gjort mig ganske uafhængig af Kaffedrik, saa var jeg ogsaa i Stand til at sætte mig paa den,

uagtet

uagtet min Opvarterske endnu laae i dyb Søvn. En Knøs omtrent sexten Aar gammel, havde bragt mig den. Han havde en gammel Studenterkjole paa og et Par Halvstøvler, holdt en kort Tobakspibe i Munden, og hans sammenkrympede og forstrakte Ansigt, syntes at sige mig, at han fuldkommen havde lært alle de akademiske Laster.

Hvad ere dine Forældre, min Søn? spurgte jeg ham.

B. Jeg er en Burschesøn.

J. Og hvem var din Fader?

K. En Siebenbürger.

J. Har du lært noget?

K. Nok. Jeg kan strigle og pudse Heste, lægge Tømme og Sadel paa dem, og ride som en Husar.

J. Kan du da og læse?

K. Hvor skulle jeg have lært det? jeg har jo ikke gaaet i Skole.

J. Altsaa er der vel heller ikke blevet sagt dig noget om Gud?

K. Jeg lader den gode Gud være en god Mand.

J. Men hvad vil der da blive af dig?

K. Jeg lever af Studenterne, bærer Stambøger omkring, klipper Hunde, udskjærer Tobakspibehoveder, og varter op naar Studenterne have en Fidelitæt. Mange gange gives der ogsaa andet at fortiene, ha! ha! ha! dersom De engang bruger noget, saa kan De bestille det hos mig.

J. Men den Levemaade kan dog ikke stedse vedvare? du bliver jo ældre?

K. Sørg ikkederfor! jeg vil nok slaae mig igjennem Verden. I næste Uge har jeg Bryllup.

J. Du Dreng? Brøllup.

K. Og hvorfor da ikke det? Om fjorten Dage har jeg Barn i Kirke.

J. Er du rosset? eller troer du at jeg er en Nar, at jeg skulde troe saadan Sludder?

K. Ha! Ha! Ha! i Morgen faaer jeg halvtredsindstyve Rigsdaler paa engang — da kan jeg jo let afstaae mit Navn. Barnet skal jo dog have en Fader.

J. Men hvor længe tænker du da at ernære Kone og Børn med disse halvtredsindstyve Rigsdaler.

K. Ernære? Ja det har jeg just ikke i Sinde. Naar jeg kun først har de halvtredsindstyve Rigsdaler, saa maa Kone og Barn gaae hvorhen de lyster. Ernære? ha! ha! ha! derfor tager jeg ikke en andens Hore.

J. Men brtænk dog, der bliver jo atter to ulykkelige Folk mere i Verden.

B. Hvorfor da ulykkelige? Min Kone vil nok vide at kunne fortjene sig noget — Ha! ha! og Barnet — det vil om Aar og Dag ikke være mere her i Verden.

Min Natur blev ganske oprørt ved at finde et Menneske, hos hvilket jeg ikke kunde formærke den ringeste Følelse af Ret og Uret. Jeg kastede hans Drikkeskilling til ham og reed bort.

Den hele Stad laae endnu i dyb Søvn, da jeg reed bort. Jeg følte mig selv, og troede at staae et par Trin højere, end alle de, som endnu laae og drømte under deres bløde Dyner.

Som det nu pleier at gaae, naar man er overladt til sig selv om Morgenen tidlig, saaledes gik det nu

nu og mig, Sjelen svæver omkring og tænker langt mere frit, end paa en anden Tid af Dagen, da den maa anvende en stor Deel af sin Kraft paa Fordøielsen. Jeg havde ganske besynderlige Indfald, Aurora musis amica faldt mig ind, og jeg tænkte, at paa et Sted, som man kalder Musernes Sæde, skulde alle være muntre, Klokken fire i det mindste om Foraaret og Sommeren. Et Selskab, som anmasser sig Ret til at opklare Nationen, skulde i det mindste have rigtige Forestillinger om Tidens Værd, om den kiøle Morgenlufts og en heed Fjersengs Virkninger. Den Konst at nyde Morgenens Nervestyrkning er mere værd, mere nyttig for Menneskernes Lykke, end Kundskab om alle de græske og romerske Antiqvitæter. Under saadanne Betragtninger reed jeg bort, og det forekom mig, som om den største Deel af det menneskelige Selskab, bortdrømte de skiønneste Timer af sin Levetid, og gik ud af Verden, uden at have nydt de meest vederqvægende Glæder i Skabningen.

Den halve Himmel var malet med en herlig guul, blaae og rød Farve, og jeg følede mig saa henrykt ved dette Syn, at jeg saae ned med Medlidenhed paa mine sovende Brødre og begyndte at synge:

Du dorske Sover! aldrig Du,
Seer Solen nylig skabt.
Sov ikke meer, men kom dog nu,
Og see hvad Du har tabt.
Hvor Morgenroden, see, hvor sød,
Den farver Himlens Blaae!
Dog sover Du, og ligger død;
Hvi straffer Du Dig saa?

Under saadanne Betragtninger naaede jeg Enden af Skoven, som jeg hidindiil var reden igjennem, og blev overrasket af et uventet Syn. Jeg saae mig paa Spidsen af et Bjerg, ved hvis Fod der var en lang Dal, der løb imellem tvende Kjeder af Bjerge, og gjennem hvis Skjød, der slyngede sig en Flod. Den lige over for liggende Bjergstrækning var et sammenhængende Vinbjerg, paa hvis Spidse man kunde see Ruinerne af et gammelt Slot, hvilket bragte mig til at tænke tilbage paa de gamle Riddertider. Midt i Dalen laae Friderichsleben, efter første Diesyn en Bolig for landlig Rolighed og Tilfredshed. Der var intet Spor at see af den kummerfulde Trang, under hvilken ellers Landmanden sukker. Agrene vare fulde af Reger, paa Engen græssedes en talrig Hjord Horngvæg, og paa Skraaningen af en Bakke en endnu talrigere Flok Faar. Byen var omkringiven af en Elleskov, og bestod af Huse, som alle vare tækkede med Tegl, og af hvilke et hvert i sær synes at være forenet med en rummelig Have. Det skjønneste Huus laae ved Kirken, og jeg formodede, at dette maatte være Præstens Bolig.

Lykkelige Mand, tænkte jeg, som beboer dette Huus. Frie for den glimrende Elendighed, som de der boe i Staden sukke under, henlever du dine Dage ved en yndig Ægtemages Barm, og i en Kreds af sunde Børn, som elske dig! Er saa nær ved Naturen, kan hver Dag, naar Dagen bryder frem, vandre i dens Skjød, og modtage dens Glæder umiddelbar af dens Haand, kan see din Skaber virke snart i denne Skov, snart paa Blomsterne og Insekterne, snart paa Uveirsskyen, kan spise de Frugter, som du selv til-

tilligemed dine Børn har opelsket, og naar du nu i sex Dage har indsamlet Aandsføde, træder du paa den syvende frem for en Forsamling, som ærer dig som en Fader, meddeler dem af dit Forraadskammer, lærer dem at satte Tillid til Gud, at gjøre ret, taale Livets Mistommeligheder, og bestrøer Evighedens Vei med Blomster. Kunde jeg boe her med Henriette, hvor gierne vilde jeg ikke afstaae alt andet, som Verden ellers eier. Lykkelige Mand!

Nu var jeg ved denne Lykkeliges Huus. Jeg steeg af, bandt min Hest, og gik ind, Den lykkelige Mand kom just ned af Trappen. Paa Hovedet havde han en stor Fjederhue, og saavidt jeg kunne slutte fra hans tykke Bug til hans magre Ansigt, havde han en tyk Pude under sin Brystdug. I Hænderne holdt han nogle Medicinglas.

Da vi havde hilset hinanden, bad han om Forladelse, fordi han ikke længere kunde tale med mig, eftersom hans Børn just skulde laxere i Dag, og det var nødvendig at de nu strax maatte tage ind. Dog lod han mig komme ind med i hans Stue.

Saasnart vi traadte ind, gav tre Børn, som løb omkring i bare Skjorter, et jammerligt Skrig fra sig. Ak, Gud forbarme sig, der kommer han, Papa! og de mange Medicamenter! Uhu! hu! saaledes skreeg de og lukkede Øinene til.

I smaa Narre, sagde han, hvordan tage I afsted? det smager jo godt, jeg vilde strax drikke det altsammen ud, han tog en Skee og slog Medicinen af det ene Glas deri. Kom min lille Henriette, sagde han, tag denne Slurk — det smager ikke heslig.

Men Henriette blev bleeg som en kalket Væg, hendes hele Legeme blev angreben af en feberagtig Skjelven, og hun bad paa det veemodigste, ak kjere gode Papa, lad mig være, jeg kan ikke faae det ned!

Du maa, svarede han, ellers maa du døe. Husker du ikke endnu hvorledes de i forrige Uge begravede den lille Sabine, hvorledes hun laae der saa guul i Kisten? nu æde Ormene hende. Vil du nu ogsaa døe? skulle Ormene ogsaa æde dig?

Ak nei, kjere Papa! sagde Henriette, tog skjelvende efter Skeen, foer et Par gange med Gysen tilbage, men samlede dog alle sine Kræfter, for at nedsynke Medicinen — men da det kom til hendes Strube, oprørte Naturen sig, alle Musklerne satte sig derimod, og Faderen fik den hele Purgants paa sin Slaaprok. Henriette skreeg, ak, ak, Døden er deri!

I stedet for Svar, fik hun et Dreiigen, Faderen tog et andet Glas, som i den Hensigt allerede stod paa rede Hænder, hældte det i hende, og da Naturen vilde give det fra sig igjen, holdt han hende fast for Munden, og bragte det endelig saavidt, at hun behjeldt det i sig.

Nu kom Turen til Frans. Han, sagde Faderen vil nok være mere fornuftig. Men Frans trak Hovedet tilbage, og gjorde en Bevægelse med Haanden, som udtrykte den største Afskye for den tilbudte Drik. Endelig tog han dog Mod til sig, tog Medicinen i Munden, løb til Kammeret, og jeg saae ganske tydelig, at han spyttede det ud i en Krog.

Hvor er Christen? spurgte Præsten. Han var borte. Man raabte, men fik ingen Svar. Endelig

saae

saae Moderen hans ene Fod, som stak frem under Sengen, hvor han havde skjult sig, og trak ham frem. Han brølede: jeg vil ikke tage det ind, jeg gjør det ikke,— men Faderen vidste nok at tvinge ham. Efterat han havde givet ham nogle dygtige Slag af Riset, kastede han ham imellem Moderens Knæe, som holdt hans Hænder, og befalede Pigen at opvriste Munden paa ham. Paa denne Maade hældte han Medicinen i ham. Og nu Christine, sagde han til Pigen, lad Børnene gaae i Seng, og sætter Natskrine i Kammeret.

Ja Seer De min Herre! sagde han til mig, hvad Plage man har i Verden — Ægtestand, Ægtestand, er ret en Veestand! det er et gammelt, men meget sandt Ordsprog. Der har jeg nu maattet plage mig med Børnene, og maa endnu den hele Formiddag høre deres Skrigen og Kammenteren. Mit Huus er et sandt Hospital. Det ene Barn har Hovedpine, det andet Tandpine, det tredie daarlige Øine — og Jeg — jeg har ogsaa min Plage med mit Legeme. Her i den venstre Skulder her sidder det og trækker saa hæftig, at jeg daglig venter et Slagflod. Nu, det er Guds Tilskikkelser, som tugter den han elsker. Thi Gud skal være vor Vidne, at hverken jeg eller min kjære Kone lader der mangle paa Opvartning og Pleie. Vi betale aarlig Fyrretyve til Halvtredsindstyve Rigsdaler til Apothekeren, vi vogte os omhyggelig for at der ikke kommer nogle haarde og ufordøielige Retter paa vort Bord, vi lade Sovekammeret varme hver Aften, og forsyne Børnene oven i Kjøbet med Natkapper og Nathuer, vi lader dem aldrig gjøre nogen hæftig Bevægelse, og tillader dem ikke at gaae ud,

førend Himmelen er klar og Veirliget mildt. Seer De, gode Herre! alt dette gjøre vi, og dog have de ingen Helsen.

J. Paa denne Maade see deres Børn nok aldrig Solen gaae op?

P. Aldrig. De ere jo spinkle Børn, som man dog i det mindste maae lade sove til Klokken otte.

J. Høre vel heller aldrig Nattergalens Slag om Aftenen?

P. Jo, dog et par Gange, naar Aftenstunden var særdeles varm. Thi ellers, ellers vogter jeg dem meget omhyggelig for Aftenluften; efterdi jeg kjender dens Skadelighed.

J. Men De tillader dem dog at plukke Violer og Kjerlingetænder?

P. Ikke gjerne. De voxe om Foraaret, og paa denne Tid opstiger der meget giftige Dunster af Jorden.

J. Altsaa vel heller ikke at spille Boltespil.

P. Boltespil! er et farligt Spil, man kan alt for let blive for varm derved.

J. Og endnu mindre at de gjøre Snemænd eller glide paa Isen.

P. Gud bevares! Hvorledes kunde jeg tillade det? kunne de ikke forkjøle sig eller brække et Been? Nei, min Herre! jeg kjender en Faders Pligter, og vil ikke udsætte de Børn, som Gud har betroet mig, for unødvendig Fare.

J. Men hvad Fornøielse har da Deres Børn her i Verden.

P. Naa, hvad det angaaer, da sørger jeg og derfor. De have et Par Æsker fulde af Tin-Soldater,

dater, et Terningespil; i forrige Uge har jeg og kjøbt dem et Par Nødeknækkere, dermed fordrive de stedse Tiden, uden mindste Allarm og Støien.

J. Men de talede jo og om ufordøielige Retter, som De ikke tillod dem at nyde. Hvad er det for nogle.

P. Af saadanne gives der mange, overmaade mange, især for Børnenes fine Maver, f. Ex. Melk bliver til lutter Slim, Frugter foraarsager Syrlighed, alle salte, sure, røgede Spiser.

J. Og naar Børnene ikke maae nyde noget af alt det, hvad faaer de da at spise?

P. Nu det sørger den gode Moder for. En lille Suppe, Asparges, Spinat, Kalvekjød, Høns, Duer; der gives jo, Gud være lovet! endnu mange Slags, som de Svage kunne vederqvæge sig paa.

J. Nu, min kiere Hr. Pastor! jeg troer at Elendigheden har taget sin Bolig i Deres Huus. Mennesker! som ikke troe at nyde noget af det store Glædeshav Gud skabte, som skye Solens Opgang og Foraarets balsamiske Dunster, som betragte Høstens Overflødighed som Gift, som blot synes at leve, for at lide, svede og purgire, dem kan man nok kalde Elendige.

Jeg følede sand Medlidenhed med Manden, og endnu mere med hans Børn, som ved den faderlige Kjerlighed lidt efter lidt blive udpinte og dræbte, og havde gjerne søgt at overtyde Faderen, at han selv var Aarsag til al den Elendighed, dersom jeg kun havde havt nogen Haab om, at en Mand, som var saa fuld af Fordomme, at han endog ansaae de dyrebareste Guds Gaver for Gift, kunde blive overbeviist om Sandheden.

Jeg brød altsaa af og henvendte Samtalen paa Hovedtingen.

Jeg erkyndigede mig om hans Gudsøn, og fik at vide, efterat han havde udstødt de skrækkeligste Forbandelser over ham, at han var taget ud blant Fremmede, hvor Guds Straffedomme sikkerlig ville forfølge ham for den Forbrydelse, som han havde paa sin Samvittighed. Thi saaledes kaldte han det Feiltrin, som han havde gjort.

Da han spurgte om mit Navn, og fik at høre at jeg var Student; gav han mig tydelig at forstaae, at han havde mig mistænkt for at staae i Fortroelighed med den ulykkelige Pige.

Da her nu ikke var noget Haab for mig, og min Sjel ogsaa kun fandt liden Næring i at holde Samtale med denne Mand, og Purgantserne desuden begyndte at virke i Stuen nest ved, saa ilede jeg for at komme bort for denne Elendigheds Bolig, svingede mig op paa min Hest og reed bort.

Fortsættelse.

Min Vei gik atter igjennem Skoven, som uden Tvivl endnu var ligesaa skjøn og angenem som for nogle Timer siden; men min Sjel var saa urolig og mismodig, at jeg ikke følede noget af alt dette. Det kom mig for, som der var udbredt et sort Klæde over den hele Natur, der tildækkede alle dens Yndigheder for mine Øine.

Hvad hjelper det, tænkte jeg, at Verden er saa skjøn, naar dens Beboere have saa liden Følelse for dens Yndigheder? Gud dækker daglig sit Bord med mangfoldige Forfriskelser, men de fleste Gjester have

no-

noget i Maven, som opvækker Modbydelighed mod alle Guds Gaver. Gjør vel hele Naturens Rigdomme den stakkels Præstes Familie i Friderichsleben mere Fornøielse, end et Fad Fisk og en Flaske Viin, skulde foraarsage et Menneske, som havde Koldfeberen? Begge skjelve tilbage for det, som var bestemt til deres Fornøielse: Ogsaa den stakkels Charlotte og hendes Elsker sidde ved Guds Taffei, og begge kunde være glade, dersom der kun ikke, ved en uforsigtig Nydelse, var kommet dem noget i Halsen, som forhindrede dem fra at tage Deel i Maaltidet. Jeg vilde hjelpe dem, og kan ikke, men saae disse gode Mennesker krumme og vrie sig ved min Side, uden at jeg er i Stand til at gjøre noget til deres Redning, kan jeg vel glæde mig ved selv at nyde, naar min Naboe vil qvæles ved min Side.

Saaledes tænkte jeg, forglemte at lægge Mærke til Veien, og indsaae ikke min Vildfarelse, førend jeg kom til Enden af Skoven, hvor jeg saae et ganske ubekjendt Sted liggende for mig.

Hvad hedder dette Sted? spurgte jeg et angt Menneske, som kom derfra. Koldingen var Svaret.

Koldingen? Koldingen? spurgte jeg begjerlig, og da dette Menneske nok engang forsikkrede mig, at det var Koldingen, forsvandt den hele sørgelige Scene, som havde gjort mig saa mismodig med eet for mine Øine, og min Henriette stod for mig. Begjerligheden efter at see hende, voxede saa stærk i en Tid af to Minuter, at den rev mig bort, og ikke tillod mig at overlægge, om det var klogt eller taabeligt at besøge en Pige, som havde betaget mig alt Haab om nogensinde at blive Min. Jeg gav Hesten af Spo-

rerne, hvilket havde saa god en Virkning, at jeg allerede, efter et halv Qvarteer, naaede Gjestgiver-huset.

Mit første Spørgsmaal, efter at jeg var kommen der ind, var efter Amtskriver Helwing. Verten viste mig hans Bolig, og jeg gik hen til den, uden at vide hvad jeg vilde gjøre der. Virkelig skulde jeg ogsaa have spilt en meget latterlig Rulle, dersom Amtsskriveren just havde mødt mig, og spurgt mig om mit Ærende.

Til Lykke mødte han mig ikke. Der var heller ikke nogen at see paa den hele Gaard, som jeg maatte gaae over, hvis Syn kunde have sadt mig i Forlegenhed, men igjennem Stakkittet, som var imellem Haven og Gaarden, saae jeg noget, som strax trak mig bort fra Huset til Haven.

Det var hende, hun sad i dybe Tanker ved en Dam, paa hvilken hun havde hæftet sit melancholiske Blik, og støttede sit Hoved paa den høire Haand. I den venstre holdt hun et Lommetørklæde, som hun nogle Gange førte op og ned for hendes Øine, og lod til at afviske Taarer, som hun ikke vilde have at enhver skulde see.

Dette Syn indskjød mig saadan en Ærefrygt, at det var mig umueligt at nærme mig til hende, men lod mig nøie med i nogle Minuter at betragte med den inderligste Deeltagelse Trækkene af den lidende Uskyldighed, som lod sig tilsyne paa hendes Ansigt — men hun blev mig vaer. Hun havde just nylig bortvisket en Taare, og saae sig frygtsom hen til Havedøren, for at see om nogen var bleven det vaer — da faldt jeg hende i Øinene.

Hun

Hun reiste sig bestyrtset op, og vidste ikke om hun skulde gaae mig i Møde eller flye bort, jeg aabnede Døren med skjelvende Haand, tumlede hen til hende, og greb hendes Haand med en Følelse, som jeg ikke kan beskrive. Affectens Hæftighed qvalte Stemmen paa begge Sider, og vi vare neppe i Stand til, ved nogle afbrudte Ord at sige det, som vore Øine og Hænder forklarede hinanden langt tydeligere. Jeg vil her fremføre Dem saameget af vor Samtale, som jeg endnu kan erindre.

H. De? her?

J. Bedste Henriette!

H. Hr. von Carlöberg.

J. Tilgiv mig min Frihed! det var umueligt, længere —

H. Men har nogen her i Huset mærket, at De er kommen?

J. Ingen, saavidt jeg veed.

H. Jeg er ulykkelig, dersom nogen har seet Dem. Vil De ikke gaae et Øieblik ind i Lysthuset.

(Vi vare allerede derinde, førend hun havde faaet Ordene reent udsagte).

J. Men min Dyrebareste! er der da intet mere Haab for mig?

H. Hvilket Haab?

J. Og De kunne være saa haard og gjøre dette Spørgsmaal, efterat De har læst mit Brev?

H. Et Brev? et Brev? hvad for et Brev?

J. Det jeg skrev Dem til.

H. De? skrev til mig? et Brev? jeg har ikke seet noget.

J. Og har dog besvaret det? og gjort mig trøstesløs ved Deres Svar.

H. Hr. von Carlsberg!

J. Henriette, kjender De ikke denne Haand? (Jeg havde Brevet hos mig og viste hende det) hun rev det ud af min Haand og læste det; hendes hele Legeme skjelvede, derpaa gav hun mig det igjen, skjulte sit Ansigt med sit Lommetørklæde, og lod hendes Taarer have frit Løb. (Jeg slog min Arm omkring hende.) Altsaa lader det dog som det fortrød Dem, at De har foraarsaget mig saa store Lidelser.

H. Jeg har ikke skrevet Brevet. Jeg kjender Haanden. Det er en Furies Haand.

J. Er det mueligt? Altsaa har De ikke forskudt mig?

H. Jeg har ikke skrevet Brevet.

Denne uventede Opdagelse, tilligemed Henriettes Taarer og Vemodighed, bragte mig reent ud af min Forfatning. Jeg begyndte at græde, sank ned tilligemed hende paa Kanopeen, og trykte det første Kys paa hendes Kæber. Det første Kys, Ak bedste Hr. Fetter! dersom vort Liv ikke var andet, end en Række af Lidelser, saa er dog det første Kys saa sødt, at det paa et Øieblik kan tilintetgjøre al Erindring derom. Paa dette fulgte endnu en Mængde andre, og vi glemte os selv i et Par Minuter i en maallos Omfavnelse. Da reev hun sig ud af mine Arme, sprang op og sagde: Gud, hvad gjør jeg!

J. Hvad De gjør? De skjænker en Lidende sin Rolighed igjen.

H. Men, Hr. Carlsberg, jeg begaaer en Synd, en Forbrydelse begaaer jeg.

J. Er

J. Er det en Forbrydelse, at udtrykke den redeligste, den uskyldigste Kjerlighed ved et Kys.

H. Ak Gud, nei! for tusinde andre Piger er det ingen Synd, men for mig —

J. Og hvorfor for Dem? for en saa reen, uskyldig, himmelsk Sjel?

H. Er det sandt at De elsker mig?

J. Og er det mueligt at De kan tvivle derpaa?

H. Saa bevis det! Forlad mig Hr. von Carlsberg (her laae hendes Hoved paa min Skulder) forlad mig!

J. Men hvorledes kan De forlange umuelige Ting af mig?

H. Forlad mig, Hr. von Carlsberg, og træng ikke ind paa mig.

J. Jeg maa, dersom De saa vil have det, Men —

H. Men jeg kan ikke sige Dem det. Skal jeg foraarsage min Fader Kummer, naar det staaer i min Magt at redde ham.

J. Nei vist ikke. Men hvad vil De sige dermed?

H. Min Forbindelse med Hofraad Grimlein kan redde ham, og han forlanger det af mig som en Prøve paa min Barnlige Lydighed. Er jeg nu ikke en Synderinde, at jeg, som er bestemt for en anden, overlader mig til Deres Omfavnelser.

J. Og Deres Tanker om Hofraaden.

H. Er — dog Hr von Carlsberg, De faaer for meget at vide af mig, De bliver Uskyldighedens Forfører; flye mig! tillad mig at jeg opofrer mig for min Fader.

J. Ædle Pige! men kan Faderen ikke reddes uden dette dyre Offer?

H. Jeg veed ikke. Men forlad mig! dersom min Tante finder Dem hos mig, saa er jeg uden Redning forloren. Og det vil De dog ikke.

J. Ved Gud! ikke. Men er der intet Middel mere tilbage, til nok engang at faae Dem i Tale.

H. Jeg veed intet, med mindre De vilde overlægge denne Sag med min Tante Lovise. Hun er en redelig Sjel.

J. Saa lev da vel, kjære, ædle Pige! Gudstyrke Dem! Gud redde Dem! Jeg forlader Dem, siden min Nærværelse gjør Dem ulykkelig.

Jeg forlod hende virkelig; men Skilsmissen varede dog vist et godt Qvarteer, thi ved hvert et Skridt, som jeg gjorde, vendte jeg om igjen, for endnu at sige noget. Og naar jeg samlede mine Kræfter, for alvorligen at gaae bort, saa tilraabte hun mig et Lev vel, som trak mig ligesaa kraftig tilbage, som om hun havde sagt: O bliv De dog! Endelig kom jeg dog ud i Haven, hvor hun viste mig en Bagdør, som jeg maatte smutte igjennem. Jeg gjorde det saa skjelvende, og saae mig saa frygtsom omkring til alle Sider, at den, som har seet mig, vist maatte have troet, at jeg i det mindste havde stjaalet Kirsebær. Jeg troer virkelig og at mangen Tyv, naar han kommer tilbage fra sit Rov, ikke er saa beklemt, som jeg var, da jeg vendte tilbage fra den uskyldigste Nydelse.

Den Forfatning, som vi leve i, er dog ret naragtig, eftersom de Handlinger, som vor Samvittighed billiger og Gud selv kalder gode, blive os tilregnede

som

som Forbrydelser. Thi dersom der i det Minut, da jeg trykte min Mund til Henriettes, da vore Sjele svævede sammen, dersom et Slag havde tørt mig i dette Minut, og havde ført mig for min Dommer, jeg havde ikke villet blive forskrækket. „Alvidende! vilde jeg have sagt, du har været Vidne til min Kjerlighed, og jeg veed du fordømmer den ikke. Du nedlagde Drivten til det andet Kjøn i mit Bryst. Jeg har opelsket din Plante og omhyggelig draget Omsorg for, at den ikke blev fordærvet ved Ukydskhed. Jeg saae Henriette og med hende alle de Yndigheder, som du har prydet hende med, og min Drivt blev pirret, jeg ønskede at besidde hende, søgte hende op, fandt hende, hendes hele Opførsel imod mig beviste, at hun just følede det for mig, som jeg følede for hende; da blev jeg drukken af Glæde, og omfavnede hende. Og jeg veed vist at Gud vilde billige min Kjerlighed. Men dersom min Kjerlighed skulde fremstilles for Henriettes gamle Tantes Domstol, for hendes Faders, for den grønauske Borgemesters, og for mange andre Folks af dette Slags, hvorledes vilde det da gaae mig! jeg skulde staae der som en arm Synder, og maatte høre min Fordømmelsesdom opsagt.

Og saaledes kan paa denne Maade den uskyldigste Tilbøielighed, som Gud selv billiger, let udarte til Forbrydelse; da jeg nødes til at bruge utilladelige Midler for at tilfredsstille den. Allerede løber der en Mængde Planer omkring i mit Hoved, som alle sigte til at anlægge en Plan med Henriette imod hendes Fader. Barnet en Plan mod Faderen! det er skrækkeligt. Og dog alligevel, hvor kan det være anderledes, naar Faderen gaaer i Veien for Barnet,

just paa den Tid da det iler Tilfredsstillelsen af sine fyrigste og uskyldigste Ønsker i Møde.

Gud staae mig bie og bevare mig fra Vildfarelse.

Under saadanne Betragtninger steeg jeg op paa min Hest, og kom til Grünau, i min Seng, uden at have bemærket, hvad der var foregaaet omkring mig paa denne Reise. Jeg er Deres

Carl.

Otte og Tredivte Brev.

Friderike Helving til Louise Helving.

Koldingen den 4 August.

Henriette maa tage Hofraaden derved bliver jeg. Jeg har allerede overtalt hendes Fader til, at han bliver ved at paastaae det, og fordrer det af hende som en Prøve paa hendes barnlige Lydighed. Det er jo og billigt. Hendes Fader har hidindtil ernæret hende; er det da ikke hendes Skyldighed, ogsaa at hjelpe ham til et godt Levebrød?

Du vil vel sige, at jeg gjør det altsammen af Misundelse, men jeg er vist ikke misundelig. Kun kan jeg ikke taale, at en Pige eller Kone, som nyder de Glæder, jeg saalænge forgjæves har søgt, nærmer sig til mig.

Jeg har hørt en Fugl synge, som har forskaffet mig en søvnløs Nat. Vor Pige skal have seet et ungt velvoxent Menneske gaae i Haven, just da Henriette var der. Hun vil ikke tilstaae det for mig, men jeg har Ahnelser om noget. Nu, dersom det ogsaa er sandt, saa tænker jeg, at jeg saa temmelig vil have betaget hende Lysten til at modtage flere saadanne Be-

søg.

søg. Jeg har talt saaledes med hende, at hun i Gaar ikkr har kunnet nyde en eneste Bid. Og jeg vil endnu holde flere saadanne Samtaler med hende, indtil hun har faaet Hofraaden paa Halsen. Dette er det eneste Middel til at forsone hende med mig.

I Dag har man begravet Diakonusinden. Hendes Mand og fem Børn fulgte hende til Jorden, og vare næsten qvalte af Taarer. Hvem vil græde ved mit Liig? Ha! intet Øie vil blive vaadt ved min Grav. Maddikerne skulle udsuge mine Bryste, og de Spirer, som ligge i mig, skulle Ormene fortære. Det fortner for mine Øine, jeg kan ikke længere holde det ud.

Friderikke.

Ni og Tredivte Brev.

Loviſe til Henriette.

Grünau den 4 August.

Bedſte Henriette!

Jeg har havt nogle meget bedrøvelige Dage og søvnløse Nætter, og har ingen i Verden, som jeg kunde betroe den Græmmelse til, som sønderriver mit Hjerte, uden dig. Hør altsaa hvad jeg vil sige dig, mine Klager kunne være dig nyttige.

Jeg vil frimodig tilstaae dig, at jeg elsker og bliver elsket. Min Elsker er den unge Mand, som jeg allerede tilforn har skreven dig til om, en Ven af din Carl.

Denne gav mig nu i forrige Uge paa en Spadseretour en Brochyre, som havde den Tittel: Die deutsche Fürstin ein Dialog von Anton

Wall, og kastede et skalkagtigt Blik til mig, da han gav mig den.

Jeg læste den næste Morgen, og fandt deri en meget fiin Satyre paa vor Hovedpynt og hele Klædedragt, vi sættes i Ligning med de gamle græske Fruentimmer, og tabe saameget ved denne Sammenligning, at vi synes at være sande Tosser imod dem. Her har du Bogen selv, læs den, og spørg dit Hjerte om Manden vel har Ret. Mig forekom det i det ringeste saaledes, thi jeg kunde ikke indvende noget Fornuftigt derimod. Imidlertid bar jeg mig ligesaadan ad med denne Bog, som vi pleie at gjøre med de fleste: jeg gav de Grundsætninger Bifald, som bleve anførte i den, men overlod deres Iværksættelse til andre, og satte mig ned, for i et Øyeblik at overgive mig i Friseurens Hænder, som just traadte ind i mit Værelse.

Men min Zelnik var ikke fornøiet dermed. I den første Samtale vi havde, greb han min Haand og spurgte, hvorledes staaer det sig? har De læst den tydske Fyrstinde?

J. Strax Dagen efter at jeg fik den.

Z. Og deres Bedømmelse om den?

J. Er, at Forfatteren har sagt meget Godt.

Z. Men hvorledes staaer det sig med at efterleve det.

J. Det vil jeg overlade til en anden.

Z. Alvorlig? Min Louise vilde overlade en anden den Ære, at være den første, som var vendt tilbage til Naturen og den gode Smag.

J. De siger dog vel ikke dette for Alvor?

Z. Jo for Alvor. Dersom det er saa sandt som Solen staaer paa Himmelen, at den sædvanlige Hoved-

pynt,

pynt, om Klædedragten vil jeg endnu ikke tale, vanskaber vore unge Skjønne, skulde jeg da ikke ønske at faae den Pige, som mit hele Hjerte slaaer for, som jeg ønsker evig at være forbunden med, befriet fra denne Vanskabelse.

J. De skjemter, slemme Mand!

Z. Saa troer De altsaa virkelig, at det ikke er mig magtpaaliggende, at see disse sorte Lokker, som Naturen gav Dem, flagre omkring den hvide Hals i deres naturlige Skjønhed?

J. Og dersom jeg nu gjorde det — hvad vilde da vel den hele Bye sige dertil?

Z. I nogle Dage vilde de vel lee, derpaa rose Dem, og tilsidst maaskee efterabe Dem.

J. Dertil hører megen Fasthed. Kunne De forlange den af en svag Pige?

Z. De er dog en tydsk Pige?

J. Saavidt jeg veed.

Z. Og de Tydske ere skabte til at sønderbryde det Aag, som Tid fra Tid paalægges Menneskene. En Tydsker sønderbrød det Aag, som Rom havde lagt paa Menneskernes Nakke; tydske Piger skulde først afkaste det Aag, som er bleven forfærdiget i Paris.

J. Ja dersom jeg var en Fyrstinde.

Z. Saa skulde de kunne befrie et heelt Land fra Aaget. Men behøver De just at være en Fyrstinde for at afkaste Deres eget Aag?

J. Men hvorfor bruger De et saa haardt vanærende Ord? Aag!

Z. Det er det mildeste, som jeg kan bruge. Sæt, min Bedste! at vor Fyrste vilde lade udgaae den Forordning, at Fruentimmeret ganske skulde rette

sig efter hans Lune, og ikke gaae ud førend han tillod det, hvad vilde De sige om ham?

J. At han var en Despot.

Z. De havde Ret. Men udøver Friseuren ikke den samme Despotisme imod Dem? Naar Deres Friseur har sviret om Natten, og den anden Dag vil udsove Rusen, tør De da vel understaae sig at sætte en Fod uden for Døren, førend hans Lune tillader Dem det? Er De da ikke ganske afhængig af ham?

J. Vi kunne dog ikke, kjære Zelnik, skabe Verden om. Har De for nyelig talt med Hr. von Carlsberg?

Z. Ja. Ja! nu skal Talen henvendes paa Carlsberg. Det er Ubegribeligt! At det dog er saa vanskeligt, at overbevise Fruentimmeret, som dog uimodsigelig har en langt finere Følelse for det Skjønne, end vi Mandspersoner, om deres Hovedpynts Hæslighed. Ere de Lokker, som Naturen frembragte, ikke mere yndige, end disse Totter af Heste og laante Menneskehaar? Er det ikke uforsvarligt, at bedække et Fruentimmerhoveds yndige blonde eller sorte Haar med Pudder, og i Stedet for den søde Duft, som udgaaer fra et sundt, reenligt Fruentimmer, lade os indaande en Pomadelugt?

Saaledes moraliserede han i al den Tid vi spadserede. Og da vi skiltes ad, kyssede han mig saa koldt, og omfavnede mig saa mat, at jeg maatte ærgre mig til døde derover.

Kiære Henriette, min høie Frisur med det der tilhørende Flitter, har allerede kyset en Elsker bort fra mig. Han var smuk, velvoxen, redelig, vittig, elskede mig inderlig, men han beregnede sine Indtægter

efter

efter de Udgivter, som skulde udfordres til at vedligeholde mit Hoveds og Legems Udstaffering, og da han ikke fandt de første tilstrækkelige dertil, skilte han sig fra mig, under et meget ubetydeligt Paaskud. Brændt Barn er bange for Ilden, og Frygten for atter at forjage en Elsker, maaskee den sidste i mit Liv, formedelst min Hovedpynt, fik saa stærk en Magt over mig, at jeg ikke kunde sove den Nat.

Jeg anspændte alle mine Sjelekræfter, for at finde paa, hvorledes jeg uden Friseur, skulde faae mit Haar sat i Lave, saa jeg kunde vise mig med Anstand i Selskaber.

Nu havde jeg fundet een; Haaret kæmmet ned i Panden og afstudset, paa Siderne to naturlige Lokker, som faldt ned paa Halsen, det øvrige Haar udslaget, deroven paa en Hat med Fier. — Troe mig, det maa see godt ud.

Min Sjel var saa begeistret af denne Opfindelse, at den mere end nogensinde tilforn længtes efter, at Dagen skulde bryde frem. Og neppe var det bleven lyst, førend jeg stod op, for at sætte min Opfindelse i Værk.

Jeg skammede mig for mig selv, da jeg aflagde alt det Kram, som mit Hoved hidindtil havde været belæsset med; Valken, som man havde trukket mit Haar over; de forlorne Haar og Lokker, som man havde klinet og stukket fast paa mig. I Sandhed jeg troer ikke, at der ere mange Gjenstande i Naturen, som ere mere æklende end et friseret Hoveds Anatomie. Og jeg kan ikke begribe hvorledes vi Fruentimre, da vi dog for det meste have en meget fin og rigtig Følelse for det Skjenne og Passende, kunde synke saa

dybt, at vi udvælge os Ting til vor Pynt, som vi ellers skulle bære Afskye for at røre ved med blotte Hænder — Haar, Himlen veed af hvilket et liderligt Fruentimmer.

Efterat jeg havde befriet mit Hoved fra denne Byrde, begyndte jeg at udkæmme mit Haar, og befriede det fra saa stor en Mængde Utøi, som maaskee alle Borgerdøttrene i hele Koldingen ikke have paa deres Hoveder.

Nu var Operationen til Ende, og jeg løb til Speilet, for der at sætte mit Indfald, som jeg var faldet paa om Natten, i Værk. Men, min Gud! hvilket Syn! Ak min Henriette, jeg mangler Ord til at beskrive dig det, og til at udtrykke den Følelse med, som jeg følte derved. Den hele forreste Deel af mit Hoved var saa skaldet som min Haand; skrækkelig at see som et Dødningehoved. Jeg saae nu første Gang, at jeg næsten havde mistet alle mine Haar ved den megen Kræppen og Trækken, og at det hele Taarn, som jeg hidindtil havde baaret paa mit Hoved, var sammensat af fremmede Haar. En Gysen overfaldt mig, jeg sank kraftesløs ned i min Lehnestol, og det forekom mig, som om disse Ord skingrede for mine Øren: I ere som de kaldede Grave, hvilke synes smukke udvendig, men indvendig ere de fulde af Dødningebeen og al Ureenlighed.

Kalkede Grave — udvendig smukke — indvendig fulde af Dødningebeen — fulde af Ureenlighed — denne Tanke blev saa levende i min Sjel, at jeg næsten maatte synke under for dens Vægt. Jeg sprang op, løb omkring i Vildelse, og sank ned igjen, saae mig i Speilet og faldt atter tilbage. Mine Smaa

kom,

kom, for at fordrive Formiddagen hos mig, men jeg bad dem at lade mig være alene, og sige deres Forældre, at jeg ikke kunne komme til Bordet, da jeg var syg.

Ak! jeg var jo ogsaa syg. Hvad er Feber og Gigt imod den Pine, som jeg udstod? den hele Dag tilbragte jeg i denne Tilstand. Og den derpaa følgende Nat — paa den skal jeg tænke min hele Livstid. Jeg tumlede omkring paa Fortvivlelsens Afgrund. Paa engang saae jeg mig forvandlet fra en Pige, som dog endnu fandt sine Beundrere, til et Spøgelse som enhver maatte flye for. Jeg saae min Zelnik komme mig i Møde med aabne Arme — at fare skjelvende og med Gysen tilbage imod sin Villie. Jeg kastede mig fra en Side til en anden, lukte Øinene, søgte at falde i Søvn, men den flygtede fra mig, som om den var bange for mit skaldede Hoved.

Ak! sorte Tanker flagrede omkring mig. Ligesom Ræven, da den havde mistet sin Rumpe, vilde overtale alle de andre Ræve til at skjære deres af, saaledes fattede jeg ogsaa den djevelske Beslutning, at recommandere alle Piger Frisuren, paa det at de alle lidt efter lidt kunne blive skaldede og ligne mig.

I denne Fortvivlelses Time lærte jeg Oprindelsen til vor Hovedpynt. En vis Dame mistede sit Haar, men vilde dog endnu behage, og opfandt i sin Angest, den Kunst at paasætte forlorent Haar, Pigerne saae det, troede det lod godt, og gjorde det efter. Hendes Haar blev graat, af Frygt for at miste hendes Tilbedere, bestrøede hun det med Pudder. Pigerne saae det, troede det lod smukt, og gjorde det efter. Hendes Sveed fik en ilde Lugt, hun søgte at fordrive den, og inbbalsamerede sig med Pomade og vellugtende

Vande. Pigerne lugtede det, troede at det lugtede godt, og gjorde det efter. Paa denne Maade er ganske sikkerlig vor Følelse for det Skjønne bleven fordærvet.

Ellers pleier jeg at bede, naar min Sjel er nedslaget, og finder da Opmuntring. Men nu var det mig nesten umueligt. Jeg trættedes med Gud og hele Verden.

Efter Klokken tre udstrakte jeg endelig mine Hænder, og sukkede: min Fader!

Og blev derved saaledes bevæget, som om den gode Fader var bleven synlig for mig og trykte mine Hænder. Min Fader, sagde jeg, og Taarene strømmede ned ad mine Kinder. Jeg har fortjent min Skjebne. Jeg har [illegible] eu stolt forfængelig Pige. Jeg foragtede de Yndigheder, som din Haand gav mig, og vilde modtage dem af Friseurens Haand — tør jeg knurre, naar det, som jeg foragtede, er bleven mig berøvet? Jeg har fortjent det, jeg vil taale det, og aldrig, aldrig vil jeg overtale een af dine elskværdige Skabninger, at betræde den Vei, paa hvilken jeg bl. v elendig.

Denne Beslutning kostede mig Taarer, men forskaffede mig Lindring, og strax derpaa faldt jeg i en sød vederqvægende Søvn.

Fortsættelse.

Og nu, kjære Henriette, vil jeg først sætte den Beslutning, jeg har fattet, i Værk med dig. Lad mit skaldede Dødningehoved tjene dig til Advarsel, at du aldrig maae falde paa den Daarlighed, at lade de

skjønne

skjønne sorte Lokker, som Gud gav dig, purre bort, og sætte forlorent Haar i deres Sted.

Thi hvad i al Verden skulde vel bevæge dig dertil? du troer dog vel ikke at blive smukkere derved? du troer dog vel ikke at en Haarskiærerdreng kunde gjøre dig smukkere, end din Skaber skabte dig? eller mener du, at du skulde mere behage med en unaturlig Hovedpynt, end med dine naturlige Lokker? saa see dog af Erfaring. See, hvorledes Carlsberg, som jeg stedse agter høiere, jo nærmere jeg lærer at kjende ham, see hvor fyrig han elsker dig, hvorledes han er villig til at afsige sin Adel, og alle de Rettigheder, som den meddeler ham frem for andre, for at besidde dig.

Saa fyrig blev jeg aldrig elsket, omendskjøndt mit Haar var sat i alle de Figurer, som de Parisiske Coqvetter opfandt. Naturen har en almægtig Magt, som Kunsten aldrig kan opnaae. Ere vel alle Pomademagere og Friseurer i hele Europa i Stand til med al deres Kunst at give os den Ynde, som der ligger i et forsmægtende eller fyrigt Øie, eller i en hvælvet Barm? hvad er det skjønneste Underlag imod en blussende Kind? og hvad vil hele Pudderposens og Pomadekrukkens Rigdom sige, imod en sig hævende Barm? Træd frem, Henriette! med Tillid til dig selv, i ethvert Selskab. Din ranke Vext, din blomstrende Farve, dine sorte Lokker, din fulde Barm, din sunde Forstand, din ukunstlede Vittighed, vil hæve dig høit over alle Friseurens og Skræderens Fosiere, og ethvert mandligt Hjerte vil føle dit Værd.

Og sæt, at der hist og her var en sød lille Herre, som skammede sig for at kysse en ufriseret Piges Haand— desto bedre for dig, saa er du befriet for mange Daa-

rers

rers Overhæng, som ellers vilde falde dig til Besværlighed.

Tag ogsaa dette i Betragtning, at du vil blive Kone men ikke Coqvette. Og en Kone behager stedse hendes Mand mere ved eget, end ved laant Værd. Og jeg kan neppe begribe hvorledes en Mand kan elske sin Kone og blive hende troe, naar han seer hvorledes hun lægger alt det fra sig, som hun brillierer med i Selskaber, saasnart som hun kun lever for ham og deler Ægtesengen med ham.

Du vil vel ogsaa blive Moder? Vil sætte dine Børn paa dit Skjød, og lade dem lege ved din Barm? vil lade dem hænge ved din Hals, og kysse dig? men denne Vellyst vil du enten slet ikke nyde eller dog kun halv, naar du sætter dit Haar i en kunstlet Form og vælger en ligesaa unaturlig Klædedragt. Bekymringen for at rive dit Haar af Lave, vil qvæle Moderfølelsen hos dig og gjøre dig lidt efter lidt tilbøielig til at skille dig ved dine Børn paa en unaturlig Maade.

Troe ikke, min Bedste! at jeg overdriver denne Ting. Jeg har endnu i Dag seet et meget sørgeligt Exempel der paa. Efter Maaltidet bragte vor Amme Frue von Rosewits sin lille Søn. Han strakte begjerlig sine Arme ud efter hende, og jeg kjender ingen større Lykke for et Kruentimmer, end den, at see et sundt deiligt Barn med inderlig Glæde strække sine smaa Arme ud efter det. Hun tog imod det, men min Gud! slet ikke med den Følelse, som jeg troede, at jeg vilde modtage mit Barn, med. Koldsindig tog hun det paa Armen og talede med sin Mand. Imidlertid spilede Barnet Munden op, gjorde store Øine, betragtede den høie Frisur, strakte

lang-

langsom sine Hænder ud efter den, greb fat i en Lok og rev den ned.

Da steg Blodet op i Ansigtet paa Moderen, hun gav det stakkels Barn et dygtig Slag paa Haanden og sagde: du lille Kanallie!

Nu skulle du have seet den Jammer, som paa engang lod sig tilsyne paa det uskyldige Barns Ansigt, der syntes ganske at føle den Uret, som Moderen havde tilføjet det, hvor jammerlig det vendte sig bort fra den grusomme Moder, og bøiede sig over til Ammen, saa vilde du have faaet en bestandig Afskye for unaturlig Pynt, og Lyst til altid at bære saadanne Lokker, som dine Børn kunde lege med. — O, et Barns Legen med Moderens Haarlokker — er sandelig af mere Værdie, forskaffer en større Sjeleglæde, end alt det Danglerie, som de Parisiske — Damer, der maaskee aldrig følte Moder-Glæder, have indført hos os.

Ak Gud! hvad føler jeg ikke, da jeg skriver dette: Skaberen har beredet saa megen inderlig Glæde for os, og vi forsmaae den, og søge Glæder i al Slags Fjas, som ikke kan skaffe os nogen Glæde. Her falder det Sprog mig ind: Mig, den levende Kilde, forlade de, og gjøre sig selv Brønde, som ere fulde af Huller, og ikke give Vand. Ere Guds Gierninger ikke en levende Kilde, hvis Forfriskelser ere uudtømmelige? Og hvad er Friseurens og Skræderens Arbeide derimod? og dog alligevel støde vi hine fra os, for at besidde disse.

Jeg ønskede ogsaa at Sielemaleren Chodowiecki havde seet dette sørgelige Optrin, grupperet det, og lagt det frem for alle tydske Mødre til Opmuntring!

Jeg

Jeg tænkte da, at ethvert Hierte, som endnu ikke havde tabt al Moder-Følelse, maatte blive rørt derved og fatte Afskye for saadanne Moder, som qvæle den behageligste Naturdrivt.

Det var altsaa mit Raad til dig. O! kunde du, kjere Jette, nu give mig et Raad! Hvad skal jeg gjøre, skal jeg vise mig for Zelnick med mit skaldede Hoved? eller skal jeg forsvare Frisarens Fortreffelighed og Nytte imod ham? Ak i begge Tilfælde har jeg mistet min Zelnick. Thi saa kjerlig han er, saa fast og ubevægelig er han ogsaa i sine Domme.

Tænk kun, da han forlod mig paa den sidste Spadseretour, sagde han tilsidst ret trodsig! hvem som kan holde et friseret Hoved for skjønt, har ingen Følelse for Skjønhed. Jeg tiltroer saadant et Menneske ligesaa liden Smag, som den, der anseer de Zirater, som de Gothiske Bygninger ere bebremmede med, for skjønne. Og aldrig ville vi igjen opnaae hiin stærke Følelse for det naturlige Simple, som Grækerne have gjort saa stor Fremgang i frem for os, saalænge vore Børn opvoxe under friserte Hoveder og see Mødrenes Enthusiasmus for vanskabt Pynt.

Jeg har ikke seet Carlsberg i nogle Dage. Men jeg veed, fra en sikker Haand, at du, ufriserte Pige, er hans Gudinde, og at de dueligste Friseurer ikke ere i Stand til at give vore Piger den Ynde, som Gud gav dig, da han dannede dig og satte dine sorte Øine i dit Hoved.

Lev vel! der ligger alt det Tøi for mig, som jeg bar paa mit Hoved. Min hele Natur oprører sig derimod. Dette forbandede Snavs vil berøve mig min Zelnick! Zelnick, min Elsker! O hvor gierne

vilde

vilde jeg ikke for evig frasige mig alle de Skatte, som Haarkogeriet, og Friseurernes Værkstæder frembringe — naar jeg kun kunde beholde ham. Thi hvad er en Stue fuld af Heste- og Menneskehaar, Pomade og Pudder imod en elskværdig ung Mand?

Jeg er stedse din dig elskende

Lovise.

Fyrretyvende Brev.

Oberst von Brav til Carl.

Holdersleben den 6 August.

Her sender jeg dig, kjære Carl, min ulykkelige Søn. De forstandigste af mine Venner have raadet mig at sende ham til dig, deels fordi Eensomhed er meget skadelig for Folk, som ere sjunkne saa dybt som han, deels fordi de troede, at hans Hjerte ved Omgang med dig, og hans Sundhed ved D. Rielands Hjelp i Grünau, bedst kunde igjen blive forbedret. Antag ham som din Fetters Søn, som altid har elsket dig som sit eget Barn, foregaae ham stedse med et lærerigt Exempel, og erindre ham ofte om hans Fells Vederstyggelighed, om en ung Ynglings sørgelige Tilstand, og søg at opvække Følelse for ægteskabelige Glæder hos ham. Her, her er det Sted hvor du kan vise, at du veed at sætte Pris paa den Fornøielse at gjøre vel. Thi den Penge-Udgivt, som vi undertiden gjøre for at formindske den menneskelige Elendighed, siger virkelig ikke meget.

Jeg behøver kun at anskaffe mig en Klædning mindre, at opsætte en Reise, som jeg havde besluttet at foretage mig, og give de derved sparede Penge

i de Elendiges Hænder, saa er den gode Gjerning fuldbragt, uden at jeg videre bliver afbrudt i mine Forretninger, og i at nyde mine Fornøielser. Men — at lede en Vildfarende, en dyb nedsjunken Broder igien paa Dydens Vei, hvor megen Eftertanke, Opmærksomhed og Taalmodighed udkræves der ikke til dette. Jeg har derfor stedse anseet det Vidnesbyrd, som Jesu Fiender aflagde om ham: Denne antager Syndere og æder med dem, som den største Lovtale over ham. Thi hvor høit maae den ikke være opløftet over alle almindelige Mennesker, som kjerligen søger at bringe den Faldne fra den Afgrund, som han vilde styrte sig i, som ikke taber Modet ved mange feilslagne Forsøg; ved den Modstand, som møder ham; og ved Pøbelens Bagvaskelser: denne antager sig Syndere. At bespise 5000 Mænd, anseer jeg for en ringe Ting, i Sammenligning med hans Bestræbelse at redde de Mennesker, som formedelst deres Udsvævelser, vare udelukte af det borgerlige Selskab. Forsøm altsaa ikke denne Leilighed til at gjøre vel paa en saa ædel Maade, og vær forsikret om, at en stor Belønning venter paa dig, naar du vil fuldføre denne ædle Handling.

O Gud! hvad Lykke er der vel
Mod den at have frelst en Sjel!

Den Aabenhjertighed, hvormed du fortæller mig alle dine Handlinger, behager mig overmaade vel, og jeg vil stedse anse den som et Beviis paa din Tillid til mig. Jeg troer ikke, at den vil formindskes, naar jeg giver dig en Erindring, i Anledning af en eller anden af dine Domme og Handlinger.

Den

Den eenarmede Ulykkelige befinder sig meget vel hos mig, og beviser mig store Tjenester ved sine Samtaler, og det Opsyn han har over mine Arbeidsfolk; men jeg ønskede ikke, at du uden al Indskrænkning skulde antage hans Paastand, som om man ofte kom i saadan en Forfatning, at man endelig maatte gjøre Ondt. Thi dette kunde let blive farligt for dig, og tjene dig til et Paaskud at give heftige Lidenskaber Tøilen. Thi hvem, som daglig forbereder sig med Bøn, og ved idelige Betragtninger over Religionens Sandheder søger at bringe Lys i sin Sjel, kan ikke allene undgaae mange farlige Stillinger, men bliver endog i Stand til at overvinde de største Fristelser. Men vist nok, maae de fleste Mennesker gjøre Ondt, fordi de ikke have kjendt og lært at bruge de Midler, ved hvilke man kan bevare sin Uskyldighed. Og i dette Tilfælde har den Eenarmede Ret. Dersom jeg jager et Menneske, som aldrig har været vant til at gaae paa Jis, ud paa Isen, saa maa det falde, og dersom jeg tvinger den, som aldrig har lært at svømme, til at springe ud i Donaustrømmen, saa maa han drukne.

Det har heller ikke behaget mig, at du har talt saa reent ud med den Grünauiske Borgemester. Dersom du ikke lærer at holde dine Domme tilbage over det Uregelmæssige i vor borgerlige Forfatning, saa vil du paadrage dig saa mange Fiender, saa megen Fortred og Forfølgelse, at du maa give tabt, og blive unyttig for det menneskelige Selskab. Den Forstandige seer de nærværende Uordener, beklager dem, skjuler sin Misfornøielse, og venter sagtmodig paa den Tidspunkt, hvor han kan bidrage noget til at afhjelpe dem. Og

paa denne Maade udretter han tusinde Gange mere, end ved al Jøren og Declameren.

Og nu til Hovedsagen. Jeg har hidindtil ladet dig handle ganske frit i Hensigt til din Kjerlighed, jeg tilstaaer dig ogsaa, at jeg billiger dit Valg, og at jeg holder Henriette for den Pige, i hvis Arme du tilfulde kan smage Livets Lykke og belee dets Elendighed; men nok engang beder jeg dig, at du vil prøver dig selv, om du har Styrke nok til at hæve dig over dine Medlevendes Fordomme, at frasige dig din gamle Adels Rettighed og Hoffets Gunst, og selv forskaffe dig din Lykke ved dit Hoved og dine Hænder. Kan du det, saa har du sønderrevet den Kjede, som fængsler Menneskeligheden, og sætter den ud af Stand til at bestige det høie Trin, som den er skabt for. Du er frie, og nyder, som en frie Skabning, i Henriettes Arme den ægteskabelige Kjerligheds høieste Lykke, imod hvilken alle Titler, Ordensbaand og Godser vist nok ere kun Smaating. Men føler du dig for svag hertil, gjør din gamle Adels Rettigheder endnu Indtryk paa dig; vil du være i Besiddelse af dem og tillige af Henriette, saa er din Bestræbelse efter at faae hende den største Daarlighed. Hendes Besiddelse vil blive dig en uudtømmelig Kilde af Lidelser. Gjør da i saa Fald Vold paa dig selv! forlad hende, og udsøg dig en Pige af de ældste Familier. Ingen kan tiene to Herrer. I kunne ikke tiene Naturen og Unaturen.

Dersom du har Standhaftighed nok til at frasige dig alt dette, for at faae Henriette, saa tvivler jeg ikke paa at jo din og hendes, samt hendes Tantes Forstand nok vil finde paa Midler, til at komme i Besiddel-

fødelse af hende, uden at du har nødig at spille Cabaler imod hendes Fader.

Jeg længes meget efter at læse et Brev fra dig igjen, og forbliver stedse ꝛc.

Brav.

Eet og Fyrretyvende Brev.

Henriette til Louise.

Koldingen den 6 August.

Er jeg vaagen? eller drømmer jeg? jeg saae ham hos mig, min Carlsberg, var ret nær ved ham, lagde min Haand paa hans Bryst, og hans Hjerte slog heftig, og hørte jeg ret, saa slog det af lutter Forsikringer om den redeligste Kjerlighed til mig, og han sluttede mig i sine Arme, og — kyssede mig, og sagde — ak! jeg veed selv ikke mere hvad han sagde — men det var lutter Godt han fortalte mig. Jeg kan ikke igjen faae ham ud af mit Hjerte, Tante! jeg kan ikke, jeg kan ikke, og jeg kan heller ikke blive ved at elske ham. Min Fader vil at jeg skal tage Hofraaden; min Fader vil det. Og Tante Friderike martrer mig til Døde. Han har skrevet mig et Brev til, og hun har snappet det op, har besvaret det, og sat mit Navn der under — og han har troet, at jeg har skrevet det. Pigen har ogsaa seet, at han er kommen til mig, og har igjen fortalt det til Tante Friderike. Nu piner hun mig. Ak! jeg kan ikke beskrive hvorledes hun piner mig. Det vil snart være ude med mig, det trøster jeg mig ved. De kan endnu redde mig, dersom De vil skaffe mig Leilighed til at tale med ham; kun een Time, ak kun een Time, men uden at nogen for-

styrrer os. Lad mig kun nyde denne Time, saa vil jeg gjerne døe. Det er ikke tungt at døe, naar man ikke længer kan udholde at leve. Det er sødt at kaste den Byrde fra sig, hvor under man trykkes ned til Jorden.

Jeg vil ikke lade mig frisere, naar jeg veed, at jeg uden Frisur bedre behager Carlsberg.

Dersom jeg kun vidste at give Dem et Raad! har man da intet Middel til at faae de affaldne Haar til at voxe igjen. Ak! endnu eet! Tante Friderike siger at Carlsberg skal have avlet et Barn med et liderligt Fruentimmer! Ak, dersom det kun ikke var sandt. Dersom — ja virkelig — men — dersom han havde forbedret sig — jeg veed ikke mere hvad jeg skriver. Mit hele Hoved er forvirret — ak, dersom min Moder kun vilde lade sig tilsyne for mig, og kun i eet Qvarteer tale med mig! Men hun lader sig ikke tilsyne. Red De mig. Jeg er

Henriette.

To og Fyrretyvende Brev.

Carl til Oberste von Brav.

Grünau den 10 August.

Deres Søn, kjære Hr. Fetter! er lykkelig ankommen, efterat han i Forveien i næste Bye var bleven mishandlet af en Sværm drukne Studentere. De havde faaet at vide, da han steeg ned af Postvognen, at han nylig var kommen ud af Skolen, og troede sig derfor berettigede til at turde mishandle ham med Piben, Klappen, Spørgsmaal efter Hr. Konrector, Hr. Papa og Frue Mama — hvad siger De dertil? Næsten

skam-

skammer jeg mig ved at henhøre til Musernes Sønner, da mange af dem vise saadan en Usædelighed, som man neppe skulle tilgive Ceres's og Vulkans Sønner. Thi det har jeg dog endnu aldrig hørt, at Smedesvendene og Bønderkarlene gjøre Nar af deres Medbrødre, fordi de vare yngre end de.

Jeg vil gjøre ved ham hvad jeg kan. Og dersom man kan opvække Følelse for Ægtestandens Glæder, ved at tale med Begeistring om sin Elskende, saa maa Deres Søn faae denne Følelse, da neppe nogen Yngling kan være saa indtaget af sin Skjønne som jeg. Ja troe De mig! jeg vil afstaae alt hvad man i den store Verden pleier at kalde Lykke, naar jeg kun derved kan fortjene min Henriette. Thi jeg kjender intet jordisk Gode, som kunde forskaffe mig saa megen sand Glæde som den, at eie en Kone, for hvilken mit hele Hjerte staaer i Lue. Hvad er et Regiment Dragoner derimod? Mit Gods, som min Fader har efterladt mig, kan man jo ikke tage fra mig. Og skulde det ikke være tilstrækkeligt til at give saa meget af sig, som der behøves til at underholde en Familie med?

Jomfrue Helving har forsikkret mig, at hun vil skaffe mig Leilighed til at tale med Henriette. Men hun trænger ind paa mig, at jeg skal udvirke min Moders Tilladelse til at ægte hende. Før, siger hun, kunde der ikke foretages noget Alvorligt.

Det tænker jeg skal ikke blive vanskeligt for mig. Thi dersom min Moder kun engang seer Pigen, saa maa hun jo strax blive overtydet om, at hun har alle de Egenskaber, som der udkræves til at forsøde hendes Søns Liv, og til at føde sunde muntre Sønnesønner. Hun er vel ingen Frøken, og jeg troer gjerne, at der

gives adelige Familier nok, der kunne fremvise Frøkener, som Henriette maa staae tilbage for. Thi ligesaa lidet som jeg troer, at Adelskabet giver os en eiendommelig Værd, ligesaa lidet troer jeg og, at den borgerlige Stand forskaffer den. Havde jeg først følt det for en Grevinde, som jeg føler for Henriette, saa vilde jeg have vovet alt, for at fortjene hende. Men at det nu ikke er skeet — hvad kan jeg derfor?

Næsten troer jeg, at der kun af alle Jordens Døttre, er skabt een for enhver Yngling, som Hjertet hæftig slaaer for, saasnart det kommer hende nær, og siger høit: det er hende.

I det mindste er det saaledes med mig. Jeg har dog seet saa mange Piger af forskjellige Stænder, har beundret dem og fundet at de vare smukke. Men det var noget ganske andet, da jeg saae Henriette. Det første Øiekast — ha! det bragte alt mit Blod i Bevægelse — og hendes maa vist nok heller ikke have været blevet koldt, da jeg første Gang slog mine Øine paa hende.

Omendskjøndt jeg er saa forelsket som noget ungt Menneske kan være, saa har jeg dog ikke forglemt den nødlidende Familie, som jeg har lovet at hjelpe. Jeg gik derhen i Gaar, Charlotte saae mig igjennem Vinduet, sprang mig i Møde, og spurgte begjerlig: Har De faaet Spor paa Hendrik? Endnu ikke, gode Pige, men jeg haaber, at det ikke skal vare længe; derpaa gik jeg ind i Stuen, og hun fulgte bedrøvet efter mig.

Jeg blev meget rørt, da jeg traadte derind. Paa Bordet var der lagt en hvid Dug, og paa Sengen var der et reent Lagen, som ventelig var laant af en af

Na-

Naboerne, den Syge, som laae i den, havde en reen Skjorte paa og en hvid Hue paa Hovedet; han læste med sammenfoldede Hænder i en Psalmebog. Jeg betragtede ham med Ærefrygt og spurgte: hvad alt dette skulde betyde?

Jeg vil, sagde han, lade mig berette i Dag.

I det selv samme Øieblik traadte der ogsaa en ung Præst, tilligemed en Degn, ind i Stuen. Den første hilsede den Syge venlig, spurgte hvorledes han befandt sig, og den sidste satte imidlertid Kalken paa Bordet, skjenkte den fuld af Viin, lagde en Hostie paa et Fad, og slog Bogen op, hvori den Formular stod, som pleier at bruges, naar man annammer Sacramentet.

Da dette var skeet, gav den Geistlige et Vink, at de Tilstædeværende skulde gaae ud, de gjorde det; jeg vilde ogsaa gjøre det, men den Syge sagde: Deres Velærværdighed, lad ham kun blive her, det er en from Herre, jeg kan ikke skrifte mere, end hvad han allerede veed. Derpaa blev jeg, og Præsten syntes at være tilfreds dermed.

Fortsættelse.

Saa sig nu frem, kjære Ven, sagde den Geistlige.

S. Ærværdige, kjære Herre! jeg beder at De vil høre mit Skriftemaal og for Guds Skyld tilsige mig mine Synders Forladelse! men jeg har ingen Skriftebon lært, jeg kan kun sige Dem ud af Hovedet, hvad det er, som ligger mig paa Hjertet.

P. Desto bedre! jeg finder altid større Behag i at mine Skriftebørn forklare deres Hjerters Til-

stand med egne Ord, end naar de fremsige nogle Formularer, som de have lært uden ad, hvori Hjertet ingen Deel har. Sig frem, kjere Ven! Gud seer ikke paa Ordene, men paa Hjertet, og jeg ligeledes.

S. Ærværdige kjere Herre! jeg bekjender for Gud og Dem, at jeg er en arm Synder. (En Strøm af Taarer afbrød ham.)

P. Det ere vi alle, min Ven! Naar vi staae for Gud, den Alvidende, saa ere vi alle Syndere, og mangle den Roes, som vi skulle have i Gud.

S. Men jeg er ret en stor Synder.

P. Guds Naade er større, end vore Synder. Men hvad er det for en Synd, som forurolliger Eder? Tal aabenhjertig. Jeg er en Geistlig, og er allerede ved mit Embede forbunden til Taushed.

S. Ak, jeg har bedraget min Herre, som jeg arbeidede for — jeg har stjaalet Garn fra ham, vil Gud vel tilgive mig det?

P. Det har han gjort? og jeg holdt ham altid for en redelig Mand.

S. Det er jeg. Jeg har min hele Livstid havt Afskye for al Bedragerie — Men — jeg — jeg kunde ikke ernære mine Børn af den ringe Arbeidsløn, som jeg fik; Hungeren har bragt mig dertil.

P. Der havde vel været Midler til at hielpe sig frem paa en anden Maade. Imidlertid er det nu skeet. Hvorledes er han tilmode, naar han tænker derpaa?

S. Jeg kunde krybe i Jorden. Jeg understaaer mig neppe at bede til Gud.

P. Er det da meget, som han har bedraget sin Herre for?

S.

S. Hvem kan vide det?

P. Men er han da beredvillig til at godtgjøre hans Herre det igjen?

S. Gode Gud! hvormed da? jeg eier jo intet.

P. Men den Beslutning har han dog fattet, at han aldrig mere vil gjøre sig skyldig i denne Synd?

S. Ak, Gud hjelpe mig! endog det kan jeg ikke love. Thi jeg kan ikke holde det. Jeg kan ikke lade mine Børn omkomme af Hunger.

P. Veed Han da slet intet Middel til at forbedre sine Omstændigheder?

S. Det vidste jeg nok, naar jeg arbeidede for mig selv, og selv turde sælge mine Vare.

P. Hvorfor tør han da ikke det?

S. Ja dersom jeg havde Penge imellem Hænderne, at jeg kunde kjøbe mig Garn for, og lade mine Vare ligge, indtil de fandt Kjøbere.

P. Og hvor meget udkræves dertil?

S. I det mindste 300 Rigsdaler.

P. Trehundrede Rigsdaler! Men dersom hans Omstændigheder bleve forbedrede, saa var han dog villig til at erstatte det igjen?

S. Ak hjertelig gjerne! Men hvad vilde min Herre da sige; naar jeg tilstod for ham, at jeg havde bedraget ham for Garn? Troe de mig (med et vemodigt Ansigt) Deres Velærværdighed, han lod mig sætte i Tugthuset.

P. Nu det skulde han nok lade være. Men vi kunne jo gjøre det hemmelig, og sende ham Pengene med Posten.

S. Det vil jeg af mit ganske Hjerte.

P. (Efter nogen Betænkning). Jeg har ikke saa mange Penge, men jeg har Adgang til nogle Adeliges og Kiøbmænds Huse, som have paalagt mig, at gjøre dem bekjendte med nødlidende Familier, og som stedse have nogle Penge i Beredskab til at understøtte dem med. Maaskee er jeg i Stand til at skrabe saa mange Penge sammen, som der behøves til at redde ham.

S. Ak, min gode Herre! Gud gjengjelde Dem og deres kjere Børn hvad de gjør imod mig.

P. Og vær nu ved et godt Mod, min Ven! han har feilet, angret sin Feil, han er villig til at forbedre den, troer han vel, at Gud vil tilgive ham?

S. Ja jeg troer det. Mit Hjerte siger mig det.

Derpaa meddelte den Geistlige ham den sædvanlige Absolution, og rakte ham Kalken. Han nedslugede Vinen begierlig — ak, det var hans sidste Drik— Saasnart man tog Bægeret bort fra hans Mund, fik han en saa skrækkelig Hoste, at hans hele Ansigt blev forteblaae, og der tilsidst styrtede en Strøm Blod ud af Halsen paa ham, som qvalte ham.

Han sank i sin Datters Arme, som udbrød i et høit Klageskrig, og hendes Sødskende jamrede sig og græd saa høit, at det hele Naboelaug, som kom i Bevægelse ved dette Skrig, løb til og tog Deel i deres Klage. Denne Scene var saa rørende, at hverken Præsten eller jeg kunde holde vore Taarer tilbage; men maatte give dem frit Løb.

Præsten vendte sig endelig til Datteren og vilde trøste hende; men det var forgjeves, da hendes Sjelesmerte var for heftig til at være mægtig til rolig

Efter-

Eftertanke. Han taug altsaa, rystede sin Pung, hvori der var omtrent en aatte til ti Togroschenstykker, ud i hendes Haand, som en Hjelp til Begravelsen. Jeg gav hende ogsaa noget, og vi forlod hende med den Forsikring, at vi i Fremtiden vilde tage os af hende og hendes Sødskende.

Det var dog et skrækkelig Tilfælde, sagde jeg til den Geistlige, da jeg kom uden for Huset. Jeg gad dog nok vide Aarsagen dertil?

P. Den veed jeg nok. Manden havde et svagt Bryst; og nu slugede han det Tøi i sig, som snarere skulde kaldes Gift end Vin — —

J. Deres Velærværdighed! hvad er det De siger! var Vinen da ikke god?

P. Ak det daarligste Tøi, som det er mueligt at faae. Intet Menneske er istand til at drikke det; den Mand, som handler dermed, sælger det kun til Feltskiærerne til Omslag ved Arm- eller Beenbrud, og til Communnionen.

J. Jeg falder i Forundring!

P. Ja kiere Ven! det er saadanne smaa Punkter, hvorved vor hele Religion lidt efter lidt bliver foragtelig og latterlig Naar vi ere til Giest, saa hælde vi den bedste Vin i os, saa vi ere færdige at blive drukne, og naar vi ville holde dette religiøse Maaltid, saa sætter man Eddike for os. Jeg har aldrig min Livstid grublet over det Unaturlige, som der skal være ved dette Maaltid, men saameget er dog ganske vist, at Christus forordnede et Maaltid, som hans Bekjendere skulle nyde tilfælles, og derved opmuntres til Broderkjerlighed og Stifterens Ihukommelse, hvis Lærdomme ligesaameget vedergvæge og

styrke

styrke vor Sjel, som Brød og Viin den Hungrige. Men vi have vendt op og ned paa alt. Vort Sacramente er intet Maaltid, thi der er hverken Føde eller Vederqvægelse. Der er hverken Brød, som kunde stille Hungeren, eller Viin som kunde vederqvæge. Det er Eddike, som ufeilbarlig vilde foraarsage os Døden, dersom vi nød en tilstrækkelig Portion deraf.

J. Maaskee skal det være en Erindring paa den Galdedrik, som blev givet Forløseren.

P. Nu, dersom det saa skulde være, saa havde der ikke kunnet vælges noget mere passende Sindbillede. Thi enhver, som drikker af vor Kalk, maa vel erindre sig Evangelistens Ord: men da han smagte det, vilde han ikke drikke det. Nu seer De min Herre, Troen til det Overnaturlige ved Alterens Sacramente tage i vore Dage af, og gode naturlige Virkninger gjør det heller ikke mere, følgelig bliver det alt mindre og mindre agtet, og gjør aldeles ingen Virkning mere. Og dog — dog maa jeg anvende en stor Deel af min Tid til at uddele Sacramentet. Ak! (her saae han vemodig op til Himmelen) ak! den sorte Kjole er tung at bære, tung, ja ret tung at bære! Taarene stod ham i Øinene, da han sagde dette. Dette gjorde mig saa begjerlig efter at kjende denne Mand nøiere, at jeg bad ham drikke en Kop Kaffe hos mig. I Begyndelsen vilde han ikke bequemme sig dertil, og undskyldte sig med sine Forretninger. Men endelig gav han efter og sagde: jeg har i lang Tid ikke havt nogen, som jeg har kunnet tale et Ord i Fortroelighed med. De lader til at være en Mand, som man kan tale aabenhjertig med,

det

det vil give Hjertet frie Luft, og mit Arbeide vil siden gaae desto bedre fra Haanden.

Fortsættelse.

Men, sagde jeg, da vi vare komne hjem, kunde De da ikke, kjære Mand! forandre denne store Misbrug?

P. Jeg? hvorledes vilde det da gaae mig? hele Liturgien er saa hellig i Mængdens Øine, at man anseer enhver Forandring deri som et Kirkeran. Troe mig, min Herre, jeg kan være en Løgner, en Ærefjender, kan lade Enken gaae trøsteløs fra mig, laane Penge ud paa 8 Procent, kan tage Øynen og Klæderne fra den Nødlidende, og alt det vil ikke skade mig saameget som en Forandring ved Kirkestikkene i vor Gudstjeneste. Jeg har erfaret det for nogle Aar siden, da jeg døbte et Barn uden Exorcismus.

J. Exorcismus, hvad er det?

P. Det er den Formular, som man betjener sig af ved Daaben: „Jeg besværger dig, du urene Aand, i Navnet Faderens, Sønnens og den Helligaands, at du farer ud og viger fra denne Jesu Christi Tjener.“ Hvortil, tænkte jeg, skal denne Misbrug af det guddommelige Navn? skulle de Børn have Djevelen i sig, som smile os saa mildt i Møde, saasnart de begynde at faae Bevidsthed? de Børn skulde have Djevelen hos sig, som vor Forløser stedse forestilte os som Mønstre? thi de Børn, som man bragte til Jesum, maatte vel endnu have Djevelen hos sig, efterdi de rimeligviis ikke vare døbte. Saaledes tænkte jeg, udelod Exorcismus, blev anklaget derfor,

for-

forsvarede mig, og havde nær mistet mit Embede derover.

J. Men Brugen af Eddiken i Sacramentet, henhører dog vel ikke til Liturgien.

P. Vist nok ikke. Men man er saa efterladen, at man ikke gider gjort den ringeste Bekostning paa Ting, som kunne bidrage noget til at opvække religiøse Følelser. Man anpriser altid den hellige Nadvere fra alle Prædikestole, som den allervigtigste høitideligste Handling, og man forkynder dens Foragtere Guds Vrede og Unaade, og dog alligevel gior man ikke det ringeste, for at give denne Handling nogen Høitidelighed, men meget mere alt, for at gjøre den foragtelig. Thi dersom De saae de Ting, som jeg maa uddele istedet for Brød — ak!

J. Nu Brød er det vel ikke. Det har hverken Smag, Lugt eller Kraft, men det lader dog til at være reenligt.

P. Tal dog ikke om Reenlighed. For det første faae vi det udenlands fra, og Gud veed hvorledes det bliver tillavet. Dernæst ligger det i Almindelighed saalænge, indtil det er bleven en Rede for Ormene. Saa sandt jeg staaer her for Dem, jeg gaaer, naar jeg skal uddele Sacramentet, altid et Qvarteer i Forveien i Kirken, for at rense Ablaterne fra Ormene. Disse Ormehuse skulle nu være et Sindbillede paa den største Velgjører! og Eddiken en Erindring om hans Kjerlighed. Hvorledes kan man da forlange af Menneskene, at de skulle have Agtelse for denne Handling?

J. Men, kjære Ven! maaskee mange Menigheder ere saa fattige, at —

P.

P. Jh, hvad fattige! den fattigste Mand har dog altid saameget, at han til visse Tider kan lade sig bage en Kage og spise sin Steg. Skulle det da ikke være mueligt at tilveiebringe saa meget, som der behøves til at forskaffe godt velsmagende Brød og god Viin til en saa vigtig Høitidelighed? det indestaaer jeg for at Fattigdom er ikke Skyld i denne skjendige Efterladenhed.

J. Men skulde denne Handling da virkelig være saa vigtig, som den forestilles?

P. Det er den ganske vist, og jeg finder saavel deri, som og i alle vor store Religions Stifters Taler og Handlinger, et stærkt Beviis paa hans dybt indtrængende Menneskekundskab. Mennesket er ingen Aand, men et Menneske. Det maa stedse have noget, som kan gjøre Indtryk paa dets Sandser, naar det skal ledes til visse Hensigter. Med blotte Speculationer udretter man intet hos det. Derefter har Jesus bestandig rettet sig; han har ligesom indkorporeret sine Foredrag, ved det han indhyllede de vigtigste Sandheder i en Historie, og henviste Menneskene altid til sandselige Gjenstande, Fugle, Blomster, Viintræer, Figentræer, for at de skulde lære af dem. I denne samme Hensigt stiftede han ogsaa Alterens Sacramente. Foresti Dem, hvilke Virkninger det maatte gjøre, naar dette Maaltid blev holdet overensstemmende med Stifterens Hensigt, naar Fyrsten og Tjeneren, den Rige og Tiggeren forsamlede sig til visse Tider, forglemte Forskjellen i Stand og Formue, og derved aflagde denne Bekjendelse: Gud! for dine Øine ere vi alle lige, alle dine Børn, alle Brødre. Naar der blev, i det vi nød velsmagende Brød og en styrkende

Viin sagt os: seer, hvad Brød og Viin er for eders Legeme, det er Jesus for eders Sjele, hvad Virkning troer De ikke at det vilde have, naar hans Kjerlighed blev forestillet os, naar vi blev erindrede om at elske hinanden, saaledes som han har elsket os, og naar dertil blev sjunget en passende Psalme?

J. Ven! De begeistrer mig. Jeg kan neppe troe, at noget Menneske kunde være saa følesløs, at det jo maatte blive rørt ved denne Handling.

P. Ak, kjere Mand, Menneskene ere alle gode; men vi gjøre dem ondskabsfulde og forstokkede ved den urigtige Maade, som vi behandle dem paa. Jeg kunde endnu sige overmaade meget derom, men jeg holder Dem vel op.

J. Mig? Aldeles ikke. Saa fortroelig har endnu ingen Geistlig talt med mig, og jeg forsikrer Dem, at Deres Samtale har været meget lærerig for mig. Bliv ved! jeg beder Dem?

P. (leende) Har De da Lyst at høre paa mig til Midnat? Og dog vilde den Tid neppe være tilstrækkelig, til kun at fortælle Dem de Misbrug, som have indsneget sig ved Sacramentet. Giv kun Agt paa de Psalmer, som synges ved denne Handling. Alt er mysteriost, og Udtrykkene deri undertiden haarde eller anstødelige, ja ofte aabenbare urigtige. Sjelden forekommer der et Vers, som kunde opvække gode Følelser og Beslutninger. Psalmerne, som bruges ved Alterens Sacramente, ere i de fleste Psalmebøger de slette-ste— De som synge dem, tænke enten slet intet derved, eller dersom de vilde tænke noget derved, saa kommer deres Sjel i en saa unaturlig Spændning, at den strax hører op, saasnart de komme ud af Kirken. Hvor meget Stof

til

til de frugtbareſte Betragtninger finde vi ikke i Jeſu Lev-net og Død! det benytter man ſig ikke af, men beſkjef-tiger ſig blot med myſtiſke Foreſtillinger om Nydelſen af hans Legeme og Blod.

Een af Hovedhenſigterne, den Lære at ingen Perſons Anſeelſe gjelder for Gud, kan ei heller nu opnaaes mere, da de Rige nyde Sacramentet for ſig ſelv, og det altid er Skik, at Communnicanterne iagttage der den ſamme Rang-Forordning, ſom der er indfort i det borgerlige Liv.

Nu leb vel, kjere unge Mand, og tilgiv mig at jeg ſaalænge har opholdt Dem med min Tale.

J. Jeg lader Dem virkelig ikke ſlippe. De maa ſpiſe et Smørrebrød hos mig.

P. Det gaaer ikke an, Klokken er ſnart fem, og da har jeg Embeds Forretninger. Men ſlut af det, ſom jeg har ſagt Dem, i hvilken ubehagelig For-fatning vi Geiſtlige ere. Ja naar vi handle ſlet, blot forrette vort Embede mekaniſk, og ikke tænke paa andet, end paa at formere vore Indkomſter, ſaa er det geiſtlige Embede meget mageligt, og man kan ret mæſke ſig derved. Men — derſom vi betænke de ſtore Henſigter vort Embede opmuntre os til, fore-ſtille os, at vi ere de Folk, ſom ſkulde forædle Men-neſkheden, lære Menneſkene at herſke over ſig ſelv og elſke hinanden ſom Brødre, ſaa befinde vi os i lige-ſaa ſlet en Forfatning ſom en Skriver, der ſkal ſkrive ziirligt med en Pen, ſom ſnart ikke giver Biæk fra ſig, og ſnart ſprutter, ved ethvert Træk han gjør, bli-ver han mismodig. Og næſten alle de Forretninger, ſom vi maae foretage os, ere ikke mere tilſtrækkelige til vor Henſigt, end ſaadan en Pen til at ſkrive ſmukt

med. Vi maae høre Skriftemaal, eller uddele Alterens Sacramente, bede eller synge, præke eller døbe — saa gaaer det os som saadan en Skriver. Alt er mod Hensigten, alt gjør os mismodig. Tænk kun paa vore Bønneformularer — dog der slaaer den i Sandhed fem — jeg maa gaae, lev vel!

J. Og De besøger mig dog vel snart igjen?

P. Maaskee. Men kom ogsaa til mig. Jeg har en lille Have, der kan vi jo sladdre med hinanden —

Nu gik han da bort, og forlod mig i dybe Betragtninger. Naar det er alt, som han beskrev mig det, saa vilde jeg dog virkelig ikke være Præst. Jeg er Deres Carl.

Tre og Fyrretyvende Brev.

Carl til Oberst von Brav.

Grünau den 4 August.

Bedste Hr. Fetter!

Jeg gik i Dag hen til Præsten, for at overlægge med ham, hvad vi skulde gjøre med Væverens Børn, men traf ham ikke hjemme.

En lille ung Kone, af hvis Øine smilte Sundhed, Uskyldighed og Glæde, lukkede mig op, og jeg blev meget overrasket, da jeg saae at hun havde samme Mine, Anstand, Klædning, Hovedpynt og Stemme som min Henriette. Det var Præstens Kone, og hun sagde mig at hendes Mand var reist til Koldingen, for at besøge en syg Veninde, Amtskriverens Datter.

J. Har De ikke hørt hvad hendes Sygdom er?

K. Jeg veed det virkelig ikke. Jeg troer det er Sindssvaghed.

J.

J. Ej! ei, Sindssvagheder ere slemme Sygdomme. Hun har dog vel ikke havt nogen Fortred.

K. Det maa vel have været saa. Men min Mand vil snart gjøre det godt igjen, naar han kommer derud.

J. Det gjør han ogsaa meget vel i. Men jeg undrer mig over, at Deres gode Mand ikke har forebygget denne Fortredelighed fra Begyndelsen af.

K. Han har vist ikke været i Koldingen et heelt Aar, ja siden min salig Søster døde. Der kom da en lille Misforstaaelse imellem min Mand og min Svoger, som det da pleier at gaae.

J. Men ellers kom De vel oftere sammen.

K. Der forløb ingen Uge, uden at vi jo enten var hos dem, eller de hos os. Datteren har været her hos os hele Maaneder.

J. Virkelig? der faaer jeg jo paa engang at vide hvem hun har at takke for sin fortræffelige Dannelse.

K. Kjender De da Henriette?

J. Hum, jo, jo, jeg kjender hende.

K. Seer man det! Behager De ikke at træde et Øieblik herind, (jeg gjorde det, det forstaaer sig) men De maa ikke tage det fortrydelig op, at jeg maa lade Dem komme ind i min Ammestue, der seer just ikke saa ordentligt ud. Jh! der har den lille Skjelm ladet sin Pidsk, Top og Kjephest ligge; tag det dog bort, Fikke! De maa ikke tage det fortrydelig op, i en Stue, hvor der skal være Børn, pleier det ikke at være anderledes.

J. Jeg vidste ikke hvad der kunne være mere behageligt for mig, end en Stue, som var prydet med saa smukke Børn.

Hun tog saadan en Stilling mod mig, at Børnene ikke kunne see hende i Øinene; derpaa truede hun med Fingeren, hvilket bragte mig paa den Tanke, at jeg maatte vel have begaaet en Feil mod Børne Opdragelsen, i det jeg roste hendes Børn for deres Skjønhed og lod dem høre derpaa. Og dette Vink med Fingeren, har gjort saadant Indtryk paa mig, at jeg nok min hele Livstid skal vogte mig for, ikke at begaae denne Feil oftere. Hun forlod mig derpaa et Øieblik, fordi hendes Forretninger kaldte hende.

Imidlertid morede hendes yngste Søn mig, en Dreng omtrent tre Aar gammel. Efterat han havde betragtet mig nogle Øieblik fra Top til Taae, pegede han paa min Kaarde, og spurgte: er det Kaarde?

J. Ja vist, lille!

B. Kan du trække Kaarde ud?

J. Ja see (jeg trak den lidt ud?

B. Stikker du Folk ihjel med Kaarde?

J. Nei, min Søn, jeg stikker ingen ihjel.

B. Stikker du Lam ihjel med Kaarde?

J. Heller ikke Lam. (Hans tre Søstre som sad ved Bordet og arbeidede, hørte til med et skalkagtigt Smiil)

B. Jeg vil vise dig smaa Lam, som Manden har stukket ihjel. (Han henrede Weises A B C Bog, og viste mig det stukne Lam) har Manden stukket lille Lam ihjel med Kaarde?

J. Nei, min Dreng, han har stukket det ihjel med en Kniv.

B. At stikke de smaa Lam ihjel med Kniv. Hvad stikker du ihjel med Kaarde?

J. Slet intet, kjere Barn.

B. Hvad gjør du da med Kaarde?

Dette Spørgsmaal satte mig i saadan en Forlegenhed, at jeg i Sandhed ikke vidste hvad jeg skulde svare. Jeg vendte mig altsaa til Pigerne, og spurgte hvad de arbeidede paa. De saae paa hinanden og smilede, og den ældste hvidskede mig i Øret, at de arbeidede paa et Bindebrev til Faders Fødselsdag; men jeg skulde ikke tale noget derom, at ikke den lille Vilhelm skulde høre og fortælle det igjen.

Nu kom Moderen ind igjen. Jeg havde gjerne rost hendes Børn igjen, men turde ikke vove det mere. For dog igjen at begynde paa en Samtale, sagde jeg, at jeg endnu aldrig før havde havt den Fornøielse at see hende.

K. Det kan gjerne være, jeg kommer ikke tidt ud.

J. Heller ikke paa Concert?

K. Ikke meget ofte. Det er nu saa, naar man engang er Moder, saa kan man ikke ofte tage Deel i saadanne Fornøielser. Legemet er i Selskabet og Hjertet hos Børnene.

J. Har De ingen Pige, som De kunne anbetroe Deres kjere Børn til?

K. Jo det har jeg. Men man betroer jo ikke gjerne Spisekammeret til Pigen, end sige Børnene.

J. O en fortræffelig Moder! Gud give dog alle Børn saadanne Mødre!

Hun lod til at være forlegen over at jeg gjorde saamegen Ophævelse over den Sentens, som dog syntes at være hende meget naturlig; blev rød, taug

nogle Øieblik, derpaa spurgte hun: altsaa kjender De Henriette?

J. Ja, jeg har talt med hende.

K. Maaskee hos Hr. von Rosewitz?

J. Jeg beder om Forladelse.

K. Logerer De ikke hos Hr. von Rosewitz?

J. Nei.

K. Maaskee De da boer i Ribonius's Huus?

J. Nei, jeg — logerer i Grimleins Huus?

K. Hos Grimlein? Nu? Hvad er det man hører om Deres Hr. Vert? han vil jo snart forandre sig?

J. Ja Gud bedre det!

K. Og hvorfor det? saa kommer De jo snart til Brollup.

J. Men jeg kan ikke glæde mig, naar jeg seer at gode Mennesker blive ulykkelige. Bruden skal efter Sigende, ikke have nogen Tilbøielighed for ham.

K. Saa, saa, om Forladelse. I Grimleins Huus, skal der jo ogsaa boe en vis Hr. von Carlsberg? Kjender De ham?

J. Det er mig selv. De har dog vel ikke hørt noget ondt om mig?

K. Jutet uden godt. Men dersom Pigen ikke har nogen Godhed for Hr. Hofraaden, saa vil denne Sag vel blive opsat i nogen Tid. Nu dersom De vilde tale med min Mand, saa troer jeg, at han kommer hjem igjen i Morgen?

J. Gud give at han maatte bringe gode Tidender med sig.

K. Jeg haaber det. Dersom Lykken er god, bringer han maaskee (med en meget skalkagtig Mine) endog Patienten med.

J.

J. Desto bedre. Nu jeg vil strax aflægge mit Besøg, naar Deres kjære Mand kommer hjem.

K. Det vil være ham en Fornøielse, det lader som De holdt ret meget af denne gode Mand.

J. (Det var et meget betydende Spørgsmaal, som blev fremsagt med en endnu mere betydende Mine) Ja siden jeg har seet ham første Gang, elsker jeg ham meget.

K. Og det lader til, som han ogsaa holder meget af Dem.

J. Det var en stor Lykke for mig.

K. Virkelig? naa saasnart min gode Mand kommer hjem, skal jeg lade Dem det vide.

Ved dette Løfte satte hun mit hele Hjerte i Lue, men gav mig ogsaa et meget betydende Vink om, at jeg skulde tage Afskeed, hvilket jeg ogsaa gjorde, og som jeg formoder med et temmelig blussende Ansigt.

Jeg maatte tage ganske Feil, om ikke Konen veed alt, hvad enten Jomfrue Helwing, eller Henriette har aabenbaret hende det. Det maa nu være som det vil, saa lader hun til at være for retskaffen, til at kunne gjøre nogen slet Brug af denne Opdagelse.

I Morgen maa jeg altsaa faae vigtige Ting at vide. Jeg er Deres

Carl.

Fire og Fyrretyvende Brev.

Carl til Oberste von Brav.

Grünau, den 17 August.

Jeg havde gierne i Gaar, da Dagen brød frem, indfundet mig hos Diakonus Rollow, (dette er hans

Navn) dersom jeg ikke havde frygtet for, at fornærme hans Kone, som havde stiltiende forbudet at indfinde mig, førend hun lod mig kalde. Henimod Klokken 9 kom hendes ælbste Datter, og meldte mig, at hendes Fader var kommen hjem, og bød mig at komme til Dem om Eftermiddagen paa en Kop Kaffe.

Er den gode Fader kommen allene tilbage, spurgte jeg?

P. Nei, han har bragt min Moster med sig fra Koldingen?

J. Befinder hun sig vel?

P. Jo ganske vel.

Jeg var uden for mig selv af Glæde, og saae mig allevegne omkring, hvom jeg ikke kunne finde noget, som jeg kunde forære dette lille Sendebud, men fandt intet. Derpaa gav jeg hende min Lommecalender, et par Kys, og bad hende hilse hendes gode Fader og Moder, og (forstaaer sig selv) ogsaa Jomfrue Moster, og lovede at indfinde mig til den bestemte Tid.

Jeg var der endnu nogle Minuter førend Klokken 3, blev modtaget af Hr. Diakonusen, og ført paa hans Studerekammer. Jeg spurgte ham hvad vi skulde gjøre ved den afdøde Væfvers Børn? lade dem opdrage, svarede han, ville nok blive for dyrt; hvad om vi satte dem i Wayfenhuset?

J. Troer De da at det her værende Wayfenhuus er godt indrettet?

D. Sikkert, veed jeg det ikke, thi jeg har intet at bestille derved, men jeg haaber det dog, vi kunde jo forsøge det.

J. Til hvem maa jeg da henvende mig desangaaende?

D.

D. Jeg skal nok besørge det

J. Tillad at jeg maa gjøre det, De har jo flere Forretninger end jeg.

D. (trykkende min Haand). De lader til at være en meget brav Mand. Jeg vil ikke berøve Dem den Fornøielse at være de Fader- og Moderløse Børns Fader. Gaae De kun hen paa Vaisenhuset i den Koldingske Forstad, i Morgen Klokken ni, der vil De finde Forstanderne forsamlede, og kunne overlægge Sagen med dem. Thi Forretninger mangler jeg vist ikke paa.

J. Holder De maaskee ogsaa Kollegier?

D. Nu ikke mere.

J. Altsaa har De dog gjort det tilforn.

D. Ja for eet Aar siden, begyndte jeg at læse et Exegeticum over Epistelen til de Romere; men jeg holdt snart op igjen.

J. Tør jeg spørge af hvad Aarsag?

D. Det kan jeg nok sige Dem. Jeg maatte studere og eftertænke meget, og naar jeg da besteeg Cathederet, saa sad der omtrent en Snees Mennesker paa tyve Aar, som hørte paa mig, for det meste med saadan en Ligegyldighed, som om de beviste mig en Tjeneste med at sidde der. Mange sov endogsaa ind. Da tænkte jeg, I Knøse, I ere jo yngre end jeg, har ikke saameget Arbeide som jeg: naar I vilde lære at forstaae Epistelen til de Romere, saa kan I jo selv bryde eders Hoved dermed. Hvorfor behøver jeg da at berøve min Familie og Menighed mine Kræfter, for at arbeide for eder, og bestyrke eder i eders Dovenskab. Overhovedet (her trak han sin Stoel med Heftighed hen til mig) naar jeg aabenhjertig skal sige min

Mening,

Mening om vore Universiteters Indretninger, saa anseer jeg dem for ligesaa mange Bommerter imod Moralen og Psychologien.

J. Hvorledes forstaaer De det?

D. Sæt at en Mand skulle tygge Maden for tyve til fire og tyve voxne Mennesker, og putte den i Munden paa dem, hvorledes vilde de ansee det.

J. For meget urimeligt.

D. Men er det ikke lige det samme, naar en Mand maae overtænke, udarbeide og holde Tale for en Mængde unge Mennesker? Kunde De ikke selv arbeide, og der, hvor De ikke kunde hjelpe sig videre frem selv, spørge en sagkyndig Mand til Raads? Lærer Disciplerne først Sprog og Begyndelsesgrundene i Videnskaberne, saa maae De selv kunde hjelpe sig frem. Men som det nu er, bliver alt udarbeidet for dem, Lærerne blive hypochondriske derover, og de Studerende veed ikke for Lediggang hvad de ville tage sig for, det stive Hoved giver maaskee vel nogenledes Agt paa hvad der siges; men det gode Hoved er ikke beskieftiget nok, og begynder derfor at — dog jeg vil ikke indlade mig i at tale om Udsvævelserne ved det akademiske Liv. De ere Dem vel allerede bekjendte nok.

J. Desværre, jeg kjender dem. Men jeg troer ikke, at der skulde findes ret mange, som havde Lyst til at tænke og arbeide selv.

D. Herre! hvo som er født til at studere, den har Lyst dertil, og arbeider sig igjennem alle Vanskeligheder. Han behøver ingen Læremester; men kun Tid, gode Raad og nogle Bøger, for at blive en Mand, som er det Embede voxen, han opoffrer sig til.

J.

J. Men hvorledes skal det da gaae dem, som ikke ere fødte til Studeringer.

D. Hvorledes det skal gaae dem? De bør gribe fat paa Læsten, Amholten, Ploven, eller lære et andet Haandværk, som de have Talenter og Lyst til.

J. Men paa den Maade vilde de Lærdes Antal blive saare ringe.

D. De vil sige deres Antal, som kalde sig Lærde. Og det var en stor Velgjerning for Verden. Thi Græshopper, Kaalorme, og andet Utøi, ere ikke saadan en Landeplage, som de Folk, der kalde sig Lærde, og dog ikke ere der. Seer De (her rykkede han endnu nærmere til mig) hvo som ikke har noget Talent til Studeringer, han er ikke i Stand til, ved egen Eftertanke, at erhverve sig Kundskaber. Han lader altsaa Læreren tænke for sig, antager hans System som et Evangelium, og lærer det uden ad. Dette System er nu hans Lærdom, dette bærer han omkring med sig som en Skomager sin Læst. Efter dette afmaaler han alle andre Menneskers Kundskaber og Domme, og hvad der ikke stemmer overeens dermed, forkaster og bestrider han som en Vildfarelse.

Er han Belletrist, saa er intet skiønt for ham, uden det, som er skiønt efter hans Mesters Regler. Er han Philosoph, saa holder han enhver, som udtrykker sig anderledes, end hans Mester, for en Fiende af Sandheden. Er han Læge, saa kurerer han alle, Lærde og Bønder, efter den Recept, som hans Mester gav ham. Er han Jurist, saa bliver alt, uden mindste Hensyn paa Tiden, Personer og Omstændigheder, bedømt efter den Lov, som han har lært uden ad; og er han Theolog, bliver enhver som just ikke udtrykker

sig

sig netop som Mesteren holdt for en Kjetter, og udskreget for en Mand med uimodsigelige falske Grundsætninger. Herre! at vi ikke ere komne videre i de skjønne Videnskaber, i Philosophien, at der aarlig blive saamange Mennesker henrettede, methodice og efter Lov og Ret, at der endnu stedse bliver prædiket Dogmatik, istedet for Menneskekjerlighed, det have vi de Mænd at takke for, som Naturen bestemte til Ploven, men som blot ere blevne opdragne til Studerende ved vore Universiteter. Vare de dog blevne ved Ploven!

J. Men vi have dog saa mange værdige Mænd ved Universiteterne. Hvad siger De om Professorerne P. O. R.

D. Forstaae De mig kun ret. Jeg taler jo ikke om de Mænd, som undervise paa Universitetet, men om Universiteternes Indretninger. Iblandt hine kjender jeg mange lærde, retskafne og værdige Mænd, men den hele Forfatning, som de levr i, duer efter min Mening ikke. Men de have ikke været Stiftere dertil, og kunne ligesaa lidt forandre dem, som jeg min Liturgie. Og saa ubilligt som det vilde være, at gjøre mig Bebreidelser, fordi jeg søger at uddrive Djevelen af de uskyldige Børn, saa ubilligt var det og, at lægge de akademiske Lærere det til Last, at de tænke og arbeide for unge Mennesker, som ere i deres bedste Kræfter, derved blive hypochondriske, og gjøre deres Tilhørere fortredelige. De Indretninger, som ere ved vore Universiteter, ere gjorte paa de Tider, da Verden endnu havde Mangel paa Bøger, og da en Mand, som kunde læse og skrive, blev ansect for et Mirakel. Og for de Tider maae de have været meget nyttige. Men i vore Tider gjøre de ligesaa

elen-

elendig en Figur, som en Festning, der blev anlagt i Korstogenes Tider, i en Krig, hvor man for at bestorme Fæstninger, pleier at bruge Bomber og Kanoner.

Fortsættelse.

Paa en anden Tid vilde jeg med stor Fornøjelse have fortsat denne Samtale, som var meget lærerig for mig, endnu et Par Timer længere. Men nu havde jeg noget i Hovedet, som laae mig mere paa Hjertet, end alle Akademier i Europa. Da jeg nu saae, at denne gode Mand talede med saadan en Iver, saa at jeg slet ikke turde haabe, at der den hele Eftermiddag vilde blive tænkt paa noget andet, saa rokkede jeg ængstelig frem og tilbage med Stolen, pillede paa mit Uhrbaand, tog Uhret nogle Gange op, viste ingen Opmærksomhed mere, og da alt dette ikke vilde hjelpe, faldt jeg ham endelig ind i Talen, og sagde: jeg har hørt, at De har besøgt en syg Veninde i Koldingen, befinder hun sig vel?

Da loe han meget skalkagtig, brød strax af med sin Materie, og sagde: ja, ja, den syge Veninde, den syge Veninde ligger Dem nok mere paa Hjertet, end vore Academiers Kræftskade.

Med et Ord, kjere Hr. von Carlsberg! jeg er en ærlig Mand; jeg elsker Henriette, ligesaa høit som min egen Datter. Troer De mig ikke, saa spørg De hende selv derom. At De er en ærlig Mand veed jeg ogsaa, thi jeg har i en Tid af 2 Dage, siden den Tid jeg har talt med Mademoiselle Helving, min Sviger-inde, indhentet nøie Efterretning om Dem. Især har deres Forhold mod den ulykkelige Rübner, meget behaget mig. Hvad den hele Bye dømmer derom,

veed

veed jeg nok, men hvad jeg dømmer derom, veed jeg ogsaa. Hvo som til Trods for hele Stadens Fordomme kan redde en Ulykkelig, og foragte alle de Raadgløser, som falde paa Øl- og Viinhusene, ved Toiletterne og i Kaffeselskaberne, den har, i det mindste hos mig, legitimert sig som en ærlig Mand. Tag De dette Kys, som en forelobende Forsikring paa min Høiagtelse for Dem.

Han omfavnede mig nu, og trykte mig saa hjertelig til sit Bryst, at Glædestaarerne stode mig i Øinene.

Og nu til Sagen! vedblev han. Naar to Mænd tale med hinanden, som holde hinanden for retskafne, saa maae de bære dem ganske anderledes ad, end naar to Maskerte begynde en Samtale sammen, og som ikke vide, om der under den andens Maske, skjules en ærlig Mand eller en Skurk. Uden Komplimenter, uden Preliminairier, Ven! er det ikke sandt; De elsker Henriette?

J. Jeg elsker hende i saa høi en Grad, at det synes mig umueligt at kunne leve uden hende.

D. En Aabenhjertighed er den anden værd. Jeg siger Dem altsaa, at Pigen har skriftet for mig, at hun ligeledes elsker Dem saa høit, at hun ikke kan tænke paa nogen anden Mandsperson.

J. Henriette elsker mig? og det har hun tilstaaet Dem? Ak bedste Mand! O Engel, som Gud sendte mig.

D. Naa, de Henrykkelser ville vi sætte til Side, indtil De sidder hos Henriette. Nu ville vi bestræbe os for at blive ved vor Fornuft, og overlægge alt med

For-

Fornuft, thi Sagen er vigtig. Hvad Hensigter har De med Deres Kjerlighed.

J. Ingen andre, end de, som De maa formode hos en ærlig Mand.

D. Altsaa formodentlig at ægte hende?

J. Det er mit varmeste Ønske.

D. Men troer De ogsaa at kunne ernære en Familie? Henriette har slet ingen Formue.

J. Jeg har et Gods efter min Fader, som tilhører mig, et Hoved og sunde Arme.

D. De to sidste Ting ere nok de vigtigste. Veed De ogsaa hvad De skal foretage Dem med Deres Arme og Hoved?

J. I det mindste kan det første overlægge hvorledes Oekonomien kan forbedres, og jeg har allerede lært meget af min gamle Forvalter, og vil endnu lære mere, og disse Arme kunne i det mindste beskiære Vinstokke og Træer og dyrke Haven.

D. Nu det var dog noget. Jeg kan altsaa heller ikke dølge for Dem, at Henriette i denne Henseende ogsaa besidder en anseelig Formue, sund Menneskeforstand, et redeligt Hjerte, et par øvede Hænder, og, hvilket jeg endnu anslaaer for en Kapital paa nogle Tusinde — en Afstye for al Forfængelighed.

Fra den Side var der altsaa ingen Vanskelighed — Men — De har en Fetter, vil han give sit Samtykke til denne Forbindelse?

J. Han veed alt. Jeg har hans fuldkomne Tilladelse.

D. Atter en Vanskelighed mindre. Men Deres Frue Moder?

J. Hun veed vel intet om denne Sag, men jeg tvivler aldeles ikke. —

D. Men jeg tvivler overmaade meget. Kjære Hr. von Carlsberg! at besmitte en gammel adelig Familie med borgerligt Blod, bliver i mange Huse anseet for en dødelig Synd. Det var altsaa en Vanskelighed, som vist nok ikke er liden. Den anden er paa Henriettes Side. Hendes Tante i Koldingen og hendes Fader, som er et Echo af hende, vil ogsaa vanskelig kunne bevæges til at give sin Tilladelse dertil. Seer De altsaa hvorledes vi maae gribe Sagen an. De skriver til Deres Frue Moder, og jeg driver paa Henriettes Fader og Tante. Videre kunne vi for nærværende Tid ikke gjøre.

J. Heller ikke faae Henriette i Tale?

D. Ven! jeg nærer ikke gjerne Begjerligheder, naar jeg ikke vist veed at de kunne tilfredsstilles.

J. Meget philosophisk talt. Men kjære Mand har De da aldrig elsket?

D. Har De været i min Ammestue?

J. Nu dersom jeg skal dømme efter Husmoderen og Ammestuen, saa skulde jeg næsten troe, at De maa have været, og er endnu meget forelsket.

D. St! at ingen hører det. Hvad vilde Folk tænke om mig, naar de hørte, at jeg var forelsket? Børn kan jeg nok avle, men — men dersom man vidste at jeg klappede og kyste min Kone, og spøgede med hende paa Kanapeen; jeg troer jeg blev afsat. Hos os Geistlige maa alt hvad vi foretage os, skee med en vis Gravitet og Højtidelighed.

J. Men har De ogsaa præket den strænge Moral for Dem selv, da de friede til Deres Kone, som De nu præker for mig?

D. Det var et Samvittigheds Spørgsmaal. Nu — kom De med mig i min lille Have, der vil jeg besvare Dem det.

Fortsættelse.

Da vi kom i Haven, viste han mig alle de forskjellige Slags Kaal, Agurker, Træer og Viinranker, som voxede der; men jeg agtede lidet derpaa, fordi det ahnede mig, at jeg vilde finde noget, som var mig langt mere vigtigt. Jeg fandt det, da vi kom til Havestuen, hvis Dør han aabnede meget skalkagtig. Min Henriette (thi hun tør, hun tør i Sandhed ikke være nogen andens, de Baand, som knytte vore Hjerter sammen, har Naturen forenet, jeg vil dog see hvem der skal sønderrive dem) min Henriette sad ved Siden af Diakonusinden, begge strikkede. Saasnart jeg fik Øie paa hende, var jeg ogsaa strax hos hende, havde hende i mine Arme, hendes Haand til mit bævende Hjerte, og fremstammede alt hvad et forelsket Hjerte pleier at indslutte. Og — hun stødte mig ikke tilbage. Hendes Øiekast, hendes Haandtryk, hendes Mine; alt sagde mig, at min Nærværelse ikke var hende ubehagelig.

Hr. Diakonusen var saa god, at han tog sin Kone ved Haanden, gik bort med hende, lod os være allene, og sagde: kom lille Kone! her synes vi at være tilovers.

Da vare vi altsaa ganske uden Vidner. De første Øieblikke tilbragte vi i en stum Omfavnelse, hvis Følelser jeg umuelig kan beskrive Dem. Men

da De selv har elsket, saa vil De let kunne forestille Dem, hvorledes man befinder sig, naar man første gang, uden Frygt kan slutte den Pige i sine Arme, som man længe har sukket og længtes efter.

Efter denne første Ytrelse af vor Kjærlighed, aabnede vore Hjerter sig, og vi beklagede os for hinanden over de Lidelser, som vi havde maattet udstaae. Bedste Hr. Fetter! mine ere intet imod hendes at regne. Min Henriettes Tante, som boer hos hende, er en sand Djevel, som har anvendt alt, for at pine den stakkels Pige. Og det altsammen af den Aarsag, fordi hun er misundelig over vor Kjærlighed. Ak, hvad det er for en Verden, en Verden, hvor det ene Menneske er det andets Djevel, hvor et Menneske gjør sig det til en Forretning, at forbittre den andens Glæder.

Vor Samtale blev stedse mere alvorlig, tilsidst blev jeg saa dristig, at jeg spurgte — men bedste Henriette! De er den første Pige, som jeg elsker, men elsker saa høit, at det er mig umueligt, at leve adskilt fra Dem. —

(Hun sukkede) Naar jeg nu bad Dem (her begyndte jeg at stamme, og frembragte med megen Møie noget, som lignede en Ægteskabs Erklæring.)

H. Bedste Hr. von Carlsberg! hvad skal jeg svare Dem herpaa? det Spørgsmaal kommer mig alt for uventet.

J. Men har De endnu ikke mærket, at jeg elsker Dem.

H. Nu, det har i Sandhed forekommet mig saaledes.

J. Og De er dog vel ikke bleven vreed derover?

H.

H. (Et Suk var Svaret.)

J. Og dersom De vidste, at jeg elskede Dem, kunde De da formode anden Hensigt af en retskaffen Mand, end en evig Forbindelse?

H. Tal De med min Fetter derom. Jeg kan — jeg kan — nei i Sandhed, jeg kan ikke sige noget dertil.

J. Men, bedste Pige! tør jeg da gjøre Regning paa Deres Samtykke?

H. Der udfordres et dobbelt.

J. Og hvilket da?

H. Min Faders — og mit Hjertes.

J. Og tør jeg gjøre Regning paa Deres Faders Samtykke?

H. De maa forsøge det.

J. Men Deres Hjertes?

H. Nu — nu — søg dog først om hiint, med dette — ja som sagt, — gjør Dem kun Umage for det første.

Jeg vilde just omfavne hende igjen, da Diakonusen kom, og indbød os til Aftensmaaltid. Nu, — sagde han, Tiden har dog vel ikke faldet eder lang? og uden at oppebie Svar, tog han Henriette ved Haanden, løb afsted i Forveien med hende, og lod mig trave bag efter.

Selskabet ved Bordet, bestod af fem Personer, foruden Diakonusen, hans Kone, Henriette og jeg, var ogsaa Jomfrue Helving der.

Vi vare meget fornøiede, talede og skjemtede. Henriettes Indfald, bare alle Præg af naiv Vittighed, kun Jomfrue Helving saae meget melancholsk ud. Maaskee er det en Virkning af en ulykkelig Kjerlighed.

Gud give! at den snart maatte falde saaledes ud som min.

Vore Hoved Bestræbelser gik ud paa, hvorledes vi vilde faae Jomfrue Helvings Søster paa vor Side. Helving foreslog, at vi med det første vilde gjøre en Spadseretur til Richmans Have, og indbyde hendes Søster dertil. Vi gjorde vel den Indvendning derimod, at hendes Nærværelse ville forbittre al vor Fornøielse, men hun forsikkrede, at hun vilde indrette alt saaledes, at vi skulde være fornøiede dermed.

Med denne Aftale skiltes vi fra hinanden, efter at jeg i Forveien havde maattet love Præsten, at jeg kun sjelden vilde besøge hans Huus og Henriette, at der ikke skulde gives visse Slags Folk Leilighed til at løbe Byen om med Snikksnak. Jeg er

Carl.

Fem og Fyrretyvende Brev.

Carl til Oberst von Brav.

Gränan, den 20 August.

Deres Søn, kjæreste Hr. Fetter, er nu under Lægens Hænder, som har lovet mig, at han Tid efter anden, vil selv give Dem Efterretning om hans Befindende.

I Forgaars gik jeg hen med ham til Prorektoren, for at lade ham optages iblandt de akademiske Borgeres Tal. Den Forstands Svækkelse, som De har formærket hos ham, var saa lidet til Hinder for hans Optagelse, at jeg troer man endog havde antaget ham dertil, om han slet ingen Forstand havde havt. Der blev ikke foretaget nogen Undersøgelse,

hver-

hverken om hans Karakteer, eller om hans Sæder, eller om hans Kundskaber. Den eneste Betingelse, som man foreskrev ham, var denne, at han skulde betale en Louisdor til Prorectoren, og en Gylden til Pedellen. Da Prorectoren havde beseet den første, og erkjendt den for fuldvægtig, holdt han ham for fuldkommen værdig til at tage Deel i de Rettigheder og Friheder, som tilkomme Musernes Sønner.

Nu maatte han aflægge en formelig Eed, at han vilde iagttage de akademiske Love, som han endnu ikke havde seet. Da dette var skeet, fik han Lovene, og et Diplom, at han var optaget iblandt det Grünauiske Universitets Borgeres Tal, som efter mit Tykke var intet andet, end en Qvittering for de erlagte 5 Daler og 16 Groschen, og en Forvisning om at nyde de Friheder, som Studenterne have forud for Kjøbmænds og Haandværkskarlene.

Jeg bad Prorectoren om nogle Forslag, hvorledes dette unge Menneske i Fremtiden skulde indrette sine Studeringer. Han gav mig til Svar, at dette beroede paa enhver Studerendes egen Frihed. Dog anbefalede han i Særdeleshed sin Svigersøns, Hr. Professor Benders Forelæsninger.

Da vi kom hjem, lagde Deres Søn de akademiske Love, som han havde gjort Eed paa at ville efterleve, i sit Chatol, hvor de formodentlig vil ligge i Roe, indtil han forlader Akademiet.

Diakonus Rollow maa dog vel ikke have stor Uret, naar han paastaaer, at Indretningerne ved vore Akademier, ere fulde af Bommerter imod Psychologien og Moralen.

I Gaar gik jeg og ind i Vaisenhuset, for at forsøge om jeg ikke kunde faae Væverens efterladte Børn derind. Det laae paa en frie Plads, var smukt bygget, og over Indgangen saae jeg Forløserens Billede, som strækker sine Hænder ud over en Mængde fattige Folk og Børn, og siger: Alt hvad I have gjort mod een af disse mine ringeste Brødre, det have I gjort imod mig.

Jeg læste disse Ord, og betragtede dette Billede med en stor Rørelse. Den Drivt, at vederqvæge Forløseren i hans fattige Brødre, blev saa stærk hos mig, at jeg fordoblede mine Skridt, for at komme ind i det Værelse, hvor Vaisenhusets Forstandere havde forsamlet sig.

Tillige med mig fulgtes der og en Bonde derind, som havde en lille skjev og sammenkrympet Dreng hos sig?

Guds Fred mine Herrer, sagde han, her bringer jeg Dem, min Gudsøn igjen. Have De gjort ham til en Krøbling, saa maae De og ernære ham.

Den Fornemmeste af Forstanderne talte ham haardt til, og sagde: er det Takken, fordi vi i saa lang en Tid have givet eders Gudsøn Brød?

B. Den Bid Brød, som han har nydt hos Dem, den havde han vel og faaet, om han havde gaaet omkring og tigget det ved hver Mands Dør.

F. Al saa er I saadan en Mand, som gjør eder ingen Samvittighed over, at lade eders Gudsøn gaae omkring og tigge?

B. Er han da vel nu bleven til andet end en Tigger? kun med den Forskjel, at han istedet for at være en lille, fuldtet, vanfør Tigger, som han nu er,

skulde

skulde have været en stor, sund og lige Tigger, hvis han aldrig havde seet Vaisenhuset.

F. Regner I da ikke det for noget, at eders Gudsøn er bleven vant til Arbeide, og kan ved sit Arbeide være Publicum til Nytte?

B. Naa, du gode Gud! Snak De kun ikke om Deres Arbeide? hvad er det da for Arbeide, som han kan, spinde og kradse, deri bestaaer det alt? Men er det og et Arbeide for en Mandsperson? Kan han vel dermed fortiene Salt og Brød? Og i øvrigt duer han til ingen Ting. Han stiller sig saa dum an ved alt hvad han skal gjøre, som om han havde et Bret for Panden? Der sendte jeg ham i Foraaret ud paa min Hvedeager, at han skulde rykke Græsset op for min Koe, gaaer da ikke den Dosmerpande hen og rykker Hveden op? Giver jeg ham en Hakke i Haanden, saa har han ikke Marv i Knoklerne til at føre den, og lader den falde, naar han har gjort et Par Hug, giver jeg ham Seglen, saa hugger han sig i Benene; sætter jeg ham til Ploven, saa løbe Hestene bort med ham. Jeg bragte ham hen til en Dugmager, der kunde denne Knort ikke naae til Fodtrinet; derpaa satte jeg ham til en Skrædder; men efter 4 Ugers Forløb, sendte han ham igjen til mig, fordi alle hans Svenne havde faaet Knat af ham. Jeg vilde sælge ham til en Hverver, som søgte efter Soldater, der skulde sendes til Amerika, som ellers ikke just slaaer Brag paa Folk; og antager baade Halte og Pukkelryggede, men paa min Sjel, ham vilde han dog ikke have. Altsaa maae De tage ham, jeg vil hverken eie eller have ham.

F. Naa behold J ham kun; med Tiden vil han nok blive bedre?

B. Det kan De binde en Nar paa Ærmet og ikke mig. Dette skjeve Been og denne høie Skulder skulde blive lige? denne Knort skulde med Tiden kunne voxe og blive stor?

F. Hvorfor ikke det? Naar han først faaer mere Bevægelse.

B. Naa da, veed De da og hvor gammel han er?

F. Dog vel først fjorten Aar.

B. Tie stille! sidste Michelsdag fyldte han sit attende Aar, Naar jeg tænker efter hvad jeg var for en Karl paa den Alder! jeg vil aldrig være en ærlig Mand, om ikke Soldaterne alt paa den Tid satte efter mig.

F. Naa hvad kan alt dette hjelpe til! det staaer nu ikke til at ændre, det er dog altid bedre at være en ordentlig vel opdragen Krøbling, end en sund Tigger.

B Naa, naa, derom kunde der vel disputeres meget. Men hvad hans ordentlige Opdragelse angaaer, saa gjør De bedre i at tie stille dermed. Jeg har, saa længe jeg har levet, aldrig seet et mere uordentligt og ureenligt Menneske, end han er. Han hverken toer eller kjæmmer sig, eller gjør sine Skoe rene, og dersom min Kone ikke med onde Ord tvang ham til om Søndagen, at tage en reen Skjorte paa, saa troer jeg at han lod den raadne op paa sin Krop.

F. Naar først Forstanden kommer. —

B. Og naar skal den da komme? vist naar han er halvtredsindstyve Aar?

F. Slaae Eder nu kun til Rolighed, min Ven! og betænk, at han dog har lært meget i Vaisenhuset, som han ikke nu skulde kunne, om han i den Tid havde gaaet omkring og tigget sit Brød.

B. Og hvad er det da? Naar han fra Ungdommen af, havde stroget om i Landet, saa vidste han dog i det mindste hvad Fuldmaane, første og sidste Qvarteer, Rug og Hvede, Byg eller Havre var — Men nu veed han jo slet intet om alt det, som er paa Guds Jord, uden hvad Spinderokken og Karten angaaer. Han er saa dum, at jeg vilde støde Dorre op med ham. For en Ufærd! hvad jeg allerede vidste, da jeg var paa denne Drengs Alder! Jeg kunde pudse et Par Heste, og lægge Toiet paa dem, at de saae ud som Dukker, jeg kunde see paa Hestenes Tænder hvor gamle de vare; jeg vidste naar Rug, Hvede, Byg, Havre, Bønner og Erter skulde saaes. Jeg havde allerede to gange været med i Forspand til Rossbach; ja jeg vil være en Skjelm, om det ikke er sandt, jeg har kjørt en heel Vogn fuld af blesserede Franskmænd ti Mileveis bort. Jeg gad dog nok seet hvorledes denne Dreng vilde bære sig ad, naar han skulde kjøre med blesserede Franskmænd. Herre Jemmeni! det gad jeg dog nok seet!

Kiere Ven! begyndte den Geistlige, som ogsaa havde Sæde i dette Collegium, at have Christum kjær, er bedre end at vide alting. Eders Gudson har hos os havt Underviisning i den allene saliggjørende Religion, og blot dette fortjener dog nok, at han maae vise sig taknemmelig imod os. Og naar endog Legemet for-

dær-

dærvedes, naar endog Sjelen var uvidende, naar den kun har nydt den søde — den rene Melk — efter hvilken vi skulde være begjerlige, som de nyfødte Børn! dette er den hellige Apostel Petri Ord; naar endog Legemet blev fordærvet — naar endog Sjelen slet intet vidste — slet intet vidste — naar den kun har smagt den fornumstige — den rene Melk, saa befinder den sig vel. See, min kjere Ven! paa et lidet Barn — hvor begjerlig det er efter Moderens Bryst! det vil intet, det forlanger intet, naar det kun kan have Moderens Bryste. Saaledes skulde vi da og være, som de smaa nyfødte Børn.

B. Jeg har ikke forstaaet Deres Velærværdighed.

Pr. Det er ikke smukt! Det burde I for lang Tid siden have vist. Jeg mener, at eders Gudsøn har hos os faaet Undervisning i Religionen, efter hvilken vi alle skulde være begjerlige.

B. Ak! nu forstaaer jeg Dem først. Men tag det ikke ilde op, hvad en enfoldig Bonde i saa Fald maa sige Dem. Efter mine enfoldige Tanker, bestaaer Religionen deri, at man flittig arbeider, viser sig ærlig mod alle, ikke gjør noget Menneske ondt, og hjelper alle, hvor man kan hjelpe. Har jeg Ret, eller har jeg Uret?

Pr. Det er saa som det er. Men Hovedsagen i Religionen bliver dog altid, at vi erkjende Gud og Jesum Christum.

B. Men dette allene vil dog nok ikke gjøre Sagen klar. Jeg har hjemme en Bibel, i den staaer: Ikke alle dem, som sige Herre, Herre, skulde komme i Himmeriges Rige; men den, som gjør min Faders

Villie,

Villie, som er i Himmelen. Nu vil dog, efter mine enfoldige Tanker, den himmelske Fader, at vi skulle arbeide, og gjøre hvad Ret er. Er dette ikke ogsaa Deres Mening.

Pr. Jo, deri har I ret!

B. Og da seer jeg ikke noget hos denne Dreng, hvoraf jeg kunde troe, at han har Religion. Et mere dovent Menneske har jeg, saa længe jeg har levet, endnu ikke seet. Om Morgenen kan man ikke faae ham ud af Sengen. Det kunde gjøres nødig, at jeg hver Morgen vaagnede ham med Tampen. Stjele gjør han som en Ravn, han søger alle Æggene op, og drikker dem ud som en Rotte. Fløden æder han af Melken. Og naar man taler ham lidt til derfor, saa hyler og græder han i fire til sex Timer, og gjør mig og min Kone hemmelig al den Fortred og Skade, som han veed og kan. Der havde min Kone forleden lagt en Høne paa Æg, som udrugede fjorten Kyllinger, ret scharmante Kyllinger, Hjertet glædede sig i Livet paa een, naar man saae dem løbe paa Gaarden. Men hvad gjør denne Gallienstrik, gaaer han ikke hen og dreier Halsen omkring paa fem af dem? Og det kun fordi min Kone havde skjændt paa ham for hans Svinerie, see det er Deres Vaisenhuusdugt, mine Høistærede Herrer! De maa ikke tage mig det ilde op. Der er Deres Dreng. Gjør med ham hvad De selv vil.

F. Men hvorfor tilregner I os da alle dette Menneskes Udyder. I seer dog selv, at vi have saa megen Møie og Arbeid, og Skriven og Regning for Vaisenhuset, vi gjør jo alt hvad vi formaae for, at skaffe Børnene en god Opdragelse.

B.

B. Klaus kjender du een af disse Herrer.

Kl. Nei! jeg har aldrig seet nogen af dem førend i Dag.

B. Der kan De jo høre hvad han siger. Her sidde De oppe paa Deres Værelse, regner efter hvad der kommer ind, og hvad der gives ud, og samle Kapitaler, — Men om Børnene bekymrer ingen sig. Tør De da følges med mig ned i Vaisenhuset? Ja det tænkte jeg nok. Nu see de alle saa fortrødelige ud.

F. Det er vi ikke bange for. I skal selv faae at see, at alting er der i den bedste Orden.

Fortsættelse.

Nu gik den hele Forsamling ned i den Stue, hvor der befandtes henimod halvfjerdsindstyve fader- og moderløse Børn. Ak! bedste Hr. Fetter, aldrig har jeg seet et saa beskueligt Skilderie paa den menneskelige Elendighed, som her i denne Stue. En heel Hjord Børn, hvis Forsørgere vare blevne til Støv i Graven, som her skulde forsørges, og dog vare saa slet forsørgede. De saae alle saa blege ud som Liig, havde matte, og mange af dem, rindende Øine, der var intet Træk af Munterhed at see paa dem, nogle havde forvoxne Fødder, andre forvoxne Hænder, og alle stode stive af Fnat, som syntes at udsuge Marven paa dem alle. Stuen var fort af Lampedamp, og Uddunstningerne, som disse Elendige gave fra sig, flød ned af Væggene. De vare saa gjerrige paa deres Arbeide, at vor Nærværelse slet ikke forstyrrede dem. Og al deres Arbeide var at spinde. Nogle især de Mindre, sad og svandt; men de andre forrettede dette Arbeide staaende. Mit Hjerte var færdig at

briste

briste ved dette Syn, da jeg saae, at saa mange Spirer, som Skaberen havde plantet, bleve forderknuste, og disse Elendige sat i saadanne forfærdelige Stillinger, at baade deres Siels og Legems Kræfter maatte blive svækkede. Imedens at andre Børn springe omkring, spøge og lee, og samle sig en Skat af Kundskaber i Naturen, ere disse Elendige fængslede til Rokkehjulet, og Tenen er den eneste Gjenstand for deres Betragtning.

Nu slog Klokken elleve, og Informatoren gav Tegn til Bøn. Strax stode de alle op, og sang en Psalme, hvoraf jeg endnu kan erindre mig følgende Vers.

Du schnöde Tochter Babylon,
Zerbrochen und zerstöhret!
Wohl dem der dir wird geben den Lohn,
Und dir das wiederkehret!
Dein Uebermuth und Schalkheit groß,
Und mißt dir auch mit solchem Maas,
Wie du uns hat gemessen.
Wohl dem, der deine Kinder klein,
Ergreift, und schlägt sie an einen Stein,
Damit dein wird vergessen *).

Her-

*) Denne Strophe er taget ud af en Tydsk Psalmebog. At levere en rimet Oversættelse deraf, der kunde blive ligesaa dum og smaag as som Originalen, var jeg ikke i Stand til. For de Læsere som ikke forstaae Tydsk, og maaskee kunde mene at savne noget, fordi den ikke er her oversat, vil jeg da levere en prosaisk Oversættelse deraf. „Du frække Datter Babylon, sønderbrudt og „ødelagt, Vel den, som giver dig din Løn, og lader „dig igjen vederfare det! din Overmod og Skalkhed „stor, og maaler dig til med samme Maal, som du og „har tilmaalet. Vel den, som griber dine Børn smaa, „og slaaer dem mod en Steen, paa det du kan for„glemmes."

Overs.

Herpaa bleve de Ti Bud, som tilforn bleve givne Jøderne, oplæste af eet af Børnene.

Jeg vidste virkelig ikke om jeg dromte, eller om jeg var vaagen, denne hele Handling forekom mig som en Gaade. Endelig kom jeg paa denne Tanke, at der tillige med Vaisenhuset var forenet en Opdragelses Anstalt for Jødebørn, af hvilke der findes mange i Grünau. Og jeg glædede mig over, at Forstanderne vare saa tolerante, at tillade denne undertrykte Nation, her at tilbede Alfaderen paa deres Maade.

Jeg aabnede mine Tanker desangaaende for Præsten, og spurgte: dette er nok en Anstalt for Jødebørn?

Han saae vredt paa mig, og sagde: Hvorfor vil De drive Spot med de herværende Indretninger, min Herre! — Hvad vil De sige dermed? Hvorledes forstaaer De det?

J. Jeg troede, at da jeg her hører, at de bruge jødiske Psalmer og jødisk Sædelære, at Jøderne og bleve opdragne her.

P. Hvad — Hvad — Hvad vil De sige med Deres jødiske Psalmer og jødisk Sædelære? Det staaer jo i vore Psalmebøger og i vor Catechismus.

J. Altsaa er det da virkelige Christnebørn?

P. Det forstaaer sig, lutter Christne Børn, vi vilde vel ikke kaste Perlerne for Svin.

J. Naa! Et uskyldigt Jødebarn vilde jeg dog ikke regne til Svinene, saaledes har Christus ikke lært mig.

P. Ja, ja, de Nyere, de Nyere ville gjerne have alle salige.

J.

J. Lader os, kjere Hr. Pastor, sætte det til ham, som er alles Fader, Frelser og Dommer, at bestemme, hvem der er værdig eller uværdig til Saligbed. Men dette vil jeg bede Dem, at underrette mig om, hvad der bevæger Dem til at lade Christne synge om den frække Datter Babylon.

P. Ei, ei, dette maa forstaaes aandelig viis.

J. Og hvad er da Datteren Babylon paa aandelig viis?

P. Det er Antichristens Rige.

J. Og hvad er da Antichrist?

P. Dette er endnu ikke afgjort.

J. Altsaa lade De Børnene synge saadanne Ting, som de slet ikke forstaae, og sig mig dog for Guds Skyld, hvorledes de da kunde lade Børn, som tilbede Jesum, der lærte os: elsker eders Fiender, velsigner dem, som eder bande, synge: Vel den, som tager dine smaa Børn, og sønderslaaer dem med en Steen. Ingen fornuftig Jøde synger dette mere. Kun Cherokeseren, som slaaer sine Fienders Børn imod Stenene, er i Stand til at synge saadant.

P. Men det staaer jo i Bibelen! Er De da og en Bibelforagter?

J. O, kjere Hr. Pastor, aldeles ikke. Jeg agter den meget høit. Men det staaer i den Deel af Bibelen, som er skreven for Menneskheden, da den endnu var i sin Barndoms Stand. Fra den Tid af, at Jesus har lært Menneskene: elsker eders Fiender, er alle Forbandelser over vore Fiender lige saa gødt afskaffede, som Offrene og Forsonings Bukken. Og De maa ikke tage mig det ilde op, naar jeg hører en christelig Menighed synge: Vel den som tager dine

Børn smaa, og sønderslaaer dem mod en Steen, saa kommer det mig ligesaa besynderlig for, som om den paa sit Alter, vilde antænde et Brændoffer — og hvortil de ti Bud for christelige Børn?

P. Jeg bliver ganske forfærdet, min Herre! Veed De da ikke, at Gud har selv udgivet de ti Bud.

J. Jo! i samme Hensigt som han har befalet Brændofferne.

P. Men disse ere jo afskaffede, fra den Tid af, da Jesus frembragte det Offer, som allene haver Gyldighed.

J. Og den Mosaiske Lov ligeledes. Thi sig mig dog, hvad De forstaaer ved Helligdagene, som vi skulde helligholde?

P. Det veed De jo dog vel — Søn — Søndagen.

J. Altsaa har Moses befalet Jøderne at helligholde Søndagen?

P. Dette just ikke. Men vi Christne ere jo bundne til Søndagen. Veed De da maaskee ikke heller, at Christus er opstanden om Søndagen.

J. Dette veed jeg meget vel; men staaer dette da og i de ti Bud?

P. Men man kan dog med det samme tillige forklare dette.

J. Og er der da ingen anden Slags Ukydskhed forbuden, end Ægteskabs Brud.

P. Jo det forstaaer sig.

J. Men Mosis Lov, taler dog kun egentlig om Ægteskabs Brud?

P.

P. Veed De da ikke, at ved Egteskabs Brud, forstaaes alle Slags Ukydskheds Synder, som begaaes i og uden for Egtestanden.

J. Det er ikke sandt, Hr. Pastor, Egteskabs Brud betyder at besove en andeu Mands Kone. Dette og intet andet bliver her forbudet.

P. Gud! hvad hører jeg! De troer altsaa, at det er tilladt, at begaae Horerie og stumme Synder?

J. Nei! Men det er egentlig kun Egteskabs Brud, som efter Ordene er forbuden her. Hvorfor bruge De Mosis Lov, og ikke Jesu herlige Lære?

P. Denne kan man jo tillige med det samme fremføre og forklare.

J. Mosis Lære er altsaa Hovedsagen, og Jesu Lære en Bisag — Og dette skal dog være en christelig Opdragelsesanstalt?

Med disse Ord vendte jeg mig bort fra ham, fordi jeg saae forud, at den opbragte Præst vilde i det mindste gjøre mig til en Atheist. Nu kastede jeg igjen mine Øine paa de stakkels Børn, og ventede, at de strax skulde forføie sig ud paa Gaarden, for at løbe omkring og lege, men i det Sted gik de alle igjen, til min største Forundring, hen til deres Spinderokke. Jeg tilkjendegav min Forundring derover for Uldkjæmmeren, som havde umiddelbar Opsigt over dem. Ja, sagde han, de ville gjerne have deres Dagværk færdig. De forglemme før Mad og Drikke, førend de gaae fra deres Arbeide, uden at have gjort deres Dagværk.

J. Forlanger man meget af dem?

U. (smilende): Ja! jeg leverer nu dobbelt saa meget Garn som tilforn. Men de Herrer Forstandere ere og ret vel fornøiede med mig.

J. Naa! det er virkelig meget. Jeg har endnu aldrig seet Børn, som i denne Alder har viist saadan en Flid. Han maae besidde en særegen Fordeel, hvorved han kan bringe en saadan Mængde Børn til en saa forfærdelig stor Flittighed.

U. (smilende): Ja! det forstaaer jeg og. Vil De see hvorledes jeg i saa Fald bær mig ad?

J. Det er jeg ret nysgierrig for at blive underrettet om. Nu aabnede han Døren til et andet Værelse, hvor jeg saae et Optrin, for hvilket Menneskheden maae gyse tilbage, og som jeg viist ikke skulde have troet, naar jeg ikke havde seet det med mine egne Øine. Fem Børn vare her udspændte paa Pinebænken. Tre af dem havde Armene udstrakte, og Hænderne bundne til en Stang, saa at de vare i en Stilling, der meget lignede den Korsfæstede; og de to andre laae paa Jorden, saaledes, at den forreste Deel af Legemet blev understottet af de blottede Albuer, Hovedet af Hænderne, og den bageste Deel af Legemet af de blottede Knæe. Paa deres bare Ryg var der lagt et tungt Stykke Træe.

Jeg spurgte forskrækket, hvad disse Børn havde forbrudt? og fik til Svar, at deres hele Forbrydelse bestod deri, at de ikke havde spundet deres bestemte Vægt af Uld og Bomuld. I min Angest kaldte jeg Forstanderne herhid, og spurgte dem: om de vel vidste hvad for en himmelraabende Grusomhed, der blev udøvet i deres Vaisenhuus? Endog disse bleve forskrækkede og forsikrede, at de vare aldeles uvidende om denne bar-

barbariske Medfart, gav Uldkjæmmeren en Irettesættelse, og befalede strax at løse Børnene. Disse stode nu sandsesløse der, og gik saa vaklende frem, som en Misdæder, der er bleven spændt fra Pinebænken. Uldkjæmmeren undskyldte sig, og sagde: jeg kan jo aldrig levere Dem Garn nok. Naar jeg ikke maa bære mig saaledes ad med Børnene, saa kan jeg umueligt bringe det saa vidt, at jeg kan levere Dem saa meget Garn, som De forlange. Bonden sagde i en vred Tone: der kan de gode Herrer see, hvorledes det gaaer til i Vaisenhuset. De vilde jo ikke troe mig. Maae ikke Børnene paa denne Maade blive til Knorter og Krøblinger? Kunde De vel forlange, at jeg skulde takke Dem for det, at De ganske og aldeles har fordærvet min Gudsøn, og fra et sundt og velvoxent Menneske, som han var, da han kom til Dem, gjort ham til en Kuort, en Krøbling og en Betler? Nu kan De og ernære ham. Gud være med Dem!

Og nu gik han bort, og jeg og, efterat jeg først havde kastet et Blik af Fortrydelse og Foragt paa den hele Forsamling.

Ak, bedste Hr. Fetter! Det havde jeg ikke troet, at der var saa megen Elendighed i Verden, at der flød saa mange Taarer af piinte Uskyldige, midt i de christelige Stater. Der klage vi over den barbariske Medfart, som vore fangne Brødre maae lide af Tyrkerne, og tilstæde at vore hensovede Medborgeres Børn blive lige saadan behandlede, inden for vore egne Mure. Thi naar Børnene i Vaisenhuset vare blevne solgte til Algier, kunde de da vel faae en mere barbarisk Medfart end nu.

Vort policerte Publikum forekommer mig som Professorinde Ribonius, ligesom hun lod sit Barn være fra sig, for desto mere ubehindret, at kunne tilfredsstille sine Vellyster, og dandser, skjemter og boler, medens hendes Barn ligger i de heftigste Convulsioner, saaledes skiller og vort policerte Publikum sig ved sine lidende Brødre, det giver gjerne milde Gaver til deres Understøttelse, paa det at det ikke skal have nødig at see dem, det tragter efter sine Fornsielser, taler og synger om Livets Glæder, imedens at hine ere færdige at fortvivle i den hjelpeløseste Tilstand.

Hvad skal jeg gjøre ved den fattige Væver's Barn? Naar man ikke kan finde nogen Middelvei imellem Vaisenhuset og Bettelstaven, saa lader jeg dem, uden Betænkning, vælge den sidste. Jeg er Deres

Carl.

Sex og Fyrretyvende Brev.

Carl til hans Moder.

Grønnau, den 21 August.

Naadige Frue Mama!

Jeg beretter Dem her en Nyhed, som jeg med Flid har fortiet hidindtil, fordi jeg nu først veed den vist, og vilde overraske Dem dermed paa en behagelig Maade. Jeg elsker og bliver elsket. Jeg har funden den ædleste Pige, elsker hende og elskes igjen.

Troe ikke, at jeg har været for overilende i min Kjerlighed. Jeg har begyndt alt med Overlæg. Din tilkommende Kone maa, tænkte jeg, have følgende Egenskaber: hun maa være smuk, godmodig og munter,

at

at hun kan opmuntre dig ved dine Forretninger, hun maa være arbeidsom, og have Indsigt i Huusholdningen, for at bestyre dit Huus. Hun maa være sund og munter, at du kan avle sunde og muntre Børn med hende. Er det ikke alt hvad De kan forlange af Deres tilkommende Svigerdatter?

Og alle disse Egenskaber forene sig hos min Henriette. Hun er saa smuk, saa hun indtog mig ved det første Diekast. Hun har saadanne godmodige Ansigtstræk, at jeg, dersom jeg nogensteds saae hende afmalet som Gudinde, strax ville skrive neden under, Godmodigheden. Saa ofte hendes Sind kommer sig igjen af den Kummer, som adskillige fortredelige Tilfælde i nogen Tid har foraarsaget hende, saa har ethvert af hendes Indfald Præg af en sund og ukonstlet Vittighed. Jeg har tilstrækkelige Beviser paa hendes Dueslighed, Arbeidsomhed og Indsigt i Huusholdningskonsten. Hun er saa høit ophævet over al Forfængelighed, at hun ikke engang lader sig accommodere. Og er saa sund, saa munter, at jeg med god Grund kan love mig lutter friske og muntre Børn af hende. Hendes Liv blev aldrig sammenpræsset med et Snørliv, og der vil altsaa blive Plads nok, at Deres Børnebørn kan dannes der. At saadan en sund Pige ogsaa maa have sund Melk, til at opfostre hendes Børn med; tvivler jeg aldeles ikke paa.

Hav dog den Naade, naadige Frue Mama, at bestemme den Dag, da jeg kan føre hende til Dem, og faae deres moderlige Velsignelse. Jeg er indtil min Død, Deres

Carl.

E. Sk. Hun er af god Familie. Hendes Fader hedder Helving, er Amtsskriver i Koldingen, og har et godt Rygte af alle Mennesker.

Syv og Fyrretyvende Brev

Carl til Oberste von Brav.

Grünau, den 24 August.

Bedste Hr. Fetter!

Den Opdagelse jeg har gjort i det her værende Vaisenhuus, har gjort saadant Indtryk paa mig, at det endnu er for mig, som om jeg saae de martrede Børn for mine Øine

For at blive frie for denne sørgelige Tanke, søgte jeg Selskab næste Dagen derefter, og spiste derfor hos en Traktør. Mit Hjerte var saa fuldt, at jeg nødvendig maatte aabne det for de Studentere, som vare med ved Bordet. Jeg gjorde det. Jeg afskildrede dem den skrækkeligste Scene med de meest rørende Ord, og sagde: at jeg nu ikke tænkte paa noget andet, end paa Midler til at redde de uskyldige Elendige. De hørte en Tid lang paa mig med Deeltagelse, men da min Fortælling var meest levende, begyndte en Theolog, ved Navn Grimhertz, saaledes at svare mig: veed du, Carlsberg, hvorledes vi kunde forbedre Vaisenhuset. Du skal være de Fader- og Moderløses Fader, og drage Omsorg for at Vaisenhusets indvortes Forfatning bliver forbedret, og vi — vi ville være betænkte paa at befolke det.

Denne pøbelagtige Vittighed blev optaget med en ligesaa pøbelagtig Latter, saa at den jog al Alvor-

lig-

lighed bort, og gav Stof til saadanne Usædeligheder, at jeg ikke kunne udholde det, men stod op og maatte gaae bort.

Paa Veien mødte jeg en Dugmager, som spurgte mig med et dybt Buk, om jeg var Hr. von Carlsberg? og om det var sandt, at jeg havde besøgt Vaisenhuset, og funden det i en saa beklagelig Tilstand? Hele Borgerskabet var sat i Bevægelse ved denne Efterretning.

Da jeg besvarede dette hans Spørgsmaal med Ja, bad han paa en meget indtagende og høflig Maade, at jeg dog vilde besøge ham et Qvarteersstid. Jeg kunde umuelig afslaae ham det, og han kunde ikke finde Ord nok til at udtrykke sin Glæde over at jeg opfyldte haus Begjering. Han lod strax hans Kone lave Kaffe til mig, og da jeg havde sadt mig hos ham, sagde han: Men sig mig for Guds Skyld, hvad Deres Tanker er om den Anstalt? Man afmaler os altid Vaisenhuset, som den største Velgierning, som vi ikke kunne takke Gud nok for. Der bliver hver Maaned sat Bækkener ud for Kirkedørene, for derved at indsamle Penge til Børnene. Enhver Borger giver dertil. Alle de, som ere komne op af Sygdomme, alle Koner, som have havt en haard Fødsel, give Foræringer til Vaisenhuset. Jeg veed selv bedst hvad jeg sender derhen om Aaret. Naar en fattig Mester dør, saa sende vi hans Børn derhen, og tænke, at de blive der ret godt behandlede. Og nu faae vi først at vide, hvorledes det gaaer til der. Kunde det vel gaae de stakkels Børn værre, om man satte dem lige ind i Tugthuset. En Fange kan dog klage, naar han bliver haardt behandlet, men til hvem skal de stakkels

Børn henvende sig. Du gode Gud! hvor det dog gaaer til i Verden.

J. Det er forskrækkeligt. Jeg havde ikke troet det, dersom jeg ikke selv havde seet det.

D. Jeg har talt med nogle forstandige Borgere derom, de vare alle af den Mening, at det var meget taabeligt, at man indsperrede saa mange Børn i en Stue, og tvang dem til at sidde stille. Et Barn maa have Bevægelse, og tumle sig omkring i den frie Luft, naar der skal blive noget af det. De meente ogsaa, at de Børn maatte jo nødvendig blive dumme, som ikke fik andet at see, end et Rokkehjul og en Karte, istedet for at andre løb omkring i Haven, steeg op paa Biergene, og besøgte Værkstæderne.

J. Disse Borgere have nok ganske ret, og jeg glæder mig ret over, naar jeg finder saa megen sund Menneskeforstand hos Folk, som man næsten vil afstrette at besidde nogen.

D. Men hvad mener De derom? Hr. von Carlsberg! hvorledes skulle vi vel bære os ad, for at faae denne Sag foranderet. Borgerskabet kan jo dog umueligt tie dertil?

J. Jeg har ikke Erfaring nok til at kunne give et godt Raad i denne Henseende.

D. Jeg vil sige Dem min Mening. Jeg tænkte det var bedre, at man lod Vaisenhuset gaae ind, sætte Børnene ud blant smukke Folk i Byen, og paa Landet, gav dem Kostpenge, og undersøgte paa visse Tider, hvorledes de behandlede Børnene. Da havde dog Børnene Motion, kom i den frie Luft, saae hvorledes det gik til i Verden og blant Menneskene.

J.

J. Det Forslag synes mig fortreffeligt, jeg vil nøiere eftertænke det, overlægge det med en forstandig Mand, og saa give Dem Svar derpaa.

D. Ak! gjør det dog, kjære Hr. von Carlsberg! Jeg har hørt at De er en meget from og retskaffen Mand, og drager ogsaa Omsorg for den fattige Mester Rübners Børn.

J. Det er kun lidt hvad jeg kan gjøre derved.

D. Det har behaget mig saa vel, at jeg — er bleven enig med min Kone om at tage det ene af Børnene til os, og lade det opdrage med vores. Er det ikke sandt, gode Kone, du tillader det?

K. Hjertelig gjerne. Hvor fire Børn spise, kan det femte ogsaa. Hvor der er mange Børn, er der ogsaa megen Guds Velsignelse.

D. Og det andet vil min Svoger, som er Skræder, tage til sig. Og Datteren skal ogsaa faae Arbeide hos mig. Det er synd igt, som man har behandlet denne Pige. Saaledes har vor Forløser ikke handlet med de Faldne.

De kunne let tænke, hvorledes jeg var til Mode, ved disse Ord. Jeg trykte den ærlige Dugmager til mit Bryst, kyste ham, og forsikkrede ham om mit Venskab. Det skal han have. En retskaffen Dugmager er, i mine Øine, mere ærværdig, end en stor, men slet Mand.

Jeg forlod ham, med det Ønske, at Guds Velsignelse stedse maatte være over dette Huus, og tænkte hele Dagen paa denne Samtale.

Neppe blev det Aften, førend jeg ilede hen til Diakonuses Huus, for at fortælle ham, hvad jeg hidindtil havde seet og hørt, og for — at tale med min

Hen-

Henriette. Men Gud hvad maatte jeg see! hele Huset var omringet af Mennesker i Sorgeklæder, der stod en Liigkiste paa Gulvet, og Diakonusen sad ved den, svømmende i Taarer. Aldrig har jeg været saa nær ved at falde i Afmagt som denne gang — mine Knæe skjelvede, jeg spurgte ængstelig: hvad er her paa Færde, hvem skal begraves?

Men jeg kan umuelig beskrive Dem denne skrækkelige Nyehed udførlig, da Posten just er i Begreb med at gaae bort. Næste Postdag skal De blive underrettet om alt af Deres

Carl.

Ende paa første Deel.

Carl von Carlsberg

eller

om den

menneskelige Elendighed.

Anden Deel.

Første Brev.

Udgiveren til Læserne.

Man vil vide af mig, hvad min egentlige Hensigt har været med disse Breves Udgivelse.

Jeg veed at dette Spørgsmaals Besvarelse er overflødigt for en stor Deel af mine Læsere. Men da andre miskjende mine Hensigter, og jeg dog ikke gjerne vilde være miskjendt, og naar jeg mener det godt, ikke ansees for, som om jeg meente det ondt; saa maa jeg dog forklare mig noget tydeligere om mine Hensigter.

Jeg vil aldeles ikke træde hen paa deres Side, som dadle og ere misfornøiede med alt det, som Gud og Menneskene have gjort. Thi jeg veed, at denne Misfornøielse med alt hvad der er til ogsaa er en Elendighed, som mestendeels har sit Sæde i Maven og Blodet. Jeg kjender og Livets Glæder, har nydt dem, og nyder dem endnu, og har i mine andre Skrivter talt saare meget derom, og opmuntret Læseren at lægge Mærke til dem, søge dem og nyde dem, og skal ligeledes i Fremtiden gjøre det.

Jeg vil kun søge at overbevise mine Læsere, at der, ved al den Oplysning, som i vort Aarhundrede er bleven iværksat, dog gives endnu en ubeskrivelig stor Jammer og Elendighed paa vor Planet. Thi lige saa stor en Elendighed, som det er, at være misfornøiet med alt, en lige saa stor, ja maaskee en endnu større er det, at være fornøiet med den hele Verden og dens Daarligheder. Og naar jeg saae to Mennesker, af hvilke det ene leed paa Sjelen eller paa Legemet, og derfor troede, at der var intet andet, end Lidelser i Verden, og stedse sukkede over Skjæbnens Ondskab, Daarlighed og Haardhed; den anden derimod sad paa sin Sopha, dyppede sin Tærte i Burgunder, og troede, at, fordi han befandt sig vel, nu og alt, som har Liv, maatte befinde sig vel, og at der af alle de menneskelige Indretninger fremstraalede Viisdom, erklærede alle Daarligheder for uskyldige og nødvendige Følger af Kulturen, og ansaae dem, som talte om Menneskets Elendighed, medlidende som Daarer eller Menneskehadere: saa skulde det virkelig falde mig besværligt, at bestemme hvilken af dem, der meest havde faret vild. Thi naar man nu i den Minut, da Burgunderen flyder ned i Madpiben, ikke føler nogen Elendighed, følger da deraf, at der er ingen Elendighed til? Et hellrr kunde jeg med Vished bestemme, hvem der af begge foraarsagede Verden den største Skade. Den første forbittrer de Glade deres Glæde, og den sidste berøver de Lidende deres Trøst og deres Redning, som de skulde have funden, naar man havde lagt Mærke til deres Jamren, og deres efter Hjelp smægtende Blik.

Min

Min Hensigt er end videre, aldeles ikke at gjøre nogen Glad misfornøiet. Jeg vil kun opmuntre enhver til at gjøre alt hvad man kan, for at Summen paa den menneskelige Elendighed maatte formindskes, paa det vi desto bedre kunde nyde vore Glæder i Roe. Naar jeg sviste til Aften i et fornøiet Selskab, som, fordi Vinduerne vare utætte, bleve incommoderede af en kold Vind, og jeg da sagde: disse Vinduer ere ikke tætte, lader os rulle Gardinerne ned, paa det vi kunde sidde desto roligere hos hinanden: var jeg da den Mand, som forstyrrede Selskabets Glæde.

Endnu mindre maa man have den Tanke om mig, at jeg har opsat dette Elendigheds Skilderie i den Hensigt, at jeg derved vilde gjøre Guds Forsyn mistænkelig. Dette er saa langt fra min Mening, at jeg snarere anseer al Elendighed, som en Tilskikkelse og Velgjerning af den gode Gud, ligesom enhver Ildebrand og Oversvømmelse er en Guds Tilskikkelse og Velgjerninger. Men ligesom man roser den, som opmuntrer Borgerskabet til at holde deres Sprøiter i Beredskab, og forbedre deres Diger og Dæmminger, for at beskjerme sig i vaakommende Tilfælde for Ildebrand og Oversvømmelser, saa fortjener jeg vel ikke heller at dadles, fordi jeg gjør mine Medmennesker opmærksomme paa andre Arter af Elendighed, og opmuntrer dem til at tage sig i Agt for dem.

Men, vil man indvende, Foreskillingerne om den menneskelige Elendighed vare dog overdrevne. Denne Indvendning tilgiver jeg gjerne dem, som i al deres Livstid have været bundne til en vis Forretning, som udfordrede deres hele Opmærksomhed, eller dem, som kun besøgte Selskaber, hvor der herskede

Tvang, Forstillelse og kunstlet Glæde: thi da disse kun lidet eller slet ikke have seet den menneskelige Elendighed, saa maa rigtig nok det, som jeg siger derom, forekomme dem nyt og overdrevent. Hvo som aldrig har seet andre Fugle, end de, som blive udrugede i Nærheden af hans Gaard eller Have, holder Forestillingen om Soepapyegeien lige saa godt for en Fabel, som Forestillingen om Fuglen Grif. Den derimod, som har havt Leilighed til at see ind i det Inderste af den menneskelige Husholdning, for hvem de Lidendes Hjerter aabnede sig i Fortroelighedens Timer, som undertiden selv besøgte de Elendiges Boliger, som ellers blev skjult for mangen een i al hans Levetid, de ville nok indsee, at der ikke allene er noget overdrevent heri; men at der endog i denne Bog er forbigaaet saare mange Vederstyggeligheder, som ikke i Londom, og skiller mange tusinde Mennesker ved deres Livs Glæder. Saaledes har jeg f. Ex. ikke indrykket et Brev her, som skulde være et saare vigtigt Document til den menneskelige Elendigheds Historie, som jeg fik fra et ungt Menneske, der havde skrevet det ved Randen af Graven, som han var bleven ført til ved sine hemmelige Ungdoms Synder. Dog tvinger min Samvittighed mig, til at betjene mig deraf i den Bog, som jeg for nogen Tid siden bekjendtgjorde Publikum, at ville udgive om Ungdommens hemmelige Synder.

Men der forekommer dog og i disse Breve, siger man, mange haarde og uædle Udtryk. Dette er vist ikke min Skyld, at de, som have skrevet disse Breve, eller ere blevne indførte som talende i dem, tale saaledes. Naar man vilde lægge en Bonde de polerede Talemaader i Munden, som Hofmændene be-

betjene sig af, var det da ikke lige saa unaturligt, som om man vilde lade ham male med en Haarpung?

Mange Læsere skal endog været blevne vrede ved at læse denne Bog. Dette har jeg nok seet forud; men har ikke kunnet ændre det. Naar jeg havde leveret en Korrespondents imellem en Neger og en Negerinde, som arbeidede i de peruanske Bjergværker, og i den ladet dem udøse deres Hjerters Jammer for hinanden, da skulde der have flydt mange Medlidenheds Taarer, og disses haarde Skjæbne almindelig været bleven beklaget. Hvorfor bliver man da nu vred, naar jeg lader vore lidende Landsmænd fortælle deres Elendighed? Er i det mindste ikke et par Millioner af vore Landsmænds Skjæbne lige saa bedrøvelig, som Negerslavernes. Det troer jeg fuldt og fast. Thi Negerslaven, som næsten staaer paa det sidste Trin af Menneskheden, kjender næsten ingen Elendighed, uden Hunger og legemlig Smerte. Men vi, som alle, fra den Adelige af, indtil den ringeste Landmand, have en langt mere forfinet Følelse, flere Nødvendigheder og en større Paastand, vi ere udsatte for ulige flere og smertefulde Lidelser. Et Angreb paa Æren foraarsager visselig en Ærekjær langt mere og længere Smerte, end et par Dusin Rap af en Svøbe skulde smerte Negerslaven. Skulde vi da ikke være mere deeltagende ved vore Medborgeres og Medborgerinders, end ved Afrikanernes haarde Skjæbne.

Men mange Læsere vilde vel sige, som (om jeg ikke tager feil) Rousseau: vi elske Tartarerne, paa det vi ikke maatte behøve at elske vore Naboer.

Men det er dog ubeskedent, at der i denne Bog bliver talt imod saa mange Skikke og Sædvaner,

vaner, der nu engang ere nationaliserede, ja endog antagne af de meest oplyste og retskafneste Folk.

Men disse oplyste og retskafne Folk underkaste sig vist disse Sædvaner med Modbydelighed, og glæde sig, naar der engang tales et par Ord derom. Naar man vilde udtage visse Personer, og dadle de af dem antagne Sædvaner, saa var det rigtig nok Ubeskedenhed; men hvorledes kan man kalde det ubeskedent, naar man i en Bog blot angriber Sædvanerne, uden Hensigt paa nogen Person?

Men hvortil nytter al den Ræsonneren og alt dette Skriverie? Verden har nu staaet saalænge, og Elendigheden har altid været til, følgelig vil den og vel blive der, saa længe Verden staaer.

Bedrøveligt var det, om dette skulde være vore Tidsaldrendes eenstemmige Mening. Thi saasnart man troer, at en vis Elendighed ikke kan forandres, saa bliver den og som den er, just fordi man troer, at den ikke kan forandres, og der er ingen som træder frem og gjør Anstalt til dens Forandring. Saa længe en Provindses Indbyggere troe, at Moradserne, som forgivte deres Luft, ikke kunde bortskaffes, saa blive de ikke heller skaffede bort. Det bliver altid ved det Gamle, Provindsen bliver stedse et Lazareth og et Pesthuus.

Men saasnart den menneskelige Forstand faaer den faste Overbevisning, at visse onde Ting kunde afskaffes, saa er Muligheden til at skaffe dem bort allerede der. Og naar den anspænder sine Kræfter, saa maae det Onde vige for den.

Thi

Thi de Kræfter, som den Almægtige, hvis Billede vi ere, har nedlagt i os, ere umaaleilge store. Grændser maatte de nok have; men hvem kan bestemme dem? Hvem kan sige: det er Menneſket mueligt, og det er ikke Menneſket mueligt.

Det som i en vis Verdens Alder forekom Menneskets Forstand som Hexerie, det synes den i en anden at være Bedrageværk. Naar nogen havde fortalt Fader Noah, at det var mueligt, at et Menneſke fra sit Værelse af kunde paa engang virke paa tuſinde Steder; at det kunde selv lyne og tordne, med dets Tordenen nedſtyrte Murene, faae Jorden til at bæve, og i en Haandvendning knuſe tuſinde af dets Medmenneſker. Da skulde han vist have trukket paa Axlerne, og sagt: uden Satans Hjelp er det ikke mueligt. Og dog virker Kjøbmanden fra sit Contoir i alle fire Jordens Dele, og mangen en lærd Mand virker igjennem det halve Europa, uden at gaae langt bort fra sit Studerekammer. Uden at tage Satan til Hjelp, viser den Naturkyndige Lynilden sin Løbebane, og Elliot tordner ned fra sin Klippe, og sønderknuſer og sprænger alt det i Luften, som kommer ham nær.

Og dog alligevel ere vi ikke komne længere end til Kysterne af Naturen med vore Undersøgelser. Hvor mange Kræfter maae der vel endnu ikke være i dens Inderſte, og hvad maa der vel blive af vore Efterkommere, naar de opdage den, og lære at bruge den *).

*) Denne varadoxe synende Sætning kan den, som finder Fornøielse deri, finde noiere udviklet og forklaret i min forhen udgivne Bog, Gudsforbrydelsen, fornemmelig i den 31 og 32.

Næsten al Elendighed, i det mindste al den, som findes beskreven i denne Bog, er en Virkning af Uforstand, enten af den, som maa lide den, eller af dem, med hvilke han staaer i Forbindelse, som Gud tillader, for at gjøre os forstandigere. Skulde det da være umueligt, at Menneskene engang kunde blive kloge, og lærte at indsee hvad der var godt og ikke godt? og naar de bleve kloge, maatte da ikke Virkningerne af den menneskelige Uforstand falde bort.

Rigtig nok arbeides der mægtig paa alle Kanter imod alt dette. Den Opdragelse, som de fleste af os have nydt, var en bestandig Bestræbelse for at svække vor Forstand og vore Kræfter. Naar vi først vilde krybe og siden gaae, saa hængte man os i et Ledebaand; naar vi vilde løbe, saa befalede man os at gaae langsom; naar vi sprang og kravlede op, saa fik vi Ris; naar vi med nysgjerrige Blik vilde see os om i Naturen, saa tvang man os at sidde halve Dage i et snevert Værelse, at lade vore Muskler sammenkrympes, og opsnappe hvad andre sagde os for. Man tvang os til at holde det for sandt, som syntes os usandfærdigt, at finde det skjønt, som forekom os hæsligt, og at holde det for smagfuldt, som forekom os tosset. Ved en Mængde Smaakunster vendte man vor Opmærksomhed bort fra os selv, og fra det, som var omkring os, og tvang den til at rage op i Ruinerne af Troja, Rom og Jerusalem, og snart at bestige Bjerget Sinai, snart Olymp. Vi skaddrede allerede om Guddommens Hemmeligheder, hvilken Englerne fik Lyst til at beskue, førend vi vidste hvor vor Mave laae, og da vi alt kunde nævne Tanden i tre eller fire Sprog, havde endnu ingen sagt os noget tilstrækkeligt Raad,

hvor-

hvorved Tænderne kunde bevares fra Forraadnelse, og derved befrie os fra den Helvedsmarter, som Tandpine foraarsager.

Paa denne Maade ere de fleste af vore Legems og Sjelskræfter allerede meget tidlig blevne lemlæstede, og der udfordres et ret stærkt elektrisk Slag, naar een eller anden af dem skal sættes i Virksomhed.

Og den, som seer i London, er det bedst bekjendt, hvor stort vel det Antal Elendige af begge Kjøn maa være, som af Uvidenhed ved Ungdoms Synder have dræbt deres fremstræbende Kraft, og derved forrykket deres Hjerne- og Nervesystem saaledes, at de skjelve frygtsom tilbage for alt det, som koster nogen Anstrængelse.

Dette er den sande Aarsag, hvorfore den menneskelige Elendighed, som saa let kunde bortskaffes, naar Menneskene vilde føle og bruge deres Kræfter, synes af de fleste ikke at kunne forandres, og hvorfor de fleste heller lade de faa tilbage blevne Livskræfter fortæres af Sorg og Græmmelse, end at de vilde fatte det Forsæt, at komme paa Spor efter Kilderne til deres Græmmelse, og stoppe dem til.

Har du forstaaet mig kjære Læser? bliver Mueligheden af en langt større jordisk Lykksalighed klarere for dine Øine? Røres der noget i dig, som kommer dig til at troe, at du og kunde bidrage noget dertil? Naa! saa gaae da omkring iblandt dine lidende Brødre, søg at forhverve dig deres Fortrolighed, og gjør dig bekjendt med den Græmmelse, som nager ethvert af disses Hjerter? Qvæl da ikke de ubehagelige Følelser, som du da vil faae. Giv dem Plads! lad dem begeistre dig! Vend dit Øre bort fra de Sladdrere,

som sætte deres Viisdom deri, at de vise den gode Side frem af al den Jammer og alle de Byrder, som vanære Menneskет, og sige: Kagstryganingen har dog ogsaa sin Nytte, da den tjener den Kagstrogne i stedet for Kopsætning, og skaffer det tykke Blod bort, som der er imellem Hud og Kjød! Udmærk dig heller een Elendighed, som meest rører dig, gjør den til den fornemmeste Gjenstand for din Opmærksomhed, opsøg dens Kilder, og naar du har fundet dem, tænk saa paa Midler til at stoppe dem til. Har du opdaget den, og din Forstand har den tilbørlige Modenhed, saa begynd, i Fortrolighed til Gud, at handle med den nødvendige Viisdom, saa — skal Gud velsigne dig, og din Bestræbelse skal ikke blive omsonst.

Men har du ikke forstaaet mig, ja vel endog troer, at jeg er fuld af sød Vin: nu velan! saa vend tilbage til din Ambolt og smed dine Hesteskoe.

Andet Brev.

Feltpræsten Wenzel til Carl.

Karmin den 20 August.

Min Bedste!

Min Længsel engang at see Dem igjen, og at erfare, hvorledes De befinder sig ved mine Grundsætninger, er unødsigelig. Formodentlig maa De lide adskilligt derfor. Thi naar den sunde Menneskeforstand viser sig i de sædvanlige Selskaber, saa opkommer der en Skrigen, som iblandt Fuglene, naar de blive en Natugle vaer. Formodentlig satte de Gamle ogsaa en Natugle ved Siden af Pallas for denne Aarsags Skyld.

Deres

Deres Ven, von Mauerbrecher, befinder sig i en bedrøvelig Tilstand. Han elskede en Pige, og Kopperne reev hende bort fra ham.

Det har nu saaledes angrebet ham, at han ikke mere er i Stand til at modtage nogen Glæde, og hans første Fornøielse bestaaer deri, at han kan ærgre sig, og fremsøge den sorteste Side af alle Ting.

I forrige Uge havde jeg nær besøgt Dem, tillige med ham; men nu skal De høre hvorledes det gik os. Vi bestilte Heste, for at ride til Dem, og efter min Regning vilde vi den første Dag ride syv Mile. Men neppe vare vi redne een Miil, saa klagede han over sin Hest, at den ikke duede; det var en Skindmær, som man ikke skulde give nogen ærlig Mand.

Derefter recenserede han Ridetøiet, fra Tommen af indtil Svandsremmen, og fandt, at altsammen var dumt og uden Smag. Da han længe nok havde sat min Taalmodighed paa Prøve, tilbød jeg ham at ville bytte Hest med ham. Han tog imod Tilbudet; men dreiede nu Talen hen paa Agerdyrkningen, saaledes som den drives her til Lands, og declamerede imod den her værende Landsregjerings Dorskhed og Vankundighed, som slet ikke bekymrede sig om nogen Ting, og ikke engang besatte Veiene med Morbærtræer. Silkeavlen! Silkeavlen! den kan gjøre et Land blomstrende. Jeg viste ham den Mængde Neger, som Agrene vare besatte med, og søgte at gjøre ham det begribeligt, at Kornavlingen er langt fordeelagtigere end Silkeavlen, saa meget desto mere, da vore Børn vare vante til at spinde Hør, som ellers skuide blive mindre dreven, om de befattede sig med Silkeormenes Pleie. Men alt dette hjalp intet.

Da

Da vi kom til den nærmeste Landsbye, sagde han, at han ikke kunde ride længere, men at han maatte tage her ind; og da han havde sagt dette, steeg han ogsaa allerede af, og jeg maatte følge ham.

Det første som han forlangede, da han var kommen ind i Kroen, var Thé. Konen undskyldte sig meget høflig, fordi hun ikke kunde tjene ham dermed, men hvis han vilde have Kaffe, saa skulde den snart være færdig. Den drikker jeg ikke, sagde han; men kan hun ikke lave Chocolade, hun svarede nei. Eller Orgeade, Limonade, Biskop, Punsch? Konen blev skamrød, og forsikrede, at hun aldrig saa længe hun havde levet, havde hørt nogen af disse Ting nævne.

Da blev han ligesom rasende, og gik op og ned ad Gulvet, lamenterede over den elendige Indretning, som der fandtes i dette Lands Gjestgivergaarde, alting var der mal-propre, ingen Opvartning, intet at faae for rede Penge.

Og jeg — jeg fortærede imidlertid et Stykke Pølse og Brød, og drak et Krus Øl dertil.

Saasnart som han saae det, lugtede han først til Pølsen, siden til Ølet, og sagde: Føi! Hvor er det mueligt, at De kunne faae dette Tøi til Livs. Det er jo ret en svinsk Husholdning her.

Jeg forsikrede ham, at det smagte mig meget godt, og bad ham ikke at fordærve min Appetit. Men han blev stedse ved at laste min Mad, og da han saae en lille Træsplint i Pølsen, trak han den ud, bar den omkring i Stuen, og slog en haanlig Latter op.

Derpaa forlangede han Æggesøbe; men som paa Øieblikket maatte være færdig. Konen gjorde alt hvad mueligt var, for at faae den strax færdig, og han gik

hen

hen til heude, besaae Potten, hvori Maden skulde koges, Smørret, Æggene, Ollet, og dadlede alt. Konen maatte nu bringe ham alle hendes Potter, Smør, Æg, og Olflasker frem, og efterat han havde lugtet til alt, valgt hvad han vilde have deraf, og foreskrevet hende Regler, hvorefter Æggesoben skulde koges, blev den endelig færdig, og Konen satte den skjelvende paa Bordet i en Leerskaal.

Istedet for Tak, som den gode Kone havde fortjent, gav han hende de bitterste Bebreidelser, og kaldte hende en Kone, uden ringeste Levemaade, som ikke skammede sig ved, at sætte saadan en Mand, som han var, saadant et Svinetrug for.

Jeg bad, jeg gjorde Forestillinger, men alt var forgjæves. Den gode Kone maatte endnu lave Maden to gange om, laane en Tinskaal og en Solvskee i Præstegaarden, og dog spiste han kun et Par Skeerfulde af den sidste, men skjød den med Fortrydelse fra sig.

Uagtet alt dette, maatte jeg anvende al min Veltalenhed, for at bringe ham ud af denne Kroe, som han alt for ofte havde kaldet en Svinestald. Først henimod Klokken sex om Aftenen fik jeg ham endelig til at stige op paa Hesten igien.

De kunde altsaa let tænke, hvor langt vi vare komne den Dag. Neppe havde vi redet to Timer, saa faldt Natten paa, og vi vare nødte til, at søge Nattelye i næste Kroe.

Her var det nu langt slettere end i den forrige. Og dog spurgte han strax Verten, om han havde et eget Kammer til os, og to gode opredte Senge.

Senge har jeg ikke, gav han trodsig til Svar; men et par Knipper Halm vil jeg lave til rette for Dem.

Det

Det kan han lave til rette for sine Svin, men ikke for honnette Folk. Naar han vil være Vert, saa maa han og lære hvorledes han skal behandle sine Gjæster.

Rend ad hede Helvede, sagde Verten, jeg troer Herren vil reprimandere mig? Naar det ikke staaer ham an her, saa kan han jo gaae sin Vei, Fanden i Vold! Resonneer ikke Herre, eller jeg kaster ham paa min Sjel, saaledes som han staaer der, ud paa Gaden. —

Denne eftertrykkelige Tiltale gjorde mere Virkning, end alle mine Forestillinger skulde have gjort.

Mauerbrecher svarede ikke et Ord, satte sig ned ved Bordet, lagde Haanden under Kinden, og sukkede.

Fortsættelse.

Jeg var allerede bange for, hvorledes jeg skulde tilbringe denne Aften. Men en høi ansеelig Mands Ankomst, som strax efter dette Optrin, traadte ind i Stuen, skaffede mig overflodig Underholdning. Det var vor Fyrste Evilmerodach, som jeg strax kjendte paa det Ar, som han endnu har af et Sabelhug, tvers over den venstre Kind.

Ere mine Folk ikke her? spurgte han strax Verten. Denne forsikrede at han ikke havde seet nogen af dem.

Saa veed jeg ikke heller, blev han ved, hvor disse Skurke blive af. Jeg reed der et lille Stykke til Siden, for endnu engang, at besee den Plads, hvor jeg for to Aar siden holdte den store Bataille, imidlertid maatte de ride igjennem Skoven, og saa ere de komne

bort

bort fra mig. Jeg maa da bie, indtil de komme her, for at søge efter mig. Har han intet at spise?

Verten svarede meget ydmyg, at han havde intet andet, end Smør og Ost —

Saa bring han mig et Stykke Grovbrod og et Krus Øl, paa Reisen maa alt smage godt.

Verten bragte det, og Fyrsten spiste det med saadan en Appetit, som en Arbeidskarl neppe skulde have gjort.

Da han havde spiist, saae han nogle gange ud af Vinduet efter sine Folk, og da disse ikke kom, satte han sig ned hos os, og spurgte: Hvor gaaer Reisen hen?

Til Grünau, Deres Durchlaugtighed, var mit Svar; vi have en fælles Ven, som studerer der, ham ville vi besøge.

F. Ret godt, ret godt, Venskab forsøder Livet. Det have, I godt Folk, næsten altid forud for Fyrsterne. Fyrsterne have faa Venner. De see ingen uden Tienere omkring sig. Hvem er han? har han hjemme i mit Land.

J. Ja, Deres Durchlangtighed, jeg er Feltpræst, og mit Navn er Wenzel.

F. Ved hvilket Regiment?

J. Ved det Brasmorowskiske. Deres Durchslaugtighed.

F. Lad han kun Durchlaugtigheden falde bort. Fyrst Eoilmerodach er mit Navn, og dermed kan det være nok. Og hvem er han: (til Mauerbrecher.)

M. Mit Navn er von Mauerbrecher.

F. Von Mauerbrecher? dog vel ikke en Søn af Oberstlieutenanten?

M. Jo, det er jeg.

F. Nu, da er De en brav Mands Søn. Mauerbrecher! Mauerbrecher! ham glemmer jeg aldrig. Jeg har mange brave Folk i min Armee; men en Mauerbrecher har jeg dog ikke iblandt dem.

I Slaget ved Mollau — Huj! da viste Deres Fader sig som en brav Karl. Ved Gud! Slaget havde været tabt, hvis Mauerbrecher ikke havde været der. (her steeg Blodet ham op i Ansigtet, hans Læber svulmede op, og hans Blik bleve saa forfærdelige, at jeg ikke mere var i Stand til at see ham lige i Øinene) Jeg attakerede Hovedbatteriet med tolv Batallioner. Men Fienderne gjorde saadan en uhørt Kartetschild, som om Djevelen selv med al hans Hær havde staaet der. Hele Geleder af mine Folk styrtede omkuld. Ved Gud! de bedste Karle. Jeg brød mig ikke derom. Jeg lod stedse commandere: avanceer! avanceer! Men ligesom Karlene marscherede fremad, saa styrtede de omkuld. Min Adjutants Hoved blev skudt af, og kastet mig i Ansigtet, saa at min Næse og Mund stod i et Blod. Jeg avancerede stedse fremad, de Karle, som vare nedskudte, laae der, skreg og lamenterede; men jeg brød mig ikke derom, jeg lod stedse marschere friſk over dem fremad. Jeg tænkte jeg skulde nok tvinge det; men, ved Gud, det var mig ikke mueligt. Førend mine Folk kunde komme under Kanonerne, vare de allerede skudte omkuld. Mit Corps var smeltet sammen til nogle hundrede Mand, og jeg var allerede paa den Point, at jeg vilde lade commandere: retireer! — Da faldt Deres Fader Fienden ind i Flanken, med en Bravour, ved Gud som en Løve. Inden en Times Forløb havde han bestiget det ene Batterie, og nu med opplantede Bajonetter marcheret

cheret imod Fienden, og nedstødt alt hvad der mødte ham — og saaledes blev han stedse ved at marchere fremad, ind i Hjertet af Fienden. Dette foraarsagede en stor Confussion blandt Fienderne, og Modet voxte hos mine Folk. Vi angreb nok engang — Hut da sad vi paa Fiendes Nakke, Batteriet blev besteget, Kanonerne vendte om mod Fienden; hillemænd! hvor sløi da Armene og Hjerneskallerne omkring. Nu kunde og det svære Cavallerie hugge ind. — Det var et Slagterie! Der blev ikke givet nogen Pardon, alt blev huggen eller stødt ned, og tilsidst blev den hele fiendtlige Armee jaget ud i Kalben. Ha! det var en varm Dag.

J. Men kjære Fyrste, druknede da ikke disse stakkels Folk, da de bleve jagne ud i Kalben.

F. Det forstaaer sig. De druknede næsten alle. Jeg troer ikke at 3000 Mand fik reddet deres Liv ved at svømme.

J. De stakkels Mennesker! Og hvad havde de da gjort Dem, at de handlede saa grusomt med dem?

F. Det er jo et dumt Spørgsmaal. Han har jo hørt at disse Karle skjød paa mine Folk. Havde de da ikke gjort mig nok?

J. De stakkels Mennesker kunde jo ikke andet. De maatte jo skyde Deres Folk ihjel, naar de ikke selv vilde skydes ihjel.

F. Et hvad, derfor var det Krig.

J. Og ellers er Menneskeblod Dem saa dyrebart, jeg hører overmaade sjelden, at der skeer nogen Execution i Deres Land.

F. Og det med Rette. Jeg gyser naar jeg skal underskrive en Dødsdom. Hellere lader jeg de Canail-

ler, som have fortjent Strikken, kaste i Tugthuset og arbeide. Der ere de dog Staten til Nytte.

J. Gud velsigne Dem derfor, naadigste Fyrste! Men hvor er det mueligt, at de kunne være saa medlidende imod Tyve og Røvere, og saa haard imod ærlige og brave Folk? Hvor mangen retskaffen brav Mand, hvor mangen kjerlig Ægtemand og Fader, hvor mangen haabefuld Søn, maa der vel ikke have været saavel iblandt Deres egne Folk, som iblandt Fiendens, som er bleven sønderhugget og sønderknuset.

F. Brave Folk nok. Dersom jeg havde kunnet kjøbt mangen een af mine Grenaderer tilbage igjen, saa havde jeg, saasandt som Gud lever, gjerne givet ti Tusind Daler derfor. Men hvad hjelper al Philosopheren? I Krigen gaaer der ikke anderledes.

J. Og saa meget som jeg kjender til Deres Politie, saa er det fortreffeligt. De taaler ingen Tvekamp i Deres Land.

F. Ingen, aldeles ingen. Alle mine Decasterier have den strængeste Befalning, at de, uden Persons Anseelse, strax belægger den, som udfordrer nogen, med Fængsels Straf.

J. Gud gjengjelde Dem det, naadigste Fyrste! Men hvor kan dog en Fyrste, som er en Fiende af al Slagsmaal, hidse saa mange Tusinde sammen, at de ikke allene maa slaaes, men endog dræbe hinanden.

F. Ei hvad er det for Snak, i Krig gaaer det ikke anderledes til.

J. Og iblandt de Folk, som saaledes myrdede hinanden, vare der dog vist dem der imellem, som aldrig havde seet eller fortørnet hinanden tilforn, ja vel dem der iblandt, som vare hinandens Venner.

F.

F. Det forstaaer sig. Jeg veed selv, at en Lieutenant af mine rede Husarer har engang i en Skarmydsel stødt paa sin kjødelige Fader, og kløvet hans Hjerneskal med sin Sabel midt fra hinanden, saa at Hiernen flød ned ad Sabelen. I Krigen gaaer det ikke anderledes.

J. Gud forbarme sig! Sønnen myrdede hans Fader?

F. Som sagt, i Krigen gaaer det ikke anderledes til.

J. Men jeg beder Dem for Guds Skyld, kjære Fyrste. Dog jeg taler for meget, jeg er bange for, De maatte tage mig det unaadigt op.

F. Naa! han synes mig at være en ret besynderlig Mand, saa reent ud har endnu aldrig nogen talt med mig. Men tal han kun hvad han vil. Jeg har i min Livstid hørt Smigrerier nok, i Dag har jeg ret Lyst til at høre Sandhed.

J. Naar De altsaa vil tillade mig det, saa fordrister jeg mig til at spørge Dem, hvem der egentlig har begyndt denne Krig?

F. Hvem da, uden jeg?

J. De? og hvad bevægede Dem dertil?

F. Mit Lands Velfærd.

J. Har da Deres Land virkelig vundet ved Krigen?

F. Jeg veed ikke om han har bekymret sig om noget andet, end hans Postil. Veed han da ikke, at jeg har erobret nogle hundrede Qvadratmile?

J. De har altsaa formeret Deres Land. Men jeg vilde vide om Landet har vundet derved.

F. Saa gaae han omkring i Landet, og see hvorledes det nu seer ud, og foresporg sig hvorledes det for saae ud! Hvor mange Byer jeg har ladet bygge, hvor mange Colonier jeg har anlagt, og hvor mange Moradser jeg har ladet udtorre!

J. Medens Krigen?

F. Jo mænd, da har man andet at tænke paa, end paa saadanne Ting. Alt dette er skeet i Freds-tider.

J. Naar De nu, bedste Fyrste, altid havde havt Fred, saa maatte Deres Land først ret blomstre.

F. Naa, hvad hjelper alt dette til. Der maa jo og være Krig.

J. Ja visselig, naar man bliver angreben. Men naar vi kalde Dem, vor kjere Landsfader, forstaae vi da ved det Ord Land, den Jord som vi plsie, eller de Folk, som der boer paa den?

F. Ganske vist de Folk, som boe paa den; men hvorfor gior han dette Spørgsmaal?

J. Ikke for noget andet, end dette, at ieg nu nok ogsaa onskede at vide, om De ogsaa havde befor-dret Deres Folks, Deres kjere Undersaatters, Velfærd.

F. Feltpræst! Feltpræst! han bliver mig tem-melig næsvis. Men det er ligemeget, jeg har nu engang tilladt ham, at tale hvad han vil. Blis han kun ved. Jeg gider just ikke roest mig selv, men det skulde han dog nok vide, at der paa nærværende Tid, er dobbelt saa mange Penge i Omlob, som der var, da jeg tiltraadte Regjeringen.

J. Dette veed jeg alt for vel. Og jeg er vist een af dem, som meest beundrer Deres Klogskab, og Deres Omsorg for Deres Undersaatter. Men —

F.

F. Naa! hvad vil han nu igjen med sit Men.

J. Men naar nu Penge kun gjorde Mennesket lykkeligt.

F. Hvad da ellers.

J. Bedste Fyrste! ville De naadigst besvare mig endnu et Spørgsmaal?

F. Saa spørg han kun om hvad han vil, jeg har jo engang tilladt ham det. I Dag faaer det saaledes at staae ved Magt.

J. Sig mig nu, kjere Fyrste, paa Deres Samvittighed, er De lykkelig?

F. (stod hastig op, og gik ov og ned i Stuen): Ved Gud! dette Spørgsmaal har endnu ingen af mine Undersaatter tænkt paa. Om jeg var lykkelig? Tænk engang! Tænk engang! Hvis jeg var allene med ham, saa vilde jeg svare ham derpaa.

Nu saae han alvorlig til Mauerbrecher, som forstod det, og gik strax bort. Verten havde for lang Tid siden taget Flugten, og jeg var altsaa ganske allene hos ham. Jeg kan ikke nægte, at jeg jo blev lidt bange, naar jeg betænkte hvem jeg nu havde for mig.

Fortsættelse.

Men forestil Dem, hvor rørt jeg blev, da han efter en temmelig lang Taushed, gik lige hen til mig, trykte min Haand, græd og sagde: jeg er ikke lykkelig, kjere Feltpræst, jeg er ikke lykkelig. Jeg er maaskee den Allerulykkeligste i det hele Land.

J. Den Ulykkeligste er De vel just ikke; men for lykkelig har jeg dog ei heller holdt Dem. Kjere Fyrste! forlad De mig min Aabenhjertighed. Den kommer fra en true Undersaats Hjerte.

nødvendige Penge dertil, at jeg endnu ikke har kunnet komme til at tænke paa saadanne Ting.

J. Det troer jeg nok, det troer jeg nok. Kun dette at bringe Borgerne i en ganske lille Stad, saa vidt, at de kunde nyde sand Menneskelykke, udfordrer endog den forstandigste Mands hele Kraft. Og desuagtet tragter dog mangen Fyrste endnu efter at erobre mere, da de dog selv visseligen føle, at deres Kræfter ere langt fra ikke tilstrækkelige til at gjøre de Landets Beboere lykkelige, som allerede iilhører dem.

F. Ja dersom Een havde saaledes talt med mig for 30 Aar siden, saa skulde jeg nok have betænkt mig paa at lægge mig efter Erobringer. Og da skulde det og have staaet sig bedre her: (han viste paa Hjerter): end nu. Ak Gud! Men jeg kan virkelig ikke heller vide hvor mine Folk blive af. Tilsidst maae jeg nok blive her i Nat. Jeg er desuden temmelig træt, da jeg i Dag har redet ni Mile. Vært!

V. Hvad vil Deres Naade mig?

F. Kan du give mig Qvarteer i dit Huus i Nat?

V. Gud see i Naade til os, det kan jeg ikke; jeg har kun een Seng for mig og min Kone, og der er ikke engang rene Lagener paa den. Jeg vil ride med Deres Naade, og vise Dem Veien, om De ikke selv kan finde den.

F. Du underlige Karl! Har du da intet Halm? Gjør mig et Straaleie til rette. Jeg har maaskee sovet mere paa Straae end du.

Verten løb nu hastig bort, og kom igjen med nogle Knipper Halm, lagde dem til rette, og Mauerbrecher kom nu og ind i Stuen, saae bedrøvet til det Leie hvor han skulde ligge paa.

Imedens at Herren var i Færd med dette Arbeide, sagde Fyrsten: Den Fordeel forskaffer Krigen os dog, at den uddanner de menneskelige Kræfter, og giver deres Legeme Fasthed. Naar jeg ikke havde været i Krigen, skulde jeg da vel have kunnet sove paa Halm.

J. Tilgiv mig, gode Fyrste, ogsaa dette kan jeg ikke give Dem Ret i, Reiser, Skibsfarten, og enhver virksom Levemaade forskaffer den samme Virkning. Man behøver kun at tænke paa Sporer, som man vil stode Menneskene i Siden med, for at holde den i Virksomhed, saa skal visselig deres Kræfter og derved blive uddannede, og deres Legeme faae Fasthed. Jeg har aldrig været i Feldten, og jeg troer dog, at kunne sove lige saa rolig paa dette Straaeleie, som De, gode Fyrste.

F. Han vil dog og gjøre mig al Fortjeneste stridig.

J. Ingen anden, end den Fortjeneste af Erobrer, nemlig, at Erobringen, undtagen i det Tilfælde, at man bliver tvungen dertil, aldrig er nogen Fortjeneste. Desuden have De som Fyrste Fortjenester nok, som ere lagte saa tydelig for Dagens Lys, at De ikke behøver min Roes. Og flere af dette Slags skal De vist faae, naar De først vil tænke paa at forskaffe Deres Undersaatter sand Menneskeheld.

Nu lagde han sin Hat paa Bordet, hyllede sig ind i sin Kappe, og kastede sig ned paa Halmen. Jeg gjorde det samme, og da Mauerbrecher saae, at det ikke kunde være anderledes, maatte han ligeledes finde sig deri.

Med næste Post skal jeg skrive Dem hvad Udfaldet blev. Jeg er evig Deres oprigtige

Wenzel.

Tredie Brev.

Feltpræsten Wenzel til Carl.

Karmin, den 22 August.

Her har De, min Bedste, Enden paa mit Brev. Jeg sov roelig, indtil hen imod Morgenstunden. Da gav Fyrsten et forskrækkeligt Skrig fra sig. Ak! Ak! Hjelp! Hjelp! raabte han saa heit, at jeg sprang op, og alle mine Lemmer skjelvede.

Hvad er det, hvad er der paa Færde, naadige Fyrste, er der nogen som foruroliger Dem?

Ak Gud forbarme sig! Der er ingen, som gjør mig Uroe. Ak! Ak! Ak! Tænd Lys, hurtig!

Da jeg selv havde et Fyhrtøi hos mig, saa blev det mig en let Sag strax at skaffe Lys tændt. Jeg gik med det hen til ham. og blev vaer, at hans hele Legeme skjelvede, og at Angestens Sveed trillede ned ad hans Kinder. Bedste Fyrste, sagde jeg, hvad er der hændtes Dem?

Han stod op, greb med sine skjelvende Hænder fat paa mine, og sagde: ak, min kjere Feltpræst, jeg er en ulykkelig Mand. Der drømte jeg, at jeg reed over den Valgplads, som jeg i Dag har beseet. Paa engang reiste alle de Ihjelslagne sig op, og skreg; holdt! holdt! nu har vi endelig faaet fat paa dig. En Officeer, hvis halve Hjerneskal var afhugget, greb fat paa min Hestes Tøile, og sagde: Nu skal du ikke saa let slippe herfra igjen. See her! betragt engang

hvor-

hvormeget Blod her flyder, som du har opofret, for at stille din Ærgjerrighed tilfreds. Derefter hørte jeg en skrækkelig Brølen, Vee! Vee! tudede det igjennem Luften. Een skreg, jeg vil have min Arm igjen: den Anden reev sit Bryst op, viste mig sin sønderknuste Lunge, og skar Tænder: en Tredie skuppede sig frem paa Maven, og brølede: skaf mig mine Laar igjen! Een, hvis underste Tandkjæve var afhuggen, holdte den frem for mig, og truede med den knyttede Næve. Hvor jeg vendte mig hen, saae jeg Ansigter, som havde Convulsioner, som skar Tænder, og hvis blaa Læber flød over af Fraade. Endelig kom een haltendes frem, hvis Kallun hængte ham ud af Livet. Da han var kommen hen til mig, reev han det ud af Maven, og kastede mig det lige i Ansigtet. Derover blev jeg saa forfærdet at jeg vaagnede. Ak! jeg stakkels Mand, saadanne Drømme ængste mig bestandig. Snart seer jeg graahærdede Oldinger, snart Qvinder, snart Børn, som fordre deres Sønner, Mænd og Fædre tilbage af mig. Gud forbarme sig! Naar jeg engang paa hiin Dag skal stilles frem for Verdens Dommer, med de mange Tusinde, som mistede deres Liv i den Krig, som jeg uden Aarsag foretog, hvorledes vil det da gaae mig? Hvad skal jeg gjøre? hvorledes skal jeg bære mig ad? Feltpræst, Giv han mig dog et godt Raad!

J. Ak, Fyrste, her er det vanskeligt at give Raad!

F. Saa? Altsaa kan han ikke give mig noget Raad, altsaa skal jeg fortvivle?

J. Derfra bevare Dem den barmhjertige Gud.

F.

F. Men hvad skal jeg da gjøre? Giv han mig dog et Raad!

J. Ak Fyrste, gjør da saa meget Godt, som det er Dem mueligt at gjøre!

F. Det vil jeg og, jeg vil udsætte halvtredsindstyve Tusinde Riasdaler aarlig dertil. —

J. Ak Fyrste, De er paa en uriatig Vei! og om De endog satte en heel Million ud hvert Aar til gode Stiftelser, saa hjelper det lidet eller intet. Lær kun at indsee hvad Menneskene trænge til, og søg at forskaffe dem det.

F. Og hvad er det da?

J. Sundhed, kjere Fyrste, Sundhed, sund Menneskeforstand, Frihed, en god Ægtemage, samt —

F. Hold op! hold op! jeg kan jo ikke skaffe det. For Pokker, hvordan skulde jeg da bære mig ad, at mine Undersaatter blive sunde, faae Menneskeforstand og —

J. Det er altsammen mueligt, naar De kun vil begynde at arbeide derpaa. Og endnu eet, søg at forhindre, at Deres Prinds ikke bliver nogen Erobrer.

F. Og det bliver han vist. Den hele Dag hænger han over Curtius og Cæsar, over Ludevig den Fjortendes Levnet, og bladrer i Planer af Batailler.

J. Men naar De, bedste Fyrste, forfattede en Beskrivelse over Deres nærværende Sinds Forfatning. —

F. Ja, naar han læste den, da skulde nok Lysten til Erobringer forgaae ham; ja det vil jeg gjøre.

J. Og opmuntrede de Lærde —

F. Og hvad skulde vel disse Pedanter udrette?

J. Men, kjere Fyrste, hvorfor erobrede De da?

F.

F. For at erhverve Berømmelse.

J. Naar nu ingen mere roste Erobreren, naar han stedse blev forestillet som en Ødelægger —

F. Ja da — det lader sig høre. Det vil jeg og, saa vist som Gud lever, see iværksat. Jeg vil lade alle berømte Erobreres Liv og Levnet upartisk beskrive, jeg vil deri indføre hvor mange Menneskr, de derved have ofret af Venner og Fiender, hvor mange Stæder de have forstyrret, hvor mange Landsbyer de have opbrændt, hvor mange Fabriker de have ødelagt, alt dette vil jeg lade beregne, og tillige vise hvad Fordeel Landene have havt af Erobringerne, og De, som gjøre det bedst, vil jeg give Premie over Premie. Hvad mener han derom?

J Fortræffeligt! Gud velsigne Dem derfor og lade Dem finde Roe i Deres Sjel. Men med alt dette, vil dog disse Regninger blive meget ufuldkomne. Hovedskaden kan ikke beregnes?

F. Og hvori bestaaer den da?

J. Den Skade som Menneskenes Moralitet lider ved Erobringerne. Hvilken Tøilesløshed udbreder ikke Araeerne rundt omkring sig i Sæderne! Morderaanden følger Dem, og den medlidende Følelse ved en døende Broders Gisp en, som Gud har indplantet hos alle Mennesker, bliver tabt i Krigen Her maa man med barbarisk Haardhed lære, at ride over sine sønderknuste og gispende Brødre, som ligge der og sukke om Hjelp og Forbarmelse! uden at man tør forbarme sig over dem —

F. Ak! Feltpræst! hold Mund! jeg har faaet nok for denne gang. Han skal ikke omsonst have talt med mig. Hvad er hans Navn?

J. Wenzel.

Han

Han skrev derpaa mit Navn i sin Tegnebog og reed bort.

Jeg og Mauerbrecher satte os og strax derpaa op paa vore Heste. Men istedet for at ride til Grünnau, lammenterede Mauerbrecher saa længe, at jeg maatte vende om igjen, og reise tilbage med ham.

Paa denne Maade blev der da intet af Reisen, som jeg dog skal see fuldført, saasnart det bliver mig mueligt. Jeg er uophørlig Deres oprigtige Ven.

Wenzel.

Fjerde Brev.

Carl til Oberste von Brac.

Grünau, den 27 August.

Her sender jeg Dem, bedste Hr. Fetter, den bedrøvelige Historie, som jeg i mit sidste Brev formedelst Tidens Korthed ikke udførlig kunde berette Dem. Den Afdøde som blev begraven, var Diakonus Rollows Broder, en theologisk Candidat. Da jeg holdt det for mere passende, at lade den bedrøvede Diakonus Tid til at udgyde sine Taarer, end at afbryde ham deri, saa lod jeg mig ikke see af ham, men fulgte med Liigskaren, noget bag efter den.

Først da Begravelsen var forbi, gik jeg hen til ham, og fandt ham siddende imellem hans Kone og Henriette paa Kanopeen. Alles Øine vare røde af Graad.

Jeg tager en hjertelig Andeel i Deres sørgelige Skjæbne, sagde jeg —

Det troe vi, det troe vi, raabte de alle, at det var en overmaade god Mand, og døde saa tidlig i

sine

ſine blomſtrende Aar! Tænk engang, han var kun ſex og tyve Aar gammel!

Hvad døde han da af? ſpurgte jeg.

Ak! Han er falden, var Diakonuſens Svar, ſom man falder for onde Menneſker; han er bleven examinert ihjel. Har De da ikke hørt noget om denne ſcandalſe Hiſtorie? Og da jeg forſikrede, at ikke det ringeſte var mig bekjendt deraf, tog han mig ved Haanden, trak mig hen til ſig paa Kanopeen, og ſagde: ſaa ſæt Dem herned, og bereed Dem paa at høre det ſkrækkeligſte Exempel paa Præſtehad.

En Præſt i Naboelauget begyndte for nogle Aar ſiden at reformere ſin Skole, han lærte Børnene Skrivning, Regning, Muſik, Naturhiſtorie, Oekonomie, Moral, og noget af Geographien, tillige indførte han ogſaa alle Slags Legemsøvelſer, og min Broder, ſom var en ſtor Ven af Børnene, forenede ſig med ham. Denne Anſtalt havde en beundringsværdig Fremgang. Jeg har ofte ſelv beſøgt den, og forundret mig over de Kundſkaber, Dueligheder og gode Sæder, ſom Børnene der havde forhvervet ſig i ſaa kort en Tid. Deres Exempel virkede allerede paa Forældrene, og den hele Bye begyndte at forbedre ſig.

Havde ikke denne Anſtalt fortjent al muelig Underſtøttelſe? Skulde vort Conſiſtorium, hvis Pligt det fornemmelig er, at forfremme Oplysning og Menneſkeheld, ikke i ſær have antaget ſig den. Maaſkee dette og var ſkeet, thi vi have virkelig nogle forſtandige og retſkafne Mænd der. Men vor Superintendent ſatte ſig derimod af alle Kræfter. Ham ſynes intet andet at være godt, end det, ſom er gammelt, og anſeer enhver Forbedring ſom et Angreb imod Re-

ligio-

ligionen. Han søgte derfor strax i Fødselen at qvæle ethvert Ønske efter Forbedring, hos den hele Geistlighed, som staaer under ham, paa det det ikke maatte blive for stærkt, og han paa sin gamle Alder, skulde blive nødt til at forandre noget i sine mechaniske Arbeider.

Han havde altsaa neppe faaet Underretning derom, saa lagde han denne gode Mand alle muelige Hindringer i Veien. Han indgav Forestillinger i Consistoriumet derimod, og sagde, at Skolevæsenets Forbedring ikke var en Præstes Sag; men det hele Consistoriums, at denne Præst altsaa havde handlet Lovstridigt, og forjente at suspendes. Da han nu ikke kunde trænge igjennem dermed, saa kom han strax derpaa ind i Consistorio, og tilkjendegav med saadan en Hidsighed, at hans hele Legeme skjelvede, at han havde hørt noget Forfærdeligt: Præsten i Liebleben var gaaet saa vidt, at han havde afskaffet Catechismusen i sin Skole Naar saadan Selvraadighed ikke i Tide blev standset, saa stod det hele Land i Fare for at miste den rene Lutherske Lære, som dens første Bekjendere havde beseglet med deres Blod. Man maatte altsaa paalægge denne Præst, igjen at indføre Catechismusen; ja hans Samvittighed giorde ham det til en Pligt, endnu engang offentlig at examinere ham, for at erfare om hans Meninger vare rigtig overeensstemmende med den Lutherske Lærdoms Grundartikler.

Da han endog denne gang ikke kunde trænge igjennem med hans onde Hensigter, saa vendte han sig til Fyrsten, og da han ogsaa her blev afviist, saa lod han sig nøie med at gaae omkring i Husene at bagtale den gode Præst, og ved hver Leilighed at sige noget Fornærmeligt om ham. Endelig føiede det sig

saa,

saa, at min Broder fik et Præstekald, og maatte lade sig examinere af ham. Denne Uskyldige maatte nu blive et Offer for hans Hevn! Ak! Barmhjertige Gud! Hvor ubegribelig ere dine Veie!

Her blev en Pause, for atter at give hans Taarer et frit Løb.

Da han igjen vilde begynde sin Fortælling, bankede der een paa Døren, lukkede den op, og — forestil Dem vor Forlegenhed — Superintendenten, med en ubeskrivelig adspredt Mine, traadte nu selv ind.

Jeg beklager, jeg beklager, kjere Hr. Confrater, sagde han, at den uudrandsagelige Gud har ladet Dem opleve et saa haardt og sørgeligt Tilfælde. Jeg haaber, at De som en from Christen vil snart finde Trøst, og sige:

Den Smerte er en Overgang,
Og bliver Veien end saa trang,
Den dog til Livet fører.

D. Naar jeg betragtede min bedrøvelige Skjæbne som en Tilskikkelse af Gud, saa kunde jeg meget let blive roelig. Men kun det falder mig tungt, at jeg skal kysse det Smertens Riis, som Gud slog mig med.

S. Hvad er det for et Riis, som De taler om?

D. Det er Dem, Hr. Superintendent. De er den Mand, som har lagt min gode Broder, den ædle, haabefulde, unge Mand i Graven. Hvor meget godt han havde kunnet stifte hos sin Menighed, hvor mange pædagogiske Kundskaber, og hvad for Menneskekundskab han havde erhvervet sig, hvor velvillig han var imod enhver, hvor godt han forstod at omgaaes alle Mennesker! Alt dette tog De ikke i Betragtning. De vidste, at han ikke forstod Ebraisk, at han var ubekiendt

med Anekdoterne om de gamle Kirkefædre, dette havde han selv sagt Dem, og tillige bedet Dem at skaane ham derfor. Og dog var De saa ondskabsfuld —

S. Ondskabsfuld?

D. Ja, saa ondskabsfuld var De, at De tvang ham til at forklare et heelt Kapitel af Esaias, og trak ham en heel Time uforskammet omkring med Theodorus Mopsvestemus, og ved hver en Feil, som han begik, og ved hvert et urigtigt Svar, som han gav, forekastede ham Ignoranz. Derover ærgrede den gode Mand sig saaledes, at han strax efter Examen blev syg, og døde Dagen derpaa. Mand — Det har De gjort! Er det christeligt, er det retskaffent handlet?

S. Og De vil endnu forsvare Deres Broders Ignoranz? Er det min Skyld, at han ikke forstod Ebraisk, var ukyndig i Kirkehistorien, og havde slet intet lært af alt det, som en retskaffen Præst maa vide?

D. Saa troer De da virkelig, at man maa bedømme en Mands Duelighed til Præsteembedet, efter de Kundskaber han har i det Ebraiske, og hvad han veed af Theodorus Mopsvestemus?

S. Og hvorefter da ellers? Er da ikke det hele gamle Testamente en tillukt Bog, naar man ikke har Kundskab om det ebraiske Sprog?

D. Og har man da ikke Forklaringer nok over det gamle Testamente, som man kan bruge, uden at forstaae ebraisk?

S. Jeg veed nok, at de Nyere blot tragte efter, at faae det gamle Barbarie indført igjen. Men Gud vil vist bevare os derfra! Ja, Gud vil forbarme sig over sin Kirke, og beskytte den mod de Nyere. Maa da ikke en troe Hyrde, især i disse nærværende farlige

Tider, forstaae at skjelne Sædekornet fra Udkruddet, at han ikke skal give sin Hjord Gift istedet for Føde? Og er han i Stand til at gjøre det, uden han forstaaer det ebraiske Sprog?

D. Og troer De da vel, at man kan lære at bedømme hvilken Forklaring der er rigtig eller urigtig, naar man et par Aar har plaget sig med den ebraiske Grammatik?

S. Nei det kan man vist ikke, det maa jeg tilstaae. Men man maae hver Dag, ja hver Time studere paa det ebraiske Sprog; thi det er et helligt Sprog, som Gud selv har talt.

D. Det er med andre Ord, man maa gjøre sig uduelig til at stifte nogen Nytte blandt Menneskene.

S. Hvorledes forstaaer De det?

D. Jeg mener, at en Præst skal dog vel være sin Menigheds Ven og Raadgiver.

S. Han skal ikke være Ven eller Raadgiver. Hvad skal disse nye Udtryk til, under hvilke man let kan forstaae saadanne Vildfarelser, som blive til Skade for Sjelen? Hyrde skal han være. Derfor kaldes han Pastor.

D. Godt. Hyrde skal han være. Men en Hyrde maa dog nok have Kundskab om det, som hører til Faarenes Bedste. Han maa dog nok vide, hvad der fattes Faarene, naar de ere syge, han maa dog nok vide hvorledes han skal føre dem, helbrede dem i deres Sygdom, og beskytte dem for Ulven.

S. Ganske rigtig.

D. Og Præsten er dog ikke en Faarehyrde, men en Menneskehyrde. Han maa altsaa ikke have Faare- men Menneskekundskab. Han maa kunne give

Raad, hvorledes Forældre skulle opdrage deres Børn; hvorledes den Vredagtige skal beherske sin Lidenskab, og den Vellystige bringes tilbage fra sine Udsvævelser; hvorledes den Bekymrede kan gjøres rolig; den Bedrøvede trøstes, og hvorledes Tvistigheder kan bilægges; ja han maa vide hvorledes hans Sognebørn skal forholde sig naar Kopperne grassere! naar deres Børn faae Tænder; naar Epidemier indfalde; og hvad de have at gjøre i hysteriske og hypochondriske Tilfælde.

S. Det er dog forfærdeligt! Det er dog forfærdeligt! Hvad dog de Nyere kan finde paa! Gud staae os bi! det er i de sidste Tider.

D. Thi Mennesket er ikke en Aand, men et Menneske; en Aand, forenet med et Legeme. Derfor kan ingen forbedre og helbrede Aanden, som ikke tillige kjender det menneskelige Legeme.

S. Det er forfærdeligt! Det er forfærdeligt!

D. Derfor lod vor Forløser sig ikke nøie med allene at undervise Menneskene, men han bespiisede dem tillige, og hjalp dem til deres Helbred igjen.

S. Det er dog forfærdeligt! Det er dog forfærdeligt!

D. Og den som hverken kjender Menneskets Aand eller dets Legeme, han er ganske uduelig til at være en Menneskehyrde, om han endog hundrede gange havde læst den ebraiske Bibel med og uden Punkter, og kunde den hele ebraiske Grammatik uden ad paa sine Fingre. Han er en Leiesvend, som blot fører Faarene paa Græs, for at klippe og malke dem.

S. Det er forfærdeligt! Det er forfærdeligt! Altsaa anseer De vel Raademidlerne for Intet — Vil blot lede Menneskene frem ved Fornuft —

D.

D. Jeg holder meget af Raademidlerne; men man maa rense sin Fornuft, selv have en ret sund Menneskeforstand, naar man vil betjene sig af dem hos andre, ellers anretter man ligesaadan en Ulykke med dem, som en Quaksalver, der med de herligste Lægemidler curerer Folk ihjel. Og Menneskeforstand kan man sandelig ikke faae af den ebraiske Grammatik. Jeg tænker endnu stedse med Bedrøvelse paa hvorledes jeg hendrev fire Aar af min Levetid med de orientalske Sprog. Dette er een af mine Ungdoms Synder.

S. Det er forfærdeligt! De vil altsaa omvende Menneskene med den sunde Menneskeforstand, og anseer den Hellig Aands Oplysning for Intet?

D. Maaskee for mere end De; men hvad er da Oplysningen?

S. Et Lys, som antændes i vor formørkede og i Mørkheden vandrende Forstand.

D. Og hvorved bliver da dette antændt?

S. Og dette veed De ikke engang. En Præst i en Kjøbstæd veed ikke engang hvad Causſa efficiens minus principalis illuminationis er.

D. Hvad Beyer og Quenstedt sige derom, veed jeg nok; men jeg vilde gjerne vide Deres Mening.

S. De er da vel i Stand til at troe, at jeg skulde have en anden Mening derom, end disse tvende ærværdige ved Kors og Lidelser prøvede og erfarne Mænd? Causſa efficiens illuminationis, minus principalis, est verbum Dei, Guds Ord?

D. Og hvor er da dette Guds Ord?

S. Det er forfærdeligt, Det er forfærdeligt, at høre saadanne naturalistiske, indiferentistiske Spørgs-

maale af en Præst. Søger De da maaskee Guds Ord nogen andensteds end i Bibelen?

D. Jeg veed nok, at Guds Ord findes i Bibelen. Men taler Gud ikke og til os ved Naturen?

S. Ja Naturen! Naturen! Vore Theologer vide intet om Naturen, de tale idelig kun om Naaden.

D. Vor Forløser taler desto mere om Naturen, viser med Fingrene paa den, og siger til Menneskene, at de skulde betragte den, at de skulde see hen til Fuglene under Himmelen, til Blomsterne paa Marken, til Viinstokken og Figentræerne, og lære af dem.

S. Man seer nok paa de blinde Hedninger, hvor Naturen kan føre Menneskene hen, de som tilbade Afguderne, og brændte af onde Lyster imod hinanden.

D. Det var fordi deres Præster blindede deres Øine, og døvede deres Øren, at de ikke kunde see det Skjønne i Naturen, og høre dens Røst. Deres Skove gjorde de til et Opholdssted for Faunerne, deres Floder til Boliger for Nympherne, ja næsten et hvert Træe og enhver Plante, helligede de til een eller anden Guddom; derved bragte de det omsider saa vidt, at Menneskene drístede sig ligesaa lidet til at trænge ind Naturen, som et Barn vover at røre ved en Muus, naar dets Moder har sagt det, at den har Gift i Halen. Efterat Præste-Despotismen har tabt sin Kraft, og man har begyndt at studere Naturen, ere Menneskene virkelig blevne mere oplyste, Djevelens Gjerninger ere forstyrrede, Hexer og Spøgelser ere forsvundne, alt er blevet menneskeligere og tolerantere, De undtagne, som istedet for Naturen, studere Dogmatik, og den chraiske Grammatik. Og naar alt

dette

dette er sandt, hvorfor har De da ikke spurgt min Broder om et eneste Kapitel af Naturen?

S. Hvad Natur! hvad Natur! jeg er ingen Naturalist, jeg holder mig ene og allene til Jesum.

D. Holdte De sig til Jesum, saa vilde De i Gjerningen vise, at De fulgte hans Exempel. Dog jeg vil ikke fornærme Dem. De er fra Deres Ungdom af bleven reven ud fra Naturen, og stukken ind imellem Bøgerne. Man har sagt Dem, at Unddragelsen fra Naturen, og Studeren i Bøger, var noget ret priseligt. Derfor maa man holde Dem det til gode, at De veed slet intet om Naturen, ligesom jeg maa tilgive en Jøde, at han ikke har læst det Nye Testamente. Men naar De dog kun ikke hadede og forfulgte dem —

S. Hvad er det De sige om at hade og forfølge? Hvem hader og forfølger?

D. At De hader og forfølger, det vil jeg just ikke saa ligefrem paastaae; men at De examinere Dem ihjel, som søge at finde Oplysning paa en anden Vei, end den De selv har gaaet frem paa, det bliver nok en Sandhed. Og da der endelig skulde spørges om berømte Mænd, hvorfor bragte De da den hele Tid hen med Theodorus Mopsvestemus, og spurgte slet ikke om Weise, Campe, Rochow —

S. Hvad, Hvad er det for Mænd? I hvilken Krog i Verden have de levet. I min Kirkehistorie finder jeg intet om dem. Er det maaskee den Weise, som har skreven den politiske Taler!

D. Disse Mænd kjende De ikke engang? Det er jo Pædagoger.

S Ei! hvad bryder jeg mig om Pædagogerne, Tilsidst vilde De vel have, at jeg skulde spørge mine Candidater om de meest berømte Comoediantere. Pædagoger her, Pædagoger der, mine Geistlige skulle ikke blive Pædagoger; men Theologer.

D. Og hvorfor spurgte De da ikke om Jerusalem. —

S. Har jeg ikke gjort det? Har jeg ikke spurgt om Faareporten, og Mosporten, og om alle de Porte, som vare i Jerusalem?

D. Jeg mener Abbeden Jerusalem. Og hvorfor spurgte De da ikke om Spalding, Teller, Lüdeke, Steinbart, Zollikofer, Seiler, Nosselt, Niemeier, Miller, Hufnagel, Rosenmnüller, Fedderſen, Leß, Griesbach, og mange andre flere retskafne og oplyste Theologer, hvormed Gud nu har velsignet Tydskland? Og blev stedse kun ved at spørge om Theodorus Mopsvestemus?

S. Alle disse ere af de Nyere. Og de nyere staae ikke til at troe. De have alle en Skalk i Hjertet —

D. Men De er jo og selv een af de Nyere, og Theodorus Mopsvestemus er ogsaa en Nyere, og altsaa efter Deres Mening vist en Kjetter.

Fortsættelse.

Nu blev denne Samtale uformodentlig afbrudt, ved et Fruentimmer, som traadte ind i Værelset, og var klædt i Sørgeklæder. Uden Complimenter, uden at see paa os Mandspersoner, styrtede hun sig strax ind i Præstekonens Arme, og sagde med en hulkende

Stem-

me: min Bedste! derefter faldt hun paa samme Maade Henriette om Halsen, og sagde: Henriette! jeg — jeg kan ikke holde det ud.

Hun blev imodtaget med en Strøm af Taarer, Diakonusen sluttede hende ind i sine Arme, og sagde: Kjere, lidende Pige! Jeg vilde trøste Dem, dersom De var rolig nok til at imodtage Trøst — De maae imidlertid fatte samme Trøst, som vi — see vi lide alle.

Nu rev hun sig ud fra ham, gik som tankesløs op og ned, og sagde: Ja, De lide — De have mist en Ven, — en Broder; men (her faldt hun i en Art af Begeistring): jeg har mist alting, min Ludevig — min Rollov — min Brudgom — ak! Gud forbarme sig! jeg har mist alt!

Med disse Ord greb hun fat paa Superintendenten, tog ham i Haanden, slyngede sin Arm omkring hans Hals, og trykkede sin Kind til hans.

De kunne lettelig tænke sig, i hvilken Forlegenhed vi alle bleve satte, ved den Misforstaaelse, som denne ulykkelige Pige befandt sig i, og dog var der ingen af os, som havde Mod nok til at hjelpe hende ud af den. Men ingen var mere forlegen, end Superintendenten. Han trak strax sin Haand tilbage, og holdt den tilligemed den anden paa Ryggen, fordi han formodentlig holdt den alt for hellig, til at den skulde blive vanhelliget ved en Piges Haandtryk. Men det hjalp ham ikke. Pigen slyngede nu begge sine Arme omkring hans Hals, trykte ham hjertelig op til sit Bryst, og sagde: Gode Mand! Trøst! Trøst! Ak Trøst! Jeg maa synke ned under al min Jammer.

Han maatte nu nok føle hos sig selv, at han ikke turde modtage den Titel: Gode Mand! thi han traadde

nu et par Skridt tilbage, og Pigen et par Skridt fremad. Han rømmede sig nogle gange, og Pigen blev det endnu ikke vaer. Tilsidst sagde han: Jomfrue Menzer! fat Dem dog.

Paa engang vaagnede hun nu op af sin Vildfarelse, foer tilbage, spilede Øinene høit op, og hendes Bedrøvelse forvandlede sig til Raserie.

Hvad, hvad, sagde hun, jeg troer virkelig De er — Naa! De kan være fræk nok til at træde ind i det Huus, som skriger Ak og Vee over Dem? Morder!

Aldrig har jeg seet en mere rasende Forbittrelse i noget Fruentimmers Ansigt, end jeg nu saae Og Ordet, Morder, blev maaskee aldrig tilforn udsagt i saa forfærdelig en Tone, som jeg nu her hørte det. Hendes Stampen med den høire Fod, hendes høire Haands Bevægelse ned mod Jorden, hendes opsvulmede Læber, hendes lige paa ham stirrende Øine, i hvilke paa engang alle Taarer vare borttørrede, alt sagde: Morder!

En iiskold Gysen foer over mit hele Legeme, hele Selskabet stod forstummet der, og Superintendenten havde tabt al Sands.

Diakonusen var den første, som kom til sig selv igjen, han slyngede sin Arm broderlig omkring Pigen, trykkede hendes Haand, og bad hende at være roelig, hun vidste jo selv hvad en overilet Vrede kunde forlede et Menneske til. —

Det veed jeg, det veed jeg, kjæreste Hr. Broder, min Ludevig har allerede lært mig at være roelig i Lidelser. Jeg havde kunnet see ham dø ved min Side, og skulde have været rolig, jeg havde kunnet see mit Huus brænde op, og i mit tillukte Kammer,

mer, med en roelig Forfatning, ventet det gloende Lovt at styrte ned paa mig. Saa meget har min Ludevig lært mig. Ja der har han. Der henne i Lysthuset i Landsbyen, hvor han boede. Ak! — Men være roelig — naar min Ven, min Lærer, min Brudgom myrdes ved min Side — Ha! (Her stødte hun ham tilbage, og løb igjen lige hen til Superintendenten):

Og hvad for en Misgjerning har jeg begaaet? Mand! Siig frem! — Hvad er min Forbrydelse, at De har behandlet mig saa barbarisk, og rovet alle mit Livs Glæder fra mig. Ja al min Glæde, al min Glæde har De rovet fra mig? Tael, stig frem!

S. Jeg veed slet ikke hvad De vil sige dermed.

P. Det er et tosset Svar. Hvad var min Rollows Forbrydelse? Var han en Hoerkarl? en Bagvasker? lod han nogensinde den Bedrøvede gaae fra sig uden Trost? Gik maaskee den Trængende fra ham uden Hjelp? — Hvad har han gjort — Siig frem, Siig frem, hvis De kan!

S. (hoster).

P. See hvor stum han staaer der for en stakkels Piges Bebreidelser. Hykler! hvordan vil du engang i sin Tid kunne forsvare det, naar du kommer til at staae for Verdens Dommer, naar han vil kræve Rollows Blod af din Haand. Hvad har Rollow forbrudt? Siig frem!

S. Jeg veed, jeg veed slet ikke hvad det skal betyde? Han forstod jo ikke Ebraisk, vidste intet af Kirkehistorien.

P. Hvad, Ebraisk, hvilket Slidder Sladder! de ebraiske Prædikantere ere jo ikke altid de bedste.

Men

Men han kunde undervise Børn, Hr. Superinten- og kunde give Menneskene gode Raad, og trøste dem, og forskaffe fattige Børn Opdragelse, og bringe saa- dan en forsængelig Pige, som jeg tilforn var, tilbage til den sunde Fornuft. Herre! at bringe en forfæn- gelig Pige tilbage til den sunde Fornuft, er nok no- get bedre, end alt det Slidder Sladder, som De der staaer og væver om.

S. Hvis han kun havde bragt Dem til at blive en Christen?

P. Hvad, tale De om Christus? Er De en Christen?

S. Det er jeg.

P. De en Christen: (nu vendte hun sig fra ham, strakte sine sammenfoldede Hænder op mod Himmelen, og gik op og ned i Stuen): Denne Mand skulde være en Christen? Den Misundelige en Christen? Den Hevngjerrige en Christen? den Ond- skabsfulde en Christen? En Morder en Christen? Jeg er ikke nogen Christen: (i det hun igien foer hen til ham): jeg er ikke en Christen, naar De er en Christen. Jeg gad ikke være i den Himmel, hvor De kommer.

Nu gik vi alle hen til hende, og søgte at stille hende tilfreds. Hr. Rollow trak hende saa godt som med Magt hen til sig paa Canopeen, og Superinten- denten gik stiltiende bort.

Det varede til hen imod Midnat, førend vi no- genledes fik denne Pige bragt til Rolighed igien. Ef- terat hun endnu havde fremført nogle hæftige Ord imod Superintendenten, saa brød hun ud i Beklem- melser over hendes Rollow. Rigtig nok var det Li-

denska-

denskabernes Sprog; men naar kun det Halve af det, som hun sagde om ham, var sandt, saa maatte han have været den ædelste, den elskværdigste Mand, under vis Opsigt en Horde Barbarer skulde været bleven forvandlet til Christne. Og at beskjæmme saadan en Mand offentligen, i saa høi en Grad, at han derover ærgrede sig ihjel, og det blot fordi han ikke forstod Ebraisk, og der forrige Aarhundredes Snurrepiberier — det er forfærdeligt. Og naar jeg med koldt Blod overveier den hele Sag, saa finder jeg slet intet Ugrundet i alle de haarde Bebreidelser, som den forbittrede Pige udstødte mod Superintendenten.

Jeg fulgte hende hjem til hendes Søsters Huus.

Paa Veien begyndte jeg at tænke efter, hvad jeg skulde sige for at trøste hende. Men jeg blev snart befriet fra den Umage, ved tre drukne Studentere, som insulterede os saaledes, at vi forglemte baade Bedrøvelse og Trøst, og vare glade at vi blot kunde naae hendes Søsters Huus, uden videre at blive mishandlede.

Hendes Søster er Hofraadinde Namur. Hun var endnu oppe, og modtog os med røde Øine.

Kommer du der, ulykkelige Pige, sagde hun, Du synes jo at være rolig. Du gjør ogsaa vel deri — Hvis der dog ikke fandtes nogen tungere Lidelse i Verden, end den at see sin Kjereste blive begraven. — —

Hendes Taarer afbrød hende. Hun hulkede vel endnu noget frem; men jeg kunde ikke forstaae hvad det var. Maaskee jeg dog havde forstaaet noget deraf, hvis jeg var bleven der længere — Thi denne Kone var ligesom ude for sig selv — Men Jomfrue

Menzer

Menzer saae paa mig — jeg forstod hende — og gik bort.

Barmhjertige Gud! hvor megen Jammer og Elendighed findes der ikke paa den Jord, som du har skabt!

Carl.

Femte Brev.

Carl til Oberst von Brav.

Grünau den 1ste September.

Jeg er overordentlig urolig, kjere Hr. Fetter! thi min Skjæbne er endnu stedse uafgjort, endnu stedse tvivlsom, om jeg skal blive den lykkeligste Mand i Henriettes Arme, eller om jeg min hele Livstid skal begræde hendes Tab. Min Moder har endnu ikke besvaret det Brev, hvori jeg fortalte hende min Kjærlighed til Henriette; hendes Fader vil aldeles ikke give sin Tilladelse til mit Giftermaal med hende, og Diakonusen bliver stedse mere tilbageholden imod mig, jo flere Vanskeligheder der møder. Han trækker endogsaa Rynker paa Panden, saa ofte jeg besøger hende, og har endnu ikke tilladt mig at spadsere med hende. Ja der er endnu ikke blevet noget af den Spadseregang til Richmans Have, som Jomfrue Helving lagde Plan til. Henriettes Fader forlanger endog, at hun skal komme tilbage til Koldingen. Og hun forsikrer, at hendes Tilbagereise til Koldingen vil blive hendes Død, da hun sikkert veed, at hun der vil blive martret ihjel af hendes ondskabsfulde Tante. Beklag mig kjere Hr. Fetter!

I Gaar

I Gaar reiste Zelnik herfra. Jeg formoder at han snart vil hente Jomfrue Helving, thi han elsker hende høit, har ogsaa allerede et Embede i sin Fødeby, og da han allerede har fyldt sit fire og tyvende Aar, saa er han vel ogsaa moden til Ægtestanden.

Henimod tredive af hans Venner og Landsmænd fulgte ham, og jeg var ogsaa med. Thi jeg elsker ham meget høit, fordi jeg stedse alt mere og mere er bleven overbeviist om hans Retskaffenhed, jo nærmere jeg har lært at kjende ham.

Om Formiddagen, førend Reisen gik for sig, fik jeg endnu Leilighed til at bevaane en besynderlig Høitidelighed. Der kom mig en stor Sværm Mennesker i Mode, da jeg just ville gaae ud, og da de kom nærmere, saae jeg at det var det lovlige Slagterlaug, som førte en feed Oxe, et fedt Svin, en Kalv og en Bede, som alle vare behængte med Krandse, og bestemte til, at en Slagtersvend skulde gjøre sin Prøve paa dem, for derved at erhverve sig Ret til at blive Mester. Der fulgte en Mængde Mennesker efter ham, især Børn, for at see hvorledes den unge Mand vilde gjøre sine Sager.

Jeg løb selv med, fordi denne Høitidelighed var gandske nye for mig. Saasnart man var kommen i Oldermandens Huus, saa maatte Svenden først taxere hvormeget ethvert Stykke af dette Qvæg veiede, derpaa maatte han slagte, og hugge ethvert Creatur i Stykker, og Mesterne vaasede noie paa, om han ogsaa gjorde det efter de foreskrevne Regler.

Alt dette forekom mig meget fornuftigt. Thi af saadant et Prøvestykke kunde man dog bedømme,

om et ungt Menneske har den fornødne Dueligheд til de Forretninger, som han har opoffret sig til, eller ikke.

Jeg meddeelte en Student, som stod ved Siden af mig, mine Tanker derom, og sagde: Dette Prøvestykke har behaget mig langt bedre end de Lærdes Examina. Thi de Lærde spørge Candidaterne om Ting, som ofte slet ikke staae i Forbindelse med de Forretninger, de ere bestemte til; men Slagterne see til om deres Svenne kunne hvad der nødvendig udfordres til deres Haandværk. Jeg tænkte endnu paa det Ebraiske, og paa Theodorus Mopsvestemus.

Men denne Student var af en ganske anden Mening. Han trak Munden haanlig sammen, og sagde: Hvad det er for et taabeligt Indfald! Jeg har ærgret mig imedens det hele Arbeide stod paa. Der arbeider nu disse dumme Mennesker, stedse mekanisk fort, som de have seet deres Fader og Bedstefader have gjort det, og ingen vover at gaae et Skridt videre. Spørg engang saadan en Karl om Slagterlaugets Oprindelse, og hvorledes Kraften forholder sig til Virkningen, og jeg vil give mig Fanden i Vold paa, om han kan svare Dem et Ord. Dersom jeg turde gjøre Indretninger, saa skulle det altsammen faae en anden Skikkelse. Da ville jeg f. Ex. bestille visse Folk til at give de unge Slagtere Underviisning. Da skulle de Karle pro primo lære en kort Historie om Slagterhaandværket, at de dog ikke skulde aldeles voxe op som Qvæg, men dog i det mindste have nogen Kundskab om de berømteste Slagtere, som have levet i de forskjellige Aarhundrede, om deres Herkomst og Skjæbne, og om de forskjellige Revolutioner, som ere forefaldne ved deres Haandværk; pro secundo,

maatte

maatte de lære Geographie, at de dog kunde vide om de skulde hente de Polske Oxer og Bøhmske Svin til Vands eller Lands; om de skulde ud af Koldinger eller Perlevitzer Porten, naar de vilde til Pohlen eller Bøhmen; pro tertio, maatte de dog lære Kunsthistorien, at de dog kunde vide, hvem der har opfunden Øxen og Kniven; pro quarto, maatte de høre Anatomie, at de dog kunde navngive de forskjellige Dele paa Qvæget, og sige hvortil disse vare bestemte; pro quinto Metaphysik, paa det at de kunde lære at adskille Kraft og Virkning, et cætera et cætera. Det maatte blive nogle ganske anderledes Slagtere. Hvad mener De?

J. Men med alt dette vilde de ikke lære at tillave Pølser og Skinker, og nedsalte Kiød.

St. For Pokker! det falder af sig selv. At tillave Pølser og Skinker, salte Kiød! hvad er det vel? det kan jo enhver Nar.

J. Kan De det da?

St. Hvorfor ikke? Hvorfor ikke?

J. Jeg gad ikke spiist noget af Deres Pølse og Skinkefabriqve. Jeg troer at enhver Færdighed maa erlanges ved Øvelse. Og derfor anseer jeg den Underviisning, som Slagterne give deres Drenge, for meget fornuftig, da den er en bestandig Øvelse. Og jeg anseer den, som har det bedste Kjød, og som tillaver de bedste Pølser og Skinker, for den bedste Slagter. For Resten bryder jeg mig ikke om, om han veed Kunsthistorie og Metaphysik, eller om han er en Ignorant deri. Lev vel!

Gives der dog ikke forunderlige Mennesker i Verden?

Fortsættelse.

Det var den høie Tid, at jeg afbrød Samtalen. Thi da jeg kom uden for Zelnicks Huus, sad allerede hele Selskabet deels paa Vogne, men den største Deel dog til Hest. Jeg svingede mig strax op paa min Hest, som det Udskud af Menneske, hvilken jeg nylig har skrevet Dem til om, igjen holdt; men neppe var jeg kommen op, førend Cronfeld, som anførte Troppen, gav sin Hest af Sporen, galopperte afsted, og hele Selskabet galoperede ogsaa bag efter ham. Jeg udstod Dødsangest ved denne Galloperen, thi alle Gaderne vare fulde af smaa Børn, som med Nød og Neppe kunde undvige de hurtig løbende Heste, saa at jeg idelig frygtede for, at et Barn skulde blive redet over og traadt ihjel.

Min Frygt var heller ikke ugrundet. Thi da vi ville ride ind i Koldingergaden, kom en gammel Kone gaaende, som havde en Kurv med Havefrugter paa Ryggen, og støttede sine vaklende Lemmer paa en Stav. Hun anspændte alle sine Kræfter, for at undvige denne vilde Skare, hvoraf de fleste vare drukne, men forgjeves, den enes Hest stødte paa hendes Kurv, og reev den stakkels Kone omkuld. Strax holdt jeg min Hest tilbage, og tre af Selskabet gjorde det samme. Vi raabte: holdt! holdt! Men Cronfeld raabte: lad den gamle Hex ligge ad Helvede til! og de andre klappede og vare færdige at døe af Latter.

Vi fire steeg nu af, og reiste den stakkels Kone op. Hun græd, men havde til al Lykke ikke faaet anden Skade, end stødt Næsen til Blods, og spildt hendes Urter, som Hestene havde søndertraadt. En-

hver

hver af os gav hende en lille Gave; derpaa reed vi langsomt videre frem.

Jeg dulgte min Fortrydelse indtil vi vare komne uden for Byen. Men neppe vare vi ude af Porten, førend den brød los.

Det er dog, sagde jeg, uforsvarligt, at Folk, som rose sig af forfinede Sæder og Smag, kunne tillade sig saadanne Uanstændigheder, som man neppe tilgiver den nederdrægtigste Pøbel.

Hvorfor vil du gjøre saa meget Væsen af denne Sag, svarede een, som reed ved siden af mig. Det er jo kun en Bagatel, og begyndte derpaa at fortælle endnu flere Afskyeligheder, som man neppe venter blant Matroser.

Det gyser i mig, naar jeg endnu tænker derpaa, og omendskjønt disse Afskyeligheder kun kan lægges Udskudet af Academiet til Last, saa er det dog allerede forgeligt, at saadanne Udskud, som meget let anstikke alt hvad, der er omkring dem, skulle opholde sig ved Academiet.

Hvortil skal al den Moralisering, sagde en vis Helvitz, med et satyrisk Diekast. Alt det bryder Burschen sig ikke om. Den Moral, som I prække, er for Philisterne; men Burschen hæver sig derover. Den akademiske Frihed er det største Klenodie, som enhver, der vil være een af Musernes ægte Sønner, maa vaage over. Thi dersom man betager os den, hvad havde vi da forud for andre unge Mennesker? Derfor udfordrer den akademiske Patriotismus fra Tid til anden at begaae en Exces, og saaledes at holde sine Friheder ved lige. Og hvad er det I der taler om Anstændighed og Uanstændighed? lad vor Landsregjering

domme deri! Og denne vil altid afgjøre Sagen til vor Fordeel. Vi ere de Personer, som tør gjøre Paastand paa de vigtigste Embeder i Staten. Vi blive Nationens Lærere, Oplysere, Lovgivere, om vor Burschikose Levemaade, endogsaa havde berøvet os vor Sundhed, Samvittighed og Ære. Det anseer vore Fædrenelands Fædre for Ret; hvorfor vil I unge Mænd da gjøre saa mange Ophævelser over disse smaa Irregulariteter ved Burschelevnedet.

Under denne Samtale kom vi til Byen, hvor vi, efter Aftale i Forveien, vilde skille os fra Zelnik. Vi havde redet saa langsomt, at Zelnik allerede var i Færd med at tage Afskeed, da vi kom der hen. Han omfavnede mig kjerlig, og forsikkrede mig om sit bestandige Venskab.

Saa meget jeg end var rørt derved, saa meget forundret blev jeg og over, at Cronfeld ogsaa tog Afskeed, uagtet jeg ikke vidste det mindste om, at han vilde reise bort. Jeg yttrede min Forundring over denne pludselige Beslutning for nogle af de andre; men de loe og sagde, jeg skulde ikke bryde mig derom, det var altsammen vel overlagt.

Efterat han havde omfavnet dem alle, tumlede han og hen til mig, og sagde: nu kjere hellige Carlsberg!

Der opstod en almindelig Latter; jeg traadte forvirret tilbage, og sagde: det kan jeg ikke modtage, jeg har aldrig gjort Paastand paa at fortjene Roes for at være hellig: jeg har kun stedse gjort mig Umage for at være en ærlig retskaffen Mand; og den er jeg.

C. Naa! naa! lille Nar, bliv dog ikke paa engang saa vreed? Kjere hellige Carlsberg! (her hængte han om min Hals) lev vel og beed for mig arme Synder.

J. Da maatte jeg gjøre mange Bønner, naar jeg skulle udvirke Forladelse for saadan en arm elendig Synder.

Med disse Ord vendte jeg mig fortrydelig om, gik til Vertshuset, lod mig give et Værelse for mig selv, og bestilte mig Kaffe. I det jeg vendte mig omkring, hørte jeg, at nogle søgte at ophidse og overtale Cronfeldt til at troe, at jeg havde gjort Nar af ham. Men han var saa drukken, at han ikke mere havde Styrke til at begynde Klammerie.

Saasnart jeg traadte ind i Værelset, kastede jeg mig ganske ærgerlig paa den første den bedste Stoel, som jeg fandt, og eftertænkte endnu Burschernes Levnet og Tænkemaade, men blev snart afbrudt i mine Tanker ved en Pige, som bragte mig den Kaffe, jeg havde bestilt. Er du saa allene, min Engel, sagde hun, da hun satte Kaffen hen.

Denne uventede Dristighed af en Pige var saa forunderlig for mig, at jeg paa engang kom til mig selv igjen, og svarede hende, maaskee venligere, end jeg havde skullet gjøre: som du seer.

P. Har du Griller?

J. Kan nok være.

P. Skal jeg maaskee fordrive dig dem? (her havde hun allerede grebet fat paa min Haand, og saae paa mig med et ubeskriveligt vellystigt Blikkast)

J. Det kan du dog ikke.

P. Jeg vil forsøge det (her sad hun allerede paa mit Skjød, og klappede mig meget vellystig)

J. Jeg var bedøvet; men fattede mig dog, og sagde til Pigen: du træffer paa den Urette.

P. Urette? lille Nar! hvad nytter Griller til? vær dog ikke saa vred.

J. Jeg samlede mine Kræfter sammen, sprang op, og stødte hende tilbage. Lad mig være, sagde jeg, du tager feil.

Med disse Ord løb jeg hen til Døren for at slippe ud. Men denne Tøs var saa fræk, at hun stillede sig for Døren, og sagde: du kommer ikke saa hastig bort. Da jeg vilde trække hende bort med Magt, begyndte hun at kjempes med mig, og sagde: vi vil dog see eengang hvem der staaer sig bedst.

Da jeg endnu aldrig i min Livstid havde været i den Forfatning, og det var første Gang, var jeg ude af mig selv, og vidste slet ikke hvad jeg skulde gjøre. Det letteste Middel havde vist nok været at tage Pigen i Nakken og kastet hende ud. Men jeg veed ikke om det er os mueligt at behandle et Fruentimmer saaledes, som just ikke har gjort os vred af Ondskab og Grovhed. I det mindste kunde jeg ikke gjøre det.

Jeg sleed mig altsaa løs, lagde mig i Vinduet, samlede mine Kræfter, saa godt som det var mueligt, i saadan en Hast, forvandlede min utidige Venlighed til Alvorlighed, derpaa vendte jeg mig igjen til hende, og sagde: Har du ogsaa allerede betænkt hvad der vil blive af dig?

P. (Med en høi Latter) Og hvad da?

J. Har du ogsaa allerede betænkt hvad der vil blive af dig?

P. (Noget forskrækket) Og hvad da?

J. Har du ogsaa allerede betænkt hvad der vil blive af dig?

P. (Ude fra sig selv med nedslagne Øine) Jeg veed slet ikke hvad De vil have. Hvad? hvad da? hvad skal der da blive af mig?

J. Har der ikke været andre Piger i dette Huus ferend du?

P. Jo vist.

J. Og har du ikke hørt hvad der er bleven af dem?

P. (taug og saae paa sine Negle)

J. Er det ikke sandt, de ere alle komne syge og elendige af dette Huus? blevne en Skræk for andre Mennesker? have maattet ende deres Liv med den skrækkeligste Skjændsel.

P. (begyndte at græde)

J. Og (i en meget alvorlig Tone) du ulykkeligste Skabning kan dog vælge en Levemaade, som upaatvivlelig vil styrte dig i selv samme Elendighed? Kan saaledes fordærve det unge Legeme? Og havde kunnet havt en brav Mand, og været Moder til mange Børn.

P. (stærk grædende) Dersom man havde sagt mig det for sex Aar siden, men nu hjelper al den Snak dog ikke.

J. Men det skulde du jo have vidst for sex Aar siden.

P. Hvad nytter det at man veed det, naar man bliver forført. Jeg har været saa ærlig en Pige som nogen, men som det saa gaaer.

J. Og hvorledes er det da gaaet?

P. Jeg var kun atten Aar gammel, da mine Forældre døde. Da ernærede jeg mig ved Syenaa-

len, og syede Fruentimmer- og Børne-Klæder. Men det smule Brød undte man mig ikke. Skrædderne gav mig an, og da tog man Sax og Persejern fra mig, og forbød mig under fem Rigsdalers Straf at sye noget Skrædderarbeid mere. Hvad skulle jeg nu gribe til? Alt Fruentimmer Arbeide har jo Mandfolkene ranet til sig, og det som, et Fruentimmer endnu kan gjøre, bliver betalt saa slet, at man neppe har det tørre Brød derved. Da maatte jeg jo søge Tjeneste. Kom smukt an, Gud i Himlen forbarme sig! Min Hosbond forfulgte mig, hvor jeg gik og stod, saa længe indtil han fik sit Ønske opfyldt. Det varede ikke længe, førend jeg kom i andre Omstændigheder. Da blev Han angest for at Konen skulde faae det at vide, og doctoreerte saa længe med mig, indtil han endelig fordrev det. Hans Kone, som maatte nok have mærket hvad Klokken var slaget, jog mig nu af Huset. Nu sig mig engang hvad jeg skulde gribe til? Intet havde jeg at leve af? Jeg havde heller intet at tabe, Ære og Samvittighed var borte. Og naar man taber den (her knepsede hun med Fingeren) saa tager Pokker det øvrige.

J. Er du da rasende? kan du endnu ikke forbedre dig, og i det mindste redde din Helbred?

P. Min Helbred? Gud forbarme sig, den staaer ikke mere til at redde.

J. Du er dog vel ikke smittet?

P. Hm! allerede for længe siden.

J. Du er smittet? og har ogsaa villet forføre og smitte mig? Djevel af Pige!

P. Ha! Ha! kun ikke saa hidsig! jeg maa dog vel fortjene noget, at jeg kan lade mig curere.

J. Pak dig strax paa Øieblikket bort, Afskum!

P.

P. Gud bevares! Hvem vil da være saa vred. Giv mig heller noget at jeg kan lade mig curere.

J. Jeg kastede fortrydelig en Speciedaler til hende, som hun tog imod og gik. Saasnart hun var kommen uden for Døren, hørte jeg, at en mandlig Stemme spurgte: Naa! har du fortjent saa meget paa eengang?

Ved alle disse Omstændigheder kom jeg i saadan en skrækkelig Uorlighed, at jeg ikke var mig selv mere mægtig. Jeg sank tankesløs ned paa en Stoel, og afskyede det Menneske, som kan synke saa dybt, at det gaaer lige hen til den skrækkelige Afgrund, som det seer for sig, og endnu er saa rasende, at ville trække alt, hvad der nærmede sig det, med sig. Ganske fortrydelig tog jeg min Hat og Kaarde for at ride hjem.

Da jeg gik bort, maatte jeg forbi den Stue, hvor de andre Studentere vare forsamlede. Døren var aaben. Een af dem raabte et gemeent Ord til mig, hvorved han gav mig at forstaae, at jeg havde havt at bestille med hiint Afskum, og hans nedrige Skjemt blev optaget med en høi Latter.

Her steeg mit Raserie til det høieste. Jeg traadte forbittret ind imellem dem: Hvorledes? hvorledes? Hvad? hvad vil De sige dermed? mine Herrer!

De loe og sagde: slet ikke andet, end at vor hellige Carlsberg er lige saa stor en Synder som vi.

J. Altsaa holde De mig dog for saadan en slet Karl, der skulle give sig af med saadant et nederdrægtigt — —

St! Lille Tosse! Hvorfor gjør du saadant et Væsen af saadan en Bagatel? du er jo vor Hr. Svoger!

J. Vore Begreber om Ære, ere meget forskjellige, mine Herrer! Jeg vilde slaae mig selv for Panden med knyttet Næve, og satte Afskye for mig selv, dersom jeg nogensinde kunde forglemme mig saaledes, at jeg skulde kaste mig i saadan en foragtelig Skabnings Arme. Det forsikrer jeg ved min Ære! (og slog med Haanden i Bordet) Een, som er en Renomist, og hedder Hauer, traadte frem, satte Næven i Siden, og spurgte: veed Monsieuren hvem han har for sig?

Jo, svarede jeg, det veed jeg; og jeg erklærer herved den for den nederdrægtigste Skurk, som bagtaler mig, for at have havt noget at bestille med denne Qvinde.

Helwitz faldt mig om Halsen, og søgte at stille mig tilfreds; to andre holdt Hauer tilbage; men vi vare begge saa forbittrede, at al Tiltale var forgjeves. Vi stødte de Fornuftige bort fra os, gik los paa hinanden, han skjeldte, jeg slog ham i Ansigtet — og forend jeg kunne besinde mig, havde vi allerede trukken Kaarden, og gik som Rasende los paa hinanden.

Min Haand skjelver, da jeg skriver dette, Hauer fik et Hug over den venstre Kind; han blev rasende, ridsede min venstre Haand, jeg styrtede endnu mere rasende ind paa ham, gav ham et Hug i Hovedet, som bedøvede ham saaledes, at han strax lod Kaarden synke. Jeg desarmeerte ham, og spurgte om han havde nok?

Ha, Hund! sagde han, du skal crepere paa Stedet.

Men de andre vare saa fornuftige, at de trak ham tilbage, og tog Kaarden fra ham, og jeg — jeg ilede bort.

At De vil holde en Straffeprædiken for mig, veed jeg nok, og at jeg har fortjent den, veed jeg ogsaa. Men hidindtil veed jeg endnu ikke hvorledes jeg havde kunnet gjort det anderledes.

Hvad vil Henriette sige dertil? Endnu har jeg ikke talt med hende. Af Gud, hvad vil hun sige dertil?

Carl.

Sjette Brev.

Oberst von Brav til Carl.

Holdersleben den 1 Sept.

At jeg, min bedste Carl! saa længe har ladet dine mig stedse saa kjere Breve ligge ubesvarede, maae du hverken tilskrive mig som Skiødesløshed eller Koldsindighed. Jeg er paa nogle Uger blevet en ret elendig Mand, og er det endnu. Min gamle Sygdom, Podagraen, har indfundet sig igjen, og jeg har maattet udstaae uudsigelig meget derved. Jeg troer neppe at nogen Misdæder paa Skafottet maa udstaae saameget. Mit hele Gods, min redelige Kone, mine Bøger, alt, alt det, som ellers var mig behageligt, foraarsager mig ingen Fornøielse mere.

Hvad er dog de Glæder Mennesket nyder, naar man ret overveier det. Slet intet ere de. Een eneste Modgang kan gjøre dem alle smagløse. Det menneskelige Liv forekommer mig stedse som et Maaltid, hvor alle Gjester blive godt beværtede, hvor enhver har sit Fad fuld af Suppe, Potage, Pasteter og deslige, for sig. Det er altsammen godt tillavet, kun at der ligger en lille Tot Haar i enhvers Fad, saa at Haarene stedse kommer imellem Tænderne, medens man spiser,

og

og man da altid hellere vil spytte alt det ud, man har i Munden, for at faae Haarene ud, end beholde noget deraf. Og naar man ogsaa undertiden nyder en Mundfuld, som er uden Haar, saa fordærver dog stedse Tanken om de andre Haar, og Bekymringen for at finde nye Haar, Appetiten. Ak, troe mig Carl! enhver har sin Tot Haar. Men de fleste Mennesker ere saa fine, at de, naar de fole saadant noget i Munden, holde Haanden for, trække det reent ud i Stilhed, og kaste det under Bordet.

Hvad mig angaaer, saa har Gud skjenket mig saa meget, at jeg fortjente, at han skulle tage det altsammen fra mig igjen, dersom jeg vilde beklage mig over ham. Mit Gods bliver Dag fra Dag mere blomstrende, min Fædrivt forbedret, mine Bønder tage til i Formue, Forstand og Retskaffenhed, og satte, dersom jeg forlangte det, deres Liv til for mig; og hvad for en fornuftig og retskaffen Kone jeg har, veed du ogsaa. Nu skulde man jo troe, at jeg var den lykkeligste Mand. Men ak! i denne rigelige Portion, som er opsat for mig, ligger to store Haartotter: min svækkede Son og min Podagra, som foraarsage, at ingen Mundfuld vil smage mig.

Imedens jeg pines af Podagraen, har jeg ofte havt mine Øine henvendte paa Pistolen, som hænger over min Seng, og troet om det ikke var godt ved et lille Tryk, at gjøre en Ende paa mit pinefulde Liv. Og dersom ikke Religionen var min Trøst, havde ikke Haabet om Forløsning fra alt Ondt, og Tanken om den kjerlige Fader, som søger at udvirke vort Bedste, endogsaa ved vor bitterste Skjæbne, holdt mig tilbage, hvem veed da, hvad der kunde være skeet.

Jeg

Jeg har havt to Læger, som begge have anvendt al deres Duelighed og Flid, for at forskaffe mig min Sundhed igjen. De have givet mig ind at laxere paa, og sat mig Clysterer; jeg har maattet vomere og svede; men Følgen af alle disse Operationer var, at Smerten trak fra Fødderne til Hænderne. Mine Fingre, som desuden allerede vare krumme, ere blevne det endnu mere derved, og den ene er endog brudt ud, og har givet en kalkagtig Materie fra sig. Du vil derfor ikke regne mig det til Onde, om dette Brev er skrevet noget ulæseligt. Thi det falder mig saa besværligt at holde Pennen. Og naar jeg kun stødte til Blækhornet med Fingrene, saa maatte jeg allerede skrige Ak og Vee. Jeg troer nok at Smerten vil gaae over efter nogle Dage. Men cureert er jeg derfor endnu ikke. Jeg maa leve i en bestandig Frygt for et nyt Anfald, og skjelvende tage ethvert Glas Viin og enhver Bid Skinke i min Haand, ja enhver Trækvind vil foraarsage mig Gysen. —

Hvad der dog er for en Elendighed i Verden? Men hvad er det at forundre sig over? Menneskene bekymre sig jo slet ikke om at formindske deres Elendighed, og befordre deres sande Lykksalighed. Jeg har lært at overfalde den sikkre Fiende, at bestige Batterier, at borttage Bagagevogne, at skyde Mennesker ihjel, men ikke hvorledes jeg skal vedligeholde min Sundhed. Siden jeg har afstaaet mit Friekorps, er jeg vel bleven klogere, og har alt mere og mere tænkt paa, hvorledes jeg bedst kunde forbedre min Tilstand, og har ogsaa virkelig meget forbedret den; men dersom jeg havde været vant dertil fra Barns Been af — Gud! da vilde jeg nu være en anderledes Mand.

Og

Og vi vilde allesammen blive andre og lykkeligere Mennesker, dersom vi mere bekymrede os om selv vor Lykke og Elendighed.

Havde f. Ex. den Grünauske Superintendent ladet Theodorus Mopsvestemus været Theodorus Mopsvestemus, og i det Sted besøgt Skolerne, givet Agt paa Disciplene, og opfundet et Middel mod Selvsvækkelse, hvormegen Elendighed havde han da ikke kunnet afværge. Men nu, nu vandrer han i den gamle Verden, og lader den nærværende ødelægges. Havde han istædet for at studere paa Roden til de hebraiske Ord, opsøgt de Rødder, som voxe omkring Grünau, og udforsket deres Kraft, saa havde han maaskee opfunden et Middel mod Podagra, og jeg var blevet lykkelig ved ham, og Tusinde tilligemed mig, og alle vi skulde da bede Gud om Velsignelse for ham. Thi at der vist nok er Middel for Podagra, saavelsom for enhver anden Slags legemlig Lidelse, den Tillid har jeg til Menneskenes Fader; men vi kjende dem ikke, vi træde dem under Fødder, uden at blive dem vaer. En Deel Mennesker iagttage Saturn, en anden studerer den hebraiske Grammatik og Vocabler, den tredie Talmud, den fjerde Pandekterne, den femte roder omkring i Documenter, Antikker og Oldsager, den sjette presenterer og pudser Gevæhrer, den syvende krøller Haar, den ottende syer Skoe, den niende passer paa at æde, drikke og fordøie. Og saaledes kan jeg endnu opregne dig 99 Hundrede Dele af den Menneskeligefamilie, som beskjæftige sig med alle Slags deres hele Liv igjennem, kun ikke med det, som umiddelbar har Sammenhæng

med

med Menneskehæld. Er det da et Under, om der er saa megen Elendighed i Verden?

Jeg er derfor hjertelig glad over, at du vil gjøre dig en egen Forretning af at formindske den menneskelige Elendighed. Gud opholde og styrke dig i dette Forsæt! Kan du vel ikke omskabe Verden, saa kan du dog lægge noget under den Byrde, som den ene Lidende bærer, paa det den maa trykke ham mindre, lade falde et par vedergvægende Draaber i den bittre Kalk, som den anden maa drikke, ja fra mangen een kan du vel tage hans Byrde reent bort. Og derfor vil Gud rigeligen belønne dig. Jo heldigere du bliver i at formindske andres Elendighed, desto klogere vil du ogsaa blive i at afhjelpe din egen. Og at see en Elendig, som du har reddet, der velsigner dig, vil være den bedste Vedergvægelse for dig i din egen Elendighed. Om den Belønning, som venter paa dig paa hiin Side af Graven, vil jeg paa nærværende Tid slet ikke tale.

Det har gjort mig overmaade ondt for den gode Candidat Rollow. Og saasnart jeg læste Historien om hans Henrettelse, erindrede jeg mig et Sted af en Prædiken, som Feltpræsten Wenzel eengang holdt. Denne var over Begyndelsen af Johannis Evangelium. Og da den forekommer mig mærkværdig, saa vil jeg her afskrive det Vigtigste af den.

„I Evangelistens Ord er noget Hemmelighedsfuldt. Men jeg vil ikke indlade mig deri, da jeg ikke selv forstaaer det. Jeg vil kun anmærke, at det, som Luther har oversat ved Ordet, ogsaa kan betyde Fornuft, Viisdom, Forstand. Saaledes har man stedse forstaaet og troet, at Jesus besad den høieste Viis-

dom,

dom, den sundeste og bedste Forstand. Og denne Forklaring maa nok ogsaa være sand. Thi naar I læse hans Taler, og Historien om hans Handlinger — er det da ikke sandt, at der stedse fremskinner Viisdom og Forstand i dem? I ville, at jeg blot skal anføre et Exempel, lægge Mærke til, at han stedse gjør Forskjel paa Menneskets Sjel, Legeme og Tilstand ligesom der er en stor Forskiel paa Mennesket, dets Huus og de Ting, som ere omkring det. Og ligesom Mennesket er mere end dets Huus og de udskaarne Zirater, som ere anbragte paa det, saaledes sagde Jesus ogsaa, at Sjelen var af større Værdie end Legemet og den udvortes Tilstand, søgte lige frem at forbedre den, og forsikkrede, at naar det stod sig godt med den, saa vilde det ogsaa gaae godt med alt det øvrige- Tragter fornemmelig, sagde han, efter Guds Rige og dets Retfærdighed, saa vil alt det øvrige tilfalde Eder.

Men jeg maa sige Eder, at de færreste Mennesker have det, som man kalder sund Forstand. Ikke som om den algode Skaber har nægtet dem den, thi Gud har næsten givet alle Evne til at erkjende Sandhed, eller sund Forstand, lige saavel som de ordentlige dannede Hoveder. Men, ret ligesom mange Nationer trykke saalænge Hovederne sammen paa deres nyfødte Børn, indtil de blive spidse, og troe at Børnene ere meget smukke, naar de have ret spidse Hoveder, saaledes bliver vor Forstand, strax naar vi komme til Verden, lemlæstet og fordreiet ved vore Foresatte; og vore Forældre og Læremester troe at vi ere ret kloge, naar vi ere ret taabelige. I vil derfor allevegne finde, hvor i henvende Eders Øine, Prøver paa den

menne-

menneskelige Uforstandighed. Menneskene ville stedse forbedre, gjøre alt mere fuldkomment og lykkeligt, dog sjelden Tingen selv, men stedse kun Klædningen, eller det Udvortes, hvilket er ligesaa daarligt, som om man vilde helbrede en Syg, og i denne Hensigt besatte hans Kjole med Guld.

For at forbedre Gudstjenesten, beklæder man Prækestolene og Alterne, naar man vil forbedre Vaisenhuset, saa lader man det male; og for at befordre Fædrenelandets Vel, lader man bygge nye Huse og Gader. Men da nu den egentlige Gudstjeneste er i Mennesket selv, da Vaisenhuset bestaaer af det Selskab af fader- og moderløse Børn, som skulle opdrages; og Fædrenelandet af vore Landsmænd, saa seer I vel, at alle disse Bestræbelser ere daarlige, naar de ikke anvendes paa Tingen selv.

Saaledes vare de, som levede i Jesu Tider ogsaa sindede. De dræbte Propheterne, og deres Grave lode de male; de lode Gjerrighed, Hovmod, Misundelse, Kaadhed og andre hæslige Laster voxe hos sig, men deres Hænder og Bægere holdt de reenlige, og Sømmene paa deres Klæder gjorde de ret brede. De ofrede ikke Gud deres Hjerte, men vel den Krusemynte, Dild og Kommen, som de avlede i deres Haver.

Da nu den rette sunde Forstand fremtraadte i Jesu Person, og talede til saadanne Folk, saa kunne I let tænke, hvad Øine de gjorde derved, hvilken en Allarm der opstod, naar han sagde: vee eder! som give Tiende af Krusemynte, Dild og Kommen, men forsømme det Vanskeligste i Loven, nemlig: Ret, Barmhjertighed og Troe; saa vidste de slet ikke hvad denne Mand vilde have. Nogle troede han

var forrykt; andre at Djevelen talede ud af ham, andre igjen at han var en Kjetter. De havde derfor heller ingen Rolighed, førend de fik ham henrettet.

Saaledes som det nu gik til paa Jesu Tider, saaledes gaaer det endnu den Dag i Dag er. Omendskjønt der vel er ingen som kunne sætte sig i Ligning med ham, saa lader der sig dog hist og her et Menneske see, som har nogen Lighed med ham. Saaledes som han vandrede omkring i en Tjeneres Skikkelse, saaledes vandrer den sunde Menneskeforstand omkring i al Stilhed. Snart viser den sig som en uskyldig Pige, snart som en ufordærvet Yngling; engang som en ærlig Landmand, en anden Gang som en brav Borger. Men saasnart som den lader sig see, opstaaer der ligesaadant et Skrig, som det blant Fuglene, naar de see en Natfugl. Og taler nu Een ganske høit — naa, saa Gud være den naadig; man hviler ikke, førend man har gjort ham til en Daare eller Kjetter, og udstødt ham af Selskabet.

Bestræber eder altsaa M. E. at bringe Eders fordærvede Forstand til rette igjen, ved flittig at læse Jesu Taler, og I skulle befinde Eder meget vel derved. Men troe ikke derved, at erholde Belønning og Bifald af Menneskene, men tænker meget mere paa Christi Ord: Hvo som vil være min Discipel, den tage sit Kors paa sig og følger efter mig.

Gud vil til sin Tid forbarme sig over os, og forlene Forstanden Seier over Daarligheden, saaledes, at Jesus bliver alle Ting i alle. Amen, Hjelp os dertil, Jesu, vor Forløser! Amen.

Du vil nok selv føle hvor megen Sandhed der ligger i denne Paastand, og dersom du seer dig om,

hvor-

hvorledes det gaaer til i Verden, saa vil du allevegne finde den bekræftet. Man opholder sig næsten i alt hvad man gjør ved Biomstændigheder, og Hovedsagen forsømmer man. De som befordre den menneskelige Lyksalighed, lade som oftest Mennesket være som det er, og forbedre kun dets Tilstand. Religionens Lærere miskjende dens Aand, og lære Dogmatik, Ebraisk og Kirkehistorie. Og naar Nogen viser at det mishager ham, og selv vil stræbe at forbedre Tingen, saa begynder Forfølgelserne, som ofte ende sig ligesaa sørgelige, som den gode Rollows Historie. Hvor længe det endnu skal vare, at man stedse vil ansee den sunde Menneskeforstand som et fremmet Dyr, og stedse gaae paa Jagt efter den, veed jeg ikke. Men jeg har den faste Tillid til Gud, at han til sin Tid — o vee!

Kjere Fetter Carl!

Min Mand har, medens han skrev, faaet saa skrækkeligt et Anfald af Chiragra, at han har maattet lade Pennen falde og gaae til Sengs. Du troer ikke hvormeget jeg i fjorten Dage har maattet udstaae med ham. At maatte see det Menneske, som er mig det kjereste paa Jorden, ligge i uudsigelige Smerter, uden at kunne hjelpe ham, det er en skrækkelig Tilstand! jeg har siden den Tid ikke været i Seng, og er derved bleven saa udmattet, at mine Knæ ikke vil bære mig. Jeg har fra den Tid af, tænkt med Vemodighed paa det Vers:

Vor Verden er en Jammerdal,
Sorg og Kummer overalt.

Det maa vel være sandt. Thi dersom jeg nu vender mine Øine fra min Mand paa min Søn, saa maatte jeg synke reent. Hvad gjør han da? du skri-

ver jo slet intet om ham. Gjør det dog. Thi af hans Breve kan man ikke blive klog.

Min Mand kalder, jeg maa slutte. Jeg er stedse

Din Veninde

Vilhelmine von Brav.

Syvende Brev.

Amtsskriver Helving til Oberst von Brav.

Koldingen, den 1ste September.

Høivelbaarne Hr. Oberst.

Naadige Herre!

Deres Naade tager det ikke ugunstigt op, at jeg vover at skrive Dem til. Deres Hr. Neveu, Hr. von Carlsberg, har nemlig, som jeg har erfaret af min Svoger, Diakonus Rollow, en ærlig Hensigt med min Datter Henriette. Omendskjønt jeg nu allerede anseer det for en stor Fortun, at komme i Forbindelse med et saa fornemt Huus, efterdi saadanne høie og fornemme Slægtninge let kunde være behjelpelige til min Befordring paa et andet Sted, og der heller ikke er nogen Tvivl om, at min Datter vil finde Ære og Brød ved Deres Hr. Neveu, men da der dog allerede paa hendes Vegne er gjort mig et andet Tilbud af Hr. Hofraad Grimlein in puncto matrimonii, og jeg heller ikke er utilbøielig til at deferere hans Petito, da han har lovet at hjelpe mig til en, med klækkelige Indkomster, forbunden Amtmandsplads, hvilket jeg, i Hensigt til mine trængende Indkomster, som Fixum og Sportler tilsammenregnet, beløbe sig i det høieste til 150 Rdlr. Sachsiske Penge, hjertelig ønsker; saa

er

er min underdanige Ansøgning til Deres Naade, at de ville tilraade Deres Hr. Neveu at afstaae fra sine Hensigter med min Datter, samt ganske lade dem fare.

Der er vel fra min Side af gjort mange og adskillige Forsøg, for at melliorere mine i mange Henseender trykkende Omstændighed til bedre; jeg har under mit Navn forfærdiget en Samling af de vigtigste Processer, som ere førte i Koldinger Amt, ab Anno 1555, hvilke omtrent maatte udgjøre 12 Alphabeter, iligemaade alle Amtmænds Levnetsbeskrivelse i Koldingen, fra Amtet blev anlagt indtil den Dag i Dag, item et Bibliothek for Amtsskrivere, i hvilket jeg fornemmelig har beskrevet de Bøger, som ere i min Bogsamling, og tilbudt Boghandlerne disse Værker, i Haab om at vinde noget klækkeligt derved; jeg har ogsaa besluttet at skrive Bibliothekernes Bibliothek, og deri at indrykke alt det Mærkværdige, som forekommer i alle Bibliotheker, der nu blive skrevne. Men efterdi jeg hidindtil ikke har kunnet bekomme nogen Forlægger til disse Værker, og heller ikke har Haab om at faae nogen, fordi ingen har Mod til at entrere i saadant et voluminøst Værk, har jeg maattet afstaae fra mit Forehavende, og allene sadt mit Haab til Hr. Hofraad Grimlein.

Vilde imidlertid Deres Naade have den Naade at gjøre mig et Laan af nogle Hundrede Daler, imod sædvanlig Interesse, og paa den Maade sætte mig i Stand til at kunne lade mine Værker trykke paa egen Bekostning, og siden overgive dem til at afsættes i de Lærdes Boghandling, paa hvilken Maade jeg let kunde forskaffe mig en aarlig Indkomst af 2000 Rdlr., Sachsiske Penge, i Betragtning af, at denne Handel

drives igjennem hele Tydskland, Sverrig, Danmark, Pohlen, Rusland, Preussen, Holland og Amerika; da var jeg ikke utilbsielig til at ratihabere det af Deres Hr. Neveu, paa den ene Side proponerede, og af min Datter Henriette paa den anden Side acceptererede Andrag de matrimonico, contrahendo, og ikke længere holde consensum paternum tilbage.

I Forventning om en hastig naadig Resolution, forbliver jeg stedse

Velbaarne Hr. Oberst!
Naadige Herre!
Deres Naades
underdanigste Tjener
Helving,
Not: Publ: Cæs.

Ottende Brev.

Carl til Oberst von Brav.

Grünau, den 2den September.

Deres Brev, kjere Hr. Fetter! har foraarsaget mig en meget bedrsvelig Dag. Jeg har ganske tænkt mig ind i Deres og Deres kjere Kones Forfatning, og ligesom lidt med Dem. Ak Gud! dersom jeg kun var i Stand til at hjelve! dersom jeg dog kunde lade falde en vedervægende Draabe i den bittre Kalk, som De nu maa drikke! Ak, bedste Fetter! det er en ganske besynderlig Slags Elendighed, naar man maae see Lidende, føler Tilbsielighed hos sig til at hjelpe dem, og dog er for svag dertil. Og jeg kan ikke nægte, at det undertiden kommer mig for, som om enhver var tilmaalt sit Bæger fuld af Elendighed, som han skulde

drikke

drikke ud, han maa anstille sig, hvordan han end vil. Jeg troede at have overstaaet al Elendighed, da jeg begyndte at smage Glæden af at gjøre vel, men nu seer jeg, at jeg har aabnet mig en nye Kilde til Elendighed. Jeg føler al den Smerte, som de Lidende har, som min egen, vil hjelpe og kan ikke, og har mange urolige Timer derfor. Tænker jeg paa Deres Tilstand, saa taber jeg Modet, tænker jeg paa Deres Søn, paa Rübners Datter, paa Rollows Brud, paa Henriette, paa mig selv, saa seer jeg intet uden Lidelser, og ingen Eone til at hjelpe

Dog vær stærk, Carlsberg! gjør hvad du kan! Bevidstheden om at have gjort hvad du kan, vil skaffe dig stor Vederqvægelse. Og skulde du endogsaa lide for det du gjør vel, nu lad saa være, saa lider du dog som en Christen, og det er dog altid bedre, end om du leed som en Skurk for Misgjerningers Skyld.

Denne eneste lille vederqvægende Draabe, som jeg denne Gang kan sende Dem, min anden Fader! er den Forsikkring: at Deres Søns Omstændigheder forbedre sig. Lægen har forsikkret mig, at hans Kræfter tage til, og jeg har god Grund til at troe at han ikke, siden han kom til mig, har igjentaget sin Synd. Jeg gjør ham af og til Forestillinger derom, og passer meget noie paa ham. Kun er han endnu stedse alt for meget inde i sig selv, dybsindig, frygtsom, og røber Utilbøielighed for alle Fruentimmer. Jeg har allerede to Gange villet tage ham med til Henriette, men uagtet alle mine Anmodninger, har jeg dog ikke kunnet bringe det dertil.

Jomfrue Menzer, denne ulykkelige Pige, er i Gaar bleven hentet herfra af Prindsesse Philippine.

Hendes Moder havde hjulpet med til at opdrage Prindsessen, og saasnart hun havde faaet Datterens Tidelser at vide, beslættede hun, som hun sagde, af Taknemmelighed mod Moderen, at antage hende til Selskabssøster. Hun kom selv kjørende til hendes Huus, og nødte hende til, uden at imodtage nogen Forestilling, at tage med sig til Hoffet. Diakonus Rollow er meget misfornøiet dermed, og spaaer ikke noget Godt derom. Han troer, at det Spring fra Elskerens Grav indtil Hoffet, er for stort til, at det kunne gaae af uden Fald. De meest bedrøvede Enker blive de største Bolerske, naar Overgangen fra Taarer til Latter skeer for hastig. Men det er nu eengang skeet, og lader sig ikke forandre.

Jeg er ogsaa meget bekymret for Rübners Datter. Vel lever hun indgetagen, ernærer sig og sit Barn paa en redelig Maade, har ogsaa nydt den hellige Nadvere, efterat hun har betalt Kirkebod med to Daler, som jeg har sendt hende (Det er dog en naragtig Ting med den Kirkebod! Løgnere, Bedragere, de Fattiges-Udsugere, Aagerkarle, Hoerkarle, Horer, Onanister, og alt Udskud af Mennesker, nyde uhindret Jesu Maaltid, kun de faldne Fruentimmer ere udelukkede derfra. Det er ikke efter Jesu Anordning! Forlad mig, at jeg er saa heftig! Jeg har af Vrede over denne Pharisæismus knekket min Pen itu) Men Pigen er mig nu saa kiek og rask, Øinene funkle saa levende, Studenterne ere saa opmærksomme paa hende, at jeg slet ikke spaaer mig noget Godt deraf. Efter den Kundskab, som jeg har om den menneskelige Natur, er en Pige i de Omstændigheder, som Pigen Rübner befinder sig i, naar hun opægges af unge Mandsperso-

ner;

ner; uden Redning forloren. Har De da ikke et lille Sted og noget Arbeide for hende paa Deres Gods? Dersom De har det, saa nægter De hende det dog ikke. De redder paa engang tre Personer fra Elendighed, Pigen, hendes Elsker og Barn, og mig forskaffer De en uudsigelig Glæde, ved at blive overbeviist om, at jeg har bidraget noget til disse tre Menneskers Lyksalighed.

Denne Vederqvægelse er mig saa meget desto mere nødvendig, da min Forfatning er meget bedrøvelig. Endnu er der ikke indløbet nogen Efterretning fra min Moder, og Henriettes Fader vil heller ikke endnu give sin Tilladelse til, at jeg maae indgaae Forbindelse med hans Datter. I Morgen er hun tilligemed den Rollowske Familie bedet hen til Hofraaden. Det vil være en mørk Dag for mig. Jeg vil ikke kunne udholde den i Grünau. Derpaa tager hun tilbage til Koldingen, og veed De hvorfor? Fordi hun vil gaae til Alters. Jeg spurgte hende, om hun ikke ligesaavel kunde gjøre dette i Grünau? men hun svarede mig, at det var umueligt for hendes Klæders Skyld. Da jeg raadte hende til Privat-Communion, faldt Hr. Rollow mig ind i Talen, og sagde: „Privatcommunion er ingen Communion. Vi holde et Maaltid uden at æde og drikke derved; skulle vi ogsaa anstille en Forsamling, uden Selskab? dette hellige Maaltid maa holdes med al muelig Høitidelighed. Naar vi ikke kunne forskaffe det den, saa ville vi dog i det mindste vedligeholde den Skygge af Høitidelighed, som det endnu har. De ville vel sige, at Pigen kunne sætte sig over den Fordom, og lade sig see i sine sædvanlige Klæder; men det gaaer slet ikke an. Hele Menig-

heden vilde see paa hende, og fælde hver sin Dom derover, og den Skam at udsættes for en heel Menigheds Dom, skulde forhindre al Andagt."

Dette var igjen Aarsag til en lang Samtale om Alterens Sacramente, hvorved Præsten tabte al sin Taalmodighed, og sagde: „Det er skiendigt, ja himmelraabende, som dette Maaltid vanhelliges. Man gjør denne Handling, som den store Menneskeven stiftede, for derved at opvække os til Taknemmelighed, Hengivenhed i Guds Villie, Ydmyghed, Broderkjerlighed, til en Leilighed for at vise sin Pynt, Forfængelighed og Daarlighed, og forhindre derved de Fattige fra at kunne tage offentlig Deel deri."

„Naar Jesus Christus eengang kommer selv igjen og vil holde Nadvere, naar denne guddommelige Mand med sin simple Klædning, med sit Ansigt fuld af høi Eenfoldighed, med sine Blik der skuer ind i Hjertet, og ikke spørger efter andet, end efter indvortes Værd, naar denne Mand, som, førend han uddeelte den første Nadvere, tog et Forklæde for, toede sine Disciplers Fødder, og sagde: Jeg har efterladt Eder et Exempel, at I skulle gjøre saaledes mod hverandre, som jeg har gjort mod Eder, naar han nu skulde bespise et Selskab af Folk ved sit Bord, som ikke havde andet i Hovedet, end Silkestrømper, Steenspænder, Haarpunge, Aigretter, Poser og Klæder med lange Slæb, hvis hele Opmærksomhed gik ud paa at faae den første Plads, og at bevare deres Lokker og Silke-Strømper fra at faae Skade, hvad det vel maatte være for en Contrast, naar han spurgte efter Brød, og man bragte ham Oblater, naar han forlangte Viin, og man bragte ham en lille Flaske fuld af Eddike, blandet

med

med Syrup, jeg troer han vilde vende sig fortrydelig bort, og sige: jeg kjender Eder ikke, viger alle bort fra mig, I som bestitte eder paa Uretfærdighed.

Mit Slagsmaal fortryder mig alt mere og mere. Jeg føler ret min Ringhed, naar jeg tænker paa, at jeg huggedes omkring med et Afskum, som jeg burde have foragtet, og saaledes satte mig i Fare, for enten at myrde eller blive myrdet. Dersom jeg nu havde dræbt ham, min Modstander, hvor elendig var jeg da ikke nu. Alle mine Glæder her i Livet vare tabte. Jeg troede ved min Bravour, at beskytte mig mod al Mistanke, som om jeg havde havt noget at bestille med dette Fruentimmer, men endogsaa denne Hensigt har jeg ikke opnaaet. Man taler derom allevegne, som om en bekjendt Ting. Dersom nu Henriette fik saadant at høre! Hr. Fetter! jeg beder Dem! dersom sligt kom Henriette for Øren, kunne De da, i Hensigt til mig, tænke Dem en større Ulykke? Jeg frygter og for, at mit Slagsmaal skal blive offentlig bekjendt. Da bliver jeg vist relegeret, siden jeg er den, som har slaaet først til. Dette maatte nu gjerne skee. Thi Grünau og jeg ere ikke ikke saa nøie forbundne, at det skulde koste mig een eneste Taare at forlade den. Dersom man dog kun tillige relegerte Henriette med, og jeg kunde tage hende med mig paa mit Gods! Men ak, det er dog intet andet for mig, end en sød Drøm. Jeg er stedse

Deres Carl.

Niende Brev.

Carl til Oberst von Brav.

Grünau, den 8de September.

Kjere Hr. Fetter!

Da jeg stod op i Gaar, satte jeg mig for at ville kjøbe en Hat og en Fjer til Henriette, som hun kunde tage paa, naar hun gik til Hofraaden. Hvorfor jeg gjorde det, veed jeg ikke selv. Men det forekom mig som om det var godt, at give hende noget med, til denne fortredelige Visit, hvorved hun kunde have mig og min Kjerlighed i Erindring.

Jeg gik altsaa endnu samme Formiddag hen til en Kjøbmand, som jeg havde seet saadanne Hatte hos, som jeg ønskede, og fandt i ham en meget besynderlig Mand. Han stod i sin Bod, da jeg kom til ham i en Slaaprok, med en hvid Hue paa, og en lang Tobakspibe i Munden. Jeg ønskede ham meget venskabelig en god Morgen; men han løftede kun Huen et par Tommer i Veiret, derpaa igjen tilbage, og sagde: God Morgen!

J. Kan jeg ikke faae fine Dame-Hatte hos Dem?

K. (saae ligefrem for sig, tog Munden fuld af Tobaksrøg, blæste den ud, og — svarede ikke et Ord).

J. Jeg veed ikke om De har forstaaet mig? Jeg spørger om jeg kan faae fine Dame-Hatte hos Dem?

K. (forandrede slet ikke sin Stilling, undtagen at han tog Munden endnu mere fuld af Tobaksrøg).

J. Vil De da ikke værdige mig med et Svar? Jeg vil kjøbe Hatte hos Dem.

K. Har Herren Penge?

J.

J. Hvilket Spørgsmaal! Naar jeg vil kjøbe, saa maae jeg dog vel have Penge.

K. Det er endnu slet ingen Følge; sandt nok, naar jeg handler med Bønder, Skoemagere, Skræddere og Lindvævere, de kjøbe ikke førend de have Penge; men naar Studentere ville kjøbe hos mig, saa er det en ganske anden Sag.

J. Min Herre! De taler i en meget fornærmende Tone; troer De da, at en Student er en Skjelm?

K. Gud bevares! det vil jeg ikke sige. Vel kjøbe de uden Penge, sætte Vahrene ud, spille Pengene bort, som de faae for dem, og bedrage Kjøbmændene; men derfor ere de dog ingen Skjelmer. Gud bevares! det vilde jeg ikke sige. Det gjør jo mange smukke artige Folk, og ere dog derfor ikke Skjelmer.

J. Men, min Herre! hvad vil De sige med alle disse fornærmelige Udtryk?

K. Slet intet, uden rede Penge.

J. Her er Penge (i det jeg kastede Pungen paa Bordet)

K. Skyldige Tjener! hvad Slags Hatte befaler De?

J. Her af disse, med lodden Kant. Hvad koster Stykket?

K. Tre Daler.

J. Og der er slet intet at aftinge?

K. Endnu aatte Groschen. Siden jeg seer at jeg har at bestille med en ærlig Mand.

Jeg betalte Hatten, og endnu et par Fjer. Derpaa spurgte jeg endnu eengang: men tør jeg dog ikke vide, hvorfor De er saa opbragt mod Studenterne?

K. Det maae De ikke fortænke mig i, min Herre. Jeg har min hele Livstid taget mig Verden nær, og arbeidet for at komme igjennem Verden som en ærlig Mand. Og naar jeg har arbeidet hele Aaret igjennem, har bragt Vahrer sammen fra alle Verdens Kanter, betalt Told, Fragt og Accise, og vil gjøre Afregning, naar Mesen kommer, ja saa er Vahrene borte, Kassen tom, og Pengene, som jeg skulde bringe med til Messen, staaer i Contobogen. Der er atter i forrige Uge, Hr Cronfeld gaaet bort, og skylder mig 150 Rdlr., i Sandhed 150 Rdlr. Jeg troer ikke, at jeg min Livstid faaer een Skilling deraf. Og af saadanne artige Herrer, kan jeg vise dem et halvt Hundrede. Hvilken ærlig Mand vil kunde holde det ud?

J. Men siden De veed det, hvorfor crediterer De da Studenterne?

K. Jeg har vel maattet gjøre det, naar jeg ville beholde mine Vinduer hele. Vær kun ubekymret, det skal ikke skee tiere. Kolbert (dette er hans Navn) er ingen Nar, at han skulle arbeide fra Morgen til Aften for andre. Nei det gjør Kolbert ikke. Hellere vil jeg lukke min Boutik til, og see ud af Vinduet.

J. Men De maa dog heller ikke dømme saa lige frem om alle Studentere.

K. Ja nu, jeg vil ikke dømme; men jeg borger ingen for en Halvskilling mere. Saa sandt Gud lever! ikke for en Halvskilling. Der vil De stedse agere store Herrer, vil ride ud, tage paa Bal, kjøre i Kane, og gjøre Presenter til Fruentimmer; Kjøbmanden skal levere Vahrene, og naar de skal betales, ja da, seer du til Kjøbmand, hvorledes du faaer dine

Penge.

Penge. Førend man forseer sig, saa ere de borte. Min Herre! dersom De saae min Contobog, saa vilde De vist forskrækkes. Jeg har først i Dag gjennembladret den. Der staaer en Hr. von R. for 150 Rigsdaler, hist en Herre von L. for 200 Rigsdaler, her en Hr. G. for 500 Rigsdaler, der en Hr. Z. for 600 Rdlr. Jeg vil være en Skjelm, dersom jeg ikke i Dag har talt 8000 Rigsdaler sammen, som ere saa godt som tabte. Og dersom De byder mig 500 Rigsdaler for alle disse Fordringer, saa overlader jeg Dem dem, saasandt jeg hedder Kolbert.

J. Det er ogsaa alt for slemt.

K. Tvivler De derpaa? saa kom med mig ind i min Stue. Jeg vil vise Dem min Bog.

Han lukkede Stuedøren op, men lukte den strax igjen, og sagde: Tilgiv mig, at jeg ikke kan føre Dem derind, min Kone er der.

J. Naa! hindrer det da noget? Er Deres kjere Kone maaskee syg?

K. Ja, dersom hun var syg, vilde jeg nok føre Dem derind. Men hun er frisk, og derfor er det bedre, at vi afgjøre vore Sager her i Boden.

J. Hvad vil De sige dermed?

K. Slet ikke andet, end at det er bedre at vi afgjøre vore Sager her med hinanden.

J. Det kan vi jo meget gjerne. Men jeg gad dog vidst, hvorfor De ville lade mig komme ind til den syge, men ikke til den friske Kone.

K. Ja, kjere Herre! jeg har et Kapitel i min Egteskabskatechismus, som lyder saaledes: Tillad ingen Student Omgang med din Kone.

J.

J. Et besynderligt Kapitel! og hvem har da forfattet den Katechismus?

K. Jeg selv. Thi disse Herrer sætte jo en Ære i at forføre Konerne, og ansee det for en Deel af den fine Burschikoske Levemaade, at give Philisterne Horn. For Pokker! hvem vilde da lade saadanne Folk komme ind i sit Huus? enhver ærlig Mand maae jo for deres Skyld frygte for at blive Hanrei.

J. Men da maae De have meget slette Tanker om Deres Kone.

K. Jh nu! — Omendskjønt jeg kan forlade mig paa min Kones Ærlighed, saa kan jeg dog ikke forhindre, at De jo hist og her vilde tale om den rendezvous, og hemmelig Omgang, som De foregive at have havt med min Kone, naar der kun nu var et svagt Skin til Rimelighed deri, og de da fik Folk i Byen til at troe, at de virkelig havde gjort mig til Hanrei.

J. De gaaer for vidt, Hr. Kolbert. At der gives slette Folk iblant Studenterne, det veed jeg nok. Men finder man dem ikke og iblant alle Klasser af Mennesker?

K. Det har jeg jo slet ikke nægtet. Vi ere alle arme Syndere. Og der gives slette Folk iblant Kjøbmænd, Geistlige og Haandværksfolk. Kun dette er Forskjellen: i andre Stænder er det en Skam, at være et slet Menneske, men hos dem er det en Ære.

J. Herre! Tal ikke for meget. De maa vide at jeg ogsaa er Student?

K. Det kan jeg ikke for. Men det er dog en Sandhed. Naar Een f. Ex. ved Lammenteren og Løvter, bringer en Kjøbmand til at give sig Credit, og lade ham faae de Vahre, som koster ham hans rede

Penge;

Penge; og ikke det allene, men lader sig tillige foere heie halve Aar af Tracteuren; lade Professoren, Skoemageren og Skræderen arbeide for sig, udsætter altid Betalingen fra en Tid til en anden; og tilsidst tager bort fra Byen, og lader de stakkels Folk blive i Stikken, saa er han dog vel en slet Karl?

J. Det forstaaer sig.

K. Og naar et Selskab er forsamlet, for at ryge en Pibe Tobak, eller drikke et Glas Vin, for at forskaffe sig nogle fornøielige Timer, som der kun ere saa faa af i Verden, og der da kommer Een, som begynder med Smudsigheder, og toucherer den ene efter den anden, og slaaer enhver paa Øret, som opholder sig derover; den er dog vel og en slet Karl?

J. Det er han visk.

K. Og naar Een forfører en ærlig Mands Kone, eller skjænder hans Datter, og saaledes paa eengang bersover for sin Vellysts Skyld, en Familie dens faa Glæder i Livet: saa er det dog vel og en slet Karl?

J. Det behøver intet Bevis.

K. Men det er jo en Ære iblant Studenterne at være saadan en slet Karl. Der er denne Cronfeld. Han har bedraget den halve Bye; og hvem bryder sig noget om det? Hvor der ere Studentere forsamlede, der tale de om det som om en ædel Handling, og have deres Glæde af at han har forstaaet at fuldføre det saa snildt. Der er denne Hauer, han forstyrrer alle Folk: kommer han i borgerlige Selskaber, saa taler han om Philistere, og er han iblandt Studenterne, saa taler han om Ræve. Er han ikke dog desuagtet den som er i meest Anseelse? er han ikke Anfører ved alle Høitideligheder? og at det hos dem ansees for en Ære at

være en Boler og Hoerkarl — det vil De dog vel ikke nægte? de synge jo offentlig i Giestgivergaardene, og paa Gaderne, Viser til Bersommelse for Horerie og Ægteskabsbrud, og Spotteviser om Kydskhed og Ægtestand.

J. Hvad nu det sidste angaaer, saa maa denne Bebreidelse ligesaa godt angaae de andre Stænder som Studenterne. Thi jeg har ogsaa hørt at disse Slags Viser ere blevne sjungne i andre Selskaber, hvilket jeg vist nok ikke billiger.

K. Kan nok være. Men hvem har da gjort alle disse Skjøgeviser? er det ikke sandt, Studenterne? eller saadanne Folk, som have været Studentere?

J. Ven! De siger mig mange bittre Sandheder. Men vær forsikkret om, at der iblant Studentere gives mange redelige, ædeltænkende og brave Folk, som disse Bebreidelser aldeles ikke passe sig paa.

K. Kan vel være. Det var heller ikke godt, dersom de alle vare slette Folk.

J. Og at jeg af mit ganske Hjerte afskyer alle saadanne slette nederdrægtige Handlinger, det kan De være forsikkret om.

K. Hm! hm! Jeg saae dog, at De ogsaa ledsagede Cronfeld.

J. Og hvad følger da deraf?

K. Saa maa De ogsaa vide noget om hans Spidsbubestreger.

J. Gjør ikke Slutninger for tidlig, Hr. Kolbert! jeg har ikke egentlig ledsaget Cronfeld, men Zelnik. Og jeg har ikke vidst at Cronfeld reiste, førend han tog Afskeed. Det forsikkrer jeg Dem paa min Ære.

K.

K. Saa tilgiv mig, at jeg har talt saa heftig. Dersom De vidste mine Omstændigheder, Hr. von Carlsberg! dersom D. vidste hvor Skoen trykker mig, saa vilde De vist tilgive mig, naar jeg undertiden lader et haardt Ord falde.

J. Jeg veed allerede nok for at undskylde Dem, arme Mand!

K. De veed langt fra endnu ikke alt. Kom ind med mig i min Stue, der vil jeg fortælle Dem alt.

Jeg gik med ham derind, hvor hans Kone, som havde et meget indtagende Væsen, tog imod mig. Men hendes Diekast vare meget bedrøvede og melancholske.

K. Ja, kjere Hr. von Carlsberg, det er ikke skrevet paa mangens Pande, hvorledes det seer ud i hans Hjerte. Jeg har nu været med i Verden henimod fyrretyve Aar, og har ladet mig det være ret besværligt for at fortjene mit Brød, og beholde et ærligt Navn. Jeg har ogsaa, udlæg det ikke til Storpralerie, at jeg siger saadant noget, jeg har ogsaa lært noget Retskaffent, jeg skriver et engelsk og fransk Brev, forstaaer Kjøbmands Regningen fra Grunden af, og naar det kommer an paa Raffinement og paa Speculation, saa er jeg vist den første. Undersøg alle de Kjøbmænds Handel, som ere i Grünau, og viis mig een, som har udført saa mange Forretninger som Kolbert. Jeg har havt Credit i de største Huse. Og dersom jeg fra mange Huse vilde have for ti tusind Daler Vare, saa kostede det mig kun et Brev. Men jeg har ogsaa altid indfundet mig paa Minuten med Betalingen. Og nu, da jeg har gjort alt det, veed De da hvorledes det gaaer mig til Slutningen? jeg maa gaae fra Huus og Hjem, saa sandt Gud lever,

fra Huus og Hjem. (Han skjulte sit Ansigt i sit Tørklæde, hans Kone gjorde det samme)

J. Skulde Deres Sager da virkelig staae paa saa slet en Fod? Skulde der slet ingen Raad være mere for Dem.

K. Jeg veed ingen; Michaelimesse er for Haanden; 14000 Rdlr. maa jeg i det mindste betale, og naar jeg efterseer min Kasse, og alle mine Lommer, saa bringer jeg ikke engang 500 Rdlr. tilveie. Jeg har allerede for fjorten Dage siden skrevet til dem, som skylde mig her og uden Byen, og krævet dem, men bliver allevegne afspiist med tomme Løfter. Ak! hvor det krænker. Men jeg troer ikke, at jeg overlever den Dag, da jeg skal tilkjendegive min Bankerot; i Sandhed ikke, jeg griber før til den meest fortvivlede Beslutning.

J. Men, kjære Hr. Kolbert! fat Dem dog. De er jo ikke den første.

K. Ei hvad hjelper det mig? og naar ni og halvfemsindstyve blive til Skjelmer, saa vil jeg dog ikke være den, som skal fylde Hundredetallet.

J. Men om Deres Huus brænder af — er De derfor en Skjelm.

K. Nei, da vel ikke.

J. Men naar De nu taber Deres Formue ved en uskyldig Bankerot, er De det da?

K. For Gud vel ikke, og heller ikke for min Samvittighed. Men for Verden vil det ikke hjelpe mig, da er Ære og Credit borte. Og naar Æren er tabt, er alt tabt. —

Jeg anvendte alt hvad jeg kunde, for at faae ham til at være roelig, og lod de kjøbte Sager pakke

ind,

ind, og bære hen til Hr. Rollows. At jeg strax kom bag efter, forstaaer sig selv.

Fortsættelse.

Diakonus Rollow kom just fra Kirken, hvor han havde holdet Ugeprædiken, da jeg vilde gaae ind i Huset. Hele hans Ansigt udviste Fortrydelse, og kun med megen Møie blev hans Blikkast noget klarere, da han saae mig. Hans Kone modtog ham vel, med megen Ømhed og aabne Arme, men fik intet til Belønning af ham, uden et koldt Kys. Derpaa sank han kraftesløs ned paa Kanopeen. Efterat jeg havde havt en liden Ordstrid med Konen, angaaende den sendte Foræring, vendte jeg mig til ham, trykte hans Haand, og sagde: De er ikke i godt Humeur? er der hændet Dem noget modbydeligt?

D. Intet besynderligt. Alle mine Embedsforretninger ere mig modbydelige.

J. Men De skulde dog opmuntre Dem, naar De betænke hvormeget Godt De stifte derved.

D. Hvormeget Godt jeg stifter, det kan kun den Almægtige beregne. Jeg gjør kun hvad jeg efter mine Kræfter i min ubehagelige Forfatning kan gjøre. Men det veed jeg, at jeg skulde stifte ulige mere Godt med mindre Møie og større Glæde, naar vor Gudstjeneste og Præstens Embedsforretninger bleve forandrede. Dog jeg har allerede talt nok med Dem, angaaende denne Punkt. Jeg vilde falde Dem til Besværlighed med mine Klager, dersom jeg endnu vilde sige et Ord mere derom. Her, min Bedste, sagde han til sin Kone, er Skriftepengene! hold godt Huus med dem.

Han kastede et par Haandfulde Sølvpenge paa Bordet, og saae paa mig med et grandskende Blik, for at erfare hvad jeg vilde sige derom. Men førend jeg endnu kunde besvare det, traadte et Fruentimmer grædende ind i Stuen, og fortalte, under en Strøm af Taarer, at hendes Mand var død. Du gode himmelske Fader! sagde hun, jeg har maattet udstaae forfærdelig meget med ham. Sex hele Uger har han holdt Sengen, og ikke fortjent een eneste Skilling. Jeg har i al den Tid ikke kunnet røre en Haand ved noget. Jeg har maattet tilbringe Dag og Nat hos ham, pleiet og redt under ham. Med Nød og Nepve havde jeg saa megen Tid, at jeg kunde koge lidt Mad til Børnene. Du gode Gud! intet Menneske veed bedre hvorledes det gaaer mig, end den gode Gud — Jeg vilde nu betale de Penge, som Begravelsen koster, Deres Velærværdighed! hvormeget er det?

D. Hun skal betale mig 6 Groschen.

K. Kan det ikke være for de fire?

D. Ogsaa for fire — Og dersom det endda er hende for besværligt, saa forlanger jeg slet intet.

K. Naa, saa gid den gode Gud gjengjelde Dem det, og lade Dem leve længe, og see Deres kjere Børn blive store. Ak! naar først Faderen er borte, da falder det Moderen alt for tungt at ernære sine Børn.

Han sagde endnu meget for at trøste hende, raadede hende til Taalmodighed, Arbeidsomhed og Tillid til Gud, og lod hende derpaa gaae.

Nepve var hun borte, førend han spurgte mig: begriber De nu hvorfra den Fortrydelse reiser sig, som jeg føler ved mine Embedsforretninger?

J. Saa temmelig.

D.

D. Seer De! Saaledes ere Præsternes Indkomster. De maae tage en Deel af Skriftepengene, som dog i Grunden ikke er andet end en Almisse; den anden Deel maa Deres Sognefolk betale, just i de Omstændigheder da De selv har Sorg nok. Naar De lade sig vie, naar Deres Huusholdning formeres ved Børnenes Fødsel, og naar De lade nogen af Deres Familie begrave. Tænk selv med hvilken Uvillie man maae modtage saadanne Penge.

J. Men jeg troede ikke at De behøvede at tage imod dem.

D. Behøvede ikke at imodtage dem — Det er vel sandt. Men hvormed skulde jeg da ernære Kone og Børn? da kunde jeg paa den ene Side udvise Ædelmodighed, og paa den anden lade min Familie lide Nød, eller bedrage Haandverksfolkene. Nei Hr. von Carlsberg! det var en unødig Ædelmodighed.

J. Og andre Forretninger kunne De heller ikke foretage Dem?

D. Jeg veed ikke hvad det skulde være. Thi først tør jeg det ikke. Forestil Dem dog for Guds Skyld, naar jeg f. Ex. gjorde Skatoller og Stole, og vilde avertere i Aviserne: hos Diakonus Rollow er alle Slags Snedkerarbeide at bekomme, hvad det ville gjøre for en Opsigt! — Superintendenten forbød mig Prædikestolen — og Snedkerne confiscerede mit Værktøi.

Og dersom det endogsaa var mig tilladt at drive andre Forretninger, saa har jeg jo ikke lært noget andet. Af de Millioner Værktøi, som den menneskelige Forstand har opfunden, har jeg aldrig havt andre i mine Hænder, end Linealen, Pennekniven og

Pennen. Store Knive veed jeg ikke at bruge til andet, end til at skiere Steeg itu med. Da jeg kom til Forstand, lærte jeg endda at bruge Spade, Hakke og Rive.

Ak, Hr. von Carlsberg! Hr. von Carlsberg! vi ere Folk som ere ret værdige til at beklage. Naar jeg eftertænker hvilken Opdragelse vi have faaet. Gode Gud! naar andre Drenge lærte at bruge alle deres Muskler, og saae sig om i Guds Værksted, da sad jeg og læste Livius eller Propheten Esaias. Og naar andre unge Mennesker tog Deel i menneskelige Selskaber, gav Agt paa hvad der foregik og tog sig noget for, saa sad jeg bag ved min Ovensted, og tænker Under om mig selv, naar jeg saae ud af mit Tagvindue, og ned paa de Menneskensborn, som toge Deel i de jordiske Forretninger og Fornøielser. Saa sandt jeg staaer her for Dem; jeg vidste hvor mange Naturer der skulde være i Christo, førend jeg kjendte noget til Insecternes Forvandling. Derfor staaer man ikke i nogen Stand, i saa store Fristelser, for at blive nederdrægtig, som i den geistlige Stand.

J. Hvorledes forstaaer De det?

D. Hvorledes jeg forstaaer det? Det vil jeg sige Dem. Vi have næsten ingen andre Indkomster, end Skriftepenge, Copulations- Børnedaabs- og Liigpenge. Naturligviis have vi, ligesom alle andre Menneskensborn, Tilbøielighed til at forøge vore Indkomster. Thi da vi ere ligesaadanne Mennesker som andre, falder det jo af sig selv. Men der er jo næsten intet andet Middel, hvorved vi kunde forbedre vore Indkomster, uden ved Nederdrægtighed.

J. Og hvori bestaaer da det?

D.

D. Deri, at vi snige os ind i Husene, søge paa en krybende Maade at trække andre Præsters Skriftebørn til os; smigre for de Fornemme, spille en Helgens Rolle, bagtale vore Colleger lidt, ogsaa videre.

J. Men, Ven! hvorledes kan sligt være mueligt iblant Dem? De prædike jo Jesu Lære? og naar jeg kun læser nogle af hans og hans Apostlers Taler, saa hæver mit Hjerte sig, jeg maa jo gjøre vel mod hele Verden, og afskye enhver Nederdrægtighed.

D. Ja naar vi prædikede Jesum — saa skulde det nok bevare os for Nederdrægtighed. Men vi prædike Ovensted, Guilielmum, Baierum, Scherzerum og deslige.

J. Hvad er det for Folk?

D. Theologer.

J. Jeg synes virkelig at de gaaer forvidt. Jeg har dog hørt adskillige Prækener, men disse Navne ere aldrig blevne nævnede. Stedse kun Jesus.

D. Ganske rigtig. Vi bære os ligesaadan ad som de der mynte falske Penge, de smelte Tin, Blye og alle slags Metal sammen, og sætte Fyrstens Vaaben og Navn derpaa. Saaledes gjøre vi ogsaa. Der tager vi en Sætning fra P, her en fra Q, atter hist en fra Æ, stempler Jesu Navn derpaa, og søge nu at anprise dem, som om de kom fra Jesu, og naar nogen gjør Indvendinger derimod, saa skrige og beklage vi os over, at Troen paa Jesum taber sig.

J. Jeg forstaaer Dem ikke ret. Jeg ønskede at De vilde sige mig et Exempel derpaa.

D. Altsaa til Exempel: i en vis Kirke er for tre Søndage siden bleven prædiket, og bestemt hvorledes og paa hvad Maade Jesu Legeme og Blod er

tilstæde i den hellige Nadvere, og man har derved stedse beraabet sig paa Jesum. Det er dog vel at præge Jesu Navn paa menneskelige Sætninger, og intet andet.

J. Men, kjære Ven! hvorledes kunne De dog tale saa decisiv. Jesus siger jo selv: Dette er mit Legeme, og dette er mit Blod.

D. Og hvad mere?

J. Mere veed jeg ikke.

D. Jeg heller ikke. Og det gaaer ganske naturlig til, thi han har ikke forklaret sig videre. Men nu er denne Pater, og hiin Scholastiker, og denne Doctor Theologie kommen, og har villet forklare det, vi have antaget disse Forklaringer, og anprise dem som Jesu Lære. Har De forstaaet mig?

J. Fuldkommen. Men hvilken er da den rette Forklaring?

D. Jh hvad kommer det mig ved? Jeg lader denne Troesartikel, og alle andre, som staae i Dogmatiken, blive paa deres Sted, bekymrer mig slet ikke derom, vil ikke forklare, eller have det forklart, og bestræber mig kun for at gjøre og opmuntre andre til det, som Jesus har anpriist os som Godt, og Gud Velbehageligt, og det har stedse bevaret mig fra Nederdrægtighed. Saaledes har jeg f. Ex. prædiket i Dag over Ordene. Guds Rige er ikke Mad og Drikke, men Retfærdighed, Fred og Glæde i den Helligaand. Ja saadan en Betragtning gjør vist nok mere Indtryk paa Hjertet, end hundrede og halvtredsindstyve Prækener om Jesu Legems og Blods Nærværelse i Sacramentet, og end alle Prækener over det Ath. —

Fort-

Fortsættelse.

Førend han endnu sagde Ordet ud, traadte min Henriette, den kjære gode Pige, ind. En blid Rødme udbredte sig over hendes Kinder, og Kjerlighed og Sygefuldhed straalede frem af hendes Øine. Uden at høre efter hvad Diakonusen vilde sige med sit Ah — var jeg strax hos hende med Liv og Sjel, og greb fat paa hendes Haand. Den skjelmske Pige vilde trække sig tilbage, og forsøgte paa at rive sig løs, det forstaaer sig, saalænge jeg holdt hende fast: thi saasnart jeg lod, som jeg ville slippe hende, lod hun Haanden ligge ganske stille.

Paa engang saa flem, sagde jeg.

H. Det forstaaer sig. Man tør ikke komme en Brud saa nær, som De gjør, Hr. von Carlsberg.

J. Men dog vel min?

H. Hvis Brud? Hvilke Indbildninger de Herrer dog strax gjøre sig! Hofraad Grimleins Brud er jeg. (Vips var Haanden borte, hun sprang hen til Sideværelset, sage sig nok engang omkring, og sagde) bort Hr. von Carlsberg!

Hvad dog Naturen har forundt disse Piger en besynderlig Maade til at udtrykke sig paa! Hun sagde virkelig ikke andet end disse Ord. Og dog alligevel, naar jeg sammenregnede hendes Diekast, Mine og den Tone som hun udsagde dem med, saa var det ligesaa godt, som om hun havde sagt: kom, min Bedste! ind med i dette Værelse, her kunne vi sladdre sammen uden Vidner. Jeg forstod Sproget, og fulgte efter hende, hun rykkede vel Døren til, men netop saa fast som det var fornødent, til endnu mere at oplue min

Begjerlighed efter at være hos hende, just saaledes at jeg med ringe Umage kunde trykke den tilbage.

Efterat vi havde skjemtet noget, blev vor Samtale alvorlig, og endte sig tilsidst med Taarer over den betænkelige Forfatning, som vi befandt os i. Da jeg lod mig merke med, at jeg var mismodig, tog hun min Haand, og sagde: Vær ved et godt Mod, kjære Carlsberg! Lader os overgive Bestemmelsen af vor tilkommende Skjæbne til det alvidende Vidne paa vor Kjerlighed! Seer han, at en nærmere Forbindelse er os tienlig, saa maa alle Vanskeligheder forsvinde; men seer han, at den vil falde ud til vor Misfornøielse, skulde vi da sørge over at han forhindrer den.

Det kostede hende megen Anstrængelse at sige det sidste, men hun sagde det dog ud, og vendte sit Ansigt bort, for at skjule hvad der videre foregik i hendes Hjerte. Jeg greb hidsig hendes Haand, trykte den til mine Læber, og sagde: jeg tænker just ligesaadan. Men tiltroer De mig ogsaa saa megen Styrke, at jeg kunde overleve Deres Tab.

Men vi maa dog, var hendes Svar, være beredte paa at opofre, naar Gud fordrer det, endogsaa det, som er os kjærest —

Hr. Rollow, som kom til, afbrød os i at fortsætte vor Samtale. Det ere kostbare Taarer, min Bedste! sagde han, Hold Dem ikke tilbage. Ved Guds Velsignelse vil de bære søde Frugter.

Jeg gav hende derpaa den Bagatel, som jeg havde kiøbt til hende, og bad hende derved at tænke paa mig i Hofraadens Selskab. Hun modtog den, efterat hun havde givet mig en Irettesættelse, fordi jeg an-

saae

saae saadanne Midler for nødvendige, til at hun skulle erindre sig mig.

Eftermiddagen tilbragte jeg paa Collegio. Men at gaae hjem i mit Huus om Aftenen, var mig umueligt. Hvorledes havde jeg kunnet udholde den Tanke, at hun var saa nær ved mig, og jeg ikke turde nærme mig til hende.

Jeg gik altsaa ind i Forellen, et Tracteursted, som kun besøges af Borgere, siden jeg af Frygt for nye Klammerie, ikke turde vove at gaae i Studenterselskab. Jeg lod min Aftensmad bringe ned i et Lysthuus, for der at kunne lade mine Tanker have frit Løb om Aftenen. Men min Ensomhed varede ikke længe, thi der kom strax to unge Mennesker ind i næste Lysthuus, lod sig give Viin, og talede meget høit, da de troede at være allene. Af deres Samtale mærkede jeg snart, at de vare Haarskjærere, og deres Samtale var alt for mærkværdig, til at jeg ikke skulde skrive Dem Hovedindholdet deraf.

Har du nu mange Kunder? begyndte den Første.

En fire og tyve Stykker tænker jeg, svarede den Anden.

F. Ogsaa fede?

A. Nogle imellem. I forrige Uge har jeg gjort en god Fangst.

F. Hvem da?

A. Frue Ribonius.

F. Hvad? Frue Ribonius? Fanden staaer i det! hende har jeg stedse gaaet paa Spoer efter. Naar jeg havde hende, vilde det være mig saa kjert, som fyrretyve Daler aarlig.

A. Det forslaaer ikke. Jeg kan dog, naar jeg anslaaer det ringe, gjøre Regning paa ti Burscher, som løber efter hende. Nu regn engang efter, hvad det gjør ud om Aaret! og nu Brevpengene! og Drikkepengene for de andre Commissioner, som der altid er at forrette. I Gaar har det allerede givet en heel Daler af sig. Da fortalte hun mig, at hendes Mand skulde ride ud, og spurgte derpaa, om jeg friserte Baron Güldenkam? ham maatte jeg for alting ikke sige noget derom. Jeg mærkede hvad Klokken var slagen, bragte denne Nyehed ligesaa varm til Güldenkam, som jeg havde faaet den, og han trykte mig strax en blank Daler i Haanden. See eengang! og oven i Kjøbet en gammel Brandenborger.

F. Du er en Fandens Karl.

A. Vær kun ikke bekymret, naar jeg nu først har gjort hende ret tam, saa tænker jeg, at vi selv skal ogsaa smage noget godt. Ha! ha! ha! det er en smal Sag! jeg har nok faaet andre Koner dertil; for hende er jeg slet ikke bange.

F. Jeg maa min Sjel! ogsaa lægge mig saadan et par Kunder til. De tre jeg har, er der ikke noget stort ved.

A. Jeg har et Par ret smukke Piger, dem vil jeg ret føre omkring, som jeg lyster. Hille en Ulykke! det er Piger! Naar de kun blive et Par Aar ældre.

F. Dem kan jeg nok gjette hvem ere. Den ene hedder med første Bogstav Nelkin, den anden Kolbert. He!

A. Kan nok være. Og hvorledes gaaer det med dig?

F. Saa la la. Frue von Rosewitz er paa nærværende Tid min bedste Kunde. Med de andre er det som det er. Men jeg har en ret væver Tøs paa nærværende Tid. Hende vil jeg imidlertid beholde for mig selv. Jeg friserer hende stedse mellem Klokken 9 og 10, naar Moderen passer paa Maden, og Faderen er paa Raadhuset. Ha! ha! ha!

A. Jeg forstaaer det allerede! Hist ligeover for Raadhuset; der er to Trin op til Gadedøren —

Jeg kan umueligen skrive Dem alle de Smudsigheder til, som disse Folk udplapprede, de Kunstgreb, som de pralede af, de anvendte, for at høste Nytte af Fruentimmernes Svaghed, og de hemmelige Correspondencer, som de forrettede, imellem Fruentimmer og Mandspersoner. Jeg kan neppe troe, at det er altsammen sandt, hvad disse Karle sagde. Thi de talede ogsaa meget ilde om Fruentimmer, som jeg dog vist anseer for retskafne. Men Fruentimmerne ere dog virkelig meget at beklage, naar deres Ære beroer paa saadanne Folks Tunger. Thi da de dog ofte ere hele Timer allene med dem, hvem skal da kunde gjøre Modsigelser, naar de prale af, at de staae i den fortroligste Forstaaelse med dem?

Nu kom den tredie Friseur til, hvilken de andre strax rakte et Glas Viin, og sagde: kom Broder! du maae drikke een Skaal med.

T. Og hvis da?

(Den var saa smudsig, at jeg ikke vover at skrive det).

T. Veed I ingen fornuftigere? jeg vil komme frem med en bedre, den hedder: alle brave Folks Skaal!

Han

Han drak sit Glas reent ud, og satte det med saadan en Heftighed paa Bordet, at det havde maattet gaae itu, dersom Foden ikke havde været stærkere. Den første af de to spurgte: hvad der feilede ham? om et eller andet Forsøg paa en Kone eller Pige maaskee havde slaaet ham feil.

I Karle, sagde han, have ikke andet i Hovedet end Horer og Svin; I ere ikke bedre værd, end at I skulle pille i Haar fra Evighed til Evighed.

F. Naa, naa, vi aabenbare hinanden, hvad vi mangen Gang foretage os under fire Øine. Men der gives andre Folk, som maaskee drive det endnu værre end vi, og vide at stille sig an, som om de ikke bedrøvede nogen Moers Sjel.

T. For mig maae I sige hvad I vil. Men jeg tænker snart at vise eder, at jeg er en anden Karl end I.

F. Hvorledes det?

T. At jeg, kort og godt, hører op at frisere.

F. Og hvorfor det?

T. Just fordi jeg bilder mig ind at være ligesaa meget som de, hvis Hoveder jeg nu kradser i. For Pokker!

(Han slog med Heftighed i Bordet)

F. Det vil vel ingen afstride dig.

T. Saa? og jeg maa dog staae som en Hundsvot uden for Stuedøren, og passe paa, indtil der bliver oplukket. Maa derpaa kradse og rense enhver Mars Haar — maae indaande deres Uddunstninger, og den stinkende Aande, som de bringe med sig fra Sengen af. Nei, dertil bilder jeg mig for meget ind. I mit Hoved og i mine Arme, er ligesaa meget, ja maaskee

ſkee endnu noget mere end hos mangen een af dem ſom jeg nu maae omgaaes med, ſom om jeg var en Dreng, og tage imod Befalinger.

F. Ha! ha! Det veed jeg ſtrax at hjelpe mig ud af. Naar mine Knuder lade mig vente et Qvarteer i Dag, ſaa lader jeg dem vente en Time i Morgen. Og derſom de mukke formeget, ſaa napper jeg dem kun en lille Smule med det varme Jern i Øret, eller river et Par Duſin Haar af dem, medens jeg kjemmer dem — ak, da pukke de ikke mere.

T. Det er Narreſtreger. Førend jeg vil beviſe andre Folk ſlige ondſkabsfulde Streger, ſaa ſiger jeg dem heller reent ud: jeg vil ikke have mere med eder at beſtille.

F. Men er det dog ikke en herlig Ting med os Friſeurer? Naar man har løbet omkring om Formiddagen, ſaa er ogſaa Eftermiddagen vores, og vi kunne ſpille og ſværme, imidlertid at andre maae ſidde i deres Værkſteder.

T. Deſto værre! det ærgrer mig juſt meeſt, at næſten alle, ſom have Hoved og Hænder gjøre noget, kun jeg gjør i Grunden intet. Linvæveren, Skræderen, Skoemageren, kan dog, naar Ugen er ude, viſe noget frem, ſom han har bragt i Stand. Men hvad kan jeg fremviſe? Mit Arbeide er jo en evig Forvirring, og atter Udkjæmning. Og om jeg lever halvtredſindstyve Aar i Verden, ſaa kan jeg dog ikke fremviſe noget, ſom jeg med al min Haartrækning har frembragt. Og jeg har dog ligeſaadan et Hoved ſom andre, ligeſaadan en Figur, ligeſaadanne Knokler ſom andre. Endnu er jeg ung, det er endnu Tid at

 fatte

fatte en Beslutning. Og den er fattet! og det bliver min Sjel derved! saa sandt jeg er en ærlig Karl.

F. Hvormed vil du da ernære dig?

K. Med mit Hoved og mine Hænder. Det var ikke godt, dersom Gud ikke havde nedlagt saa megen Kraft i begge, at jeg kunne ernære mig med dem. Og naar jeg ikke kan faae noget andet, saa vil jeg gaae til Vestpreussen eller Amerika, og blive Colonist. Og skulde jeg end arbeide, saa Blodet løb ud af mine Neglerødder, saa vil jeg paa min Sjel gjøre det. Da behøver jeg dog ikke at være andres Dreng og Nar. Og naar jeg kun faaer bragt en Have frem, som er hundrede Skridt lang, saa har jeg dog tilveiebragt noget, og jeg kan sige: denne Have har jeg anlagt.

F. Du er en Nar, gaae hen og læg dig, og sov ud. I Morgen tænker jeg du vil tale ganske anderledes.

K. Saa? tænker I da at jeg er saadan en Vindmager, som taler meget, og gjør intet. At I Karle kan see jeg ikke skjemter — (ris! ras! der rev han Pudderposen itu, strøede Pudderet omkring, kastede Pudderqvasten i Hovedet paa den ene, brak sin Kam i Stykker, og kastede alt hvad han endnu havde hos sig af Friseurtøiet paa Jorden, og gik bort).

F. Fanden rider den Karl!

A. Han er ikke rigtig i Hovedet. Med disse Ord stod de op, betalte deres Fortæring, og gik hjem.

Jeg gik endnu omkring til Klokken 11 i Haven, i Maaneskin, og tænkte paa denne vigtige Samtale, derpaa gik jeg hjem, hvor jeg fandt alting i Rolighed efter mit Ønske.

Sel-

Selskabet var gaaet. Jeg lagde mig til Sengs, og anbefalede i en inderlig Bøn, min og Henriettes Skjæbne til den Alvidende. Jeg bad ogsaa til Gud for Dem, at han vilde lindre Deres Smerter, og skienke Dem Kraft til at udholde dem. Det er en stor Vederqvægelse at bede for andre. Jeg skal ofte betjene mig deraf.

Carl.

Tiende Brev.

Henrik Selbiger til Charlotte Kübner.

Gu vær mæ dei;

Kere Lotte er du ænnu frisk jei er et ænnu hat ikke faarklemt dei skønd jei inte har skrævet dei til der kom en Kal til mei mæ en vii Kittel aa en stif Visk, han sa han vil skaf mei Arbed, aa brang mei tæ Opficeren, maa vær Sollat da gor Mei ei got, der faar jei atten Penning om dauen, kan ei derfaar drigge en kanne Øhl aa ei røie en pive Tobag, aa faar dævels Pryl der skal jei lære de Hexerfering aa kan ei læret Min Rok er alletier brun og blo, aa er dou en ærli Kal aa gør imnen Mænsker faartre da fa jei til Kommentærskrivsanten jei ville ha det til Kon, saa sa han: aam der inte var sler Hurer, naar jei had en smuk tøse skulle jei la hænne komme saa ville vi ha hænne i kompani gor her ret ugueligt til unner di Sollater kær Lotte men jei vil dissertiren faar di mei igæn, saa maa de gærne hænke mei, da er jei fri fra nyn Marder, faar di mei inte, saa tar jei dei, aa skulle vi leve a Van aa Brø Den

gve Gu faarlaer inkgen vil aa ei faar Lae Aas jei baaer hos skræer Herz.

Henrik selbiger.

Ellevte Brev.

Carl til Oberst von Brav.

Grünau, den 12 September.

Kjere Hr. Fetter!

I Gaar, meget tidlig, kom Rübners Datter til mig, ganske ude fra sig selv, og bragte mig dette Brev fra hendes Henrik, som en Soldat, der har marscheret her igjennem, har bragt hende, og bad mig at besvare det i hendes Navn, efterdi hun slet ikke kunde skrive. Men dertil behøvedes vel en stor Kunst. Han har ikke engang skrevet under hvilke Tropper han staaer, og i hvilken Bye han ligger. Og Pigen har, af Glæde over Brevet, været saa ude fra sig selv, at hun endog har glemt at indhente nærmere Efterretning derom af Overbringeren.

Hun maatte strax løbe tilbage, for at see om han endnu var der, men hun kom tilbage med det Svar, at hun ikke mere kunde finde ham.

Jeg blev ligesaa forundret over dette Brev som De vil blive. Opdragelsen og Underviisningen i de ringere Stænder, maae dog være uudsigelig forsømt, naar man ikke eengang bringer det saa vidt, at De kunne skrive et Brev. Jeg har ikke Kundskab nok om Verden, for at kunne bedomme det. Men eet af to maa det dog være. Enten at de, som besørge Folks Underviisning, ere saa dovne, at de ikke bekymre sig

derom

derom hvorledes den skeer, eller den høiere Stand, holder med frie Forsæt den lavere i Uvidenhed, paa det at den desto lettere kunde undertrykke og behandle den som Slaver.

Jeg har givet Pigen Rübner eftertrykkelige Advarsler, til at bevare sig for Forførelse. Hun har takket mig derfor, og lovet at følge dem.

Men det var dog i alle Henseender bedre, om De kunde have Leilighed til at tage denne Pige, tilligemed hendes uskyldige Barn, til sig paa deres Gods. Dersom det er Dem mueligt, saa gjør det dog. Lad dog ikke det gode Verk, som Gud har ladet lykkes for mig, blive ufuldendt.

I Gaar var det Fyrstens Fødselsdag. Men jeg har ikke seet nogle af de Høitideligheder, som bleve anstillede i denne Henseende, uden de, som det herværende Borgerskab gjorde. De trak op i fuld Rustning, for at raabe Vivat paa Skydebanen i Byen, give en tre gange igjentaget Salve, og siden efter at fornøie sig ved et Krus Øl.

Det var et meget sørgeligt Syn. Paa de Flestes Ansigter læste man Spoer af Tungsindighed, Græmmelse, Hunger og Smerte. Kun nogle faa smilede, eller saae glade ud, og endog hos nogle af disse Faa, lod dette fornoiede Væsen snarere at komme fra den med Brændevin opfyldte Mave, end fra Hjertet. Overmaade mange af dem havde langt fra ikke en Mands sædvanlige Størrelse. De flestes Fødder, Hænder og Nakke, vare voxne saaledes efter Handværkstøiet, som de pleiede at arbeide med, at jeg næsten tiltroede mig at gjette af hvad Profession enhver var. Af de 200 Mand, som trak op, skulde jeg neppe have funden fyr-

retyve, som fortiente Navn af Mænd. Saaledes som Folkene vare, saaledes var og deres Paaklædning og Gevæhr. Manges Klæder vare lappede, revne itu, og havde mistet Hoftekapperne, og de øvrige feilede dog i det mindste Renlighed og Harmonie i deres Klædedragt. Den Enes Sidegevæhr manglede Heftet, den Andens den halve Skede, og hos de fleste var det rustet fast. Og Flinterne saae ud, som om de vare tagne fra et Rustkammer, hvor der var forvaret en Samling af Skydegevæhrer, fra adskillige Aarhundrede og Nationer.

Jeg tænkte paa de gamle romerske Borgere, og stillede dem i Tankerne ved Siden af det Grünauske Borgerskab. Ved denne Sammenligning tabte de sidste saameget, at jeg blev ganske igjennemtrængt af Vemodighed, og følte deres Elendighed saa stærk, at Taarene kom mig i Øinene. Maaskee var jeg den eneste, som havde denne Følelse. Jeg saae mig allevegne omkring efter et Menneske, hvis Haand jeg kunde trykke og udgyde mit fyldte Hjerte i dets Barm, men fandt ingen. Jeg saae mange Studentere, Lærde og Adelige gaae forbi, nogle ganske koldsindige, andre at spotte høit over de stakkels Borgere. Nogle Studerende drev endog deres Raadhed saa vidt, at de gik ind imellem Gelederne, besaae enhver især, bedømte deres Gevæhr og Kaarde, og næsten ved enhver gjorde en bidende og krænkende Anmærkning.

Dette gjorde mig endnu mere ondt. Barmhjertige Gud, tænkte jeg, hvor dybt ere dog dine Mennesker ikke faldne! Enhver har sin Plage, enhver sin hemmelige Græmmelse, der, som Ormen i Æblet, gnaver Hjertet, og dog kunne de endnu være saa grusomme

me, at den ene kan drive Spot med den andens Elendighed. Menneskernes Spot over deres Brødres Elendighed, er virkelig skrækkelig!

Jeg ilede nu for at komme bort fra denne Elendigheds Skueplads, og ret at kunne tænke over, og ærgre mig mæt over den, paa mit Værelse.

Men da jeg vilde gaae bort, fik jeg Øie paa den ærlige Dugmager, som jeg nyelig har skrevet Dem til om. Strax greb jeg hans Haand, holdt den fast med begge Hænder, og efterat jeg havde spurgt hvorledes han levede, spurgte jeg strax: men bedste Mand! hvad siger De om Borgerskabet her? Jeg seer det i Dag første Gang forsamlet, og jeg falder i Forundring over de elendige Mennesker, som det bestaaer af. De seer jo næsten alle ud som Hunger og Kummer.

D. Ja kjære Hr. von Carlsberg! der kunne siges meget derom. Hjertet maatte bløde i mit Liv, naar jeg seer paa de Folk. Naar jeg tænker tilbage, hvordan det endnu var i Grünau, da jeg var et Barn, hvad for Mænd der da levede — og seer nu disse Beenrader? du gode Gud!

J. Men hvoraf kommer det da? der maa dog være en Aarsag dertil —

D. En Aarsag maa der vist nok være. — Naar man blot kunde hæve den.

J. Og hvad er da Aarsagen?

D. Det kunde man skrive en heel Bog om. Der var engang en fattig Mand, han havde intet uden Børn og en Koe. Af denne Koe vilde nu alle leve. Snart malkede Manden den, snart Konen, snart Sønnen, snart Datteren, og malkede og malkede den saalænge, indtil Koen gav Blod fra sig, og styrtede.

Just saaledes er det ogsaa med vort Borgerskab. Alle malke det, derfor tør man jo ikke forundrer sig over, at det taber dets Kræfter.

J. Og hvorledes forstaaer De det?

D. Tænk nu engang selv efter. Naar en ung Begynder gifter sig, saa skulde han dog understøttes. Men det er slet ikke at tænke paa hos os. Alle styrter ind paa ham, og malker ham. Der maa han betale Penge for at blive Borger, her for at blive Mester. Nu maa han dog i det mindste have en Seng, Stole, et Bord og Værktøi. Det koster atter Penge. Han vil holde Bryllup. Gud forbarme sig! der vil igjen alle have Penge. Og om han endog tager det nok saa sparsommeligt, saa bringer han dog ikke sin Kone ind i Huset, under Halvtredsindstyve Rigsdaler. Desuden er den forbandede Stads indført i vor Bye, at den ene stedse vil overgaae den anden. Der tager nu Karlen en fiin Hat, en Klædning af Hollandsk Klæde, Silkestrømper, Sølvspender; Pigen tager det bedste, som der er i Boden. Ingen Penge har de imellem Hænderne, hvad kunne de da andet end gjøre Gjeld? og den Borgen kjender jeg nok, især naar man begynder Huusholdningen, det er den rette Vei til Armod. Naar de nu begynde at arbeide, saa er der tomt i alle Kroge, de have ikke en Skilling imellem Hænderne. Nu maae de arbeide for andre Mestere, de tage den bedste Profit bort; naar de vil indkjøbe Vahre, saa maa de atter borge, faae slette Vahre, og maae betale dem meget dyrt. Jeg vil kun tale om vore stakkels Dugmagere, naar disse ville indkjøbe Uld, og maae lade andre gjøre sig Forskud, saa sandt jeg staaer her for dem, Hr. von Carlsberg! aatte Procent

Renter

Renter maae de give. Imidlertid vaagne de andre Creditorer, der vil Kjøbmanden, hist Slagteren have sine Penge; nu maae de sætte deres Tøi ud, og atter give Jøde-Rente. Imidlertid faae de et Par Børn. Gode Gud! tilforn troede man stedse, at Børn var en stor Velsignelse; men nu omstunder maa nok en ærlig Mand slaae sine Hænder sammen og sukke, saa ofte han faaer et Barn. Thi da er det alt for ærgerligt, saa mange Penge der igjen skal rykkes ud med. Der maa nu den stakkels Mand sidde som en Arrestant i sit Værksted og arbeide, for at skrabe alle disse Penge sammen. Mange gange kommer han ogsaa i Strid — thi Pokker veed hvorledes det gaaer til, man maa ogsaa gjøre sine Ting, saa klogt som man vil, saa kan man dog, inden man veed eet Ord deraf, komme i Strid. Der kommer nu et nyt Malkerie, Advocaterne spæde til, og de og Dommerne suge saalænge, som der er noget at suge af. Eller der begaaes nogen Forseelse imod Lovene. Een lader et Svin slagte, og forglemmer at løse Slagterseddelen, eller den Soldat, som ligger i Quarteer hos ham, gaaer ud om Natten, uden at han formærker eller angiver det. Herre Je! da skulde de see, hvorledes Politiebetjenterne tage afsted, som Vindhundene paa Haren, der er Straf paa Straf.

Faaer nu Een imellem en slet Husholderske til Kone, eller den gode Gud paalægger ham et Huuskors, da er det reent ude med ham. Tilsidst bliver han desperat, begynder at spille, eller drikke Brændevin, nu er han uden Redning forloren. Foreslil Dem engang saadan en stakkels Borgers Forfatning! Hver Dag Gud lader skabe, maa han arbeide som en

Slave fra Morgen til Aften, faaer hverken Mark eller Skov at see; naar han kommer til Bordet, finder han Fangekost. Thi saa sandt jeg er ærlig! mangen Fange spiser bedre, end mange af vore Borgere. Nu vil han engang karaffere Konen; men hun stinker, og klæver fast af Snavs, og er pialret som en Tiggerkjelling; thi mangen en Kone beholder ikke saamegen Tid tilovers, at hun kan vaske eller lappe sine Klæder, mange ere ogsaa svinske fra Begyndelsen af. Snart kommer Rettensbetienten, og vil have herskabelige Afgivter, snart Creditoren, og truer med Stevning. Der skraale Børnene, hisset er igjen en anden Fortrædelighed. Kjære Hr. von Carlsberg! hvor skal da Modet komme fra? Man kan nok sige om vore fleste Borgere hvad Syrach siger: Der er intet uden Sorg og Kummer, og tilsidst Døden. Folk blive næsten ikke glade i al deres Levetid, og i Fremtiden vil det endnu blive værre.

J. Hvorledes det?

D. Tænk kun selv efter, hvad vil da saadant et udhungret, elendigt Menneske, som de fleste ere, De her seer, udrette. — Thi naar der engang er en ramaseret Karl imellem, saa bliver han stukken ind under Soldaterne; hvad vil, siger jeg, saadant et Menneske avle for Børn? De fleste have allerede, naar de gifte sig, svækket og udpiint sig, og den smule Kraft, som de endnu have tilbage, bortsuges af Kummer. Naar Børnene komme til Verden, saa kan Moderen ikke give dem den tilbørlige Pleie, fordi hun har hendes fulde Nød med at forskaffe dem Brød. Og naar De engang kom i de Værelser, som mange Haandværksfolk beboe, da skulde De strax falde i Forundring. Handehuller og

Svi-

Svineſtier ere det, og ikke Boeliger for Menneſker. Mange boe i Gader, hvor der hverken ſkinner Soel eller Maane, hvor alt Skarn bliver henſlengt. Betænk engang, hvilken afſkyelig Stank der beſtandig er i vore Smaagader, Aar ud og Aar ind, f. Ex. i Laksjegaden, og dog boe der Borgere. Fordi de fleſte ikke kunne betale meget i Leie, ſaa maae de vel ogſaa behjelpe ſig med een Stue. Der er nu Natſtoel og Fad, Kammerpotte, Gryde og Vaskeballie paa et Sted. Der bliver arbeidet, ſpiiſt, vasket, ſovet, alt forrettet. De ſkulle engang komme i ſaadan en Stue! Vandet løber der ind af Vinduerne. Hvad kan der da blive af de Børn, ſom voxe op der? De har ikke engang en Plads at lege paa, hvor de kunne løbe ud. Man ſkulde ikke ligne Menneſket ved Qvæget, men det er dog ſandt, naar jeg opfoder unge Griſe, og lader dem ikke komme ud med de andre Kreature, ſaa ere og blive de forknyttede. Hvad ſkal der nu blive af Børn, ſom ſtedſe ere indſperrede i ſaadanne mugne uſunde Huller? Hr. von Carlsberg! derſom De ſaae mange Haandværksfolks Børn, man maatte græde Blod! Een har krumme Been, den anden en tyk Bug; den har en Pukkel foran, den anden een bag paa. Og hos de fleſte, jeg veed ikke ret hvorledes jeg ſkal udtrykke mig, er der intet Liv. Naar de nu engang blive Fædre, Gud forbarme ſig! hvilke Børn vilde De da vel frembringe?

J. Men min Gud! bekymrer Fyrſten ſig ikke om ſaadanne Ting?

D. Kjære Hr. von Carlsberg! Jeg vil ſige Dem min oprigtige Mening. Jeg tænker en Fyrſte er juſt

intet

intet andet Menneske, end jeg. Har jeg Ret eller har jeg Uret?

J. De har fuldkommen Ret.

D. Nu har jeg fuldt op at gjøre, naar jeg skal have Opsigt med mine Spindere, Kæmmere og Svende. Hvorledes kan man da forlange af mig, at jeg skulde bekymre mig om hvorledes det goaer til i Husene i Koldingen, eller i Friderichsleben og Perlewitz? det kan jeg ikke, saasandt jeg er en ærlig Mand! hvorledes kan man da forlange det af en Fyrste? Vor gode Fyrste indseer det vel. Der kom vore Mestere til ham for nogle Uger siden, og lammenterte over, at han skulde skaffe dem Næring. Han svarede dem, hvad nytter al den Stoien til? gjør mig Forslag, hvorledes man kan hjelpe Eder! Da sagde De: De er jo vor kjere Fader. Enhver Fader sørger jo for sine Børn. Saalænge de ere umyndige, svarede han, men ikke for saa store Børn, som I ere. I ere alle myndige. I ernære mig, men jeg ernærer ikke eder. Hvorledes kan I da forlange, at jeg skal sørge for eder, som for smaa Patteborn? gjører Forslag og Anstalter, og naar de ere gode, saa vil jeg jo gjerne understøtte dem.

Hvad mener De, Hr. von Carlsberg! var dette ikke fornuftigt talt?

J. Meget fornuftigt.

D. Ja, men det ville de andre Borgere ikke begribe. Naar de feile noget, saa, istedet for at gjøre Anstalter og bruge Overlæg for at hjelpe sig, hedder det strax: vi vil opsætte en Suplik, og gaae til Fyrsten. I Sandhed, netop som de smaa Drenge, der første Gang faae Buxer paa, som altid, naar de ville

klædes

klædes af, skrige: Fader, knap mig mine Buxer op! Ingen har Mod til at hjelpe sig selv.

J. Paa denne Maade er det vel ingen Under, naar Fyrsten behandler Borgerne som Drenge?

D. Ja det har De Ret i. Fyrsten kan gjøre med os hvad han vil. Og naar han, saa sandt jeg her staaer for Dem, forlangte at Een skulde sende ham sin Kone eller Datter, saa tidt han vilde have det, gjorde i Sandhed mange det, og takkede endnu oven i Kjøbet for den høie Naade, som haus Durchlauchtighed havde beviist Dem.

J. Herre! dersom jeg ikke kjendte Dem som en meget ærlig Mand, kunde jeg ikke troe det.

D. De kunne troe mig. Jeg vil være en Skjelm dersom det ikke er sandt. Thi hos de fleste Borgere, er Fyrste og vor Herre Gud eet og det samme, og naar en fyrstelig Husar klapper i Hænderne, saa tager det hele høilovlige Borgerskab Hatten af. Gud skee evig Tak, at vi have saadan en naadig Fyrste! Men naar vi engang skulde faae en Tyran, han kunde jo i Sandhed gjøre med os hvad han vilde. Og om han forlangte at een efter den anden skulde feie hans Værelse, troe mig, det skede. Og naar han da hver Maaned lovede dem et Par Tønder Øll, saa takkede de endnu den gode Gud, at han havde givet os en saa naadig Fyrste.

J. Hold op, eller jeg —

D. Men De vilde dog vide den sande Aarsag hvorfor —

J. Naa det er sandt: men hvoraf kommer da den slaviske nederdrægtige, og for Menneskет vanærende

Mening

Mening om Fyrsterne, som aldrig nogen retskaffen Fyrste har forlangt, at man skulde have om ham.

D. Hr. von Carlsberg! tag mig det ikke ilde op, vi see jo fra Ungdommen af, intet andet end Kryben og Smigren for Fyrsterne. Det gaaer jo lige indtil Kirkebønnen. Naar den Unge, fra Ungdommen af, hører bede: o himmelske Fader! tag under din Beskyttelse Hans Høifyrstelige Durchlaugtigheds høie Vel. Hr. Abraham, regjerende Fyrste til Sodoma, Greve til Gomorra, Adama, Zeboim og Zoar, Herre over Amoriterne, Heviterne, Hethiterne, Ammonitterne, Moabitterne, Arveherre til Jericho, Bethlehem, Tyrus og Sidon, Gaza, Joppe, Asdod og Askalon: som ogsaa Høistsammes Frue Gemahlinde, Deres Høifyrstelige Durchlaugtigheds Arveprinds, Prindser og Prindsesser, Høistsammes Hr. Broder, og Høistsammes Frue Søster: maa han da ikke i det mindste faae ligesaa høi en Tanke om Fyrsten som om Gud? Da maa jeg dog rose Kongen af Preussen! som lader bede for sig: Tag o Gud! Kongen din Tjener, i din Varetægt.

J. I denne eneste Formular, har jeg stedse, om jeg end ellers ikke havde vidst noget om ham, erkjendt den store Mand.

D. Men da det nu ikke er saaledes hos os, saa kryber ogsaa alt, hvad der blot hører Fyrstens Navn, eller seer et Menneske, der bærer et Tegn paa Hatten, som Fyrsten har givet ham. Og dersom De kun vidste hvad Fyrstens Mening er om saadanne Folk.

J. Og hvilken da?

D. Han har engang ved offentligt Taffel sagt: „Mine Undersaattere ere Drenge: Jeg maa skamme

mig

mig ved at være deres Fyrste! thi jeg vil være en Fyrste over Mænd, og ikke over Drenge."

Erfaring viser det jo ogsaa; naar man er en Mand, saa bliver man ogsaa respecteret som en Mand. Dette veed jeg alt for vel, og har selv erfaret det.

J. Saa vær da saa god og fortæl mig det?

D. Jeg har i al min Livstid svaret mine Afgivter som en troe Undersaat, jeg har levet som en retskaffen Mand, men naar en Regjeringsraad eller Borgemester har villet kujoneret mig, saa har jeg ogsaa lukket Munden op, og intet Menneske har kunnet gjøre mig noget derfor. Thi Retskaffenhed, Hr. von Carlsberg, gaaer igjennem hele Verden, og en retskaffen Borger træder frem for Regjeringraadens Øine uden Frygt; og naar han er en Skurk, saa maa han skjelve for ham.

Der vilde de i forrige Uge tage min bedste Svend under Livregimentet. Jeg — jeg løb strax til Borgemester Korsman, og lukkede Munden op. Hr. Borgemester, sagde jeg, der vil de tage min Svend til Soldat, og det gaaer dog umueligt an! dette Menneske gjør hver Uge saa og saa mange Alen Klæde: han har forlovet sig med en Borgerdatter, bliver snart Mester, og Fader til en arbeidsom Familie. Det falder nu altsammen bort, naar han bliver Soldat, thi da bliver han en Lediggænger, og intet andet. Da svarede han: det hjelper altsammen intet, thi her er Fyrstens Befaling. Men dermed lod jeg mig ikke afspise, thi, sagde jeg, det vil jeg først see Sort paa Hvidt for, førend jeg vilde troe det. Da skjeldte han mig nu rigtig nok ud for en Slyngel. Men jeg svarede ham rask derpaa, ikke grovt, men gav ham dog saa-

meget

meget som han havde fortjent. Han ville lade mig sætte i Vogten; men jeg svarede ham ligefrem, at en Borgemester ikke turde understaae sig at gjøre det ved en troe Undersaat og ærlig Borger.

I Dag kunde han lade mig arrestere; men i Morgen sadlede jeg mig Hest, og reed lige til Fyrsten, da skulde han faae en Næse saa lang som fra Grønnan til Koldingen. Hvor smukt lod han mig da ikke gaae, tilligemed min Svend. Med Vaisenhuset er det gaaet ligesaadan. Saasnart De havde viist mig til Hr. Diakonus Rollow, og han havde forsikkret mig, at det var bedre, naar Børnene bleve opdragne paa Landet, tog jeg sex forstandige Mænd med mig, gik med dem paa Raadhuset, og gjorde Forestilling derom. Der blev talt om nye Forandring, om Sielefare, om gammel Herkomst, om fromme Stiftelser, og lutter saadanne Ting. Men vi svarede dem ganske sagtmodig, at det dog var en aabenbare Sandhed, at Børnene bleve fordærvede i Vaisenhuset, og at vi ikke kunde forsvare det for Gud, om vi vilde tie stille dertil, saa gave de dog den Anordning, at man skulde lade nogle Børn komme ud paa Landet, og forsøge om de der vare bedre farne.

Naar nu alle Borgere tænkte saaledes, og overlagde hvorledes man kunde afhjelpe denne eller hiin Klage, og naar der da engang udgik en Forordning, hvorved Borgerskabet paa een eller anden Maade skede Uret, og man da selv gik strax til Raadet, og naar det ikke hjalp, til Fyrsten, og gjorde Forestillinger derimod, forstaae sig med Ærbødighed og Beskedenhed, hvad gjelder, det skulde snart blive anderledes.

Men

Men naar man gjør sig til en Muus, saa bliver man bortsnappet, og ædt op af Katten.

Fortsættelse.

Nu brak Borgerskabet op, som tilforn havde opholdt sig paa Torvet, og marscherte hen til Skydepladsen. En stor Sværm, som mestendeels bestod af Studentere, fulgte efter dem, med høi foragtelig Latter. Men jeg og min Dugmager havde ganske andre Følelser.

Saasnart de vare komne derhen, stillede de sig op i tre Geleder, og bleve commanderte at gjøre deres Mansvre; det gik da saa jammerligt, at jeg neppe selv kunde holde mig for Latter. Enhver Salve varede nesten et godt Qvarteer.

Jeg yttrede min Forundring derover for Dugmageren, og spurgte: hvoraf kommer det sig, at disse Folk gjøre deres Mansvrer saa overmaade slet?

D. Hvor skulde de da lære det bedre?

J. Øve de sig da ikke ugentlig, i det mindste et par Gange i Vaaben?

D. Ha! he! hi! I Vaaben! og hvorfor det da?

J. Hvorfor? fordi det er ganske nødvendigt, Skydegevæhrets Brug, er jo ligesaa sædvanlig hos os, som Slynger, Buer og Pile hos de Gamle. Da nu de Gamle stedse øvede sig i hine Vaaben, hvorfor øve de Nyere sig da ikke i at bruge Skydegevæhr?

D. Derfor er der jo Soldater.

J. Men det er jo dog bedrøveligt, naar nogle tusende Mennesker stedse staae under Vaaben, omkring en Mængde arbeidsomme, ubevæbnede Mennesker.

Det er næsten som om disse vare Slaver, der skulde bevogtes af Soldaterne.

D. Nu saa synes det rigtig nok. Men hvem skal da øve os i Vaaben?

J. Have De ikke Folk iblant sig, som have gjort Krigstjeneste?

D. Paa dem er der ingen Mangel.

J. Nu, og hvorfor blive De da ikke enige om at blive øvede af disse Mænd paa visse Dage?

D. Du gode Gud! de fleste af vore Borgere have jo neppe Tid til at forsvare sig for Hungeren; hvor skulle de da faae Tid til at øve sig i Vaaben?

J. De have jo Søn- og Festdage —

D. Gud forbarme sig! Hvad vilde da de Herrer Geistlige sige dertil. Mange prædike jo allerede imod, at man gaaer og spadserer om Søndagen. Naar vi nu endog ville øve os i Vaaben. Hr. von Carlsberg! Hvor har De Deres Tanker?

J. Skulde vel Rollow ogsaa prædike derimod?

D. Rollow ikke, og to andre heller ikke — men dog de andre, og — naar jeg ligefrem skal sige min Mening, jeg troer ikke at Øvrigheden tillod det.

J. Hvorfor da ikke? Fyrsten vil dog hellere regjere over Mænd, end over feige Krystere. Jeg indestaaer for, at dersom disse Folk bleve stedse øvede eengang hver Uge, ville de blive ganske anderledes, de vilde faae alle deres Muskler i deres Magt, de vilde tabe det skjelvende skye Væsen, og de skulde faae Tillid til sig selv.

D. Som sagt, Øvrigheden tillader det ikke.

J. Men hvorfor da ikke?

D. De vilde vel ikke troe Landefreden.

J.

J. Men jeg veed ikke hvorledes Landefreden kunde komme i Fare ved saadanne Øvelser, naar en Fyrste kun handler ret mod sine Undersaatter, hvo skal da bryde Landefreden? Paa Deres Samvittighed, Ven! spørger jeg Dem, troer De vel, at dersom Borger og Bonde førte Vaaben, der da vilde opstaae Rebellion.

D. Nei aldrig! der er vel hist og her et uroligt Hoved, som undertiden taler om Rebellion, men det er i Almindelighed en Mand, som har intet mere at tabe, man agter ikke paa ham. Hvilken fornuftig Mand skulde da tænke paa Rebellion? Vi føle jo hvorledes vi have det under vor Fyrste. Om vi ogsaa maae give lidt mere end ellers, saa have vi dog Roelighed i Huset derfor, og ere sikkre for Stratenrøvere. Og offentlig Roelighed gaaer dog for alt. Det indseer de allerfleste, og de faa uroelige Hoveder, som der endnu maatte være, kunne snart bringes til Raison.

J. Men da veed jeg virkelig ikke hvorfor denne Sag ikke bliver sat i Værk. I en Tidspunkt, som den nærværende er, hvor man har bragt Skydegevæhret og dets Brug, til saa høi en Grad af Fuldkommenhed, er dog virkelig enhver, som ikke forstaaer at omgaaes derimed, kun et halvt Menneske og en Nation, som ikke er øvet deri, en Slavehob, som ganske staaer under de Bevæbnedes Vilkaar. Bliver da ikke i det mindste Skoledrengene øvede i Vaaben?

D. Skoledrengene? Ha! he! hi! Skoledrengene? Ha! He! Hi! He! Skoledrengene øvede i Vaaben? Hr. von Carlsberg! jeg kan — jeg kan — ikke mere, jeg brister af Latter — ak —

(Han loe virkelig saa stærkt, at hans Ansigt blev forteblaa, og han maatte støtte sig op til Væggen)

J. Men hvorfor leer De da saa stærk deraf? dersom man ikke tidlig vænner sig af med Frygten for Skydegevæhret, saa vil det siden i Tidens Længde blive meget vanskeligt at blive frie for den.

D. Ak hold op — jeg dør af Latter. Naar kun Skoledrengene lærte at skrive og regne.

J. Naa, jeg har for nyelig seet et Brev fra en Haandværksmand, som slet ikke gav mig noget fordeelagtigt Begreb om Skolevæsenet. Naar nu Drengene ikke engang lære at skrive og regne, hvad lære de da?

D. Katechismus og Evangeliebog.

J. Ellers intet?

D. Intet, undtagen lidt Grammatik og Vocabler.

J. Lære de da ikke at kjende de Dyr, Planter og Jordarter, som ere omkring Grünau.

D. Hvad tænker De paa? Jeg troer at de fleste af vore Borgere kjende ikke mere, end et par Dusin Planter, halvandet Dusin Dyr, og om Jordarterne veed de slet intet. Alle de Planter, som vi ikke kjende, kalde vi Ukrud, og alle smaa ubekjendte Dyr, kalde vi Utøi, Jordarterne, kalde vi med et Ord Snavs.

J. Og altsaa veed de vel slet ikke at gjøre nogen Brug af de mange Guds Værker, som ere rundt omkring os?

D. Ingen. Hvad vi ikke kjende af Planter, rykke vi op, og de Dyr, som vi ikke kjende, slaae og træde vi ihjel.

J. Om Jordbeskrivelsen bliver der da vel endnu mindre fortalt Børnene?

D. Dog noget. Om Landet Kanaan, Mesopotamien, Assyrien og Egypten.

J. Ogsaa om Pohlen og Rusland?

D. Jeg troer at disse Navne ere endnu ikke blevne nævnte i Skolerne, saalænge de have været til. Mange Borgere troe at Russerne have Næb.

J. Men hvad Legemsøvelser have de da? blive Børnene ikke øvede i at løbe og springe? blive de ikke holdt til at forfærdige alle slags Ting, som ere nødvendige for dem?

D. Ha! he! hi! Jeg beder Dem at tie stille derom, Hr. von Carlsberg. De har vist ikke gaaet i nogen Skole. Alle de Øvelser, som vi have i Skolen, ere Øvelser i at sidde stille.

J. Nu begriber jeg, hvorfra de herværende Borgeres Svagelighed og slaviske Tænkemaade kommer. Nødvendigviis maae de da blive Lastdyr for de Fornemme, eftersom de hverken blive holdte til at bruge deres Sjels eller Legems Kræfter. Naar nu saadan en Mand bliver undertrykket af de Fornemme, naar han bliver syg, naar han kommer i andre Forlegenheder, min Gud! hvormed skal han da hjelpe sig? med Katechismusen? med Grammatiken og Vocablerne? Dermed skal du komme langt, du arme ulykkelige Borger! Du bliver opdragen til et Lastdyr, at dine Drivere desto bedre kunne ride paa dig. Men De er dog saadan en fornuftig Mand; er De da bleven underviist paa samme Maade?

D. Paa samme Maade. Men jeg har en Broder, som har studeret, han lærte mig Tid efter anden

at kjende gode Bøger, dem kjøbte jeg, og læste dem, de have lidt efter lidt rømmet en Smule op i mit Hoved.

J. Bravo! bliv saaledes ved, og søg ogsaa at overtale Deres Medborgere dertil. Lad dem anvise Bøger af Rollow, eller andre forstandige Mænd, og læs dem. Og lad Deres Børn for Guds Skyld lære de nødvendige Legemsøvelser, Kundskab om Jorden og Naturen, og Midlerne til at bevare sin Helbred, Skrivning og Regning, og om mueligt ogsaa et Par Sprog.

D. Ikke Religion?

J. Jo, det forstaaer sig! kun ønskede jeg at De spurgte Rollow til Raads om denne Punkt. Men som sagt, gjør De hvad De kan, for at overtale Deres Medborgere til, at de drage Omsorg for at deres Børn blive bedre underrettede. Ellers — Ellers — ellers skulle de stedse paa en ubillig Maade dependere af fyrstelig Regjerings Raader, Officerer, Geistlige, Advocater og Doctorer, og maae troe alt hvad disse sige. Jeg haaber at De forstaaer mig. Lev vel.

Fortsættelse.

Jeg havde allerede vendt mig fra ham, for at gaae bort, da jeg paa engang blev holdt tilbage ved et høit Skrig og Latter. Alt hvad som kunde løbe, løb hen til det Sted, hvor Skriget kom fra. Nysgjerrigheden drev mig og Dugmageren til at løbe med. Og see, hele Larmen blev foraarsaget af en Hansvurst. Han sad til Hest, med en grøn Hat paa, et Knebelsbart af Kjønrøg, og holdt en lystig Comoedie i de fadeste Udtryk. Medens dette varede, rakte han ofte Tungen ud, gryntede som et Svin, gjøede som en

Hund,

Hund, mjavede som en Kat, galede som en Hane, dreiede Øinene, saa at jeg strax blev overbeviist om, at det var den elendigste og nederdrægtigste Karl, man kunde tænke sig. Men den hele Forsamling optog dog hans Narrestreger med lydeligt Bifald.

Nu begyndte Comoedien, som ikke varede længere, end en halv Time. De agerende Personer bestod ikke af flere end fire: og Indholdet af Stykket var omtrent dette, at Hansvurst givtede sig, og blev gjort til Hanrei af Doctoren og hans Medhjelpere. Det hele Stykke var udspækket med de afskyeligste Smudsigheder.

Efterat Stykket var forbi, anpriste Hansvurst Doctorens Medicamenter. Han anbefalede et Middel for Tandpine, Steen, Modersyge, Gigt, og til Slutningen et Pulver, som var godt for alle Sygdomme. Strax var det, som om der regnede Lommetørklæder ned paa Theateret. Thi fra alle Kanter, viklede man Penge ind i Lommetørklæderne, og kastede dem til Hansvurst, og han tog Pengene ud, lagde Pulver ind i deres Sted, og kastede dem ud iblant Tilskuerne.

J. Sandhed, jeg var i nogle Minuter i Tvivl om, enten jeg var vaagen eller jeg drømte; saa rasende forekom alt dette mig. Endelig sagde jeg til Dugmageren: for Pokker! hvad skal det da til? hvorfor bliver slige Galenskaber ikke anmeldte for Øvrigheden?

D. Da kom vi ret tilpas. Øvrigheden har jo tilladt det.

J. Hvad er det da for en skjendig Karl, som har tilladt det?

D. Hr. Borgemester Kornman.

J. Denne Karl tør tillade at man fordærver de fyrstelige Undersaatters Smag.

D. Som De seer.

J. Denne Karl tør give Tilladelse til at Dyden offentlig forhaanes af det nederdrægtigste Afskum?

D. Saa er det.

J. Denne Karl tør overgive Menneskers Liv og Helbred til et saadant Afskums Disposition, som jeg ikke engang vilde betroe min Hund til?

D. Det er nu engang saa indført.

J. Men naar nu saadan en Gavtyv dristede sig til at uddeele sine Vare iblant Harerne, Hjorterne og Vildsvinene, mon man da og vilde tillade det?

D Nei jeg troer tvertimod, at han kom i Tugthuset. I det mindste er en Bonde for nyelig sat i Tugthuset, fordi han havde skudt en Hjort, som havde fordærvet hans Kaalhauge, og ædt hans Kaal.

J. Gud forbarme sig! Altsaa have Menneskene i disse Lande ikke engang saa megen Værdie som Vildter. Hvad faaer da Borgemesteren for at give Tilladelse til at fordærve Undersaatternes Smag, Dyd og Helbred?

D. Saavidt jeg veed, daglig en Speciedaler.

J. Den Nederdrægtige!

D. Ja jeg har allerede for lang Tid siden ærgret mig over disse dumme Streger. Forrige Aar havde min bedste Svend nær creperet deraf. Han havde undertiden et Anfald af Colik, og var saa enfoldig, at han lod sig give et Middel derimod af Hansvurst. Da begyndte han saa skrækkelig at purgere, at han bekom 35 Sedes. Tilsidst blev han afmægtig, og dersom een af vore Doctorer ikke havde taget sig af ham, havde han i Sandhed sat Livet til.

J.

J. Hvad hører jeg!

D. Og de maa ikke forundre sig over de utugtige Ord, som her slides paa. Besøg kun eengang et Marionet-Spil, da vil De først falde i Forundring. Forrige Aar var jeg saadan en Nar, at jeg tvg mine Børn med, til at see derpaa. Herre Jemini! hvorledes det der gik til. Jeg maatte gaae bort i det første Qvarteer. Saadant et Svinerie og saa mange utugtige Ord har jeg dog aldrig i min Livstid før hørt — Og de fleste Tilhørere vare Skoleborn: Betænk kun, Hr. von Carlsberg! det var Skoleborn, som maatte høre paa disse utugtige Ord. Gud forbarme sig, hvad det var for Øvelser for Børn!

J. Men hvorfor taler De da ikke derom? Naar De ikke kunne bringe det saavidt, at de hærværende Borgerbørn lære Visdom, saa søg dog i det mindste at forhindre, at man ikke lærer dem Galenskab. Tag dog nogle forstandige Mænd med Dem, og gaae tilligemed dem til Borgemesteren, sig at deres Samvittighed ikke kan tillade at tie stille til, at deres Medborgeres Dyd og Sundhed bliver paa saadan en skjendig Maade givet til Priis for Landstrygere.

D. Jeg vil forsøge det, men —

J. Men dersom det ikke hjelper, saa gaae lige til Fyrsten, og forestil ham, hvilke Ulykker der foraarsages hans Undersaattere paa Legeme og Sjel ved saadanne Landstrygere. Jeg troer vist, at Fyrsten forebygger denne Uorden. Man har rost ham meget for mig.

D. Jeg troer det selv! Forlad Dem derpaa, det skal ske.

Fortsættelse.

Jeg gik hjem, som en Beskjenket, slingrede under Byrden af mine Tanker og Følelser fra en Side til en anden, og kastede mig, da jeg kom paa mit Værelse, ganske afmægtig i en Lehnestoel.

Her havde jeg nogle skrækkelige Timer. Den arme følgte Menneskeslægt gik frem forbi min Sjel i Lænker, og der var ingen, som forbarmede sig over den. Den ene spottede den anden, en slog den anden med sine Kieder i Tænderne, og enhver stred for at blive den andens Driver, og endnu at paalægge den flere Byrder. Min Troe til Dyden vaklede, mit Haab til bedre Tider forlod mig, ak! selv Guds Forsyn og Tilværelse blev tvivlsom for mig. Natten, som jeg vandrede i, var saa sort, at jeg ikke mærkede, at det var Nat uden for mig. Først efterat jeg havde sat nogle Timer i Mørke, fik jeg atter nogen Bevisthed igjen, stod op, og tumlede hen til min Seng.

Gud forbarme dig! Fader! vi ere dine Børn, forlad os ikke! det var min hele Bøn, som jeg var i stand til at frembringe. Det var mere Suk end Bøn. Thi den inderlige Glæde, den faste Tillid til Gud, som ellers pleiede at besjele min Bøn, manglede mig nu ganske.

Imidlertid synes det heller ikke at være forgjeves at sukke til Gud: thi jeg blev snart roligere, og faldt i en sød Søvn. Men denne var forbundet med en Drøm, der var saa levende, og forekom mig saa mærkværdig, at jeg her Ord til andet vil meddeele Dem den. Man talede til mig i de gamle Propheters Sprog; tillad mig, at jeg for Liighedens Skyld, tør fortælle Dem den i det selv samme Sprog.

En

En Yngling stod for mig, hans Kinder blussede som en Jomfrues Kinder, hans Øiekast vare fyrige som en Helts. Han tog mig ved Haanden, reiste mig op, nye Kraft trængte igjennem min Sjel, og Marven af mine Been, og han talede til mig: Giv dig tilfreds Carlsberg, og lad ikke Modet falde! Enden paa den almindelige Elendighed er nær, og Forløsningsdagen nærmer sig. Seer du hvorledes Fyrsterne paa alle Kanter bestræbe sig for at aftage de Lænker fra Undersaatterne, som deres Fædre have smedet dem i? Seer du den Skare af Livegne, Munke og Nonner, som nu ere frie? hører du deres Lovsange? hører du det frie Amerikas Fryderaab? Seer du de spanske Koloniers Bestræbelser, for at sønderbryde det Jern-Aag, som Tyranniet havde lagt paa deres Nakke? Snart er det knuset, snart er Propheternes Spaadomme opfyldte: Du har sønderbrudt deres Byrdes Aag, deres Skuldres Riis, og deres Driveres Kiep. Slaae dine Øine op, og see hvorledes Pavens tredobbelte Krone vakler, hvorledes hans høire Arm ved Jesuiternes Ophævelse er knuset, hvorledes Senerne i hans venstre, blive overskaarne ved Klosternes Ophævelse! See hvorledes Storsultanens Throne kjelver! Constantinopel og Algier, Tunis og Tripolis, Pestens og Despotismens Fædreneland, bæver. See Abrahams Efterkommere, hvor broderlig de holde sig til Jesu Tilbedere. Har det ikke siden Aarhundrede været det Kjendetegn, som Menneskens Børn have ventet, og deraf formodet, at deres Forløsnings Tid nu nærmede sig? Seer du ikke Europæ Børns almindelig Bestræbelse, for at trænge ind i Naturens Hemmeligheder? Allerede udbreder der sig et Lys over

adskillige

adskillige Dele af det, hvor der tilforn var Mørke og Døds Skygge. Snart er der ingen Gift, intet Utøi, intet Ukrud, ingen dræbende Lynildsstraale mere, lige som Spøgelser og Troldmænd ere forsvundne, men man vil af alt det som der er, erkjende, at der er en god Herre, som har gjort dette, og de Ting, som eders Fædre faldt i Afmagt over, vil eders Børnebørn bruge, til at bringe Held og Velsignelse i eders Huse. Da skal et diende Barn forlyste sig hos en Ogles Hul, og et afvant Barn stikke sin Haand i Basiliskens Hule. Da skulle de Halte springe som en Hjort, og de Stummes Tunge synge Lovsange. Da skal der flyde Vand Ørken, frem og tilbage, og strømme paa Markene. Og hvor der tilforn var tørt, skal nu være Brønde. Hvor der tilforn laae Slanger, skal nu staae Høe, Rør og Siv: Thi alle Naturens Kræfter skulle være Mennesket underdanige.

Hører du hvorledes Raabet om Opfindelse af nye Maskiner lyder fra alle Kanter? derved faaer Drengens Arm en Kjempes Styrke, og Jomfruens bløde Haand en Guds Engels Styrke. Snart, snart vil Mennesket ophøre at være Maskine, snart vil Arbeidets trykkende Last, under hvilken alle Adams Sønner jamrede sig som en Barselqvinde, naar hendes Tid er kommen, borttages, og de vil have Tid og Rum til at glæde sig ved alt det, som Gud Herren har gjort, og til at nyde det. Og alle Lande vil lovsynge ham, naar han har ført dem ud af Trældommens Huus, og gjort Ende paa deres Elendighed.

Og jeg saae, og see der stod Mennesker, Mænd og Qvinder, Ynglinge og Jomfruer, og deres Tal

var

var meget stort. Deres Lokker dryppede af Pomade, og støvede af Pudder, deres Kinder vare overmalede med Rødt og Hvidt, og deres Safter fortørrede, saaledes som Sommerens Tørke.

Disse loe, da de hørte de Ord, som jeg talede med Ynglingen.

Og jeg talede og sagde til ham: hører du vel at disse belee dig? hvorfra ere de?

Og han oplod sin Mund, og sagde: disse ere de, som svække sig ved hemmelige Synder, og fordærve deres Forstand og Blod, De formaae ikke at gjøre andet, end at pleie Utugt, og bespotte Jesum Christum. Derfor har ogsaa Gud givet dem hen til et forvendt Sind, at deres Forstand ikke maa fatte Sandheden, og deres Sjel ikke begribe nogen stor Tanke. Naar derfor et Herrens Ord bliver talet om at bortage hans Folks Byrder, saa lee de.

Og jeg talede fremdeles, og sagde: men skulle disse ikke forhindre det Gode, som Herren vil bevise sit Folk?

Og han svarede og sagde til mig: ingenlunde, det varer kun en kort Tid, saa vil de ikke mere være til. Thi førend de Børn, som nu fødes, lære at adskille Godt fra Ondt, saa ville disse, som nu bespotte Jesum Christum, troe paa Hexer og Spøgelser. Og der vil opstaae mange falske Propheter, som skulle gjøre store Tegn og underlige Gjerninger, de ville besvære Ånder, fremkalde Døde, opgrave Skatte, og alle disse skulle hænge efter dem. Men da er ogsaa Enden der, og de vil forgaae som Myg, naar der indfalder Pladsregn.

Og der blev frembaaret Borde, og sat Stole, og der traadte Mænd frem, hvis Aasyn var som Lynildens, og hvis Ansigt var fuld af Alvorlighed, som en Guds Mands Ansigt, og de satte sig ved Bordene. Og de vare hen ved tre og tredive, som sadte sig. Og enhver af dem tog sin Penneknib ud af Skeden, og sin Pennepose op af Lommen, skar den og hvæssede den. Og efterat alt dette var skeet, oplostede de deres Hænder og skrev.

Og jeg svarede og sagde til den, som talede med mig: Herre! hvem ere disse?

Og han svarede og sagde til mig: de ere de, som ikke have svækket deres Nerver ved hemmelige Synder og Utugt, som ikke have formørket deres Forstand ved Dogmatik, og Corpus juris, og ikke have drukket af Forfængelighedens Bæger, og ei heller boiet deres Knæ for Dispotismen. Disse ere de, paa hvilke Herrens Aand hviler, og ved hvilke den Evige vil sende sit Folk Frelse.

Og der opkom et stærkt Bulder, som en Raslen af en stor Elv, da de begyndte at skrive.

Og jeg oplod min Mund, og spurgte: Herre! hvad er det?

Og han svarede og sagde til mig: det er Virkningen af disse Guds Mænds Arbeide. Den Evige har forbarmet sig over sit Folk, og meddeelt dem Almagts og Allestedsnærværelses Aand, ved hvilken de kunne virke fra Osten af indtil Havet, og under alle fire Vinde. Een af dem formaaer mere end Nebukadnezar.

Da oplostede jeg mine Øine, og see der kom en stor Skare baade Mænd og Qvinder. Foran den gik

et

et Dyr, behængt med Lammeskind, og havde en Maske for sit Ansigt, paa hvilken der var skreven: Religion! og det havde Hænder som Ørneklør, af hvilke der dryppede Blod, i disse holdt det et Kors. Og da Mændene saae alt dette, forskrækkedes de saare, og sagde: hvad skal der da komme ud af det? og de bleve fortørnede i Aanden, og sprang op fra deres Stole, og anfaldt Dyret, og bestræbede sig for at afrive dets Maske. Men da Folket saae alt det, som der skedte, tog det sine Næver fulde af Støv, skreeg, og kastede Mændene med Stene og Jordklumpper. Og der blev et saare stort Bulder. Og Dyret greb fat paa nogle af Mændene med sine Klør, og sønderrev dem, og sondertraadte dem med sine Fødder i Støvet. Men de andre kjempede af alle Kræfter, indtil de havde revet Masken af Dyret. Da saae man en Tigers Aasyn, hvis Gab dryppede af Blod. Og det hele Folk blev vildfarende.

Men nogle iblant dem opløftede deres Røst, og sagde: I Mænd, kjere Brødre! hvorfor nøle I, og lægge Hænderne i Skjødet, seer I ikke det Uhyre, som har sønderrevet eders bedste Fyrster og Propheter? Enhver iblant eder, som oprigtig vandrer paa Herrens Vei, løfter Stene op, og stener det ihjel! Og det hele Folk opløftede Stene, og kastede dem efter Uhyret, og Kongerne og Fyrsterne trak deres Sværd af Skeden, og sønderhuggede Dyrets Sener, og kløvede dets Hjerneskal, indtil dets Kræfter vare borte. Da faldt det ned til Jorden, brølede som en ung Løve og døde. Og dets Aadsel blev kastet ud paa Marken, og Himmelens Fugle aadde det op, og alt Folket glædede sig, og prisede Gud med høi Røst.

Og

Og jeg spurgte Ynglingen: Herre! hvad er det? og han svarede og sagde til mig: det er Intoleranzen. Længe har den raset paa Jorden, tilintetgjort alle Guds Mænds Iver for Verdens Vel, og sønderknuset nogle af dem til Støv. Men dens Tid er nu opfyldt; naar du i Morgen vil spørge efter den, saa vil den ikke være mere til.

End videre sagde han til mig: Carlsberg! Hvad seer du?

Og jeg svarede og sagde til ham: jeg seer Amholte i stor Mængde, og omkring dem staae Smedde, som arbeide af alle Kræfter.

Og han svarede og sagde: de forvandle Krigens Sværd til Segler. Thi det er kun om en liden Stund, saa vil der ikke være mere Krig, og enhver Fyrste vil skamme sig ligesaa meget ved at være Erobrer, og have udgydet uskyldigt Blod, som han nu skammer sig ved at lade Kjetrere brænde. Al Krig, som føres med Voldsomhed og blodige Klæder, skal opbrændes og fortæres med Ild.

Og jeg talede fremdeles, og sagde: men hvad skal der da blive af Krigsfolket?

Og han svarede, og sagde: See der kommer den Tid, da Herren vil aabne Fyrsternes Øine, at de skulle see, at de staaende Krigshære ere ligesaa skadelige, ja endnu mere skadelige end Munkene. Enhver vil da give hinanden Haanden, og sige: Kjere, lad der ingen Strid være iblant os! Enhver af os har jo desuden mere Land, end han formaaer at regjere. Og da skulle der udgaae Budskab til alle fire Vinde, og til Øerne langt borte i Havet, for at forkynde den almindelige Fred, og sige til Krigsfolkene: enhver af eder staaer op, og vandrer hjem til sit Paulun.

Og

Og jeg saae atter, og see, der var en saare stor Ild, hvis Lue naaede indtil Himmelen. Og der skedte en Røst fra Himlen, som sagde: bringer frem alle Dogmatiker og Polemiker, og kaster dem paa Ilden, at der ikke tænkes mere paa dem. Thi disse ere de, som have forvirret mit Folk, gjort deres Forstand vildfarende og dræbt den almindelige Menneskekjerlighed. Og strax kom der en stor Mængde Vogne, belæssede med store og smaa Bøger, som foraarsagede en Støv, saa at Solen blev formørket derved. og ved Siden af dem, gik en stor Skare, som kastede Bøgerne paa Ilden. Men Een af dem sagde: Herre! skulde vi ogsaa kaste de symboliske Bøger med paa Ilden? Og Røsten svarede og sagde: kaster dem ogsaa derpaa! thi der kommer den Tid, at ingen mere vil blive tvungen til at troe hvad den anden troer, men da skal enhver troe hvad han selv anseer for sandt.

Og Røsten lod sig anden Gang høre, og sagde: bring Corpus juris frem, og alle de Bøger, som ere skrevne derom. Thi saa taler Herren: Landmandens og Borgerens Suk, Enkens og de Faderløse Børns Taarer, og det uskyldige Blods Skrig, som er faldet paa Retterstedet, og Steilerne, er kommet for mine Øren, og jeg har anseet den Jammer, som Corpus juris har foraarsaget, og de Udsuelser, som de Lovkyndige have bedrevet. Derfor vil jeg forbarme mig, siger Herren. Og fra nu af skal ingen mere blive dømt efter fremmede Love, hvis Sprog han ikke forstaaer, men enhver skal selv føle hvad der er Ret eller Uret, og blive dømt efter de Love, som han selv har givet sit Samtykke til.

Og Røsten skede tredie gang, og sagde: bringer alle philosophiske Systemer frem, som ikke ere fremkomne af Betragtning over Guds Gjerninger, men af menneskelig Hjerne, og opbrænder dem paa Ilden. Thi ved dem er Herrens Dag bleven opsat, og den menneskelige Forstand fordærvet, som en Jomfrues Liv fordærves ved Snørlivet, Sela! og fra nu af vil man ikke mere søge Viisdom i Bøger, thi Herren vil aabne en frie Kilde, af hvilken alle Folk skulle drikke, og blive forstandige: det er Kundskab om Naturen.

Og Røsten raabte fjerde gang til mig, og sagde: Bringer herfrem: Nizolium og Heineccii fundamento styli cultioris, og alle Anviisninger til at skrive ziirligt Latin! thi der kommer den Tid, da man ikke mere skal lære Ord, men Ting, og ikke mere kalde den viis, som skriver ziirligt Latin; men den som elsker Sandhed og gjør Ret.

Fremdeles talede Røsten femte gang, og sagde: Bringer Theorien om de skjønne Konster og Videnskaber herfrem: tht enhver vil i Fremtiden betragte Guds Værker, og Herrens Aand vil komme over ham, og hvo som har Herrens Aand, vil uden Theorie herligen digte, tale og male det, som den ikke kan, der har læst alle Theorier, og ikke er begeistret.

Og Røsten skingrede atter stærkere end de forrige gange: Bortkaster alle Romaner og Viser, i hvilke Ærlighed og Kydskhed bespottes, og hvori Horerie og Ægteskabsbrud roses, thi ved disse ere eders Koner, Sønner og Døttre blevne opæggede til Horerie og hemmelige Synder, og Modet er veget fra dem, og de Afmægtige have bøiet deres Nakke under Aaget, som Driverne paalagde dem, og ingen understod sig at sige:

hvad

hvad gjør du? Thi deres hele Kraft var udheldet som Vand, og Græmmelse og Tungsindighed fortærede alles Hjerter. Og saaledes er Jammeren nesten bleven mangfoldig paa Jorden. Og fra nu af vil det skee, at enhver Skriver, som spotter Retfærdigheden, og roser Horerie og Egteskabsbrud, vil blive udstødt af Skrivernes Selskab, som en falsk Prophet. Og alle ville hviske, ryste paa Hovederne, og sige: Hvad have vi med dig at gjøre? viig bort, og oplad ikke mere din Røst, ellers ville vi tæmme dig ved Svøben.

Endnu eengang hørte jeg en Røst som en hæftig Torden, og den sagde: Hører til og giver Agt, alle I, som boe paa Jorden, og langt borte ved Havet! Herrens Dag iler frem med Ørne-Vinger, derfor udrustter og holder eder færdige! Bringer herhid alle Snørlive, Ledebaand, Haarpunge, og alt det Danglerie, som Ringhedens Aand underholdt iblant Menneskensborn, for at gjøre dem uvirksomme, til at tænke og gjøre noget vigtigere. Thi den menneskelige Forstands Barndom er nu forbi, og den begynder at blive mandig. Da I vare Børn, handlede I som Børn, og havde barnagtige Anslag; men nu da I begynde at blive Mænd, maa I aflægge alt hvad der er barnagtigt.

Og enhver var villig til at skille sig ved alt, hvad der var unaturligt, uden Hensigt og skadeligt, og der blev fremtrukken Vogne i utallig Mængde, som vare belæssede med Ting, hvis Navn jeg ikke veed at nævne, og bleve kastede paa Ilden, og der opstod en forskrækkelig Damp, saa at det blev Nat midt om Dagen, og en Stank, der var saa utaalelig, at ingen formaaede at staae for den Damp og Stank, som udbredte sig over hele Jorden.

Og der blev en stor Allarm, og der blev bragt Bøger sammen som Sand ved Havet, saa at ingen kunde tælle dem, saa mange vare de. Og de bleve alle kastede paa Ilden, og der blev en stor Hede deraf, saa at Bjergene smeltede som Vox.

Og jeg saae en Engel flyve midt igjennem Himmelen, som raabte med høi Røst, og sagde: Lov, Ære og Priis være vor Gud! thi han har forbarmet sig over Menneskensbørn, og sønderbrudt de Lænker, i hvilke deres Forstand var smedet fra Skriverkonstens Begyndelse. Nu ere Menneskernes Aand forløste fra Dødens Baand og Mørkhedens Lænker, som holdt dem fangne. Derfor glæd dig, du Himmel, og du Jord vær glad, og alle som boe paa den.

Og jeg saae videre, der var et saare stort Folk, som adspredte sig under alle fire Vinde. Og jeg spurgte Ynglingen, som holdt min Haand: Herre! hvem ere disse?

Og han svarede og sagde til mig: de ere Sandhedens Lærere, som Herren har udsendt i al Verden, for at rense Menneskenes Forstand fra Vildfarelse, og bevare de Anlæg hos Børnene, som den Evige har nedlagt hos dem, fra Fordærvelse.

Og jeg spurgte atter, og sagde: Men de have jo hverken sorte Klæder eller Kapper?

Og han talede videre, og sagde: den sorte Farve er Mørkhedens Farve, og det sømmer sig ikke, at de, som Herren Zebaoth har udvalgt til at bringe Lys blandt Menneskene, bære Mørkhedens Farve.

Og da dette var forbi, brød et stort Folk frem, og bedækkede Jordkredsen. De vare mandigen skjønne, og elskværdige at see til. Jeg saae brune Ynglinger,

som

som holdt Jomfruer i deres Arme, hvis Kinder vare yndige som Morgenrødens, og hvis Øine funklede som Guds Stjerner. Jeg saae ogsaa Koner, som alle vare kraftfulde, enhver holdt det diende Barn paa sin Arm, som søgede yndig ved den hvelvede Barm, paa hvilken Haarlokkerne flagrede. Og de Øiekast, som de kastede paa de diende Børn, vare som en Guds Engels Øiekast. Ved Siden af dem, stod nervefulde Mænd, som tørrede deres Øine ved dette Syn. Jeg saae ogsaa Barselqvinder, som uden fremmed Hjelp, bragte deres Børn til Verden i faa Minuter. Og jeg saae mig overalt omkring til alle Sider, og see der blev ikke funden een blandt alle Menneskensbørn, som var pukkelrygget eller koparret, ikke een, hvis Been vare voxne krumme, ei heller et Menneske uden Næse. Der blev heller ikke funden nogen bleeg, man saae ingensteds Sorg og Grædmelse, og hørte hverken Strid eller Trætte, men de vare allesammen muntre og vel tilfreds.

Og jeg spurgte den, som talede med mig, Herre! ere disse Engler?

Og han svarede og sagde til mig: Nei. Men de ere de bedre Mennesker, som skulle fremkomme, naar Herren fuldender sit Værk, og har forstyrret Uvidenhedens, Dumhedens og Ondskabens Rige.

Og Menneskene adspredte sig paa Jorden, og begyndte at arbeide af alle Kræfter, Galger og Skafotter, Hospitaler, Vaisenhuse, Kaserner, Tugthuse, og alle de andre Elendigheds Boliger bleve nedrevne, Paris tilligemed dens Søstre bleve gjorte øde, og en Bolig for Natugler og Rørdrumme. Og man gjorde et Rum af 200 Agre omkring enhver Hovedstad, og

satte et Gjerde derom, paa det at ingen skulle nærme sig, og see Levningerne af den menneskelige Forstands Raserie. Men alle Ørkener bleve Lysthauger, og alle Sandbjerge Skove og Vinbjerge. Og der blev ikke funden en Betler, men enhver havde Overflødighed, enhver sad iblandt sine Børn, og fortærede en Vildbrad eller en fedet Kalv, og drak sit Bæger Vin, og lod sit Hjerte være vel tilmode.

Og jeg spurgte videre, og sagde: men Herre! jeg seer jo ingen Adelsmænd mere, men alle arbeide som om det var Borgere?

Og han svarede og sagde til mig: Adelen er avlet i Nattens Mørke, og hører op saasnart Dagen bryder frem. Fra nu af vil enhver skamme sig ved Ledighed, og ingen vil mere broute af at hans Fader var Adelsmand, men enhver vil rose sig af at han selv er ædel.

Og jeg talede videre, og sagde til ham: fortørnes ikke, Herre! at jeg endnu engang taler. Men hvoraf kommer det sig da, at denne Herrens Frelse har tovet saa længe?

Og han svarede mig og sagde: Jeg vil bekjendtgjøre dig, hvad der er bleven sagt mig. Alle Menneskensbørn ere for Gud som et Træe, Han har plantet og vandet Træet, og det er voxet og blevet stort. Men endnu har det ikke havt sin Modenhed. Alt hvad det har baaret har været Blade. Men naar det har opnaaet sin Modenhed, da vil det bære velsmagende Frugter. Og alle ville glæde sig ved dem, og enhver vil kjende Hensigten hvorfor Gud har plantet og beskaaret dette Træe, og ofte afhugget store Grene af det.

Og

Og da han havde fuldendt denne Tale, forsvandt han.

Jeg faldt hen i en sød Slum, og følede mig overmaade styrket, da jeg vaagnede.

Det er dog en mærkværdig Drøm, som har saaledes indtaget mit hele Hoved, at jeg har følt mig nødsaget til at skrive Dem den til Ord for andet. Skriv mig dog Deres Mening derom. Deres

Carl.

Tolvte Brev.

Frue Majorinde von Carlsberg til Carl.

Kollnitz, den 11 Sept.

Vanartige Søn!

Jeg er endnu ikke kommen mig af den Ærgrelse, som dit dumme Brev har foraarsaget mig. Jeg har sexten Ahner, og din salige Papa havde fjorten, og vor Adel er endnu aldrig bleven besmittet med borgerligt Blod. Og du vil gjøre os den Skam, og bringe en borgerlig Pige ind i vor Familie? dersom Noden drev dig dertil, der som der hæftede Gjeld paa dine Godser, og du ellers ikke kunde redde dig, uden ved at ægte en rig Banqueurs Datter, nu saa maatte det passere. Man har flere saadanne Exempler, omendskjønt ikke i vor Familie. Men der hæfter jo ingen Gjeld paa dit Gods. Og den Jomfrue, som du er bleven bedaaret i, er en nøgen Amtskrivers Datter. Nei, det er alt for galt!

Du skriver mig til om Jomfruens Sundhed. Hvad det nu er for tosset Tøi! Hvad spørger den Adelige vel efter Sundhed, naar han vil gifte sig? Ah-

ner og Penge maa du søge efter, naar du vil indgaae en Mariage, men ikke Sundhed. Sundhed er noget som Borgeren og Bonden, der ikke kjender noget større Gode, maae sætte Priis paa. Men hvo som har Ahner, regner Sundhed for en Bagatel. Det lader overhovedet ikke for en naadig Frue, naar hun seer for sund ud. Det er bondeagtigt. Bleeg Farve og matte Øine, det sommer sig for adelige Damer. Du taler endogsaa om hendes sunde Melk! har jeg dog i mine Livs Dage hørt saadant enfoldig Snak. Ingen Kjøbmandskone giver nu sit Barn selv die, og de Adelige skulde gjøre det? Jeg maatte briste over saadant elendigt borgerligt Sladder. Kjøer og Bønderkoner, som stedse omgaaes med Kjøerne, maae selv give deres Unger at die, men for Personer af Extraction, er saadan en dyrisk Sædvane Skam.

Nu vil du endog gjøre dig til af din Jomfrues Vittighed? du er forrykt i Hovedet, jeg kan ikke troe andet. Thi kan vel et borgerlig Hoved nogensinde frembringe et vittigt Indfald? Du skriver mig jo ikke til at hun taler Fransk; hvorledes kan hun da være vittig?

Jeg har dog stedse frygtet for at din taabelige Hofmester skulle bringe dig saadanne borgerlige Begreb i Hovedet. Dersom jeg havde vidst det, havde jeg aldrig tilladt at du var blevet saalænge allene med ham paa dit Gods.

Og kort og godt, der bliver intet af dette unaturlige Giftermaal. At du nu kan vide det. Bryd af i Tide, ellers skal jeg vise dig hvad jeg kan gjøre.

Hedvig von Carlsberg.

Trettende Brev.

Maximilian von Carlsberg til Carl.

Herrnstat, den 9 September.

Mon Frere!

Af dit Brev, som Mama har sendt mig, har jeg seet at du har en lille Avanture med en Pige. Det er i Sandhed ogsaa Tid, at du eengang begynder, ellers havde jeg nesten troet, du vilde blive en Munk. Jeg vilde endog parere paa, at du endnu havde din Svenddom. Da jeg var paa din Alder, da kunde jeg allerede fortælle mere om Kjerlighed. At dit Valg er faldet paa en borgerlig Pige, fortænker jeg dig slet ikke i. Jeg har fundet vakkre Piger iblandt de borgerlige, og uden at rose mig selv, allerede taget Krandsen fra mange. Endnu paa nærværende Tid har jeg et par Borgerlige, hos hvilke jeg nyder mangen sød Time.

Men da er du en Nar, dersom du sætter dig i Hovedet at ægte Pigen. Gives der da intet andet Middel til at faae hende paa en anden Maade? Lov hende kun Egteskab, og sig, at der endnu ere adskillige Forhindringer, som forbyde dig at sætte det i Væck. Afmal hende den Lykksalighed, som du skulde nyde med hende, dersom du kunde føre hende til dit Gods, som Frue von Carlsberg. See, da skal du selv erfare, at du kan gjøre hende saa tam som et Lam, og faae af hende hvad du vil. Har du havt hende længe nok, saa gives der jo hundrede Leiligheder, som du kan blive hende qvit paa. Du behøver jo kun at foregive, at du ikke kan erholde din Moders og din Families Samtykke. Hvad vil da saadan en fattig borgerlig Tøs gjøre mod en Cavallier? Og dersom der nu ogsaa

passerede noget, hvad ligger der da Magt paa? Det er jo ingen Frøken, hvis Familie kunde gjøre Klammerie med dig. Paa Mamas Bistand kan du sikkert gjøre Regning. Men sæt, du ville gjøre ret noget deraf, saa har du jo vel en Forvalter eller Skriver paa dit Gods, som du kan nøde hende paa. De Karle maae nok finde sig i sligt; de spise jo dit Brød, og maae ansee det for en Ære, at komme i Familie med et saa fornemt Huus. Da har du ogsaa den Fordeel, at du beholder hende din Livstid. Thi Amtsfolkenes, Amtskrivernes, Præsternes, Forvalternes, og Bøndernes Koner, er Adelsmandens Eiendom. Han arver dem fra Faderen, tilligemed deres Agre, og de maa være fornøiede, naar man undertiden betjener sig af dem.

Jeg veed heller ikke hvorfor du nu allerede taler om Ægteskab. Du er jo ikke ældre end sex og tyve Aar. Jeg er tredive, og har endnu ingen Giftetanker faaet i Hovedet, og vil heller ingen faae, førend de fyrretyve — Saalænge som andre Mænd har Koner, behøver jeg ingen. Naar jeg først mærker at Kræfterne tage af, da er det endnu tidsnok at tænke paa en Mariage. Da kan jeg smukt overlægge med Fornuft, hvilken Frøken der har de fleste Ahner, og meest indbringende Godser, uden at den Skjelm Cupido skal forstyrre mig i min Regning. Vist nok vil der ikke komme saadanne Børn frem deraf som dine, naar du nu i din bedste Kraft ægter en rask Pige. Men det bryder jeg mig ikke om. Om mine Børn endog ere noget svagelige, saa ere de dog adelige, og naar de komme til Armeen, saa maae dog alle borgerlige staae tilbage for dem. Og dersom man endog ikke ville

tage

tage dem an ved Armeen, saa er der jo dog Cannonicater nok, hvilke de formedelst deres Ahner ere competente til. Betænk det vel mon Frere! See hvorledes den arme Borgerlige maae arbeide og kjempe, førend han endnu kan forskaffe sig maadelige Indkomster, og nogen Anseelse. Vi behøve jo slet ikke det, vi have jo allerede derfor overalt Fortrinet for alle Borgerlige, da vi ere adelige. Og du ville berøve dine Børn disse uskatteerlige Fortrin og Rettigheder? Betænk hvad du gjør mon Frere!

Du har for lidt Erfaring i Verden, og mangler den galante Levemaade. Jeg ville ønske du var et par Aar hos mig, saa vilde jeg saart bibringe dig mere opklarende Begreber. Med dine gammeldags Snurrepiberier vil du ikke komme vidt.

Adel, Adel, det er Adel og bliver Adel, og alt andet er intet derimod. Jeg maa sige dig i Fortroelighed, at jeg ikke har andet Fortrin end Adel — Thi Carresseringen har gjort mig temmelig schachmat, Gjeld har jeg nok af, og naar jeg undtager Romaner, har jeg ikke læst nogen Bog. Men derfor er jeg dog sprungen over alle mine borgerlige Kammerater. Og de have ogsaa maattet fundet sig deri, fordi de vidste, bedre end du, at sætte Priis paa Adelens Fortrin.

Som sagt, slaae Giftetankerne af Hovedet, gaae til din Pige, søg at faae hende til at gjøre din Villie, da skal du see, at du vil befinde dig ret godt derved.

Mon Frere!

J'ai l'honneur d'être le votre.

Maximilian.

Fjortende Brev.

Carl til Oberst von Brav.

Grünau, den 18 September.

Med sidste Post har jeg faaet disse tvende her indlagte Breve. Dem selv kjereste Hr. Fetter! hvor stor min Forlegenhed maa være. Min Broders Brev har ingen anden Virkning gjort paa mig, end at jeg bær Afskye for ham. Jeg har stedse holdt ham for at være letfærdig: men jeg har dog aldrig troet, at han saaledes i Bund og Grund var fordærvet. Jeg vil svare ham, saaledes som det sømmer sig.

Men hvad skal jeg sige om min Moders Brev? Skal jeg foragte hende. Ja, hun fortjener det! En Kone, som kan dømme saa ufornuftigt. — Men min Moder — foragte min Moder? Jeg har vel ikke diet hendes Bryste, ei heller blevet pleiet, eller underviist af hende — men hun har dog baaret mig under sit Hjerte — og hun har betalt den Opvarterske, ved hvis Haand jeg vovede at gjøre de første Skridt, og den Informator, den retskafne Wenzel, som ved sin faderlige Omhue bevarede min sunde Menneskeforstand. Hvad skal jeg gjøre? Jeg nødes til at foragte hende. Men jeg vil ikke lade hende føle min Foragt. Jeg beder Dem derfor meget indstændig, at De vil besvare dette Brev for mig, indtil mit Sind bliver roligere, og jeg selv kan skrive hende til. Ak søg dog at bringe hende dertil, at hun giver mig sit Samtykke til at forene mig med min elskværdige Pige. Thi hende lader jeg ingenlunde fare, og vil før, naar det ikke kan være anderledes, give slip paa min Adel og mit Gods, end fraskige mig min Henriette. Men forene mig med

hende,

hende, uden min Moders Samtykke — Dom selv, hvor haardt dette vilde være for mig. Jeg er

Deres Carl.

Femtende Brev.

Carl til hans Broder.

Grünau, den 19 September.

Du har meget frimodig skrevet mig dine Tanker om Adel, Giftermaal og Kjerlighed, tillad at jeg nu ligesaa frimodig meddeler dig mine.

Efter min Mening er det en retskaffen Mands første Pligt at holde Ord; den som lover noget i den Hensigt, ikke at holde det, er en Skurk. Den som ikke holder Ord, førend han tvinges dertil med Magt, er en frygtsom Hare. Den er allerede en Skurk, som under tomme Løfter lokker en riig Kjøbmand een Louisdor fra, hvormeget mere da den, som ved sin Falskhed skiller en værgeløs Pige ved alt, hvad hun eier, hendes Ære, og alle hendes Livs Glæder? — Oh!

Den brave Mand beskytter de Værgesløse, en slet Karl derimod tager, naar han troer sig sikker for Lovene, alt fra ham. Den som har Undersaatter, han er deres Skytsherre, men den var en slet Skytsherre, som kun vilde beskytte hans Undersaatters Kjøer, Gjæs, Høns og Svin; men ikke tillige deres Koner og Døttre. Naar det er en retskaffen Mand tilladt at sige: naar andre Mænd have Koner, saa bruger jeg ingen, saa maa det være ham endnu mere tilladt, at bestjæle en anden Mands Vinkjelder. Jeg kan ikke lide nogen sønnig Hund hos mig, hvormeget mindre da dorske elendige Børn. Skulde jeg

nu

nu faae saadanne Børn, saa maatte jeg søge at trøste mig dermed, at det var min Skjæbne, men Raserie var det, om jeg selv vilde styrte mig i saadanne Omstændigheder, at mine Børn maatte blive elendige. Jeg vil gifte mig, medens jeg er ung, fordi jeg veed, at det er en retskaffen Mands Pligt, ikke allene at avle Børn; men tillige at sørge for deres Opdragelse. Mine Børn skulle selv fortjene sig deres Lykke, at rive andre, som ere værdigere end de, Fortrin, Karakterer, Charger og Embeder ud af Hænderne, er uædelt, og mine Børn skulle ikke handle uædelt.

Saaledes vilde jeg tale, om jeg var en retskaffen Atheist, hvormeget mere nu, da jeg er en Christen, som af sin Lærer har lært: Alt hvad I vil at andre skulle gjøre imod eder, det gjører I og mod dem. Men jeg vil ikke skrive dig noget til om den christelige Religion, efter som den formodentlig forekommer dig alt for borgerlig.

Vare dine Grundsætninger virkelig Adelens Grundsætninger, og var det virkeligt Borgerstanden egent, at være en retskaffen brav Mand, saa skulde jeg paa stedet forbande mit Adelskab, reise bort til det allerlængst bortliggende Land, og paa den omhyggeligste Maade skjule min Herkomst, som en ærlig Mand gjør, der har været saa ulykkelig at blive født af en Skurk.

Men at din Tænkemaade ikke er adelig, det veed jeg, thi min Fetter (eller som du kalder ham, mon Oncle) Brav, er ogsaa en Adelsmand, og tænker ganske anderledes, og den største Deel af Adelen tænker visselig lige som ham.

Sex-

Sextende Brev.

Oberst von Brav til Frue von Carlsberg.

Holdersleben, den 22 September.

Kjereste Søster!

Du er endnu altid den samme Søster, som du var for tredive og flere Aar siden. Dit høieste Gode er din Adelstand, og et Stammetræe med sexten Aner forskaffer dig ligesaa megen Fornøielse, som en god og ædel Gjerning tilveiebringer en retskaffen Mand.

Hvad jeg agter Adelskabet for, det har jeg allerede mange gange sagt dig; men dit Brev til den ærlige retskafne Carl, tvinger mig til endnu eengang at igjentage det.

Det er upaatvivlelig en stor Fordeel, at have iblandt sine Forfædre en heel Række af Mænd, som have gjort sig bekjendt, og erhvervet sig et Fortrin frem for andre ved ædle Handlinger. Ei heller kan man fortænke os, naar vi glæde os derover, ja vel vare lidt stolte over dette Fortrin. Men der findes mange Ting, som ere langt mere værd, end det ældste Stammetræe. En god Gjerning, som jeg gjør selv, forskaffer mig langt mere Ære hos Gud, hos alle andre Mennesker, og giver mig tillige en større Samvittighedsroe, end en heel Helltehistorie fuld af Handlinger, som mine Forfædre have gjort. Naar jeg gjør et Menneske lykkeligt, saa giver dette mig mere sand Værd, end den hellige Graves Erobring, ved hvilken min første adelige Stammefader Hans Clas har gjort sig berømt.

En sund, munter, ærlig Kone, som vort Hjerte hænger ved, agter jeg ogsaa for langt mere værdt end

hun-

hundrede og halvtredsindstyve Ahner. Dette, veed jeg af Erfaring. Aldrig har jeg havt saa megen Hjertensglæde af mine Vaaben, som af min Emilie, og du kan være vis paa, at jeg hellere havde fraſagt mig min Adel, end hende. Hun var nu rigtig nok en Frøken, men jeg forſikrer dig paa min Cavalliersparole, at jeg derfor ikke har givtet mig med hende; men blot fordi hun var en ſmuk, elſkværdig, blid Pige. Carl handler derfor meget fornuftig, at han vælger den Pige, som, efter hans Følelſe, ſynes at være den elſkværdigſte og vennehuldeſte. Næſt efter en god Samvittighed og Sundhed, anſeer jeg en god Ægtefælle for en Mands ſtørſte jordiſke Lykſalighed, og alt andet er, derimod at regne, kun Lapperie og Børneværk.

Sundheden er endnu langt vigtigere end Adelſkabet. Jeg vil heller være en ſund Amtſkriver, end en ſyg Baron. Dette ſkriver jeg af mit Hjertes Fylde. Kjender du Nogen ſom vil tage min Podagra og Chiragra fra mig, ſaa viis ham hen til mig, jeg vil gjerne afſtaae ham min Adel, med alle dens ſexten Ahner. Naar du ſiger at adelige Damer maae ſee blege ud, og have matte Øine, ſaa beſkjemmer du Adelen i den høieſte Grad. Det er jo det ſamme ſom om du ſagde, alle adelige Fruentimmere maae være elendige. Thi Sygdom er en ſand Elendighed. Dette er en Sandhed, ſom er ældre end din Adel. Det bedſte derved er, at din Paaſtand er urigtig. Thi min Kone, hvis Adel du ſelv veed, ikke manglede paa Ahner, endog til at kunne blive en Stiftsfrøken, var hun ikke en blomſtrende Roſe, da hun overgav ſig til mig? Hvad for Tøi kan I godt Folk dog ikke finde paa! Tilſidſt ville I vel forlange, at, til at være Adel, behøves der ſorte

orm-

ormstukne Tænder og en tyk Hals, naar I fik een eller anden borgelig Pige at see, som gjorde sig noget til af hendes Elfenbeens Tænder og ranke Hals.

Det har derfor foraarsaget mig en ret hjertelig Glæde, da jeg saae at Carl ogsaa ved sin Ægtefælles Valg, havde Hensyn til Sundhed. Thi en fornuftig Mands Hensigt med at gifte sig, er denne: at han vil have en Medhjelperske, tilfredsstille sin Sandselighed, og avle Børn. Men alle disse Hensigter kunne ikke opnaaes, naar man tager en sygelig Kone. Den Mand er at beklage, hvis Kone, efter at hun er bleven gift, mister sin Sundhed, men den maa tilskrive sig selv sin Elendighed, som gifter sig med en sygelig Pige, fordi hun har Penge eller Ahner. Mødre, som ved deres Børns Giftermaal, mere see paa Ahner end paa Sundhed, forekomme mig, du maa ikke tage mig det ilde op, lige som de, der besætte deres Børns Klæder med Tresser, og Brabantske Kniplinger, og ikke sørge for, at de faae hele og rene Skjorter og Særker. Thi naar jeg sammenligner en Piges Egenskaber med et Fruentimmers Paaklædning, saa anseer jeg Særken for Sundhed, og de Brabantske Kniplinger for Ahner. Men den, som har sin fulde Forstand, forsyner sine Børn først med Skjorter, førend han giver dem Brabantske Kniplinger.

Det har ogsaa behaget mig, at Carl ved sin Ægtefælles Valg, ligeledes gjør Regning paa, at hun rimeligviis maa have sund Melk. Thi min Kones sunde Melk er mig atter kjærere, end et halvt Dusin Ahner. Det første hvad mit Barn maa have, naar det kommer til Verden, er jo — sund Melk. Du kalder nu vel den Vane, at Konerne give deres Børn

selv Die, fæisk; men saa maatte det og være fæisk at have Bryste. Naar I lugte med eders egen Næse, spise med eders egen Mund, hvorfor ville I da ikke give Die med eders egne Bryste? Du taler om den rasende Vane, at nægte den forsmægtende Patteglut, som man bar under sit Hjerte, sit Bryst, som om den havde sin Oprindelse fra Adelen, og var af denne bragt over til den borgerlige Stand. Dette er en virkelig Fornærmelse for hele Adelen. Thi da maatte alle de Borgerlige fatte Afsky for os, hvis det kunde beviises, at denne Synd imod Naturen nedstammede fra os. Men til Lykke er det ubeviisligt. Der har vel eengang været en Kone, som af Mangel paa Melk, eller formedelst hendes daarlige Bryste, har overgivet hendes stakkels Barn til en Amme. Dette har da andre Koner seet, som havde sunde Bryste, fulde af Melk, og troet, at det lod fornemt, og have da, under en haard mosommelig Kamp imod Natur- og Moderdriften, og under feberagtige Trækninger, ved at bide Tænderne sammen af Pine, ladet deres Melk udtørres, og overgivet det Barn, som de fødte med Smerte, til en Qvinde, som solgte dem sit Bryst for Penge, efterat hun tilforn havde givet sit Legeme til Priis, paa det at det skulde have Anseelse, som om de og vare fornemme.

Du siger tillige, et borgerligt Hoved er ikke i Stand til at have noget vittigt Indfald. — Søster! Søster! lad sligt ikke komme ud iblandt Folk, ellers vil du i Sandhed blive til hver Mands Spot og Spee. For fem hundrede Aar siden, da Christenheden endnu blev inddeelt i Adel, Geistlighed og Pøbel, og alle de, som enten ikke hørte til Adelen eller Geistligheden, fortjente at kaldes Barbarer, da gik det nok an, at sige

sligt.

stigt. Men i det attende Aarhundrede, da Oplysningen udbreder sig alt mere og mere, er saadan en Paastand latterlig.

Hvad er det da for Folk, som for nærværende Tid udbrede et saa klart Dags Lys? Ere de næsten ikke alle af Borgerstanden, og alle de Kundskaber, som vi fik i Ungdommen, fik vi ikke dem fra denne Stand.

Og nu med eet Ord, gjør den gode brave Carl ingen Vanskeligheder; skriv ham til med første Post, og giv ham dit Samtykke til hans Giftermaal, og meddeel ham tillige din moderlige Velsignelse. Ellers sætter du mig i den Nødvendighed, at jeg maae erindre dig om en lille Punkt, som du maaskee troer, at jeg for længe siden havde glemt. Jeg er

din ærlige Broder

Brav.

Syttende Brev.

Oberst von Brav til Amtskriveren Helving.

Holdersleben, den 23 September.

Min kjære Hr. Amtskriver!

Jeg har hørt Dem rose af alle, der kjende Dem, som en særdeles god og retskaffen Mand, som fandt Behag i at være føielig mod alle, og ikke med Forsæt krænkede noget Menneske; som saa strængt iagttog Retfærdigheden, at han aldrig, ja ikke eengang paa den Tid, naar han truedes af Mangel, modtog nogen Skjenk eller Gave. Hvorledes kan da saadan en Mand, som aldrig lod Retten være til fals for nogen Foræ-

ring, sælge sin Datter for Skjenk og Gaver? thi De sælger hende virkelig, naar De giver hende til Grimlein, da jeg sikkert veed, at hun har den største Modbydelighed for ham, og at hendes hele Hjerte tilhører min Fetter; De forspilder to, ja vel tre Personers hele Rolighed derved, thi Grimlein kan jo umuelig leve fornøiet med en Kone, som ikke elsker ham, og det blot for en Gaves Skyld, som De modtager af Grimlein. Mand! hvorledes vil dette passe sig med Deres Kjerlighed til Retfærdigheden? Gaae ind i Dem selv, jeg beder Dem, paa det at ikke eengang Deres Samvittighed, som vist er meget øm og ufordærvet, skal give Dem bittre Bebreidelser, og forstyrre Deres Alders Rolighed. Gud kan jo vel ogsaa ernære Dem, uden dette Amtmands Embede.

Til at være Forfatter kan jeg vist nok ikke raade Dem. Thi vort Publicum myler allerede saa stærkt af Forfattere, at jeg holder det for meget betænkeligt, naar nogen vil formere deres Tal, og ikke er i Stand til at levere noget nyt og vigtigt. De Lærdes Boghandling kan jeg allermindst anbefale Dem. Thi saa fordeelagtig den endog er for Forfattere, som allerede have forskaffet sig Anseelse, saa er den dog et sandt Riis for dem, som mangle dette gode Rygte. De maa anvende mange Penge paa at lade deres Skrivter trykke, de fattes Kjøbere: og da har de tilsidst intet for deres Arbeide, uden Maculatur og Gjeld.

Det er dog virkeligt at beklage, at ingen Stand, næst efter Adelen, er saa udsat for den Fare at komme i trykkende Omstændigheder, som den lærde Stand. Men hvoraf kommer det sig? andre unge Mennesker blive fra Ungdommen af holdte til Forretninger, ved

hvilke

hvilke de lære at være virksomme, og at øve deres Forstand og Legemskræfter. Det er altsaa let for dem ved indtreffende Forlegenhed at hjelpe og ernære sig selv. I Lærde derimod, befatte eder ikke med andet end at lære, og handle aldrig, og lære en Mængde Ting, som I siden efter ikke veed hvad I skulle gjøre med. Den unge Haandværksmand forhverver sig allerede sit Brød, naar han er femten Aar, men I Herrer maae løbe mange Aar omkring, førend nogen tager eder i Tjeneste, og giver eder Brød. Dertil kommer endnu dette, at I henregne eder (som vist nok, i Henseende til den sande Lærde er billigt) til den fornemme Stand, og bruge til eders Livs Ophold, i det mindste tre gange saa meget som en Haandværksmand. Deraf maa nødvendigviis flyde Mangel, som let kan forlede til Nederdrægtighed. Den Trang efter en nye Haarpung og et par Silkestrømper, er ligesaa stor for en ung Lærd, som Mangel paa Brød for en Haandværkskarl. Og en ung Lærd, som, drevet dertil af Trang, søger et Embede — hvor let kan han ikke gribe til saadanne Midler, for hvilke den retskafne Mand skammer sig. Religion, Frihed, Fædreneland, ere almindelig tilfals for den, som maae betle sig et Embede til. Og jeg troer stedse, at den slaviske Tænkemaade, som nu omstunder er saa almindelig, for en stor Deel reiser sig fra de Lærdes Stand. Thi næsten alle Lærde tjene, og man kjender jo nok Tjenernes Tænkemaade. Naar man truer en saadan Tjener med at skille ham ved Tjenesten, saa er det ligesaa meget som om man truede ham med at knuse hans høire Arm, og han gjør alt hvad man forlanger af ham, for at beholde sin høire Arm.

Tilgiv mig denne lille Udskeielse, den kom fra et godt Hjerte. Jeg er stedse Deres Ven

v. Brav.

Attende Brev.

Oberst von Brav til Carl.

Holdersleben, den 24 September.

Kjere Carl!

Jeg er dog nu igjen kommen mig saa vidt, at jeg kan gaae ud, og skrive. Dog er mit Liv endnu temmelig forrigfuldt, da jeg stedse svæver i Fare, og maa ansee enhver Spændning i Hænderne eller Fødderne, som en Forløber til nye Smerter. Derfor kan jeg ikke for denne gang ganske besvare dit lange Brev.

Hvad Pigen Rübner angaaer, saa lad hende komme til mig tilligemed sit Barn; dersom hun vil arbeide, saa vil hun finde Brod i mit Huus, og min Kone har lovet at ville holde et vaaget Øie med hendes Opførsel. Dersom vi dog kunde finde den stakkels Karl, som elsker hende, og give ham et godt Raad, førend han fortvivler, og gjør sig selv ulykkelig.

Den Beskrivelse, som du gjør mig om det Grünauiske Borgerskab, er meget bedrøvelig, men som jeg vist troer, kun alt for sand. Og dog har du kun seet det, fra dets meest glimrende Side. De vare jo i Galla, da du saae dem, det var jo kun de stærkeste, som vare trukne ud, og de elendigste sad og laae i deres Kroge. Du saae jo ikke Oldingerne, de gamle Mødre, Kroblingerne, som paa det raadne Straae krympe sig for Døden. Ach Carl! Carl! der er mere Elendighed

dighed i Verden end man troer. Man opsøger kun de Stæder, hvor man spøger, skjemter og leer, men flyer de Kroge, hvor de levende Mennesker kjempe mod Hunger, Frost, Utøi og Smerte; naar derfor nogen skriver om den menneskelige Elendighed, saa gjør man store Øine, ryster med Hovedet, spotter, og siger: han overdriver Tingen. De som have Leilighed til, at see ind i det Inderste af den menneskelige Huusholdning, kiende det bedre. Læs f. E. kun den Afskildring, som Sintenis i hosfølgende Prædiken gjør om de Huusarmes Tilstand i Zerbst, og begræd saa tilligemed mig Menneskets bedrøvelige Tilstand, og send dem hvad du kan sende. Thi en Mand, som frivillig paatager sig at lindre sine Brødres Lidelser, maa man ikke lade være uden Understøttelse.

Men jeg forsikrer dig tillige, at der, i alle de Stæder, som jeg kjender, er næsten ligesaa megen Elendighed; der fattes dem kun en Sintenis, som paatog sig at opsøge den og gjøre den bekjendt.

Ved denne mangfoldige Elendighed, som Menneskene sukke under, er den overdrevne Forestilling, som man gjør sig om Fyrsterne, een af de største. Gud og Fyrste ansee de fleste næsten for eet og det samme, og ved enhver indfaldende Besværlighed, hedder det: vi ville opsætte en Supplik til Fyrsten. Da blive disse Herrer næsten qvalte af Forestillinger, og tilsidst saa utaalmodige, at de maae lade dem ligge, uden at læse dem. Det er jo ogsaa umueligt, at de kunne hjelpe alle. Psalmens Ord blive dog altid sande: forlader eder ikke paa Fyrster, de ere Mennesker, og kunne jo ikke hjelpe. Thi endog den bedste Fyrste har dog intet mere, end blot menneskelig Forstand. Hvorle-

des vil han da kunne overſee, og udrydde al den Elendighed, som findes i Krogene af hans ofte vidtløftige Rige? det er Borgerens Sag, at han, ved at tage andre forſtandige Medborgere til Raad, afhjelper de Klager, som han hører omkring sig. Men saalænge hiin høie Mening om fyrſtelig Magt ikke ophører, er der ingen, som har Tillid til sig selv, og ingen falder paa, at han selv kunde hjelpe sig og andre.

Foreſtil dig en Hob forkjelede Børn, som ere vante til at blive løftede af deres Papa og Mama over enhver lille Grøvt, og ledede ved Haanden op paa enhver lille Bakke; og at eet af dem falder i et lavt Vand, ſtrækker Hænderne ud, og ſkriger, og alle forſtrækkede løbe omkring ved Strandbredden, og raabe: Hjelp! Hjelp! og ingen falder paa at hjelpe selv; saa har du et Billede paa vore Tiders Modløshed.

Nødvendigvis maae saadanne Modløſe og Raadvilde blive foragtelige for Fyrſten; og naar de have den Ulykke at komme under en Mands Zepter, som er tilbøielig til Despotisme, saa beroer deres hele Skjæbne paa hans Gotbefindende, og Frygten for Fyrſten tager ſtedſe mere Overhaand. Det er dog mærkværdigt, at denne Fyrſtefrygt har taget ligeſaadan til, som Gudsfrygt har taget af. — —

Din Drøm har meget rørt mig, og jeg har god Grund til at haabe, at den gaaer i Opfyldelſe. Thi naar jeg seer et Bjerg, hvis Overflade er bedækket med udviklende Fyrreſpirer, hvem vil da fortænke mig i, naar jeg siger: der vil om nogle Aar komme til at ſtaae en Fyrreſkov. Spiren til bedre Tider udvikler sig jo overalt i den hele Verden. De fornemmeſte Elendighedsſkabere, som havde lænket Myriader af andre, som vare dem

behjel-

behjelpelige, til sig; Paven og Sultanen ere gjorte saa svage, at man med Vished kan forudsige deres fuldkomne Undergang. Man har taget Maasken af Intoleransen; Overbeviisningen om at unødvendig Krig har Skam i Kølge med sig, tager til; Fyrsterne søge ikke mere Ære i at smedde Lænker, men at sønderbryde dem. Christne og Jøder begynde at omfavne hinanden som Brødre; Spiren til de Tider, da den menneskelige Elendighed ophører, som Menneskeslægten forventede, fra dens Opkomst af, og som Bibelen har lovet, begynder at udvikle sig. Er den nu vel en Sværmer, som paastaaer, at de bedre Tider nærme sig?

Lader os, kjære Carl, forbedre os og dem, som ere omkring os, og vær forsikkret, at enhver Bestræbelse efter Forbedring, bringer bedre Tider med sig!

Lader os kun blive bedre!

Strax det bedre blive skal!

Jeg har paa dine Vegne skrevet saavel til din Moder, som til Henriettes Fader. Jeg lover mig gode Virkninger af begge Brevene. Den som meest vil glæde sig, naar han seer dig som den ommeste Ægtemand i Henriettes Arme, er

Din redelige Fetter,

v. Brav.

Nittende Brev.

Hofraadinde Namur til Caroline Menzer.

Gränau, den 30 September.

Du maa dog virkelig, kjere Søster, have meget gode Dage ved Hoffet, thi du forglemmer mig ganske, og ikke skriver mig een Linie til. Gik det dig som mig, saa vilde du vist være glad over, naar du eengang kunde give dit Hjerte Luft, og aabenbare dit Anliggende for din bedste Veninde, din Søster.

Min Elendighed er desto større, og jeg føler mig ret salig, at jeg kan sidde mig ned ved Bordet, og udgyde den i dette Brev.

Sidste Mandag blev jeg citert for Consistorio, for der at høre Dommen i den Proces, som jeg har med min Mand. Jeg skal, saa længe jeg lever, tænke paa denne Dag. Da jeg traadte ind i det Værelse, hvor Consistoriumet forsamlede sig, saae jeg en lang Række af geistlige og verdslige Herrer, som alle gave sig saadan en Anseelse, som om det hellige romerske Riges Velfærd beroede paa dem. Jeg ansaae dem for Guds Engler, af hvis Hænder jeg skulde modtage min Tilfredshed. Gud bevare mig stedse for saadanne Engle.

Førend jeg fik min Dom at høre, kom der først to andre Partier for. Den ene var en Borger, som jeg ansaae for at være en tredive Aar, som havde sin afdøde Kones Søster med sig, og bad om Tilladelse til at ægte hende.

Her har du Protokollen af dette Forhør. Superintendenten spurgte Borgeren hvad hans Anliggende var?

B. Jeg vilde endnu engang indstændig bønfalde, og bede Dem for den Korsfæstedes Vunders Skyld, at sige mig, om det da slet ikke kan lade sig gjøre, at jeg tør ægte denne gode Pige?

S. Han har sin Beskeed. Hvorfor overløber han os paa nye igjen? Er der da ingen andre Piger end hun?

B. Nok, og mere end nok, Deres Høiærværdige Magnificens; men iblandt dem alle, er der dog ingen Dorthe.

S. Hvad? er der da saa meget ved denne Dorthe? Hvad? der er jo flere Piger, som hedder Dorthe.

B. Deres Høiærværdige Magnificens, det er mig slet ikke om Navnet at gjøre. For min Skyld maatte hun hedde Dorthe eller Sabine. Men seer De, den gode Gud veed, naar jeg seer hende — da er det — som om jeg saae min salig Kone. Hun ligner hende som et Æg det andet, Deres Magnificens, skulle det da slet ikke være mueligt?

S. Aldeles ikke; han har sin Beskeed.

B. Og betænk dog. Der har jeg de to stakkels uskyldige hjelpeløse Rollinger hjemme, de moderløse Børn, de ere engang vante til Dorthe, hun har nu i halvandet Aar forsørget dem som en Moder. Deres Høiærværdige Magnificens!

S. Gjør intet til Sagen.

B. Nu saa beder jeg Dem dog for Himlens Skyld, at sige mig, hvorfor jeg ikke kan faae denne Pige?

S. Han har sin Beskeed.

B. Men jeg er dog ingen — jeg er jo dog et Menneske; jeg maae dog vide, hvorfor jeg ikke kan faae Pigen?

S. Har han ikke læst Bibelen? veed han ikke hvad Gud siger i 3 Mose Bog 18 i det 18 Vers: Du skal ikke tage en Hustrue, tilligemed hendes Søster; til at ængste hende, at blotte dennes Bludsel foruden hende mens hun lever?

B. Det har jeg allerede læst, da jeg var en lille Dreng; men hvad kommer det mig ved? det hedder jo, man skal ikke tage Hustruens Søster, tilligemed hende, jeg har jo ikke taget hende, medens min kjere Kone levede, hun er jo død.

S. Han har sin Beskeed.

B. Jh hvad, Beskeed her og Beskeed der. Jeg vil dog vide Grunden, Aarsagen og Fundamentet dertil. Moses forbyder jo kun at tage Konens Søster saalænge Konen lever. Men min salig Kone har jo længe været død. Og dersom jeg skal sige det reent ud, hvad dyr ligger mig paa Hjertet, hvad kommer Moses mig ved, jeg er jo ingen Jøde! jeg troer ikke paa Moses, men paa Jesum Christum. Jesus Christus har ikke forbudet det. Dersom jeg skulle gjøre alt hvad Moses har sagt, da turde jeg jo heller ikke spise Haresteeg og Skinke.

S. Naa naa, Konens Søster er ingen Haresteeg eller Skinke, veed han det? — og han skulde skamme sig ved at gjøre saadanne uanstændige Lignelser. Tænk engang, Konens Søster, Haresteeg og Skinke: He! Jeg veed slet ikke hvad den Mand vil have. Nok han har sin Beskeed.

B. Jh, men jeg er ikke tilfreds med den Beskeed.

S. Kjere Mester! jeg veed at han stedse har været en ordentlig, stille og ærlig Mand. —

B. Og det er jeg endnu.

S. Og har flittig indfunden sig i Skriftestolen, og ved Herrens Bord.

B. Det gjør jeg endnu altsammen. Forleden Søndag har jeg været til Skrifte.

S. Og der er aldrig kommet Klage over ham.

B. Jeg tænker der skal heller ingen komme i Fremtiden.

S. Og nu vil saadan en ærlig Borger, en Fader til to Børn, give hele Byen saadan en Forargelse?

B. Jeg? Forargelse? hvilken Forargelse?

S. Vil tvertimod de guddommelige og menneskelige Love begaae saadan en Blodskam —

Ak! du gode Gud, der skal jeg begaae Blodskam, jeg ærlige Mand! Kort og godt, vil De da slet ikke tillade mig at tage min Dorthe?

S. Aldrig ville vi tillade saadan en Synd.

B. Dersom De ikke vil tillade det, saa vil jeg tage det paa min Samvittighed. Naar den gode Gud eengang vil spørge mig: hvorfor har du ægtet din Kones Søster? da vil jeg svare: gode Gud! fordi vor Forløser ikke har forbudet det, og fordi ingen Pige i hele Verden, behagede mig saa meget, og fordi jeg tænkte, at dersom jeg tog en anden Pige, hun da ikke ret vilde tage sig af mine stakkels Børn.

S. Da vil den gode Gud svare, har du ikke lært: Værer al menneskelig Orden underdanig.

B. Og jeg vilde sige ligefrem: jo dette har jeg lært, men tillige, at man maae adlyde Gud mere end Menneskene.

S. Det er forfærdeligt, det er forfærdeligt, saaledes at fordreie Skriften. Nu kan han gaae. Det Høiærværdige Consistorium har andet at bestille.

B. Naa, dersom De da ikke ville forbarme sig, og paa ingen Maade ville forbarme sig, og slet ikke antage hvad jeg har fremført, saa vil jeg nu sige reent ud, hvorledes det hænger sammen: Dorthe er frugtsommelig.

S. Frugtsommelig? frugtsommelig? ved hvem da?

B. Jh, ved hvem andre end ved mig? Jeg har havt Pigen Aar og Dag i Huset.

S. Det er heller ikke smukt.

B. Men hvad hjelper det altsammen, jeg kunde dog ikke lade mine Børn, som ere mit Kjød og Blod, fordærves. Og paa hele Guds Jord, er der jo intet Menneske, som mener det saa godt med dem, som Dorthe.

S. Ei, hvem tillader ham da at bedrive Utugt?

B. Du gode Gud! Jeg er jo et Menneske, Jeg har nu i Aar og Dag kommet ind med Supplikker, at De vilde tillade, at jeg maatte giøte mig med hende

S. Naa, nu kan han gaae. Det Høiærværdige Consistorium vil tilkjendegive det for den verdslige Øvrighed, og — han vil faae sin Straf. Det er afskyeligt! saadanne himmelraabende Synder midt i Christenheden.

B. Saa ville De dog virkelig gjøre en ærlig Borger til en Skjelm?

S. Han har sin Beskeed.

B.

B. Og denne ærlige brave Pige, som stedse har levet saa christelig og stille, ville De gjøre til en Hore?

S. Hjelper alt sammen ikke! han har sin Beskeed.

B. Og det arme uskyldige Noer, som Pigen har under sit Hjerte.

S. Hjelper intet! hjelper intet!

B. Naa, du gode Gud! jeg har ingen Penge at appellere for, men jeg appellerer til din Domstoel — kom Dorthe — Gud lever endnu! vi ere ærlige Folk, Gud vil ikke forlade os.

Neppe var han ude af Døren, førend Superintendenten dicterte en Ansøgning til den verdslige Øvrighed, i hvilken man bad den at befale denne ulykkelige Pige, under Tugthuus-Straf, strax at forlade sin Svogers Huus.

Alle mine Lemmer skjelvede for denne Grusomhed. Med koldt Blod at rive Elskerinden fra Elskerens Barm — Fostermoderen fra Børnene — at gjøre uskyldig Kjerlighed til Forbrydelse — tre uskyldige Mennesker paa engang ulykkelige — det er dog skrækkeligt!

Nu kom det andet Partie frem. Det var en gammel iisgraae Mand med en ung Pige, saa rask og flink som du, og hendes Forældre. Jeg troede det var Pigens Bedstefader. Forestil dig eengang, hvor forundret jeg maatte blive, da jeg hørte, at det var Pigens Brudgom! Hun blev spurgt, om hun nu var sindet at ægte denne Mand? Taarer var Svaret. Hun blev nok eengang adspurgt, og Svaret var: nu ja, naar det ikke kan være anderledes. Strax blev det indført i Protocollen, og alle ønskede Guds Velsignelse til en lykkelig Forening. Saasnart Bruden og Brudgom-

gommen vare borte, fik Forældrene endnu en særdeles Lykønskning. De takkede for det Høiærværdige Consistoriums naadige Megling, og sagde tillige, at deres Datter havde vel Tilbøielighed til en ung nøgen Karl, men de meente, at det ville altsammen give sig med Tiden, og alle de høilærde Herrer vare af samme Mening.

Kjære Caroline! hvad siger du dertil? De som elske hinanden, og som synes at være skabte for hinanden, skille de ad, og andre, som enhver, der har Menneskeforstand, kan forudsee, ville gjøre hinanden ulykkelige, forene de paa Livstid. At forene en gammel afmægtig Mand for evig med en ung Pige, det er dog virkelig en Synd imod Naturen. Thi jeg vil alt sige forud, hvorledes det vil gaae med dette Ægteskab. I de første Uger vil den gamle Graaskjeg samle alle sine Kræfter sammen, for at synes ung, det koster ham vist nok nogle Aar af hans Levealder. Efter nogle Uger viser det sig dog, at han ikke er ung, han føler sin Alder, og ærgrer sig saa ofte han seer den unge Kone. Nu kommer eengang den unge nøgne Karl gaaende forbi, gjør Konen en venskabelig Compliment, og hun takker ham venskabelig derfor. Da kan du let tænke, hvilket Ansigt Manden vil sætte op, hvorledes han vil knurre og græmme sig. Den unge Kone taler ham nu spodsk til, derover græmmer han sig endnu mere. Hans unge Kone er ham en bestandig Pine. Tilsidst bliver der søgt Leilighed til at tale paa det eller det Sted med den nøgne Karl — det øvrige kan du let gjette dig selv til.

Jeg sætter mit Hoved til Pandt paa, at det gaaer saaledes. Om nu de høilærde Herrer ikke kunde indsee det altsammen eller ikke ville, det veed jeg ikke.

Regn mig det ikke til Onde, kjære Søster! at jeg plaprer alting ud, som det kommer mig i Hovedet, jeg er i Affekt, jeg kan ikke andet.

Fortsættelse.

Du vil ikke fortænke mig i, at jeg er i Affekt, naar jeg skriver dig til, hvorledes det er gaaet mig.

Nu blev min Dom læst op for mig, den var deels paa Latin, deels paa saadan jammerlig Tydsk, som intet fornuftig Menneske nu mere skriver. Da den var læst for mig, var jeg ligesaa klog som tilforn.

Herrerne nikkede ad mig, at jeg nu kunde gaae. Men jeg sagde temmelig heftig: hvad er det egentlig, som De har ladet læse op for mig?

Superintendenten svarede: De har jo hørt det, Deres Dom.

J. Det veed jeg nok. Men hvorfor forelæser De mig den paa Latin? Hvad kommer mig det Latinske ved? De veed jo nok, at jeg ikke har studeret.

S. Det er nu eengang saaledes Skik og Brug, og De vil dog ikke kunde faae det anderledes.

J. Men jeg maae dog vide hvad min Dom er? Oversæt den dog! Har jeg da Ret eller Uret?

S. Det kommer os ikke ved. Spørg Deres Hr. Advocat derom, han vil nok forklare Dem alt.

J. Men jeg har jo ikke villet høre Dommen af min Advocat, men af Dem.

S. Dersom De vil vide det reent ud, saa vil jeg sige Dem det: De har Uret.

J. Jeg? Uret? i en saa aabenbar retfærdig Sag? hvad er det da for Folk, som sige at jeg har Uret?

S. Akademiet i Mutzlau. De vil dog vel ikke have noget at indvende imod et saa høit berømt Academies Dom?

J. Hvad, Akademie! hvad Akademie! har jeg ikke Ret til at skille mig ved Een, som er utroe i Egteskab?

S. Det vil ingen gjøre Dem stridigt.

J. Og er den ikke en Hoerkarl, som, naar han har en Kone, besvangrer to Piger?

S. Det er rigtig nok! men hvem har da besvangret to Piger, naar han har en Kone?

J. Min Mand, den Troløse, Hofraad Namur.

S. Ja det maae De just bevise.

J. Har jeg da ikke beviist det? har Hørerne ikke selv sagt, at de havde Børn med ham?

S. Det forstaaer De ikke Frue. Man kan ikke troe dem, som tilstaae sin egen Skam. De maae fremføre bedre Beviser.

J. Og hvilke da? Min Mands Udsagn? Naar han tilstod det, saa sagde De jo atter: den kan man ikke troe, som tilstod sin egen Skam. Hvem skal jeg da anføre som Vidner? tager man da Vidner til sig, naar man bryder Egteskab?

S. Vi kunne ikke gjøre videre ved denne Sag. Dersom Fruen ikke er fornøiet med denne Dom, saa kan De jo appellere. Overlæg Sagen med Deres Hr. Advocat.

J. Hvad behøves der lang Overlæg til? jeg appellerer her paa Stedet til den sunde Menneskeforstand.

Men

Men den sunde Menneskeforstand fælder den Dom, at en Kone har Tilladelse til at skille sig ved en Hoerkarl, fordi det er imod den menneskelige Natur at elske og bære Høiagtelse for en Troeløs. Og fordi det er Barbarie, at forlange af en Person, at den skal give et Menneske, som har tilføiet hende de empfindligste Krænkelser, Fortrinet frem for alle andre.

S. Ja naar det blot kunde beviises.

J. For den sunde Menneskeforstand er det Beviis nok, naar to Fruentimmer forsikkre, at de ere frugtsommelige ved en Mand.

S. Jh! hvad kommer den sunde Menneskeforstand os ved. Hos os gaaer alting efter Rettens Medfør. Lad De Retten have sin Gang.

Saaledes blev jeg da afviist.

Jeg løb om Eftermiddagen hen til Diakonus Rollow, og udøste for ham, alt hvad der laae mig paa Hjertet. Men han svarede mig med et meget bittert Smiil: Kjere Frue Hofraadinde! med den sunde Menneskeforstand kommer De ingen Vei, hverken ved den geistlige eller verdslige Ret: der gaaer det altsammen efter Rettens Medfør. Vi fælde ikke Dom med vor egen Forstand, men lade Udenlandske dømme, som hverken kjende Klagerens Karacteer, eller den Anklagedes. Og derpaa ligger det dog altsammen. Thi det er jo noget ganske andet, naar en Mand af prøvet Retskaffenhed bliver anklaget af en liderlig Qvinde, end naar en Pige, som ellers var uskyldig, anklager en Mand, som er ligesaa letsindig som Deres. Men alt dette veed jo de Udenlandske ikke. Og disse dømme igjen, ikke med deres egen Forstand, men efter Love, som hverken passe sig for vor Nation eller Tidsalder.

Men det kan jeg nu engang for alle ikke forandre, Dersom jeg ikke vil blive Rasende, saa maa jeg nødvendigviis bestræbe mig for at bringe det saa vidt, at jeg med koldt Blod kan see, at een Uskyldig efter den anden styrtes efter Rettens Medfør i Elendighedens Afgrund. At Deres Mand er en Hoerkarl, at De har Aarsag til at skille sig ved ham, det veed jo hele Byen. Men efter Rettens Medfør kan det endnu komme saavidt, at De maa beholde Hoerkarlen, og oven i Kjøbet gjøre ham Afbigt, og give ham en Æreserklæring.

Det var altsaa al den Trøst, som den Mand, paa hvilken jeg havde sat mit hele Haab, gav mig.

Ak, kjære Søster! Naar man dog ikke roste saa meget den offentlige Sikkerhed, som skal herske i vore oplyste Tider. Vi have ikke Sikkerhed for nogen, uden for Stratenrøvere. Man har myrdet din Brudgom, og der er ingen, som hevner hans Blod. Og du er for evig gjort ulykkelig midt i en policeret Stat. Mit hele Huses Udplyndring var jo en Bagatel imod den marvfortærende Græmmelse jeg udstaaer! Hvad hjelper det da, naar man beskytter mine Penge, og ikke forskaffer min Ære og min Tilfredshed Sikkerhed? Jeg er jo beskæmmet for hele Byen. Jeg er ikke Hore, ikke Kone, ikke Enke, Folkets Spot er jeg. Jeg uskyldige Kone!

Du veed hvor forsigtig jeg har valgt. Den gode Dannelse, som Gud har givet mig, og den gode Opdragelse, som vore retskafne Forældre skjenkede os, fik Byen til at troe, at den Mand maatte være meget lykkelig, som fik mig til Kone. De bedste Ynglinge bestræbede sig for mig. Mit Hjerte valgte Professor Zörber.

Men

Men da mine Forældre forestillede mig, at Namur havde et anseeligt Embede, og tillige forsikkrede, at hans Karacteer var bedre, saa fulgte jeg mine Forældres Villie, mere end mit Hjertes Røst. Og nu seer jeg mig saa bedraget. See, hvorledes denne Uværdige sniger sig bort fra min Side, for at bortødsle sine Kræfter i liderlige Qvinders Arme, og ingen vil beskytte mig mod saadanne Fornærmelser! Gud! du Retfærdige! Hvad skal jeg sige om dit Forsyn! dog — jeg tilbeder det: thi midt i de heftigste Storme giver det mig Trøst. Og naar jeg ikke veed noget mere, hvorved jeg kunde blive rolig, saa omfavner jeg begge mine Børn, og væder deres Ansigter med mine Taarer; og naar de spørge: hvorfor græder du Moder? saa siger jeg: det er Kjerligheds Taarer jeg fælder.

Jeg haaber Gud vil ogsaa vogte mig for andre Udskeielser. Sandt nok, naar jeg seer hvor uværdig min Mand er til min Kjerlighed, hvor omt visse unge Herrer kysse og trykke min Haand, og lamentere, og jeg føler, at jeg er et Fruentimmer: saa seer jeg ikke mere hvad der skulle afholde mig fra at gjengjelde lige med lige. Men naar jeg igjen seer paa mine Børn — betænker at deres Kjerlighed, og Overbeviisningen om en god Samvittighed, er det eeneste, som jeg endnu glæder mig ved, saa kommer jeg mig igjen snart af min Forvirring.

Gud give, at du maa leve et lykkeligere Liv, end

Din

ulykkelige Søster

Ernestine Namur.

Tyvende Brev.

Loviſe Helving til Zelnick*)

Grünau, den 1. October.

Saa kan jeg altſaa, min Bedſte! paa intet andet Vilkaar blive Deres, uden at jeg aflegger Friſuren? End ikke da, naar jeg ſværger Dem til, at jeg vil ſige til alle Folk, endogſaa til de Børn, ſom Gud maatte ſkjenke os, at det er en Narreſtreg at friſere ſig, men at man maae tilgive mig denne Daarlighed, da jeg er vant dertil fra Barns Been af? heller ikke om jeg tilſvoer Dem, at jeg aldrig vil tillade, at nogen af Deres Børn bliver friſert? Haarde, kjere uovertalelige Mand! ſaa maa jeg ſkrive Dem til — At — jeg — jeg — ikke kan — blive — Deres.

Jeg ſynker halv afmægtig tilbage, i det jeg ſkriver dette. Jeg har aldrig, med Taarer ſkriver jeg det, og min Haand bæver, i det jeg ſkriver det, aldrig har jeg kjendt en ſaa elſkværdig Mand ſom Dem; hos ingen har jeg ſpaaet mig et ſaa paradiſiſk Liv, ſom hos min Zelnick! hvis Billede er ſammenvoxen med mit Hjerte. Men — jeg kan ikke anderledes, jeg maa fraſige mig den ſtørſte Lykke, ſom jeg ønſkede mig, den Lykke, at være Deres. Der er Aarſager, ſom gjøre det nødvendigt for mangent Fruentimmer, at bruge Snørliv, for andre brede Halskraver, og endnu for andre, Pudder. Saaledes gives der ogſaa andre, hvor Friſuren bliver dem en Nødvendighed. Og dette er Tilfældet med mig.

Det

*) Forend dette Brev var der en vidtloftig Correſpondence imellem Zelnick og Jomfrue Helving; men ſom man, for at ſpare Rummet, ikke har villet indrykke.

Det er alt hvad jeg kan sige Dem, Lev vel, og vær forsikkret om, at jeg min hele Livstid vil beklage mig over Deres Tab, og sukke saa ofte forlorent Haar bliver med Kunst sat paa mit Hoved.

Louise Helving.

Et og tyvende Brev.

Carl til Oberst von Brav.

Grünau, den 3 October.

Ak, bedste Fetter! jeg er forloren, uundgaaelig forloren. Rygtet at jeg skulde have havt en alt for fortroelig Omgang med hiint liderlige Fruentimmer, som jeg har skrevet Dem til om, har udbredt sig over hele Grünau, og er kommet for min Henriettes Øren.

I Gaar gik jeg hen til Diakonus Rollow, han modtog mig koldt, hans Kone gjorde mig en haanende Compliment, Henriette traadte ind med et Par Øine, som vare opsvolmede af Graad. Jeg løb hende i Møde, og Ak! hun stødte mig fra sig. Jeg vilde gribe fat paa hendes Haand, og hun trak den fortrydelig tilbage, og sagde, ved at bide Tænderne sammen: Bedrager!

Med Taarene i Øinene vendte jeg mig til Hr. Rollow, og bad ham opløse mig denne Gaade. Han svarede i en høi Tone: De straffer mig, Hr von Carlsberg! for den Daarlighed jeg har begaaet, at jeg er bleven een af mine Grundsætninger utroe.

J. Og hvad er det for een?

D. Aldrig at tillade et Fruentimmer at have Omgang med en Student.

J. Forklar dem tydeligere!

D. Jeg har undtaget Dem fra den almindelige Klasse af Studentere; men jeg seer nok, at jeg har taget Feil.

J. Og hvorfor?

D. Fordi De lige saavel besøge liderlige Huse som andre. De har beskjemmet min Henriette, det vil bestandig blive hende en Bebreidelse, at hun har havt Omgang med saadan en Mand. Det eneste Beviis, som De endnu kunne give paa Deres Redelighed, er: at De, fra dette Øieblik af, skyer mit Huus, og forlader Henriette, og fortier det for hele Christenheden, at De nogensinde (her kom Taarerne ham i Øinene) har faaet et Kys af den ærlige uskyldige Henriette.

Jeg blev i nogle Øieblik maalløs, derpaa samlede jeg alle mine Kræfter sammen, for at bevise min Uskyldighed. Men det var altsammen forgjeves. Madam Rollow og Henriette gik ud af Stuen, og Diakonusen vendte mig Ryggen.

Saaledes beskjemmet maatte jeg gaae bort. Pennen falder mig af Haanden, jeg kan ikke mere.

Carl.

To og tyvende Brev.

Diakonus Rollow til Hr. Kolbert

Grünau, den 3. October.

Efterat jeg har kjempet fire Uger med mig selv, maa jeg dog gjøre et Skridt, som jeg selv rødmer for. Jeg maa bede Dem, kjære Ven, at forstrække mig med 200 Rdlr. Saa meget er jeg lidt efter lidt bleven Kræmmere og Haandværksfolk skyldig.

De

De kjender min hele Huusholdning, og veed, at hverken jeg eller min Kone nogensinde have gjort os skyldige i Ødselhed, men tvertimod nægtet os eet eller andet, som kostede Penge, og som andre tillade sig, og regne til Velstand. Men alt dette har dog ikke været tilstrækkelig, til at frie os fra Gjeld — ak, Gud! fra Gjeld, som den Letsindige driver Spot med. Men som suer Marven af Benene paa en ærekjer Mand.

Men De maa slet ikke forundre sig derover. Vor Løn er fastsat paa den Tid, da man modtog sin Ven med et Glas Øl, da Afgifterne vare meget taalelige, da en Høne kostede een Groschen, og en Hane to, og Verden endnu troede, at de Penge man gav Præsten, vare lige saa gode som et Syndoffer. Men at dette nu altsammen ikke mere er saaledes, veed De. Dog alligevel er min Løn, 150 Rdlr. aarlig, ikke forhøiet med een Skilling. Og de, saa kaldte Accidentier, som min Formand anslog for hundrede Rigsdaler, kan jeg nu ikke regne høiere, end henimod halvtredsindstyve. Thi det er mig umueligt, at tage noget af fattige Folk, som mere trænge til min Understøttelse, end jeg til deres.

Saa meget som jeg endog har sat mig ud over den Uanstændighed, som man kalder Velanstændighed, saa maa jeg dog gjøre meget med, som jeg anseer for unødvendigt, paa det jeg ikke skal blive til Latter. Jeg maa dog i det mindste klæde min Kone i Cattun, dersom hun ikke skal være udelukket af alle Selskaber; jeg maa dog holde mine Børn bedre end Bonden sine, naar jeg ikke vil være Gjenstanden for den offentlige Spot; jeg maae dog undertiden have en nye Kappe og en sort Kjole, dersom man ikke skal ansee mig for en Kjetter;

de Venner som besøge mig, maa jeg dog byde en Kop Kaffe, eller et Glas Viin, dersom man ikke skal udskrige mig for en Mand, som ikke har Levemaade. Hvorledes er det nu mueligt, at bestride alle disse Omkostninger med 200 Rigsdaler?

Maaskee De vil sige: naar Herren ikke har flere Indkomster, saa maa han hverken drikke Kaffe eller Viin. Og heri har De i visse Maader Ret. Men De maa betænke, at Kaffe er tyllet ind i mig, strax da jeg indaandede den første Luft, og er bleven mig til lige saadan en Nødvendighed som Luften. Og hvad Vinen angaaer, saa tænker jeg og, naar saa mange Dagdrivere kunne drikke sig drukne i Viin, saa er det jo vel ogsaa en arbeidsom Mand tilladt, daglig at nyde et par Glas af den Drik, som den Algode har skabt for alle Mennesker.

Eller ville De maaskee, at jeg skulle foretage mig andre Forretninger? Saa siger jeg Dem reent ud, at jeg i øvrigt intet har lært, og at jeg ellers ikke har lært noget, er sandelig ikke min Skyld.

Jeg vil betale Dem igjen som en ærlig Mand, ikke af mine Indkomster, thi det er mig umueligt. Men De veed dog, at min Arv efter min Fader belober sig nu, da min Broder er taget af Dage, til henimod 2000 Rigsdaler. Paa disse giver jeg Dem Anviisning. Saalænge indtil jeg kan afbetale min Gjeld, vil jeg gjerne give Dem 5 pro Cento i Rente.

Jeg haaber at De ikke vil lade denne min Begjering blive forgjeves, thi at De er en god tjenstfærdig Mand, veed jeg, og at De har saa mange Penge, at de lettelig kunne udrede 200 Rigsdaler, veed jeg og.

Dersom

Dersom De nægter mig dette, saa veed jeg ikke hvad jeg skal gjøre. Thi foruden Dem, kjender jeg ingen, som jeg tør vove at aabenbare mig for. Jeg venter hastig Svar, og er stedse

Deres
Rollow.

Tre og tyvende Brev.

Kolbert til Diakonus Rollow.

Grånau, den 4. October.

Min kjære Hr. Diakonus.

Jeg tjener hjertelig gjerne mine Medmennesker, saameget jeg kan, og uden at prale, kan jeg forsikkre Dem, at ingen retskaffen Mand nogensinde har klaget sin Nød for mig, uden at jeg jo har hjulpet ham, naar mine Omstændigheder tillod det. Men nu er al Hjelp forbi fra min Side, og det er, saa sandt jeg hedder Kolbert, saa vidt med mig, at jeg næsten trænger til andres Hjelp. Det vil forekomme Dem utroeligt, da De veed, at jeg arbeider af alle Kræfter. Men De veed ogsaa, at jeg taler Sandhed, og at det gamle Ordsprog endnu stedse gjelder om mig: Et Ord et Ord, en Mand en Mand.

Gud staae os begge bie, og bevare os fra Fortvivlelse! Jeg er

Deres beredvillige
Kolbert.

Fire og tyvende Brev.

Carl til Oberst von Brav.

Grünau, den 4 October.

Der opstaaer endnu en nye Ulykke over mig. Efterat jeg har mistet Henriettes Kjerlighed, betager man mig ogsaa Leiligheden, til at overbevise hende om min Uskyldighed. Mit Slagsmaal er bleven forraadt, jeg er religeret.

I Gaar traadte Pedellen ind i mit Værelse, og saasnart jeg saae ham, sagde mit Hjerte mig ogsaa alt.

Han tilkjendegav mig, at jeg strax skulde komme hen til Prorector, som paa nærværende Tid er Professor Bender. Det første Spørgsmaal, som han gjorde mig, da jeg kom ind til ham, var dette:

Vil De frimodig, og uden al Tilbageholdenhed, besvare nogle Spørgsmaal, som jeg har at forelægge Dem?

J. Gjerne, for saavidt jeg er i Stand til at besvare dem.

P. Har De ikke for nyelig været ude for Haanden med Hr. Hauer?

J. Jo.

P. Hvem af Dem har slaget den anden først?

J. Jeg. Jeg har givet Hauer to til tre Ørefigen.

P. Og hvorfor har De gjort det?

J. Fordi han beskyldte mig for at have havt Omgang med et liderligt Fruentimmer, som opholdt sig i Vertshuset, hvor Slagsmaalet begyndte, og jeg ikke kunde lade saadanne Fornærmelser hvile paa mig.

P.

P. Veed De hvad vore Academiske Love beslutte i Henseende til den, som slaaer den anden?

J. Saa meget som jeg veed, Religation.

P. Altsaa har De selv fældet Deres Dom. Det gjør mig ondt, at jeg maa forkynde Dem dette i det akademiske Senats Navn, at De er religeret, og maa forlade Staden inden 6 Dage.

J. Men har De hørt, at der nogensinde er kommet Klage over mig, imedens jeg har opholdt mig i Grünau? Har jeg nogensinde fornærmet et Barn? Har jeg nogensinde sagt en Pige noget Uanstændigt?

P. Slet intet af alt dette. Jeg har meget mere stedse hørt Dem rose for et ædelt ungt Menneske, som gjør vort Akademie Ære.

J. Det er mig kjert. Men om Hauer, hvad har De hørt om ham?

P. Jeg holder mig just ikke forbunden til at besvare dette Spørgsmaal. Imidlertid maae jeg tilstaae, at der næsten hver Uge kommer Klage ind over Hauer, og at han allerede nogle gange har sat i Carceret.

J. Saadan en Mand, som jeg er, om jeg end ikke udgiver mig for andet, end for en ærlig Karl, fordømmer De, og en Hauer frifjender De?

P. Jeg dømmer efter Lovene. Og det gjør mig ondt, at jeg ved min Dom maa bedrøve en Mand, som jeg agter høit.

J. De siger mig noget Ubegribeligt! dersom De virkelig agter mig høit, hvorfor religerer De mig da?

P. Jeg er ikke Lovgiver, men Dommer. Jeg maa dømme efter de Love, som ere udgivne derom, og efter disse har jeg dømt Ret. Men hvorfor er De ikke forsigtigere? Hvorfor besøger De da liderlige Huse?

J.

J. Men hvorfor taaler De da, at der er liderlige Huse, hvor man ikke kan gaae ind, uden at tabe sit ærlige Navn, paa et Sted, hvor Mennesker, som ere bestemte til at udbrede Oplysning og Held blandt Menneskene, skulle danne sig?

P. Dette Spørgsmaal gjør Deres Hjerte Ære, men —

J. Hvad vil De sige med dette Men?

P. Men De har maaskee ikke betænkt, at hverken jeg eller mine Colleger, ere i Stand til at forhindre saadanne Udskeielser. Gjør mig dog et Forslag, hvorledes man kan forhindre en Hob af 6 til 800 unge Mennesker, som ere uden Opsigt og udmattende Arbeide, samt for den største Deel, uden moralske Grundsætninger, fra at føre et utugtigt Levnet.

J. Det veed jeg ikke. Men paa den Maade forekommer det mig at være sandt, hvad een af mine Venner sagde mig, at alle Indretningerne ved vore Akademier, vare ligesaa mange Bommerter mod Moralen og Psychologien. Og Academierne forekommer mig selv som et staaende Vand, af hvilket der udbreder sig Sygdom og Død over det hele Naboelaug.

P. Jeg maae tilstaae at De har Ret. Men de skulle ikke sige en ærlig Mand saadanne Fornærmelser lige i Øinene.

J. Det er ikke min Hensigt at fornærme Dem. Men De kan heller ikke fortænke mig i om mit hele Hjerte kommer i Oprør mod saadanne Indretninger, som ere en Kilde til Elendighed for Menneskheden. Den skulde dog tilstoppes.

P.

P. Det skulle den vist nok. Men vent ikke denne Tilstoppelse af mig eller een af mine Colleger. Jeg og de fleste af mine Colleger opfylde vore Pligter som retskafne Mænd. Men at omstøde en Indretning, som allerede har vedvaret i Aarhundrede, og stedse er bleven anseet som en Guds Velgjerning, er ikke enhver skabt til.

J. Jeg er nu overbeviist derom, og forsikrer Dem at jeg forlader Grünau med Høiagtelse for Dem og adskillige af Deres Herrer Colleger.

P. Men endnu et Spørgsmaal. Hvor meget fortærer De aarlig i Grünau?

J. Fire hundrede Rigsdaler.

P. Nu, da var der maaskee endnu Raad. Jeg vil som Ven raade Dem til, at De opholder Dem nogle Uger i Perlewitz, eller i en anden Bye, som hører under fremmed Herredomme, og derpaa supplicerer om at man igjen antager Dem. Da vil jeg gjøre den Forestilling, at De aarlig bringer saamange Penge til Grünau, og saa bliver De vist recipert. Folk, som aarlig fortære 400 Rigsdaler, religerer man ikke gjerne i Grünau.

J. Tilgiv mig, at jeg atter maa sige noget, som fornærmer Dem. Naar man ikke vil skaane mig for min Retskaffenhed Skyld, saa vil jeg heller ikke være skaanet for mine fire hundrede Rigsdaler.

P. Bravo! Jeg agter Dem stedse mere og mere, jo længere jeg hører Dem tale. Lev vel! miskjend ikke for den Uregelmæssigheds Skyld, som De har seet i Grünau, de retskafne Folk som man finder der.

J. Dem skal jeg aldrig miskjende.

Han

Han omfavnede mig, og vi skildtes ad med vaade Øine.

Fortsættelse.

Vor Natur synes kun at kunne taale et vist Maal af Lidelser — Naar dette overskrides, saa følger Bedøvelse — den føler slet intet mere. I denne Tilstand befandt jeg mig nu. Jeg var ganske følesløs. Jeg gik ud af Prorektorens Huus, blot for at gaae og ikke at staae stille. Jeg havde ikke foresat mig et Maal at gaae til.

Maaskee jeg var gaaet nogle Mileveis ud af Porten, dersom der ikke var indtruffet noget, som havde afbrudt mig. Men uden at jeg tænkte derpaa, stod jeg for en Kirke, hvor der blev sjunget. Jeg gik derind, i det Haab at finde Styrke der, og satte mig ind i den Stol, som var nærmest ved Kirkedøren. Præsten var allerede paa Prædikestolen, og saasnart jeg saae ham, var det, som om jeg saae en Guds Engel. En høi Mand, hvis sølvfarvede Haar laae ned over hans Kappe, med et muntert ærligt Blik, som allerede syntes, at see den nærmende Belønning for et Liv fuldt af Besværligheder, skulde det ikke opvække Ærefrygt?

Nu var Psalmen tilende og han begyndte sit Foredrag med en ganske ustuderet, men meget rørende Bøn. Derpaa talede han over de Ord: Vi rose os af vore Gjenvordigheder, og anførte de mange Slags Gjenvordigheder, som Menneskene vare udsatte for: derpaa viste han, at de vare alle sande Velgjerninger, og tilsidst tog en herlig Ende. Jeg troer ikke, at denne Mand havde længe gjennemtænkt og

til-

tilforn opsat sit Foredrag. Han talede som en Fader med sine Børn, men saa inderlig hjertevarende, at min hele Sjel blev bevæget og styrket, som en Vansmægtig, naar han faaer en frisk Drik Vand. Da Bønnen begyndte, forlod min Opmærksomhed mig, thi det var kun en tom og tør Formular. Medens denne varede, overtænkte jeg min hele Tilstand, anvendte de Sandheder, jeg havde hørt paa mig selv, og blev saa vemodig derved, at jeg maatte bukke mig, for at skjule mine Taarer.

Strax besluttede jeg at gaae til Præsten, saasnart Gudstjenesten var forbie, og at takke ham for den Trøst, han havde indgydet mig.

Da jeg stod op, reiste ogsaa et Fruentimmer sig, som havde sadt ved Siden af mig, og som blot var adskildt fra mig ved et Gardin og Gitterværk, jeg blev uden for mig selv, da jeg saae efter hende, og blev vaer, at — det var Henriette. Hendes Øine vare opsvulmede af Graad. Dersom Gitterværket ikke havde været, troer jeg, at jeg var faldet ned for hendes Fødder. Men nu var jeg ganske tvivlraadig om hvad jeg skulde gjøre.

Men hun rev mig snart ud af min Tvivlraadighed, thi saasnart hun fik Øie paa mig, kastede hun et Blik til mig, som var saa fuldt af Foragt, saa jeg ganske tabte Modet. Derpaa kjølede hun sig heftig med sin Vifte og vendte mig Ryggen.

Jeg blev altsaa og trodsig, gik bort, og opsøgte Præstens Bolig.

Jeg har i lang Tid ikke seet en saa redelig, retskaffen, ærværdig Mand, som denne Mand var — Vær velkommen, sagde han, da jeg traadte ind i hans

Værelse, og gav mig troehiertig Haanden. Med hvem har jeg da den Ære at tale.

J. Mit Navn er Carlsberg; jeg studerer her.

P. Gud velsigne Deres Studeringer, og gjøre Dem til et udvalgt Redskab i hans Rige. Kan jeg være Dem til Tjeneste med noget?

J. Jeg er kun kommen, for at aflægge Dem min inderlige Taksigelse for den Trøst, som De i Dag har givet mig. Jeg var nær ved at fortvivle, men Deres skjønne, trøstefulde Præken har givet mig Mod igien.

P. Nu Gud være lovet, som lod det Ord, som jeg talede, finde en god Jord. Det er den største Løn, som den algode Gud giver os ved vore moisommelige Forretninger. Præsteembedet er et tungt Embede. Men man seer dog undertiden hist og her et Ax udspringe, som er fremkommen af det Korn, man har udsaaet, og det foraarsager da saa stor Glæde, at man forglemmer al udstanden Besværlighed. De har vel altsaa tunge Lidelser, min kjære Hr. Carlsberg?

J. (Jeg fortalte ham alt, uden at fortie noget, undtagen min Hovedhensigt med Henriette).

P. Ja Universitets Aarene ere farlige Aar. Naar jeg tænker tilbage paa mine, saa sukker jeg stedse med Kongen og Propheten David: Herre! tilregne mig ikke mine Ungdoms Synder! jeg har ogsaa engang maatte slaaes, thi i min Tid var Slagsmaal endnu langt hyppigere, end nu. Men det er min Trøst, at jeg var tvunget dertil. Og naar jeg beder, takker jeg stedse Gud, fordi han har bevaret mig ved sin hellige Engel fra at blive henrevet i

mine

mine Synder, eller og at dræbe et Syndensbarn i sine Synder. Barmhiertige Gud! med hvilken Taalmodighed bærer du ikke over med os!

Denne Mandens Aabenhiertighed gjorde ham virkelig saa ærværdig for mig som en Engel. Jeg kunde ikke holde mig fra at kysse hans Haand. Et eneste Spørgsmaal, sagde jeg, tilgiv mig, hvorledes er det mueligt, at en Mand, som ogsaa lod sig henrive dertil i sin Ungdom, kunne blive en saa ærværdig Lærer?

P. Kald mig ikke ærværdig. Jeg er endnu stedse et svagt Menneske og maae bekjende med Apostelen Paulus: Villie haver jeg nok, men at fuldbringe det Gode finder jeg ikke Kraft hos mig. Men naar jeg er bedre end tilforn, saa har jeg mine Lidelser at takke derfor. Hr Carlsberg! jeg har lidt meget, mit hele Levnetsløb er en Lidelseshistorie. Men jeg har altid fundet, at Lidelserne have været gode for mig, og nu de ere forbie, folder jeg mine Hænder, og siger: Jeg takker dig, Gud, at du har ydmyget mig! Nu har jeg dog den Glæde at være Fader til sex velopdragne Børn, som Alle have Levebrød, og veed, at jeg kan aflægge et godt Regnskab for Jesu Christi Domstol. Men Veien til denne Glæde var Bedrøvelsens Vei. — Os bør at indgaae i Guds Rige ved megen Trængsel.

J. Jeg glæder mig tilligemed Dem over Guds Styrelse, som har overført Dem fra Bedrøvelse til Glæde. — Men — men De har betaget mig en stor Trøst.

P. Og hvilken da?

J. Jeg har stedse troet, at den Tid eengang skulde komme, da den menneskelige Elendighed maatte ophøre. Men naar den er Nødvendighed, nu saa tør jeg ikke haabe dette mere.

P. Lad ikke det Haab falde, min kjære Herre! Riset er ogsaa en Nødvendighed for Børn: men naar de blive Mænd og aflægge hvad der var barnagtigt, saa falder denne Nødvendighed bort.

J. Men hvorledes forstaaer De det?

P. Menneskeslægten har saavel sin Barndom og Manddom, som enkelte Mennesker. Saa længe den er i Barndommen maa den opdrages med Riis; naar den bliver Mand, ved Sandhedens Erkjendelse.

J. Men hvori bestaaer da Menneskeslægtens Manddom.

P. I at modtage Sandhed. I skulle, siger Jesus, erkiende Sandhed, og Sandheden vil gjøre eder frie. Tilforn troede man ikke, at en Skole kunde bestaae, uden at der var Riis ved Haanden. Og Jesus Sirach siger derfor i hans lille Bog om Sæderne: Bøi hans Hals imedens han endnu er ung, prygl hans Ryg medens han endnu er liden. Men nu er det dog allerede afskaffet i mange Skoler at bruge Kjeppen. Man fører Børnene ved Sandhedens Erkjendelse og de blive bedre end ellers. Skulde der da ikke engang komme de Tider, at de Voxne ligesaa vel kunde ledes ved Sandheden som Børnene?

J. Men Sandhed har jo allerede længe været til.

P. Været til, men ikke erkjendt.

J. Men den blev jo prædiket?

P.

P. Dogmatik er der bleven prædiket, kjære Herre, ikke Sandhed.

J. Og hvad er da Sandhed?

P. Søger, saa skulle I finde. Jeg vil ikke bestemme Dem hvad Sandhed eller Vildfarelse er, men dersom De søger den med et redeligt Hjerte, saa vil De finde den.

Jeg havde gjerne gjort ham flere Spørgsmaale, men da et Ægtepar, som var bleven uenigt, lod sig melde, saa maatte jeg forlade ham — Og vil nok aldrig mere faae ham at see igjen, da jeg er ganske beskieftiget med Anstalterne til min Afreise. Jeg er Deres.

Carl

Fem og tyvende Brev.

Caroline Menzer til Hofraadinde Namur.

Ritterstadt, den 6. October.

Arme Søster!

Jeg har udstaaet meget siden Rollows Død, det maa du troe. At tabe det kjereste man har paa Jorden, paa saadan en skjendig Maade, er virkelig ingen ringe Ting. Og omendskjønt jeg ved Hoflevnedets Støien ikke har megen Tid til at bedrøve mig, saa bliver jeg dog næsten nedbøiet af Sorg og Græmmelse, naar jeg er allene, og kan overlade mig til mine Tanker.

Dette skriver jeg dig nu til, at du ikke skal troe, at du var den eneste ulykkelige Person i Verden.

Ved Hoffet er vel alting glimrende, og man seer lutter glade Ansigter der. Men jeg troer, at naar

enhver kommer paa sit Værelse, og bliver overladt til sig selv, saa er der nok ogsaa Maade med Glæden. I det mindste seer jeg det paa mig og min Prindsesse.

Jeg maa dog skrive dig noget til om os begge. Hvad mig angaaer, saa er jeg ret bleven en fornem Skabning, der kaster en Glands fra sig, der blænder alle, som ikke skinne saaledes. Naar mine gamle Bekjendtere saae mig, skulde de holde mig for meget lykkelig.

Min Sørgedragt er efter Prindsessens Ordre aflagt, og min Garderobe er saa rig, at jeg i en heel Uge, daglig kan vise mig i en anden Dragt. Jeg er bleven en halv Alen høiere, siden jeg kom til Hoffet. I det mindste har min Frisur og mine Hæle voxet et godt Stykke. Desuden har jeg Poscher, som ere saa brede, at jeg maa gaae ind ad Døren paa Siden. Jeg troer, at man desuagtet maa kunne lugte mig i en længere Afstand, end man kan see mig, saa stærkt er mit Haar og mine Klæder parfumerede. Ved Bordet har jeg stedse Valget blandt sex Retter. Jeg bliver elsket af Prindsessen, og Fyrsten lader ogsaa til at have kastet et Øie paa mig.

Der mødte jeg ham næste Dagen efter min Ankomst, som han just ville gaae ind i sit Gemak. Jeg blev næsten halv død, da jeg saae ham, fordi jeg endnu aldrig har været en Fyrste saa nær. Han blev staaende, besaae mig smilende fra Top til Taae, tog tilsidst endog min Haand, og sagde: hvorledes staaer det hende an ved Hoffet? Blodet strømmede nu saa stærk til Hjertet, at jeg neppe kunne drage mit Veir. Meget vel — samt en dyb Compliment — var alt hvad jeg kunde frembringe. Han holdt nok min Haand i

et par Minuter, og saae mig stivt i Øinene — jeg havde nær faldet om —

Derpaa kneb han mig i Kinden, og sagde: i Sandhed, en skjøn Rose! tag De den i Agt, at den ikke brækkes. Der gives flemme Fugle ved Hoffet, som gjerne flagre efter saadanne Roser.

Dette Kindkneb har havt stor Virkning, og kan let trække en Revolution i det hele Fyrstendømme efter sig. Nogle Hoffolk har seet det, talt derom, og siden den Tid bukker alle sig for mig. Jeg har allerede faaet adskillige Suppliker fra Folk i Staden, hvori jeg bliver bedet om at tale et godt Ord for dem. Adskillige Candidater, som søge Embede, have gjort mig deres Opvartning. Endog en vis Professor i Grünau, som søger om Forhøielse i sin Gage, og som tilforn neppe tog sin Hat af, naar han mødte mig, har gjort mig sin Opvartning, og smigret mig saa krybende, at jeg skammer mig for at tilskrive dig alle de Smigrerier, som han ramsede op for mig.

Da faldt det mig første Gang ind, at det dog for Alvor lidt efter lidt kunne komme saavidt med mig, at jeg kunde hjelpe til at besætte de vigtigste Embeder i Fyrstendømmet, og derfor tænkte jeg paa adskillige af mine Bekjendtere, om der ikke skulde være nogen iblant dem, som fortjente et vigtigt Embede. Først tænkte jeg paa Diakonus Rollow, men vidste ikke strax noget Embede til ham. Derpaa tænkte jeg paa Helving, og Amtmandspladsen i Golnau.

Strax løb jeg til Prindsessen, greb hendes Haand, og bad om en Naade. Hun lovede mig den, naar den stod i hendes Magt, og da jeg sagde hende, at jeg havde en fattig redelig Ven, som ønsked at komme

i den fvindsottige Amtmands Sted, gav hun mig det Raad, at han skrivtlig skulle søge derom hos hendes Fader, saa vilde hun bede for ham, og hun var overbeviist om, at hendes Bøn ikke skulde være forgieves.

Det var dog en Spads, naar jeg saaledes kunne hjelpe den gode Amtsskriver, og tillige udrive den stakkels Henriette af sin Forlegenhed. Jeg har allerede skrevet Helving til derom.

Men med alt dette er jeg dog, du maa troe mig, en ulykkelig Skabning. Om endog mit Hjerte ikke var saa dybt saaret ved Rollows Død, saa skulde jeg dog kun have faa glade Timer.

Jeg har, siden jeg kom til Hoffet, ikke seet Solen staae op. Naar Borgerne ere i Seng, og nyde den søde Søvn, sætter man sig i Almindelighed til Taffels. Og naar Prindsessen ikke spiser paa sit Værelse, saa maa jeg vente, indtil hun kommer tilbage fra Taffelet, og de Lystigheder, som gjerne ere i Følge med det. Det skeer almindelig først Klokken eet eller to. Ak Søster! det er kjedsommelige Timer, som jeg tilbringer i den Tid.

Om Morgenen staaer jeg ikke op førend Klokken ni, og da er jeg saa ærgerlig, at jeg kunde prygle alle dem, som ere omkring mig. Og dog har jeg ikke den Fornøielse at jeg tør prygle.

Thi nu bliver jeg kaldt ind til Prindsessen, hvor jeg skal lade mig see med en glad Mine. Da maa jeg giøre Vold paa mig selv, for at skjule min Fortrydelse. Hun kalder mig vel sin Selskabs-Jomfrue — men — jeg føler kun alt for meget, at jeg ikke er andet, end hendes Kammerpige. Naar hun aabner Munden, saa befaler hun, naar hun er i ondt Lune, og det

er

er hun ofte, saa farer hun ind paa mig, og — det er jeg dog ikke vant til.

Det bliver dog stedse gyldne Tider, da jeg ved min Rollows Arm, i min lette Cattunsdragt kunne svæve over Enge og igiennem Skove, og kratle omkring paa Biergene. Hvilken Pige jeg da var; som en Hind! hvilke Spring jeg den gang gjorde, naar jeg kunde kaste ham en Haandfuld Kjerlingetænder eller Kornblomster i Ansigtet, og jeg sprang afsted i Forveien, at han skulde løbe efter mig. Nu troer jeg Hofraad Grimlein kunde hente mig ind, saa stiv og ubeqvem er jeg. De Kunstlerier, som ere omvundne, paaklæbede, og stukne paa mit Hoved, udkræve, at jeg stedse maa være opmærksom paa mig selv; thi en lille Uorden deri, vilde paadrage mig mere Spot, end en slet Handling. Nyelig traadte jeg ind i min Prindsesses Gemak, hvor der vare nogle Hofdamer, og havde forgiemt at stikke Sløret, som nu er Mode ved Hoffet, paa min Frisur. Da maatte jeg høre paa saa mange bidende Sporterier, at jeg ikke længere kunde udholde det, men blev nødsaget til at gaae bort. Mit Legeme maa jeg lade indpresse i et snevert Snørliv, i hvilket jeg hverken kan bevæge mig frit, eller drage min Aande. Og veed du vel hvorfor? fordi man troer, som min Prindsesse har forsikret mig, at det er en Skjønhed, naar de Ribbeen, som omgive vore Indvolde, ere skjulte. Min Rollow sagde altid, at naar vore indvendige Dele bleve saaledes sammenpressede, at de ikke kunde forrette deres naturlige Bevægelser, saa fremkom deraf Tungsindighed, Bedrøvelse, og overdreven Følelse. At de vare at beklage, som bleve fødte med den Feil, at Bevægelsen af deres indvortes Dele bleve standsede. Men naar

en Nation blev i saadan en Grad forvildet, at den holdte saadanne Feil for Skjønheder, og søgte at anskaffe sig disse Feil ved grusomme Midler, til hvilke Snørlivet henregnes, saa var det for lidet at beklage sig, men man maatte bide Tænderne sammen derover. Thi det var det sikkreste Kjendetegn paa, at en Nations Smag er fordærvet, naar den holdt Afvigelse fra Naturen for Skjønhed. Dette lod sig snart tydelig see i dens Domme og Handlinger. Dette kunde man see paa Chineserne. Fordi det eengang var bleven en Troe hos dem, at et spidst Hoved og en ufuldkommen Fod var noget skjønt, saa sammenpressede de deres Børns Hoveder, saasnart de kom til Verden, og søgte ved adskillige Grusomheder, at standse hos deres Pigebørn alle de Næringssafter, som komme til Fødderne, saa at disse maatte blive smaa og ufuldkomne. Derfor see ogsaa alle deres Malerier lige saa eventyrlige og naragtige ud, som deres spidse Hoveder. Og dersom vore Billedhuggere og Malere ikke stedse studerede de gamle Grækeres og Romeres Afbildninger, saa skulde de snart komme til at arbeide ligesaa smagløst som Chineserne og Japoneserne. Thi alle menneskelige Skjønheder blive, ved vore naragtige Moder, deels standsede, deels fordærvede. Og den meest bidende Satyre paa vor Oplysning, som et Menneskets Hjerne nogensinde har frembragt, var denne: naar eengang en Maler eller Billedhugger vilde afbilde en græsk Pige i hendes naturlige Klædedragt, og ved Siden af hende en tydsk Pige i Galla. Dette var en Satyre, hvis Skarphed en Bonde selv maatte føle.

Saaledes talede Rollow, og sagde endnu mere om denne Materie, som jeg endnu gjerne havde Lyst til at for-

fortælle altsammen; Thi naar jeg eengang kommer paa, hvad Rollow sagde, ak! hvad han sagde i Birkeskoven, hvor jeg saa ofte sad med ham, og betragtede den stjernefulde Himmel, og lagde mit Hoved ved hans Bryst, og der lod mig indkysse Menneskeforstand, saa bliver jeg ikke færdig med at sladdre. Ja du seer vel, hvorledes det her gaaer mig. Jeg maa nu læse det hele Brev igjennem, for at see hvad det var, som jeg egentlig vilde sige.

Ja, det vilde jeg da sige: Omendskjønt jeg veed, at jeg fordærver min Sundhed og Smag, naar jeg snører mig og bruger Poscher; saa maa jeg dog daglig gjøre det, og udstaaer lige saa meget derved, som en Fribaaren, naar han paalægges Lænker. Du kan altsaa nok tænke, hvorledes jeg er tilmode, naar jeg maa tilbringe den hele Dag og den halve Nat i disse Lænker.

Lysten til at spise har ganske tabt sig hos mig, thi jeg har ingen Bevægelse mere. Vel kjører jeg undertiden ud med Prindsessen, men hendes Vogn er saa konstig indrettet, for at forhindre al Skulpning, at jeg i den slet ikke finder mere Bevægelse, end naar jeg sidder paa en Sopha. Og har jeg endog undertiden Lyst til at vedergjæge mig ved en Ret, saa maa jeg kjempe saa alvorlig derimod, som imod Arvesynden. Thi da mit Liv er sammenpresset ved Snørlivet, saa foraarsager en maadelig Portion Steeg mig saadan en Angest, at jeg ikke veed hvor jeg skal hen.

See, kjære Søster! det er min Lykke, som du maaskee undertiden misunder mig i dit Hjerte.

Fort-

Fortsættelse.

Og dog agter jeg mig lykkelig, naar jeg sammenligner mig med min Prindsesse.

Det vil du vist gjerne troe, naar du læser den Samtale, som jeg har havt med hende i Forgaars.

Hun spiste i sit Gemak, og jeg maatte, havde den Naade, vilde jeg sige, at spise med hende. Saameget jeg endog tvang mig, for at synes venlig, saa beholdt dog ofte Naturen saa stærkt Overhaand, at jeg sad hele Minuter i dybe Tanker. Hvad feiler dig, Caroline? spurgte hun.

J. Mig? slet intet.

P. Hvad det er for taabelig Snak. Du maa dog feile noget. Du sidder jo der stedse saa benouet som om du ville græde. Har maaskee nogen ved Hoffet fornærmet dig.

J. Fornærmet mig, Prindsesse? Ingen ved Hoffet har fornærmet mig.

P. Er du misfornøiet med din Tilstand? Giver jeg dig maaskee ikke nok?

J. Ak tilgiv! Jeg er ikke den Naade værd, som —

P. Lad Naaden kun være borte. Hvad jeg gjør for dig, gjør jeg af Kierlighed til din Moder. Men, hvad feiler dig?

J. Alt, min Prindsesse (med Taarer).

P. Du græder jo?

J. Ak, tilgiv mig Prindsesse, hele Deres Hofs Herlighed erstatter mig ikke, hvad jeg har tabt.

P. Dermed mener Dn dog din Rollow. Tosse Pige, giv dig dog tilfreds. Naar mit Hof ikke

kan

kan erstatte dig det Tab saa kan dog vel en anden Rollow.

J. Hvor er da denne Rollow?

P. Det er ret et tosset Spørgsmaal af en borgerlig Pige.

J. Hvorledes forstaaer De det? min Prindsesse!

P. Eders Selskab er jo en Myretue. Naar der dog ogsaa trædes en Myre ihjel for dens Elsker, saa kan den jo vælge iblant ti tusende en anden.

J. Prindsesse!

P. Hvad ligger dig da paa Hiertet? tal dog reent ud! Du veed jo, at jeg elsker Dig:

J. Vil De vel tilgive mig et Spørgsmaal?

P. Hvilket. Jeg tilgiver dig alt.

J. Har De aldrig elsket?

P. Jeg? elsket? en Prindsesse elsket? Hun stod op, gik heftig op og ned i Gemakket og holdt den knyttede Næve for Panden). Ha! en Prindsesse tør ikke elske. Det er for borgerligt. (Ved disse Ord bed hun Tænderne sammen).

J. Og jeg troede, at der i ethvert qvindeligt Bryst laae Sæd til Kierlighed.

P. (Stedse gaaende heftig frem og tilbage) Kan vel være! kan vel være: Men en Prindsesse maa sønderknuse og fordærve dette Sædekorn, saasnart det vil spire op.

(Hun blev bleeg som en Væg, og saae saa stivt paa mig med hendes gnistrende Øine, at jeg ikke kunde udholde hendes Blikkast. Jeg slyngede medlidende min Arm om hendes Skuldre, men hun stødte mig saa heftig fra sig, at jeg faldt tilbage, til Lykke paa en Stoel, men dog saa heftig, at det gjorde ondt. Hun havde imidlertid lænet sig op til Vinduet, og saaledes fordybet sig i sine

Tanker

Tanker, at hun ganske forglemte mig. Endelig vendte hun sig om, og saae at jeg støttede mig paa Stolen, i en Stilling, som nok maatte være et meget levende Billede paa Fortrydelse. Da løb hun forskrækket hen til mig og spurgte:)

Feiler Du noget Caroline? har jeg fornærmet dig?

J. Og derom spørger De endnu! Jeg har aldrig forlangt, at være en Prindsesses Veninde. Jeg er en Myre. O! havde De ladet mig blive i min Myretue.

P. Jeg Ulykkelige! saa har jeg altsaa fornærmet den Pige, som skulde være min Veninde, min Fortroelige, hun som skulde tage Deel i min Smerte! Caroline?

J. O lad mig!

P. Caroline!

(Hun løb til Speilet, tog et Uhr, som hængte under det, og trykte mig det i Haanden. Dette satte mig i den største Hidsighed.)

J. Hvorledes? Prindsesse! De vil i Dag gjøre alt for at ydmyge mig? Er det ikke Ydmygelse nok at De har stødt mig tilbage? Nu vil De endog behandle mig som en saa nederdrægtig Sjel, der kan lade Følelsen af Uret neddæmpes ved Foræringer? Prindsesse! hvormed har jeg fortjent saadanne Ydmygelser?

P. Ædle Pige! Du har Ret, jeg har Uret — Jeg falder fra en Daarlighed til en anden. Ak Caroline! Caroline! Vidste Du — Hun omfavnede mig, lagde sit Ansigt paa mit Bryst, og hendes Taarer rullede ned i min Barm. Gode Pige! Ak, jeg er god! jeg er god! jeg er god! men —

J. De synes at lide meget.

P. Ak, jeg er god, men her gnaver det ved Hjertet, her sidder en Kræftskade, som ofte saaledes qvæler og martrer mig, at jeg raser, ja raser,

slaaer

slaaer omkring mig, og fornærmer alt, hvad der kommer mig nær, endog min Caroline, den elskværdige Pige. Blide ædle Pige, vil Du have Taalmodighed med en Ulykkelig, som har en hemmelig Skade i Brystet? — Du tier? vil slet intet sige til min Roliggjørelse.

J. Og hvad skal jeg sige? De er ulykkelig? og hvormed skal jeg skaffe dem Rolighed, naar jeg ikke kjender Deres Ulykke?

P. Du skal erfare alt, ærlige, gode Pige. Vil du ogsaa kunne tie?

J. Her er min Haand!

(Jeg gav hende den i den Mening at jeg ikke vilde udplapre det. Skrive det tor jeg dog vel? Nei! I Sandhed jeg gjør Uret! Og intet kan berolige mig, uden det Haab, at du vil holde dette, som jeg her kriver, hemmeligt for hele Verden. Det gjør Du dog).

P. Saa hør altsaa, kjære oprigtige Pige! Du veed dog vel, at jeg skal ægte Prindsen af Orken?

J. Skal? Det er haardt!

P. Skal — skal — Thi der er ingen Aare paa mit hele Legeme, som slaaer for ham. Hans Ansigt, hans Samtale, hans hele Opførsel er mig saa modbydelig, at jeg stedse skielver aatte Dage i Forveien, naar jeg hører at han vil besøge vort Hof.

J. Men for Himlens Skyld, hvem tvinger Dem da til at ægte ham?

P. Uskyldige Pige! Du taler efter din Erfarenhed. Naar en Yngling frier til J Piger, og han ikke behager eder, saa sige J: Ham vil jeg ikke have, da er Sagen afgjort. Men vi Prindsesser — Ak — vi — vi — Caroline.

J. Nu?

P. Vi ere saa ulykkelige som Circassernes Døttre, der overlades til den Høistbydende.

J. Det er altsammen en Gaade for mig.

P. Vi maae ægte den, hvis Venskab synes at være mest nyttig for Staten. Min Fader staaer fast paa, at jeg skal byde denne Prinds, som jeg afskyer af mit ganske Hierte, min Haand, fordi han derved vil kiøbe sig Tilladelse til at at torde afsætte sine Fabrikvare i hans Lande. Saa skal jeg da være et Offer for min Faders Fabrikantere! er det ikke umenneskeligt?

J. Stakkels Prindsesse!

P. Ja vel, Stakkels Prindsesse! Thi hvo som ikke har hvad han behøver er fattig, en stakkels Tigger er han, om han end er behængt med Brillanter. Og den Person, som man elsker, er en Trang for et hvert reent qvindeligt Bryst, en Elsker kan intet Fyrstendømme erstatte. Netop som Du sagde før.

J. Altsaa elsker Prindsessen vel en anden.

P. Elske ham gjør jeg ikke, men brænder, brænder, jeg brænder af Kierlighed, i lys Lue brænder jeg for ham. Kjender du min Faderes Secretair? Hernike?

J. Jeg har seet ham nogle gange.

P. Og hvorledes behager han dig?

J. Hans Udvortes har meget Indtagende.

P. Dersom Du dog sagde Fortryllende. Thi hvilken Pige kan dog modstaae den ranke Vext, den blide Mine — og de Øine, ja de sorte fyrige Øine, hvis Blik trænge lige ind til det Inderste.

J. Ja de sorte Øine ere meget gjennemtrængende; min Rollow havde ogsaa sorte Øine.

P.

P. Og dersom du hørte ham tale! Ethvert Ord røber det ædleste Hjerte, den meest rensede Smag, den grundigste Forstand.

J. Veed han da, at De elsker ham.

P. Hvorfor skulde han da ikke vide det? saa ofte han kommer mig nær, veed jeg ikke selv hvad jeg gjør. Jeg benytter mig af enhver Leilighed, hvor jeg kan komme til at gribe fat paa hans Haand og trykke den, og da vil jeg aldrig slippe den igjen. Han mærker det. Han kysser min Haand, lader sine Læber hvile hele Minuter paa den, gaaer bort fra mig med vaade Øine, og efterlader mig Øiekast, som sige mig tydelig: Philippine, var du kun ikke en Prindsesse!

J. Veed da Fyrsten noget om denne Kjærlighed?

P. Vist veed han det. Jeg har tilstaaet ham den. Da sagde han kolsindig til mig. Philippine, vær fornuftig! Behærsk en Tilbøielighed, som kunde gjøre dig Skam for hele Tydskland! En Prindsesse og en Secretair! Jeg spurgte heftig: er en Secretair ikke ligesaa godt et Menneske, som en Prindsesse? Men han sagde med en kold Smiil: fat dig kjære Datter! din Tilbøielighed kan ikke tilfredsstilles!

J. Men jeg tænkte dog, naar De bad ham?

P. Jeg kan bede om hans bedste Slot, og veed at min Bøn ikke bliver ubønhørt. Men naar jeg beder om den Mand, som min Sjel hænger ved, saa er hans Hjerte som Jern. I Forrige Uge, at jeg skal fortælle dig det altsammen, faldt jeg ned paa Knæe for ham; han greb faderlig min Haand og spurgte: hvad vil Du? — Hernike — var mit Svar. Da reiste han mig op, og sagde: Philippine! du er min Datter, jeg vil ikke see dig

ulykkelig, men —alt hvad jeg kan gjøre er dette, at jeg udnævner Hernike til din Kammer-Secretair. Prindsen af Orken reiser ofte —

Saa skulde jeg altsaa offentlig give mig til Priis for et Menneske, som jeg afskyer, og stjele mig til at elske den, som jeg foretrækker alle Dødelige? hvilken Grusomhed!

J. Jeg tænkte at alt var mueligt for en Prindsesse.

P. For en Bondepige, vil Du sige: Thi naar hun faaer sin Hans, og har kun Ost og Brød, saa troer hun at hele Verden hører hende til! — Men jeg. Ak! jeg er en ulykkelig Skabning. — Naar der skulde mangle blot det Ringeste i min Stads, ved min Opvartning, ved min Equipage, saa tænker jeg allerede, at jeg er ulykkelig, saa forkjelet er jeg —

Saaledes blev hun ved at snakke, indtil jeg sov ind. Da jeg vaanede, bad jeg om Forladelse fordi jeg havde sovet, og hun var saa naadig at tilgive mig det, med et hierteligt Kys.

Kjere Søster! naar Prindsesserne maae lide saa meget, hvorfor ville vi da være saa utrøstelig over vore Lidelser? Jeg er stedse

Din
elskende Søster
Caroline

Sex og tyvende Brev.

Hofraad Grimlein til Amtsskriveren Helving.

Grünau, den 6. October.

Min Kjere Hr Amtsskriver!

Deres Datter reiser nu atter bort herfra, og har endnn ikke givet mig noget Ja. Stedse viser huu mig til Dem, og naar jeg spørger mig for hos Dem, saa viser de mig hen til Deres Datter. Hvad vil der komme ud af det? Jeg maa inden eet Fierdingaar have en Kone, hvor jeg saa faaer hende fra, ellers er jeg forloren. Min hele Huusholdning er i den største Uorden. Arbeidet hviler paa mig, det maa daglig bestrides. Og imidlertid at jeg næsten arbeider mig til Døde, blive mine Børn forvildede, og jeg en fattig Mand.

Kommer jeg til Bords, saa finder jeg Mad, som jeg spiser med Væmmelse, og seer jeg paa mine Børn, saa maatte jeg ærgre mig ihjel, de ere saa fulde af Snavs og saa udydige, at jeg ikke gider seet dem længere. I Gaar har jeg faaet Ting at vide om dem, som kommer mig til at gyse. Og Pigerne holde ret et skammeligt Huus. Mine Udgifter formere sig maanedlig, og Gud veed hvor Pengene blive af.

Nu føler jeg først, hvormeget jeg har tabt ved min salig Kone. Enkemandens Stand er ret en tung Stand.

Der har jeg nu arbeidet henimod 20 Aar for Staten, og De veed hvad jeg har gjort. Jeg har indført Stalfoeringen i tolv Byer, har gjort en Strækning af 200 Tønder øde Land frugtbar, har forhøiet de Fyrstelige Indkomster halvtredieshundstyve

Tusind Rigsdaler mere, end tilforn, og har for al min Patriotisme ikke opnaaet saa meget, at jeg kan have Glæde i mit Huus.

Det menneskelige Liv er dog en elendig jammerlig Ting. Vor Lykksalighed hænger stedse i en Silketraad. Naar den er overskaaren, saa er det ude. Min Silketraad var min salige Kone. Nu da hun er død, hjelper al min Retskaffenhed og Flid mig intet — jeg er forloren, mine Børn blive vilde Ranker, jeg er uden al Pleie, og bliver til en fattig Mand.

De seer altsaa at jeg nødvendig maa have en Huusholderske, naar jeg ikke vil ødelægges. Vil De give mig Deres Datter, godt, saa skal det ikke være deres Skade, Amtmandspladsen i Golnau skal De være sikker paa, Og jeg forlanger intet videre af Deres Datter, end at hun pleier og opvarter mig i min Alderdom, opdrager mine Børn og besørger min Huusholdning. Seer De, det er alt hvad jeg forlanger, alt.

Hun skal ikke lide nogen Mangel hos mig. Mit Arbeide og mine Aar tillade mig vel ikke, at jeg saaledes kan karessere hende som en Mand paa tredive Aar. Men Mangel skal hun dog ikke lide, det indestaaer jeg Dem for.

Skriv De mig kort og godt til, reent ud, Ja eller Nei. Sagen taaler ingen Opsættelse. Jeg er stedse.

Deres Ven
Grimlein.

Syv og tyvende Brev.

Dörner til Professorinde Ribonius.

Ritterstadt, den 6. October.

Elskte Veninde!

Jeg er i en stor Forlegenhed. De halvtredsindstyve Ducater, som De gav mig ved min Afreise, ere fortærede, jeg er bleven temmelig meget skyldig, og veed ikke hvorved jeg skal redde mig. De maa redde mig, elskelige Veninde! den Fortroelighed, som vi have levet i, og Deres Breve, som jeg endnu alle omhyggelig forvarer, ere mig et tilstrækkeligt Bevis paa, at jeg ikke er Dem ligegyldig. Jeg har vel noget forblummet givet Dem mit Ønske at forstaae i sidste Brev; men da De ikke har forstaaet det, saa maa jeg nu sige Dem det tydeligere. Med næste Post maa jeg have hundrede Ducater. Saa sandt som jeg er ærlig hundrede Ducater. Jeg troer at have gjort saa meget for Dem, at De ikke vil finde at denne Fordring er ubillig. Jeg er

Deres

Dörner.

Otte og tyvende Brev.

Frue Ribonius til Dörner.

Grünau, den 7. October.

Min kjere Dörner.

De er mig en meget dyr Ven! Jeg har efterseet mine hemmelige Regninger, og i Følge deraf, seer jeg, at De allerede kaster mig over tusinde Daler. Jeg troede, at denne Udgivt skulde ophøre med vor For-

kindelse. Hvor meget forlanger De? Hundrede Ducater. Nei det er i Sandhed for meget. De skulde dog virkelig være billig, og betænke, at man desuden endnu har andre Udgivter. Jeg — jeg kan virkelig ikke hielpe Dem. Dog nei, her er tyve Ducater. Jeg beder Dem for Gud Skyld overhæng mig ikke for flere. Jeg kan ikke gjøre mere. Jeg ved bedst hvorledes det staaer sig med min Casse.

Kunne De ikke skaffe mig Leilighed til at tale med Dem? Bestem mig dog en Tid og et Sted, hvor vi kunne træffe hinanden.

Da vil jeg give dem nye, Beviis paa min Kjærlighed, og tillige bringe flere Penge med. Men jeg udbeder mig ogsaa Brevene. Det staaer jeg nu eengang for alle fast paa!

Kiere Hr. Dörner, gjør det dog, jeg beder Dem for Guds Skyld. Man veed jo ikke i hvilke Hænder de kunne komme. Vil De da gjøre mig ulykkelig? og jeg har stedse meent det saa godt med Dem. Jeg er

Deres Veninde
Lucie

P. Sk. Brevene faaer jeg dog? Jeg vil deraf faae Beviis paa, at De er en ærlig Mand.

Ni og tyvende Brev.

Carl til Feltpræsten Wenzel.

Grünau, den 9. October.

Min Hiertensven!

Besvarelsen paa Deres kjære Brev vilde jeg opsætte saa længe, indtil jeg kunde berette Dem, at jeg

var

var det lykkeligste Menneske, havde erholdt Forsikring om evig Kierlighed af den skjønneste, blideste Pige, og var i Begreb med at tage hen til mit Landgods i hendes Selskab, og der tilbringe mine Dage i Glædens fulde Nydelse.

Men ak! den Dag vil jeg rimeligviis ikke opleve. Jeg kan ikke berette Dem noget behageligt, men lutter sørgelige, sorte Efterretninger.

Jeg har elsket, min Bedste, en ædel borgerlig Pige har jeg elsket! jeg var bereed til at frasige mig alle Adelens Fortrin og Rettigheder, for at gjøre mig værdig til at eie hende; en Mængde Vanskeligheder laae mig i Veien, jeg tiltroede mig Kraft nok til lidt efter lidt at kunne overvinde dem! — men nu er det altsammen forbi. En løgnagtig Tunge har faaet hende til at troe, at jeg har havt Omgang med et liderligt Fruentimmer. Da har hun stødt mig tilbage, heftig stødt mig tilbage, og denne hendes Opførsel har gjort hende endnu mere elskværdig for mig. Gud! hvilken en Pige! som har saadan en inderlig Afskye for de Udsvævelser, som man ellers leer ad i den store Verden. Og jeg veed ikke hvormed jeg skulde kunne bevise min Uskyldighed. For den samme Affaire har jeg maatte duellere, er bleven relegeret og staaer i Begreb med at forlade Grünau. Mit Akademiske Liv har været en Kjede af Fortrydelse og Misfornøielse, og jeg reiser bort, ganske ubestemt, hvor jeg skal tage hen.

Det sørgeligste derved er, at just ved at følge de Grundsætninger, som De, min dyrebare Lærer, har anpriist mig som Midlet til et fornøieligt Liv, er jeg bleven ulykkelig, og disses Efterlevelse har just været

Kilden til min Elendighed. De har lært mig at skille det virkelige Gode fra det blot tilsyneladende? De har indprentet mig Enthusiamus for Ret og Afskye for Uret. Med disse Grundsætninger er jeg traadt ud fra min Eremitbolig ind i Verden, og staaer nu der, som om jeg var faldet ned fra Maanen, begloes af alle; men elskes af Faa.

Det Skingode, i hvis Nydelse andre beruse sig, gjør mig ingen Glæde, og det virkelige Gode finder jeg ikke. Allevegne seer jeg Uret, og kan ikkt forandre det — jeg ærgrer mig derover, og andre staae derved og lee. Jeg vil virke Godt, og kan meget sjelden faae det fuldført, jeg græmmer mig derover, og andre fornøie sig imidlertid ved sandselige Nydelser og befinde sig saavel derved, som en Træeorm i sin raadne Stamme. Andre tælle deres Venner i Dusinviis, og jeg skatter mig allerede lykkelig, naar jeg kun finder Een, som jeg kan dele mit Hierte med, og som tænker overeensstemmende med mig.

Var jeg det Modsatte af det, som jeg er, saa drev jeg Spot med Kjerlighed, tilsvoer den første Pige, som stod mig an, evig Troeskab, misbrugte hendes Lettroenhed, forlod hende, flagrede fra en Pige til en anden, og gav tilsidst den fornemste og rigeste Frøken min Haand, uden at see paa hendes personlige Egenskaber.

Men alt dette og endnn tusinde andre Ting kan jeg ikke. Jeg er ikke skabt for denne Verden. Jeg er et Hiul i en Maskine, som allevegne støder paa, og derfor trykkes og gnides overalt. Udsigten i Fremtiden er gyselig for mig. Allerede eengang har jeg havt Pistolen i Haanden og styrket mig ved den Tanke,

at

at det var ædelt at forlade Verden, saasnart man var til Byrde for sig selv og for andre.

Men da holdt atter deres Grundsætninger mig tilbage, og de talede høit i min Siel: hvo som er en Mand, forlader ikke den Post, hvorpaa Gud har sat ham, førend han bliver kaldet!

Saa elendig have deres Grundsætninger giort mig: de lade mig hverken leve eller døe. Tilgiv, ædle Mand, dette Lidenskabens Sprog. Viis mig den Barmhiertighed at opløse denne Gaade: hvoraf det kommer sig at Oplysningen, Følelsen for Sandhed og Retskaffenhed gjør os saa elendige, at det paadrager os tusindeslags Lidelser, som det forvendte, tankesløse Menneske ikke kjender. Er det ikke vor Bestemmelse at voxe og tiltage i Erkjendelse? og naar dette er vor Bestemmelse: hvorfor blive vi da saa ulykkelige, naar vi leve overensstemmende med denne vor Bestemmelse.

Jeg vandrer i en Labyrinth, som jeg ikke kan finde ud af, i hvis Midte Fortvivlelsen udstrækker sine skrækkelige Kløer, for at faae fat paa mig.

Gud, oplys du mig! Lad mig vide din Vei. Og De, min Bedste! skriv mig snart til, og opreis, ved deres mandige Tiltale, Deres

bedrøvede Ven
Carlsberg.

Tredivte Brev.

Carl til Oberst von Brav.

Troppenheim, den 15. October.

Bedste Hr. Fetter

Der ligger jeg nu her i Gjestgivergaarden og venter paa Posten, som man har forsikkret mig, først vil komme hertil i Morgen. Og nu er det først Middag. Jeg troer altsaa, at jeg ikke kan foretage mig noget fornuftigere, end at jeg beskriver Dem Historien om min Bortreise fra Grünau. Gjerne kom jeg selv til Dem og fortalte det mundtlig. Men min Pung er i den Forfatning, at jeg er nødsaget til at tage den korteste Vei til mit Landgods.

Dagen førend min Afreise, gik jeg endnu engang at spadsere i Selskab med Deres Søn, og det til Richmanns Have. Det var mig umueligt at forlade Grünau, uden dog endnu engang at besøge det Sted, hvor Grunden var bleven lagt til alle mine Grünauske Glæder og Lidelser.

Jeg havde i Forveien skrevet til Henriette og Hr. Rollow, og paa det indstændigste bedet om Tilladelse, at torde komme endnu eengang, og forsvare mig, men havde ingen Svar faaet.

Denne Fornærmelse var mig utaalelig, og jeg begyndte allerede, imedens jeg gik, at giøre Udkast til et meget haardt Brev, som jeg vilde skrive Hr. Rollow til, men neppe var jeg halv færdig, førend jeg blev forstyrret i mine Concepter. Jeg saae en Mand gaae foran mig, som baade i Gang og Klæder lignede meget Hr. Rollow. Derfor fordoblede jeg

mine

mine Skridt, og blev snart overtydet om, at det virkelig var ham.

Kunde De, sagde jeg, saasnart jeg kom til ham, ogsaa forsvare det, at De saaledes krænker en Uskyldig? jeg vil ikke berømme mig selv, men De har jo dog selv forsikkret mig, at jeg var en meget retskaffen Mand. Og nu —

D. Man kan tage Feil, kjære Herre, man kan tage Feil. Og jeg beder indstændig, at De ikke mere trænger ind paa mig. Sagen er afgjort.

J Saa, afgjort? De fælder altsaa Dom, uden at have hørt den Anklagede? jeg protesterer mod Dommen. Jeg forlanger Satisfaction.

D. De troer maaskee, at De kan insultere mig, fordi jeg har en sort Kjole paa?

Jeg var i saadan Hidsighed, at jeg havde været i Stand til at sige ham de største Fornærmelser. Og da han ogsaa var meget opbragt, saa vilde det vist have kommet til en meget heftig Ordstrid, dersom ikke et uventet Tilfælde havde nødsaget os at afbryde Samtalen.

Der opstod et forskrækkeligt Skrig i et Krat, som laae et lille Stykke fra Veien. Det var et blandet, Gud forbarme sig! Døe! Carnaillie! Hjelp! og døe paa Stedet skal du Hund!

Strax glemte vi vor Stridighed, bleve gode Venner, og sprang hen til Krattet.

Her fandt vi den største Barbar, der maaskee boer i en Omkreds af nogle Mile, som havde kastet en Bonde ned paa Jorden, stod med sine Fødder paa hans Bryst, og slog ham saaledes med Kolben af sit Gevæhr, at det arme Menneske allerede var ganske blodig overalt.

Holdt!

Holdt! holdt! raabte vi begge, hvad er der paa Færde? hvad er det for en Stratenrøver?

Men denne Barbar var saa rasende, at han slet ikke hørte os, Fraaden stod ham ud af Munden, han blev stedse ved at slaae, og sagde: du Bestie! du Hundesjel. Djevelen knuse mig om jeg ikke maskererer dig her paa Stedet.

Siig mig paa Øieblikket, Herre, sagde jeg, hvorfor han saaledes mishandler dette Menneske. Da saae han paa os med kniskrende Tænder, gav den Ulykkelige endnu et haardt Stød med Foden, og sagde: der, reis Hund! den første gang jeg treffer dig her igjen, prygler jeg dig ihjel. Ret dig derefter.

Men hvad har da dette Menneske gjort, spurgte Hr. Rollow heftig, hvorfor han skal blive saa barbarisk behandlet.

Ei det lønner vel ogsaa Umagen, sagde Barbaren, at man lukker Munden op derom. Det er jo kun en Bonde. Bonden maa have Prygl, og det tilstrækkelig.

Han mumlede endnu adskillige skammelige Ord imellem Tænderne og gik bort.

Hvorfor jeg ikke strax kastede dette Umenneske til Jorden, og gav ham tifold de Ribbeensstød igjen, som han havde givet den arme Bonde? veed jeg ikke selv. Maaskee gjorde jeg det ikke, fordi en hemmelig Frygt for, at Hr. Rollow skulde anse mig for at være fremfusende, holdt mig tilbage. Thi der feilede mig vist ikke hverken paa Mod eller Beslutning.

Nu vare vi beskjeftigede med at reise den forslagne Bonde op, som Blodet strømmede ud af Næse og Mund paa. Han var ikke engang i Stand til at staae allene,

men

men tumlede fra en Side til en anden. Vi ledsagede ham til en Bakke i Nærheden; jeg tog Vand til ham i min Hat, at han kunde toe sig af i, derpaa satte vi ham til Støtte mod et Træe, hvor han sad henimod eet Qvarteer, ganske maallos, og stedse saae sig omkring om Karlen kom tilbage igjen.

Endelig sagde han: Gud forbarme sig! min arme Kone! mine stakkels Børn! hvad vil de sige, naar jeg saaledes kommer hjem!

D. Men hvad skal da alt dette betyde? Hvad har han da gjort, siden denne Karl har mishandlet ham saa skrækkeligt?

B. Slet intet. Slet intet! det veed den gode Gud!

D. Har denne Karl maaskee forlangt Penge af ham?

B. Det har ingen Nød, hvem vil vel lede efter Penge hos mig?

D. Kjender han da ikke den Karl?

B. Jo, jeg maa nok kjende ham, det er jo Jægeren Villebrand.

D. Naa, gav han ham da ingen Aarsag til at behandle ham saa voldsomt.

B. Slet ingen. For Djevlen, sagde han, hvem tillader dig at gaae her? veed du ikke at dette er den fyrstelige Fasanhave? Og nu slog han mig paa Øret, kastede mig ned, traadte og stampede paa mig — den gode Gud maae have sendt Dem herhid, ellers havde han dræbt mig. Ak vee! det stikker saa stærkt i min Side — og mit Hoved, mit Hoved!

D. Har han da maaskee slaget eller kastet efter Fasanerne?

B.

B. Jeg skulde vel gjøre mig den Umage. Jeg har jo ikke seet noget Kræe med mine Øine.

D. Det er dog besynderligt, men holdt, der staaer jo noget skrevet — der staaer jo, at ingen maa gaae ad denne Fodstie, paa det at Fasanerne ikke skulde forjages. Naar han nu har vidst det, hvorfor er han da ikke blevet tilbage?

B. Det er første gang jeg hører det. Tænk engang hvad Ting de finder paa. Jeg har i fyrretyve Aar gaaet ad denne Fodstie, og intet Menneske har sagt et Ord dertil.

D. Men det staaer jo skrevet der, hvorfor har han da ikke læst det?

B. Læst det? jeg vidste ikke hvorledes jeg skulde bære mig ad dermed. Jeg har aldrig i mine Dage lært at læse.

D. Det er i Sandhed bedrøveligt. Men han kan dog nok indsee, at Fyrsten har Ret til at drage Omsorg for sine Fasaner. Taaler han da, at nogen forstyrrer hans Høns?

B. Hm, hm.

D. Naa?

B. Det er jo intet at ligne dermed. Der gaaer daglig mange Folk forbi den Gaard, hvor jeg har mine Høns, og jeg lukker ikke Munden op derom. Og Hønsene føder jeg dog selv, men Fasanerne maae vi stakkels Bønder føde, og have svære Afgifter at betale. Og mine Høns tør jeg ikke eengang bevogte.

D. Hvorledes det?

B. Jeg tør jo ikke holde nogen Hund. Jægeren har jo i denne Vinter skudt min Hund ihjel, uden for mine Vinduer, og jeg maatte oven i Kjøbet betale

ham

ham en Daler for Skuddet. Er det ogsaa tilladt? Og det var en Hund — om Een havde lagt mig en Pistolet paa Bordet — i Sandhed jeg havde ikke skilt mig ved den. Vi ærgrede os alle den gang saaledes, at vi ikke kunde nyde en Bid Brød. Og Børnene have grædt og jamret sig den hele Dag, det var en herlig Hund!

D. Det er i Sandhed haardt — jeg vil give ham et godt Raad, gaae til Fyrsten.

B. Hvad skulde jeg da gjøre der?

D. Klage. Sige hvorledes denne Karl har behandlet ham.

B. Dermed skulde jeg udrette meget! Fyrsten har jo befalet det. Jægeren sagde det jo selv.

D. Det har Fyrsten ikke befalet, min Ven, at hans Undersaattere skulle behandles saaledes, det veed jeg. Vor Fyrste er en Fader og ingen Tyran.

B. Det siger vel Folk. Men hvor treffer jeg ham, jeg kan jo ikke slippe mit Arbeide —

D. Saa lad han da opsætte en Supplik.

B. Det koster atter en halv Gylden.

D. Saa vil jeg opsætte een for ham; jeg forlanger intet derfor.

B. Ja! naar saa var — men — hvorledes vil det gaae mig, naar Jægeren erfarer det?

D. Fyrsten tager ham vist i Beskyttelse. Men han kan ikke være allevegne. En Undersaat maa klage, naar han skeer Overlast.

Bonden modtog dette Tilbud med Fornøielse, og lovede at afhente Suppliken i næste Uge. Vi hjalp ham op, og da vi saae, at han saa nogenledes kunde gaae, forlod vi ham.

Det er skrækkeligt, sagde Diakonusen, da vi gik videre frem, hvilke Grusomheder der skeer i Verden. Naar Skurken først ved alle slags krumme Veie har faaet fyrstelig Sold, saa er Fyrstens Navn den Maske, under hvilken han udøver de største Skurkestreger. Enhver som bliver undertrykt og vil gjøre Modstand, slaaer han til Jorden med Magtsproget: det er fyrstelig Befaling. Jeg sætter min Ære i Pandt paa, at Fyrsten ikke veed noget af alle disse Uretfærdigheder, som Bønderne sukke under. Ja endog om Forbudet her ved Fasanhaven, og om at skyde Hunde, veed han intet. O! naar dog Fyrsterne ikke vare saa langt borte fra deres Undersaatter! Naar de dog kun kjendte deres Tilstand, ikke blot fra deres Tjeneres Beretning! dersom de dog stedse kunde see den med deres egne Øine! Hvilke lykkalige Tider skulde vi da ikke have! Thi de fleste Fyrster, det troer jeg sikkert, ere af ganske Hjerte tilbøielige til at gjøre deres Undersaatter lykkelige.

Jeg troer det og, var mit Svar; men lader os atter komme tilbage til vor forrige Samtale.

Og jeg beder ret indstændig, sagde han heftig, lader os gaae ganske fra den Materie, dersom vi skulle blive gode Venner.

Jeg bad derpaa Deres Søn at gaae i Forveien, da jeg vilde tale noget hemmeligt med Diakonusen. Derpaa greb jeg hans Haand, og sagde: Mand! dersom De er den Retskafne og Ædle, som jeg ansaae Dem for, saa besværger jeg Dem, at De siger mig, hvem der er min Anklager, og hvormed han kan bevise sin Beskyldning.

D. De har et besynderligt Begreb om en retskaffen Mand; som om den retskafne Mand var forbunden til, at sige alt det igjen, hvad der bliver sagt ham i Fortrolighed. Men førend jeg besvarer Deres Spørgsmaal, saa besvar De mit, hvor gaaer De nu hen?

J. Til Richmans Have.

D. Saa, saa, venter De Selskab der?

J. Intet.

D. Kan De forsikre mig derom ved Deres Retskaffenhed?

J. Saa sandt som jeg er en ærlig Mand?

D. Besynderligt, besynderligt! og altsaa veed De slet ikke hvem der er?

J. O Ven! hvormed har jeg fortjent, at De er saa mistroisk mod mig? Naar jeg siger: saaledes er Sagen, saa maa min Ven troe mig. Aabenhjertighed er en Egenskab, som jeg er stoltere af end af min Adel.

D. Det var dog forskrækkeligt, om jeg gjorde Dem Uret. Altsaa veed De vel ikke at Henriette er der?

J. Hvem? Henriette? min Henriette? mit Henriette? Ak gode, kjere Mand! (her omfavnede jeg ham) dersom De ikke har et Steenhjerte, saa tillad mig, at jeg tør gaae med; at jeg tør sige hende, at jeg er en ærlig Mand, jeg forlader Dem ikke, De maa love mig det.

D. Saa ville De dog alligevel forspilde vor Fornøielse?

J. Grusomme Mand! Jeg er altsaa en Skræk i Deres Øine, som fordærver Deres Fornøielse (jeg græd). Sig mig dog hvori min Forbrydelse bestaaer, jeg vil jo forsvare mig. Sig mig dog hvad Beviis De har imod mig.

D. Nu kan jeg ikke sige Dem det. Kom i Morgen til mig, saa skal De faae alting at vide.

J. Og i Morgen er jeg ikke mere her. Jeg er jo religert, i Morgen, naar Dagen bryder frem, maa jeg jo rømme Staden. Lad mig dog kun i Dag nyde Henriettes Selskab. De skal aldrig see mig mere; hun skal flye mig, dersom jeg ikke. —

Fortsættelse.

Gud i Himlen forbarme sig! raabte Diakonusen; hvilken Ulykke! hvilken Ulykke! løb i største Hast fra mig, og jeg efter ham, der saae jeg en Mand, med en broderet Vest, hænge i et vissent Egetræe.

Uden at tale et Ord videre, klavrede jeg op i det, og skar ham ned.

Han var endnu varm, men gav intet Kjendetegn til Liv mere fra sig.

Jeg løste med skjelvende Hænder hans Halsbind og Strømpebaand op, og gjorde mig al muelig Umage for at faae ham afklædt. Derpaa trak jeg Støvlerne af ham, gned hans Puls og Knokler. Og imedens jeg beskjeftigede mig med dette, stoppede Diakonusen sig ganske rolig en Pibe Tobak, og slog Ild for at tænde den.

Nær havde denne Koldsindighed ærgret mig. Men snart indsaae jeg hvad hans Hensigt med at ryge Tobak var. Saasnart der var Ild i hans Pibe, tog han Munden fuld af Røg, og blæste der ind i Næsen paa den, som havde hængt sig.

Og vi blev snart vaer, at han bevægede den ene Finger, og derpaa trak sit Veir. Diakonusen blev ved endnu stærkere at blæse Røgen ind, derpaa løftede han den høire Haand i Veiret, og slog Øinene op.

Det

Det var et græsseligt Syn! han saae vildt omkring sig, og den Forestilling, at dette var en Opvaagnelse fra Døden, foraarsagede, at jeg fløj tilbage med Gysen.

Endelig sagde han ganske mat: hvor er jeg? Iblant Venner, kjære Mand, svarede Diakonusen, og slog medlidende sin Arm om hans Liv. Iblant gode Mennesker er De, Kjære! hvorfor er De saa forlegen?

M. Gode Mennesker? ak! gode Mennesker! hvor ere De?

D. Her, her, min Ven, en ærlig Mand holder Dem i sine Arme, som er færdig til at udgyde sit Blod for Dem.

M. Er det ogsaa Godhed, at kaste en Elendig, som med megen Umage har naaet Strandbredden, tilbage igjen i Oceanets Bølger.

D. De var endnu ikke ved Strandbredden, Ven, De sank i Afgrunden, og vi trak Dem op igjen, og vilde nu broderlig arbeide os igjennem, indtil vi komme til Strandbredden.

M. Skjønne Ord!

D. Men dog ikke Ord uden Tanker, kjære, ærlige Mand. De synes at have havt Modgang.

M. Mit hele Liv er Gjenvordighed. Mine Kræfter ere borte, min Ære tabt, og min Følelse for Glæde ligesaa — ak!

D. Man har ofte Timer, da det lader saaledes for os, men de forsvinde; da smiler alt ad os igjen. Har De endnu ikke selv erfaret det?

M. Tidt nok. Men i min nærvær nde Forfatning at haabe, at alt igjen skulde smile ad mig, var saa

latterligt, som om et Menneske, hvis høire Haand blev afhugget, vilde haabe, at den igjen skulde voxe frem paa ham. Alle mit Livs Glæder ere borte; intet, intet mere skaffer mig Fornøielse. Er det da Uret, naar jeg forlader et Selskab, som ikke mere er mig til Fornøielse?

D. Men naar Faderen har sat Dem der hen, med den Befaling, at holde ud, indtil han kalder Dem bort derfra.

M. Jeg veed intet af denne Befaling. Og sæt, han gav saadan en Befaling, saa vilde jeg sige: tilgiv mig Fader, at jeg kommer saa hastig tilbage, man vilde ikke længere taale mig i dette Selskab, man har stødt mig ud.

D. Og dersom jeg da var Fader, saa vilde jeg spørge: havde du da slet ingen Ven mere i Selskabet, som du kunde have henvendt dig til? som kunde have taget sig af dig?

M. (heftig). Nei! Fader!

D. Mand, hvad siger De! Jeg hører ogsaa til Selskabet. Jeg er Deres Ven; har De henvendt Dem til mig?

M. Der gives Lidelser, som man ikke tør betroe nogen Ven. Jeg har aabenbaret mig for nogle; deres Trøst var Spot, bitter Spot.

D. Og om jeg tilstod Dem alt dette, var da Gud ikke Deres Ven? Kunde De da ikke bede?

M. Hvad seer De mig an for?

D. For en Lidende, kjære Ven, som forestiller sig sine Lidelser større end de ere.

M. Men tillige for en Overtroisk, som De endnu tiltroer Enfoldighed nok, til at han skulde bede.

D.

D. Arme Mand! Er det da Enfoldighed, naar det lidende Barn klager sine Lidelser for sin Fader.

M. Men naar det ikke har nogen Fader?

D. Nu det var vist nok bedrøveligt. Troer De da ikke, at den, som ikke lader nogen Spurve falde til Jorden, er Deres Fader?

M. Det forekommer mig ligesaadan, som om en Rotte, der gnaver underst i Skibet, vilde kalde Admiralen Fader. Naar Admiralen bekymrer sig om Rotterne paa hans Flaade, saa bekymrer Gud sig ogsaa om Menneskene.

D. Sikkert bekymrer Admiralen sig om Rotterne. Dersom han slet ikke brød sig om dem, saa vilde de snart ruinere hans hele Flaade; men paa Guds Flaade er ingen Rotter. Der er alt, Seil, Mast, Roer —

M. Og alt dette bevæger sig efter nødvendige Love.

D. Men som dog Lovgiveren kan forandre.

M. Saasnart det Hele lider. Men hvilken stor Mand bekymrer sig da om det Enkelte? Naar en General gjør en forcert Marsch, hvad bryder han sig da om, i Fald et par hundrede Mand bliver siddende i Moradset? de kunne skrige: Herre hjelp mig! han vil derfor ikke standse Marschen.

D. Og hvorfor ikke?

M. Fordi hans hele Foretagende ellers skulde mislykkes.

D. Men naar han nu legger Merke til dette Herre hjelp mig! og dog kunde lade Armeen fortsætte Marschen?

M. Det er umueligt.

D. For en General. Men vist ikke for Gud. Overhovedet er der en meget stor Forskjel imellem Gud og en General. Han har ofte blot Bersmmelse til Hensigt med sine Foretagender, derfor opofrer han undertiden Regimenter. Men Gud har alle deres Lykkelighed til Hensigt, som høre paa hans Røst.

M. Hvem har sagt Dem det?

D. Een af Jesu vor Forløsers Apostle. Alle Ting, siger han, maa tjene dem til gode som elske Gud.

M. Jeg indseer ikke hvorfor jeg mere skulle troe Jesum og hans Apostle end Socrates? Jeg troer intet hos Socrates, uden hvad han beviser. Og det maa De dog troe mig, at Socrates var en større Mand end Jesus?

D. Kan De nævne mig en Provinds, som Socrates har forbedret?

M. Og hvilken har Jesus forbedret?

D. Verden, hele Verden har han forbedret.

M. Gud bevare os for den Forbedring. Af alle de Ulykker, som hidindtil ere skedte i Verden, er Christendommen den største.

D. Stakkels Mand!

M. Jeg veed nok, at De ikke vil tilstaae mig det, det tillader Deres sorte Kjole ikke. Dersom De ikke fortjente Brød ved Christendommen, saa vilde De nok tale anderledes.

D. Jeg har mere af den end Brød — Trøst, Trøst forskaffer den mig, naar jeg vandrer paa Fortvivlelsens Afgrund. Saasnart De betager mig Troen paa Jesum Christum, saa gaaer jeg til Dem, og vi hænge os i Selskab sammen paa et Træ. Thi jeg lider ogsaa Ven! maaskee mere end De? men Troen

at

at Gud har paalagt mig disse Lidelser, at det tjener til mit Bedste, at det bliver mig gjengjeldt i en bedre Verden, den gjør mig stærk i Trofasthed indtil min Død.

M. Held Dem, dersom det er sandt. Der var ogsaa en Tid, hvor jeg sang i sørgelige Timer:

Min Gud forbarmer sig!
Hvad kan mig vederfares,
Naar jeg af Gud bevares,
Og Herren styrker mig!

Men siden jeg har faaet mere Oplysning, overlader jeg saadanne Trøste-Sprog til de gamle Kjerlinger.

D. Saa er altsaa Vantroe Oplysning?

M. Vist nok, jo svagere Forstanden er, desto stærkere er Troen.

D. Arme Mand! Gid De dog aldrig var bleven oplyst. Men Ven! jeg holder mig for længe op. Et venskabeligt Selskab venter paa mig i Richmans Have.

M. Gaae, gaae kun!

D. Ikke uden Dem. De maa nu uden Modsigelse vælge. Enten De vil gaae til Selskabet med mig, eller at jeg skal vende tilbage til Staden med Dem.

M. Naar saa skal være, saa faaer jeg da at gaae med Dem.

Fortsættelse.

Da vi gik maatte vi love ham paa vor Ære, at holde hele denne Begivenhed hemmelig. Derfor vover jeg heller ikke, at nævne Dem hans Navn. Men det er en Mand, som De meget vel kjender.

Da vi kom i Haven, fandt vi et temmeligt stort Selskab, som var reist med for at ledsage Henriette paa

Reisen; thi hun reiste nu til Koldingen. Foruden vi tre og Henriette fandt vi her Deres Søn, som var ankommen en halv Time i Forveien, Madame Rollow, Hofraadinde Namur, Mademoiselle Helving, Hofraad Grimlein, og Kjøbmand Kolbert, Henriettes Fader, tilligemed hans ældste Søster, som var reist hende i Møde fra Koldingen af, var og her tilstæde.

Den største Deel af Selskabet, i hvilket Henriette ogsaa var, sad ved en Fontaine og drak Kaffe, Saasnart Henriette sik Die paa mig, tog hun den yngste Helving ved haanden, stod op, og gik bort fra Selskabet.

Jeg anvendte al min Veltalenhed for at bevæge Diakonusen til at bede for mig hos Henriette, at hun vilde tillade mig, under den Betingelse at jeg skulde overbevise hende om min Uskyldighed, at tage Afskeed med hende. Efter mange Indvendinger gav han efter, søgte Henriette op, og talede temmelig længe med hende.

Endelig førte han hende til mig. Aldrig har jeg seet noget Ansigt, paa hvilket der saa levende var udtrykt saa mange Lidenskaber, som paa den elskværdige Henriettes Ansigt! den dybeste Undseelse, den største Fortrydelse, og den ømmeste Kierlighed, alt dette kunde man læse paa det. Jeg tog bedrøvet fat paa hendes Haand, trykte den til min Mund, og sagde, med vaade Øine: bedste Pige! Dersom jeg er den Synder, De anseer mig for, saa seer De mig i Dag sidste Gang. Men er jeg det ikke — naar jeg beviser Dem, at jeg er ganske uskyldig.

Nu — svarede hun, saa havde jeg jo fornærmet Dem, og maatte bede Dem om Forladelse. Men

nei.

nei, sagde hun heftig, og trak Haanden tilbage, nei det kan ikke være.

Og det maa være, sagde jeg, slyngede min Arm om hende, trak hende bort fra Diakonusen, og førte hende ind i en bedækket Gang. Her trængte jeg heftig ind paa hende for at faae min Anklager, og hvad der var forebragt imod mig, at vide. Men hun viste mig stedse tilbage med disse Ord: at det var uanstændigt, at tale med mig om saadanne fortredelige Ting.

Jeg talede altsaa slet intet mere om denne Sag — henvendte Samtalen paa min Kjerlighed, paa den Forlegenhed, som min Skilsmisse fra hende satte mig i, og optændte den gamle Kjerlighed saaledes, at jeg igjen turde kysse hende — og saa snart jeg igjen havde faaet det første Kys, sank hun i min Arm, og smeltede af Ømhed.

Dette var en meget salig Tidspunkt for mig. Thi aldrig har vor Kjerlighed ved nogen Sammenkomst været saa inderlig, vore Haandtryk saa fyrige, som nu, hun kaldte mig ofte sin Carl, klappede mig paa Kinden, og sagde mig utallige Gange, at hun ikke kunde overleve mit Tab.

Hvorledes jeg har været til Mode derved, og hvad jeg har sagt derul, kunne De let forestille sig, naar De tænker Dem i min Forfatning, naar De i Tankerne igjen vil huske paa Dem selv, som Elsker, ved deres Piges Side, der skulde rives fra Dem, og som De nu første gang atter torde slutte i Deres Arme.

Da vor Ømhed var steget til det høieste, bleve vi paa engang opvakte af vor Bedøvelse. Vi hørte at tvende Personer talede temmeligt høit; de kom nærmere, Henriette skjelvede: vi ere forraadte, min Carl,

sagde hun, vi ere forraadte. Vi klemte os ind i Vndskene, hvor vi sad, og ventede i største Angest de talende Personers Ankomst.

Det var Grimlein, som havde den yngre Helving ved sin Arm, og gik tvers over Veien. Helving saae os strax og smaaloe, men tog tillige saadan en Stilling imod Hofraaden, at han ikke kunde see os.

Det gjør De ogsaa Ret i, sagde hun, og fægtede for hans Ansigt med sine Hænder; det gjør De og vel i, at De staaer ganske fast paa, at min Broder giver dem et reent Svar. Ja eller Nei, det er ligemeget; en Mand af Deres Caracteer kan allevegne finde en Kone. Men reent ud maae Svaret være. Er det ikke sandt, kiere Hr. Hofraad? Ganske rigtig sagde han, reent, rent ud, enten Ja eller Nei maa Svaret være.

Ja derved bliver De, blev denne listige Pige ved, reent ud skal han sige Dem, om De skal have Henriette eller ikke. Thi det er dog ikke ret, at man vil tage saadan en brav Mand ved Næsen.

Under denne Samtale, bragte hun ham bort fra os, uden at han mærkede os.

Og vi vare hjertelig glade derover. Men Henriette var endnu stedse angest, og sagde: at nu maatte jeg nødvendig lade hende gaae. Der var tre Øine, som passede paa hende, nemlig Hofraaden og den ældre Helving.

Derpaa omfavnede jeg hende til Afskeed, og formaaede ikke at lade hende gaae; hun laae i mine Arme, og havde ikke Styrke til at rive sig los. Lev vel! forglem mig ikke! Jeg er Dem troe, evig troe, evig! o min Bedste! min Sjel, saaledes talede vi

stedse

stedse til hinnaden, og altid skulde det være for sidste gang, og blev det dog ikke.

Endelig skiøi vi fra hinanden, da vi ganske tydelig hørte den ældre Helvings Røst. Hun raabte endnu til mig: i Dag ere vi ganske fremmede for hinanden, og gik ned ad Gangen. Jeg besvarede det ved et Nik, sprang op ad Krydsveien, vendte mig derpaa omkring, og spadserede tilbage med langsomme Skridt.

Da mødte jeg den ældre Helving, som havde deres Søn ved Haanden. Hendes Øine funklede; jeg talede til hende; hun besvarede min Hilsen venskabelig.

Er De fornøjet, Hr. von Carlsberg, spurgte hun?

Ret meget fornøiet, var Svaret.

Det er Ret, vedblev hun. Vi ville ogsaa i Dag ret glæde os. Og nu klappede hun heftig Deres Søns Haand, og sagde med et Smiil til ham: ja vi vilde ogsaa i Dag ret fornøie os. Der er dog ingen større Fornøielse til i Verden, end naar gode, rene Sjele møde hinanden. Er det ikke sandt Hr. von Brav?

Dette Syn var mig ganske uventet, og jeg kunde ikke forklare mig det anderledes, end at den yngre Helving havde bragt disse Folk sammen, for at forebygge den djevelske Sjalusie, som havde kunnet fordærve al vor Fornøielse.

Fortsættelse.

Vi bleve nu kaldte sammen til et Maaltid, uden at jeg var i Stand til at komme til at tale med Amtskriveren, som med Forsæt undveeg mig. Da vi satte os til Bords, søgte enhver at faae en Dame ved sin Side; kun ham, som vi havde skaaret ned, og Amtskriveren, fik Ingen.

Men

Men om enhver kom paa den Plads som han helst ønskede, kunne De selv bedømme, af den Orden Selskabet sad i. Første Par: Henriette og Grimlein; andet, den ældre Helving og deres Søn; tredie, den yngre Helving og jeg, fjerde, Diakonusen og hans Kone; femte, Hofraadinden og Kolbert; tilsidst kom den Nedskaarne og Amtskriveren.

Begyndelsen af vor Samtale var meget kold: thi enhver lod til at være forstemt. Der yttrede sig vel hist og her en Længsel efter at frembringe Skjemt; men det mislykkedes i Almindelighed; og blev optaget med tvungent Smiil. Den ældre Helving var meest fornøiet, kun manglede hun den Gave, at kunne meddele andre sin Glæde. Kjøbmand Kolbert henvendte Samtalen paa Gibralter, paa hans Broder, som der staaer som Capitain under de Hannoverske Tropper, og paa de svømmende Batteriers Undergang, og det lykkedes ham, at han derved gav Anledning til en munter Samtale, som omtrent varede et Qvarteer. Men da blev ogsaa alting stille igjen.

Madame Rollow allene lykkedes det, at stemme Selskabet til en almindelig Munterhed. Hun greb fat paa Viinglasset, løftede det i Veiret, saae med et muntert Øie paa de Tilstædeværendes Ansigter, paa hvilke man kunde læse Mismodighed, og istemmede:

Hvo vil sit Liv med Griller plage
Om hvad der kunde forestaae.
Hvo vil i sine Ungdoms Daae
Paa Panden mørke Rynker slaae?
Der Glæden vinker allevegne,
Der boer den stedse i vor Aand;
Der Livet selv er Glædens Egne.
Der gaaer den med os Haand i Haand.

Me-

Melodiens Yndighed, Indholdets Behagelighed, den gode Kones ſmeltende Blik, og hendes klare rene Stemme, ſtemte alt til Glæde, alle ſang med: endog den Nedſkaarne! Og da vi eengang havde begyndt at ſynge, vedblev vi, drak dertil, og Glæden voxte ved ethvert Minut.

Madam Rollow var ſtedſe Forſangerinde, og opførte iblandt andet, tilligemed hendes Mand, Henriette og Hofraadinden den Serenate: Wenn hier nun kahler Boden wär, o. ſ. v. *), og da Choret juſt ſang diſſe Ord:

Hoch ſitz in Sopha der Baron,
Der Schweizer am der Thür:
Die Fürſten ſitzen auf dem Thron,
Und wir — wir ſitzen hier. —

traadte Prindſeſſe Philipine, tilligemed Mademoiſelle Menzer ind — vi bleve forſkrækkede, og antoge alle en meget ærbødig Stilling, undtagen Henriette, Madam Rollow og Hofraadinden. Thi diſſe fløi vexelviis i Menzers Arme, og overgave ſig til den meeſt levende Glæde.

Da de første Henrykkelſer vare forbi, ſaae Prindſeſſen paa os alle, og ſpurgte: ſaa ſkal jeg da altſaa gaae igjen?

Vi gave hende, deels ved Buk, deels ved halve qvalte Complimenter at forſtaae, at vi agtede hendes Nærværelſe for en ſtor Lykke.

Derſom De altſaa vil, at jeg ſkal blive her, ſagde hun, ſaa maa enhver ſtrax ſætte ſig ned paa ſin Plads,

og

*) Naar her kun var en ſkaldet Jord, en bekjendt yndet tydſk Sang. Choret er omtrent paa Dansk ſaaledes: Paa Sophaen ſidder den ſtolte Baron, Og Svitſeren ved hans Dør; Fyrſterne ſtode paa deres Tron', Og vi — vi ſidde her. —

og blive ved at spise, drikke og synge! Jeg tager ogsaa en Plads, og i det hun sagde det, havde hun allerede fat paa Stolen, som Diakonusen just ville byde hende, Mademoiselle Menzer gjorde det samme, og nu sad vi og — taug ganske stille.

Og hvorfor blive De da ikke ved at synge, spurgte hun med et Smiil? Jeg maa strax gaae bort, dersom de ikke begynde igjen, hvor de slap.

Madam Rollow blev blodrød, og hun taug tilligemed alle vi andre.

Det er dog besynderligt, at Glæden skal tage Flugten, saasnart jeg kommer. Vil De tillade mig at synge en Arie.

Vi bejaede det med en ærbødig Compliment.

Og hun istemmede:

Søde hellige Natur,
Lad mig gaae i dine Spor!
Leed mig ved din egen Haand,
Som et Barn i Ledebaand!

Hele Selskabet blev rørt. Thi Prindsessen sang fortrefselig, og den halve Deel af Selskabet stemte i med. Og Haven, som vi sad i, var saa fortryllende, at endog den meest Ufølsomme maatte bevæges ved det Eftertryk, som ligge i de Ord.

Søde, hellig Natur,
Lad mig gaae i dine Spor!

Nu ankom et Selskab Pragere, som bad at de maatte spille, og som ogsaa strax begyndte, uden at vente paa vor Tilladelse.

De spillede de udvalgteste Stykker med megen Smag. Og da de ogsaa kunne spille vore bedste Digteres Arier, saa sang vi dertil, og bleve endnu mere

glade,

glade, saa at vort Maaltid, som havde begyndt meget koldt og taus, endte sig med lutter Skjemt, der sønderrev den sædvanlige stive Ceremonies Lænker.

Prindsessen, som var meest skjemtefuld, opvakte meest Glæde, og erhvervede sig ved sin Nedladelse en almindelig Høiagtelse.

Det behagede alle saavel, at ingen tænkte paa Tilbagereisen uden Diakonusen. Da han troede, at det var Tid til at tage bort, saa sagde han, med sin ham egen Bestemthed: det gjør mig ondt at jeg skal forstyrre Selskabets Fornøielse — men jeg maa, det lakker ad Aften, vi have intet Maaneskin. Hvem s.m altsaa hører til mit Selskab, den følger mig.

Hans Kone saae smilende paa ham, og han besvarede det med et noget alvorligt Smiil. Derpaa sprang hun op, og belavede sig paa at tage Afskeed. Og vi gjorde det samme.

Da Afskeeden blev noget vidtløftig, saa faldt det Henriette ind, at hun endnu havde forglemt noget i Stuen, og løb tilbage for at hente det. Neppe var hun borte, førend det ogsaa faldt mig ind, at jeg havde forglemt noget, og løb ogsaa derhen, for at hente det.

Vi fandt hinanden i et Værelse, og havde begge forglemt eet og det samme, Afskeeden. Uden nogen Ordstrid omfavnede jeg hende, og udstammede: Forskyd ikke en Uskyldig. Og hendes Svar var: min Carl! min gode Carl! og Taarer.

Nu sprang vi fra hinanden, og enhver tog sin Vei til Selskabet.

Dette skildtes nu ad. Prindsessen tilligemed Mademoiselle Menzer begave sig til Ritterstadt, Amtskri-

veren med begge Helvingerne og Henriette til Koldingen, og vi andre tilbage til Grünau.

Da der ved Henriettes og Helvings Bortgang var bleven et Par Pladse ledige i Vognen, saa maatte jeg og Deres Søn betjene os af dem. Men Diakonns og den Redskaarne gik til Fods.

Der herskede en stor Taushed i Vognen. Thi enhver tænkte paa noget, som den ikke vovede at tale om. Og vi vare alle glade, da den forfredelige Vei var til Ende, og vi kom til Grünau.

Fortsættelse.

Madame Rollow nødte os til at oppebie hendes Mands Ankomst i hendes Huus. Hofraadinden og jeg modtog Indbydelsen. Men Kolbert, Deres Søn og Grimlein gik hjem.

Diakonusen kom først sildig, og meget distrahert tilbage, hvoraf jeg sluttede, at han endnu maatte have havt en vigtig Samtale med den Redskaarne.

Madam Rollow havde tilberedt et lille Aftens maaltid, og nødte os til at tagt Deel deri, jeg lod mig ikke længe bede, eftersom jeg vidste, at det rimeligviis var sidste Gang, at jeg spiste i dette for mig saa dyrebare Huus.

Vi talede meget lidet, da den Dybsindighed vor Vert befandt sig i, paalagde os alle Taushed.

Efter Klokken 10 tog Hofraadinden Afskeed, jeg gjorde det samme, efterat jeg i Forveien havde indstændig bedet Diakonusen at skrive mig til: hvilke Grunde han havde til at tvivle om min Retskaffenhed.

Jeg fulgte Hofraadinden hjem, men havde neppe gaaet ti Skridt, førend jeg blev opholdt ved en svag

vee-

veemodig Stemme, som raabte: forbarme Dem, naadige Herre!

Ved det dunkle Skin af Lygterne, kunde jeg see, at Stemmen kom fra et Fruentimmer, som havde vendt hendes Ansigt bort, for ikke at blive kjendt.

Hvem er hun, spurgte jeg; hvad vil hun?

K. Jeg er en fattig Dagmagers Kone, har en Mand og sex Børn, og intet hjemme at leve af.

J. Kan hendes Mand ikke arbeide?

K. Han kan arbeide og vil arbeide, men ingen forlanger hans Arbeide. Den sidste Messe faldt ikke lykkelig ud, og siden den Tid, vil Kjøbmændene ikke lade noget forfærdige.

J. Har han da ellers ikke lært noget?

K. Intet uden sit Haandværk. Der sidder han nu og græmmer sig næsten til Døde. I Aftes da vi hvode spiist et Stykke tørt Brød, lagde han sit Hoved i sin Haand, og var overmaade bedrøvet. Hvad feiler dig, sagde jeg, min kjære Mand? Slet intet sagde han, men der er saamange Folk, som drikke sig en Ruus om Aftenen, og jeg er saadan en ærlig Mand — og har ikke engang en Pot Øll. Dette gjorde mig saa ondt, at jeg tog Mod til mig, og besluttede at bede gode Folk om noget. Maaskee bringer jeg saameget sammen, at jeg kan kjøbe min Mand en Pot Øll, og koge ham et Stykke Kjød i Morgen. Han bliver jo ellers saa mager som en Kaalstok.

Stakkels Kone, sagde jeg, og gav hende, jeg veed selv ikke hvormeget, og Hofraadinden gav hende ogsaa.

Konen var ude fra sig selv over denne rigelige Gave, og ønskede at Gud vilde vederqvæge os, naar vi bleve syge.

Det var et skjønt Ønske, sagde jeg til Hofraadinden, det vil gaae i Opfyldelse. Vi gave hende i Løndom, og der lever en Gud, som seer i Løndom.

Seer ogsaa os, kjære Carlsberg, sagde hun ganske forlegen slap min Haand, som hun hidindtil havde holdt temmelig fast, og adskillige Gange trykket, og sukkede dybt.

Han seer ogsaa os, sagde jeg —

Ja var Svaret. —

Bombs, der faldt vi begge over en Ting, som vi i Begyndelsen ansaae for en Meelsæk, men som snart reiste sig i Veiret, brølede og udstammede Djevelskøj, fordømt! Bie! lad mig faae fat paa dig, jeg skal kalfatre dig saaledes, at du skal huske mig!

Vi reiste os op saa hastig som mueligt, og tog Flugten — men da jeg troede at vi vare langt nok borte, for at være i Sikkerhed for den Drukne, bad jeg Hofraadinden at staae lidt stille, og vente for at see hvad der vilde blive af ham. Vi hørte i en temmelig Frastand, at han brugte Mund, sneeg os derfor nærmere ind til ham, og saae, at han gjorde sig al Umage for at staae op, men faldt omkuld igjen. Hofraadinden bad mig nu at gaae; jeg svarede, at jeg ikke turde gjøre det, da Menneskket let kunde komme til Ulykke og blive overkjørt. Derover opkom en lille Ordstrid imellem os; men som snart blev bilagt ved Vægterens Ankomst, hvilken jeg bød en halv Gylden, for at paatage sig den Umage, at bringe denne Drukkenbolt hjem.

Han modtog dette Tilbud med Fornøielse, gik til ham med sin Lygte, og da han havde betragtet ham, sagde han: naa! har jeg i mine Dage seet Magen! det er jo for al Vild og Verden Hr. Regjerings Præ-

siden-

sidenten Mulei. God Aften Hr. Præsident! Hvad bestiller De her? Kom! kom! iæg Dem i Deres Seng, der ligger De bedre, end her paa Broestenene.

Ved Navnet Mulei blev Hofraadinden forskræk-ket, og trak mig hen med sig til den Drukne. Hr. Fetter, sagde hun, jeg beder Dem for Himlens Skyld, hvad er det De gjør? Har De da ingen Agt for Deres Kone? Skammer De sig slet ikke for Deres Børn? Skammer De sig da slet ikke for Dem selv?

Ved disse Ord gav han Vægteren Haanden, lod sig reise op, slingrede og udstammede: Naa naa, god Aften! Frue Moster, God Aften! du lille Nar! Er det vel Umagen værd at tale! De troer vist jeg er be-skjenket — jo langt fra, det gjør Mulei ikke — men naar man eengang drikker, saa maa dog Folk ogsaa vide at man har drukket. Vær dog ikke vreed? Ak! lad mig gaae Skurk!

Derpaa sled han sig løs fra Vægteren, svinglede hen til Hofraadinden og ville omfavne hende, men vi traadte tilbage — derpaa styrtede han ned, slog Ho-vedet saa stærk imod en Steen, at jeg havde troet han var død, dersom jeg ikke ved hans Brølen og Skjelden var bleven overbeviist om det Modsatte.

Jeg gav Vægt ren den halve Gylden, overlod den Drukne til hans Omsorg, og gik min Vei med Hofraadinden.

Hun fortalte mig endnu meget om denne Mands Udsvævelser, hvor ulykkelig han gjorde sin Familie, og hvor forsømmelig han var i sine Forretninger.

Naar dog, sagde jeg, den stakkels Dugmager havde havt nogle af de Glas Viin, som denne Elendige har drukken for meget, saa vare de begge hjulpne.

Deri har De Ret, ja fuldkommen Ret, sagde hun, saa vare de begge hjulpne. Men saa gaaer det i Verden. En Deel Mennesker omkomme af Umaadelighed, en anden af Hunger og Tørst.

Ved disse Ord vare vi ved hendes Hus, derpaa tog hun Afskeed med mig, og jeg med hende.

Paa Veien tilbage, mødte jeg en lang Liigskare med Laterner. Dette Syn gjorde Indtryk paa mig, jeg blev staaende, og lod hele Toget gaae mig forbi, hvoriblant der ogsaa var en Mængde Folk, som egentlig ikke hørte med til Liigskaren.

Da jeg stod her i dybe Tanker, tog Een venskabelig min Haand, trykte den, og sagde: vi god Aften! god Aften! Hr. von Carlsberg! er De ogsaa saa silde her?

Det var min Ven, den gode Dugmager, som jeg allerede har skrevet Dem adskillige Gange til om.

Og hvorledes kommer det sig, spurgte jeg, at De er her saa silde?

D. Jeg er gjerne tilstæde, naar nogen begraves. Man faaer saa mange gode Tanker derved; Kjerlighed til Verden bliver da en Smule dæmpet, naar man seer sine Medborgere nedhidses i Graven, og seer de Riges og Fattiges Hjerneskaller, Knokler og Been, at kastes i Graven iblant hinanden. Jeg forstaaer altid ved saadanne Leiligheder bedst Prædikerens Ord: Alt er forfængelig! —

J. Og hvem er det der begraves?

D. Doctor Rodbot.

J. Var han gammel?

D. Ak, en Mand i sine bedste Aar! han var nok en tredive Aar, og efterlader eu ung Kone med tre uopdragne Børn. Gode Gud! han havde Svindsot.

J.

J. Hvoraf mon han har faaet den?

D. Man skal ikke tale andet end Godt om de døde. Men hvad der er sandt, det er dog sandt; jeg har kjendt ham i hans Ungdom — da levede han just ikke alt for ordentlig. — Han søgte nogle Selskaber, hvor der stedse blev drukken til sildig ud paa Natten. Ingen af dem kom nogensinde ædrue hjem. Kjære Hr. von Carlsberg! jeg troer det, og bliver derved, at de fleste Mennesker skille sig selv ved Livet. —

Jeg gav ham Ret, og han anførte mig endnu adskillige Exempler, for at bevise sin Sætning. Derpaa omfavnede jeg ham, tog Afskeed med ham, og forfoiede mig hjem.

Jeg har endnu adskilligt at skrive Dem til, men Posten som tager til Holdersleben, er just i Begreb med at gaae bort, derfor maa jeg slutte med den Forsikkring, at jeg evig er

Deres oprigtige
Carl.

Et og trediivte Brev.

Ferdinand von Brav til sin Fader.

Grünau, den 6te October.

Kjære Fader!

Dersom De endnu befinder sig vel, saa er det mig kjært; jeg er Gud skee Tak endnu friisk og vel. Medicinen gjør god Virkning, og jeg har aldrig siden gjentaget denne Synd.

Min Fetter Carl er reist bort, fordi han er religeret. Han har vel skrevet Dem det til. Han var tilsidst altid bedrøvet og ærgerlig. Og naar jeg spurgte ham hvad han feilede, saa svarede han: kjære Fetter!

der

der er alt for megen Elendighed i Verden, alt for megen. Mere har han ikke sagt mig.

En god Ven har sagt mig, at min Fetter Carl var hypochondrisk, og forestillede sig Verden værre, end den var. Og jeg troer det selv. Thi det er dog virkelig ret skjønt her i Verden.

Der var vi i forrige Uge i Richmans Have. Jeg kan ikke beskrive Dem hvor skjønt det var der. Verten havde nydelig Harestreg, Skinke, og en ret stor Gedde. Det smagte deiligt!

Der var et stort Selskab, som var ret muntert. En Jomfrue Helving var især venlig imod mig, og har ret spøget med mig. Og hendes Søster var ogsaa meget munter, og Hr. Diakonus Rollow med hans Kone, og min Fetters Henriette, og Hofraad Grimlein, og Amtskriver Helving, og Kjøbmand Kolbert, og Hofraadinde Namur, og Prindsesse Philippine, og Mademoiselle Menzer, og en Herre, som jeg ikke maa nævne, alle de vare der, og vare ret fornøiede. Vi have været ret lystige. Vi have ogsaa sjunget, og Pragerne have spillet for os paa Violin og Hakkebret. Det gik ret deiligt.

Da gad jeg nok vidst hvori den Elendighed bestaaer, som min Fetter stedse klager over. Der var saa mange Mennesker der, og ingen var elendig.

Det er visselig ret skjønt i Verden, ret skjønt!

Jeg er

Deres

lydige Søn

Ferdinand.

Ende paa den anden Deel.

Job 44147c1

